

Nr 40

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till växtförädlarrättslag m. m.; given Stockholms slott den 12 februari 1971.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

LENNART GEIJER

Propositionens huvudsakliga innehåll

Genom propositionen framläggs förslag till växtförädlarrättslag. Förslaget innehåller bestämmelser till skydd för förädlare av växtsorter och deras rättsinnehavare.

Den föreslagna lagen motsvarar de krav som ställs av 1961 års internationella konvention för skydd av växtförädlingsprodukter. I propositionen föreslås därför att riksdagen godkänner denna konvention.

Den rätt som enligt lagförslaget skall tillkomma växtförädlaren eller hans rättsinnehavare kallas växtförädlarrätt. Denna rätt innebär ensamrätt att yrkesmässigt framställa och marknadsföra förökningsmaterial av växtsorten samt i vissa fall också att yrkesmässigt använda sorten för framställning av förökningsmaterial av annan sort. Däremot ger växtförädlarrätten i regel inte ensamrätt att framställa konsumtionsvara. Vidare kan ensamrätten under vissa förutsättningar inskränkas genom tvångslicens.

Växtförädlarrätt erhålles genom registrering. Som registreringsmyndighet föreslås ett nytt organ, statens växtsortnämnd. Förutsättningar för registrering är att växtsorten skiljer sig från annan sort som blivit känd före dagen för registreringsansökningen samt att den är likformig och beständig.

Kostnaderna för registreringsmyndighetens verksamhet och för den provodling som behövs för att fastställa om förutsättningar för skydd är för handen skall i princip täckas genom avgifter av dem som söker och förvärvar växtförädlarrätt.

1 Förslag till

Växtförädlarrättslag

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag äger tillämpning på växtsort, tillhörande växtsläkte eller växtart som Konungen bestämmer.

2 § Förädlare, som här i riket framställt en växtsort, eller hans rättsinnehavare kan genom registrering få ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja sorten enligt denna lag (växtförädlarrätt).

Förädlare som är svensk medborgare eller har hemvist i Sverige eller sådan förädlares rättsinnehavare kan förvärva växtförädlarrätt även till sort som framställts utomlands.

Konungen kan, i den mån det är nödvändigt för uppfyllande av Sveriges förpliktelser enligt överenskommelse med främmande stat och i övrigt under förutsättning av ömsesidighet eller om det är av betydande allmänt intresse, förordna att växtförädlarrätt får förvärfvas även för sort som framställts i främmande stat av annan än den som är svensk medborgare eller har hemvist i Sverige.

3 § Växtsort registreras endast om den

1. genom minst ett viktigt kännetecken tydligt skiljer sig från annan sort som blivit känd före dagen för registreringsansökningen,

2. är tillräckligt likformig (homogen) med hänsyn tagen till de särdrag, som dess sexuella eller vegetativa förökning betingar,

3. efter förökning utförd i enlighet med den av förädlaren anvisade förökningsmetoden är beständig (stabil) med avseende på sina väsentliga kännetecken.

Växtsort anses som känd, om material därav yrkesmässigt utbudits till försäljning eller eljest tillhandahållits eller om den intagits i eller anmälts till officiell sortlista, förekommer i allmänt tillgänglig referenssamling eller noggrant beskrivits i allmänt tillgänglig skrift eller om den eljest kommit till allmänhetens kännedom.

Registrering får ej ske, om växtmaterial av sorten med samtycke av förädlaren eller hans rättsinnehavare yrkesmässigt förts i handeln här i riket före dagen för registreringsansökningen eller utom riket mer än fyra år före nämnda dag.

4 § Växtförädlarrätt innebär att, med de undantag som anges nedan, annan än innehavaren av växtförädlarrätten (sortinnehavaren) icke får utan dennes lov utnyttja växtsorten yrkesmässigt genom att

1. framställa eller till riket införa växtmaterial av sorten i syfte att materialet skall utbudas till försäljning för förökningsändamål eller eljest tillhandahållas för sådant ändamål,

2. utbjuda till försäljning eller eljest tillhandahålla växtmaterial av sorten för förökningsändamål,

3. i fall, då upprepad användning av växtmaterial av sorten är nödvändig för framställning av växtmaterial av annan sort, använda växtmaterial av sorten för sådan framställning och i syfte att det framställda materialet skall utbjudas till försäljning för förökningsändamål eller eljest tillhandahållas för sådant ändamål.

I fråga om prydnadsväxter innebär växtförädlarrätten därjämte att annan än sortinnehavaren icke får utan dennes lov använda plantor eller delar av plantor som förökningsmaterial för yrkesmässig framställning av snittblommor eller annat material för prydnadsändamål.

5 § Konungen kan förordna, att ansökan om registrering av växtsort, vilken tidigare angivits i ansökan om skydd utom riket, skall vid tillämpning av 3 § första stycket 1 och tredje stycket anses gjord samtidigt med ansökningen utom riket, om sökanden yrkar det.

I förordnande skall anges de närmare villkor under vilka sådan prioritet får åtnjutas.

Registreringsansökan och dess handläggning

6 § Registrering enligt denna lag sker i växtsortregistret, som föres av statens växtsortnämnd.

Vid registrering av växtsort skall även sortens benämning registreras.

7 § Ansökan om registrering av växtsort göres skriftligen hos växtsortnämnden.

Ansökningen skall innehålla tydlig beskrivning av sorten med särskilt angivande av det eller de kännetecken som skiljer sorten från andra sorter samt förslag till benämning på sorten. I ansökningen skall förädlarens namn anges. Sökes registrering av annan än förädlaren, skall sökanden styrka sin rätt till sorten.

Vid ansökningshandlingen skall fogas en av sökanden egenhändigt underskriven försäkran på heder och samvete att sorten, såvitt sökanden har sig bekant, icke före den dag då ansökningen göres eller enligt 5 § skall anses gjord blivit känd på sätt som enligt 3 § tredje stycket hindrar registrering.

I samband med ansökningen skall sökanden tillhandahålla en för provning av sorten behövlig mängd växtmaterial därav.

Sökanden skall erlägga fastställd ansökningsavgift.

8 § Sortbenämning skall göra det möjligt att skilja växtsorten från andra sorter.

Sortbenämning får icke godtagas om den

1. består av enbart siffror,
2. uppenbarligen är ägnad att vilseleda allmänheten,
3. strider mot lag eller annan författning eller mot allmän ordning eller om den är ägnad att väcka förargelse,
4. kan förväxlas med sortbenämning som för sort av samma eller närstående växtart införts eller föreslagits för införande i växtsortregistret eller annan officiell sortlista eller som användes på förökningsmaterial av sådan sort,

5. kan förväxlas med varumärke, namn, firma eller annan beteckning för vilken annan än sökanden åtnjuter skydd och som skulle ha utgjort

hinder mot att registrera sortbenämningen som varumärke, för material av växtsort eller för varor av liknande slag,

6. kan förväxlas med sådant varumärke för material av växtsort eller för varor av liknande slag, för vilket sökanden åtnjuter skydd.

Konungen kan under förutsättning av ömsesidighet förordna, att sortnämning som registrerats eller sökts registrerad i främmande stat, skall utan hinder av första och andra styckena registreras i Sverige, om icke synnerliga skäl är däremot.

9 § I samma ansökan får icke sökas registrering av två eller flera växtsorter.

10 § Sökande, som icke har hemvist i Sverige, skall ha ett här bosatt ombud, som äger företräda honom i allt som rör ansökningen.

11 § Har sökanden ej iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller föreligger annat hinder för bifall till ansökningen, skall sökanden föreläggas att inom viss tid yttra sig eller vidtaga rättelse.

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist, avskrivs ansökningen. Erinran härom skall tagas in i föreläggandet.

12 § Föreligger hinder för bifall till ansökningen även efter det yttrande avgivits och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall ansökningen avslås, om ej anledning förekommer att ge sökanden nytt föreläggande.

13 § Påstår någon inför växtsortnämnden att han äger bättre rätt till växtsorten än sökanden och är saken tveksam, kan nämnden förelägga honom att väcka talan vid domstol inom viss tid vid påföljd att hans påstående annars lämnas utan avseende vid ansökningens fortsatta prövning.

Är tvist om bättre rätt till sorten anhängig vid domstol, kan registreringsansökningen förklaras vilande i avbidan på att målet slutligt avgöres.

14 § Visar någon inför växtsortnämnden att han äger bättre rätt till växtsorten än sökanden, skall nämnden överföra ansökningen på honom, om han yrkar det. Den som får en ansökan överförd på sig skall erlægga ny ansökningsavgift.

Om överföring yrkas, får ansökningen ej avskrivas, avslås eller bifallas, förrän yrkandet slutligt prövats.

15 § Är ansökningshandlingarna fullständiga och föreligger icke hinder för registrering, skall växtsortnämnden kungöra ansökningen för att bereda allmänheten tillfälle att inkomma med invändning mot ansökningen.

Invändning göres skriftligen hos växtsortnämnden inom tid som nämnden bestämmer.

16 § Växsortsnämnden skall föranstalta om prov med material av växtsorten, om ej detta av särskilda skäl anses onödigt. För proven skall erläggas fastställd avgift.

17 § Sedan tid för framställande av invändning mot ansökningen utgått och prov med material av växtsorten slutförts, tages ansökningen upp till fortsatt prövning. Vid denna prövning äger 11—14 §§ tillämpning.

Sökanden skall beredas tillfälle att yttra sig över gjord invändning och utfört prov.

18 § Talan mot slutligt beslut av växsortsnämnden i ärende angående ansökan om registrering av växtsort får föras av sökanden, om beslutet

gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits trots att invändning framställts i behörig ordning, får talan föras av den som gjort invändningen. Återkallar invändaren sin talan, får denna likväl prövas, om särskilda skäl föreligger.

Mot beslut, varigenom yrkande om överföring enligt 14 § bifallits, får talan föras av sökanden. Den som framställt yrkande om överföring får föra talan mot beslut varigenom yrkandet avslagits.

19 § Talan enligt 18 § föres hos lantbruksstyrelsen genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlægga fastställd besväravgift vid påföljd att besvären annars ej upptages till prövning.

Mot beslut av lantbruksstyrelsen får talan föras av sökanden, om beslutet gått honom emot. Talan föres hos Konungen genom besvär inom två månader från beslutets dag.

20 § Bifalles ansökan om registrering av växtsort och vinner beslutet härom laga kraft, skall sorten tagas in i växtsortregistret och registreringen kungöras.

Beslut att avskriva eller avslå ansökan som kungjorts enligt 15 § skall kungöras, sedan beslutet vunnit laga kraft.

Växtförädlarrättens giltighetstid

21 § Växtförädlarrätt gäller från den dag, då ansökningen om registrering bifölls, och kan upprätthållas under femton eller, såvitt gäller vin, frukträd och deras grundstämmar, skogsträd och prydnadsträd, aderton år räknat från ingången av året efter det, då beslutet om registrering vann laga kraft.

Användande av sortbenämning

22 § Den som yrkesmässigt utbjuder till försäljning eller eljest tillhandahåller förökningsmaterial av växtsort, för vilken registrering skett, skall därvid använda den för sorten registrerade benämningen även sedan skyddstiden för sorten utgått eller växtförädlarrätten eljest upphört.

Registrerad benämning på sort eller en med denna förväxlingsbar benämning får ej användas för annan sort av samma eller närstående växtart eller för material av sådan sort, så länge registreringen av benämningen består.

Årsavgifter

23 § För växtförädlarrätt skall för varje kalenderår räknat från och med året efter det, då ansökan om registrering bifallits, erläggas fastställd årsavgift, om annat icke bestämts med stöd av 49 §.

Årsavgift förfaller till betalning första dagen av det kalenderår den avser. Årsavgift för år, som börjat innan växtsorten registrerats eller inom två månader därefter, förfaller dock först två månader efter dagen för registreringen. Årsavgift får ej erläggas innan registrering skett och ej heller tidigare än sex månader före det kalenderår avgiften avser.

Årsavgift får, med den förhöjning som är fastställd, erläggas inom sex månader efter förfalldagen.

Efterkontroll

24 § För kontroll av beständigheten hos registrerad växtsort kan växtsortnämnden förelägga sortinnehavaren att tillhandahålla nämnden förökningsmaterial av sorten samt erforderliga handlingar och upplysningar.

Licens, överlåtelse m. m.

25 § Har sortinnehavaren medgivit annan rätt att yrkesmässigt utnyttja registrerad växtsort (licens), får denne överlåta sin rätt vidare endast om avtal träffats därom.

Ingår licensen i en rörelse får den dock överlåtas i samband med överlåtelse av rörelsen eller del därav, om ej annat avtalats. I sådant fall svarar överlåtaren alltjämt för att licensavtalet fullgöres.

26 § Har växtförädlarrätt övergått på annan eller har licens upplåtits eller överlåtits, skall på begäran och mot fastställd avgift anteckning där- om göras i växtsortregistret. Visas att licens som antecknats i registret upphört att gälla, skall anteckningen avföras.

Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om tvångslicens.

I mål eller ärende om växtförädlarrätt anses den som sortinnehavare, vilken senast blivit införd i växtsortregistret i denna egenskap.

27 § Föreses icke marknaden med förökningsmaterial av registrerad växtsort på skäliga villkor och i den omfattning som är påkallad med hänsyn till folkhushållet eller eljest från allmän synpunkt, kan den som vill här i riket yrkesmässigt utnyttja sorten få tvångslicens därtill, om godtagbar anledning till underlåtenheten saknas. Tvångslicens innefattar även rätt att av sortinnehavaren få förökningsmaterial av sorten i den omfattning som är skälig.

28 § Tvångslicens får icke meddelas annan än den som kan antagas ha förutsättningar att utnyttja växtsorten på godtagbart sätt och i överensstämmelse med licensen.

Tvångslicens utgör icke hinder för sortinnehavaren att själv utnyttja sorten eller att upplåta licens. Tvångslicens kan övergå till annan endast tillsammans med rörelse vari den utnyttjas eller utnyttjandet avsetts skola ske.

29 § Tvångslicens meddelas av rätten, som även bestämmer i vilken omfattning växtsorten får utnyttjas samt fastställer vederlaget och övriga villkor för licensen. När väsentligt ändrade förhållanden påkallar det, kan rätten på yrkande upphäva licensen eller fastställa nya villkor för denna.

Växtförädlarrättens upphörande m. m.

30 § Erlägges ej årsavgift enligt 23 §, är växtförädlarrätten förfallen från och med ingången av det år för vilket avgift icke erlagts.

31 § Har växtsort registrerats i strid mot 1 eller 2 § eller mot 3 § första stycket 1 eller tredje stycket och föreligger alltjämt hindret, skall rätten på talan därom häva registreringen. Registreringen får dock icke hävas på den grund att den som fått registreringen varit berättigad till endast viss andel i växtförädlarrätten.

Talan som grundas på att växtsort registrerats för annan än den som är berättigad därtill enligt 2 § får föras endast av den som påstår sig vara berättigad till sorten. Talan skall väckas inom ett år efter det att käranden fått kännedom om registreringen och de övriga omständigheter på vilka talan grundas. Var sortinnehavaren i god tro när sorten registrerades eller när växtförädlarrätten övergick på honom, får talan icke väckas senare än tre år efter registreringen.

I övriga fall får talan föras av var och en som lider förfång av registreringen och, om det är påkallat från allmän synpunkt, av myndighet som Konungen bestämmer.

32 § Har växtsort registrerats för annan än den som är berättigad därtill enligt 2 §, skall rätten på talan av den berättigade överföra registreringen på honom. Talan skall väckas inom tid som anges i 31 § andra stycket.

33 § Har sortinnehavaren ej efterkommit föreläggande av växtsortnämnden enligt 24 § och utgör underlåtenheten hinder för tillförlitlig efterkontroll av växtsorten, skall nämnden avföra sorten ur registret.

Finnes registrerad växtsort icke ha bibehållit det eller de kännetecken som vid registreringen skilde sorten från andra sorter, skall växtsortnämnden avföra sorten ur registret.

34 § Om sortinnehavaren skriftligen hos växtsortnämnden avstår från växtförädlarrätten, skall nämnden avföra växtsorten ur registret.

Är växtförädlarrätt utmätt eller är tvist om överföring av registrering anhängig, får sorten icke på begäran av sortinnehavaren avföras ur registret så länge utmätningen består eller tvisten icke blivit slutligt avgjord.

35 § Har sortbenämning registrerats i strid mot denna lag och föreligger alltjämt skälet mot registrering, skall växtsortnämnden registrera ny benämning för växtsorten. Detsamma gäller om registrerad sortbenämning uppenbarligen blivit ägnad att vilseleda allmänheten eller blivit stridande mot allmän ordning eller ägnad att väcka förgelse.

Sortinnehavare skall i fall som avses i första stycket beredas tillfälle att föreslå ny benämning.

Registrerad benämning på sort, för vilken skyddstiden utgått eller växtförädlarrätten eljest upphört, får på sortinnehavarens begäran eller då anledning därtill eljest föreligger efter prövning av växtsortnämnden avföras ur växtsortregistret, om benämningen icke längre användes.

Ansvar och ersättningskyldighet m. m.

36 § Gör någon intrång i växtförädlarrätt och sker det uppsåtligen, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast om målsägande anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt.

37 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör intrång i växtförädlarrätt skall utge skälig ersättning för utnyttjandet av växtsorten samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget medfört. Föreligger endast ringa oaktsamhet, kan ersättningen jämkas.

Gör någon intrång i växtförädlarrätt utan uppsåt eller oaktsamhet, skall han utge ersättning för utnyttjandet av sorten, om och i den mån det är skäligt.

Talan om ersättning för intrång i växtförädlarrätt skall väckas inom fem år från det skadan uppkom vid påföljd att rätten till ersättning annars är förlorad.

38 § På yrkande av den som lidit intrång i växtförädlarrätt kan rätten efter vad som är skäligt till förebyggande av fortsatt intrång förordna, att växtmaterial med avseende å vilket intrång föreligger skall mot lösen utlämnas till den som lidit intrånget eller ock förstöras. Detta gäller icke mot den som i god tro förvärvat materialet eller särskild rätt till detta och ej själv gjort intrång i växtförädlarrätten.

Material som avses i första stycket får tagas i beslag, om brott som anges i 36 § skäligen kan antagas föreligga. Vad som är föreskrivet om beslag i brottmål i allmänhet äger därvid tillämpning.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket kan rätten på yrkande förordna, att innehavare av material som avses där skall äga förfoga över materialet mot skäligt vederlag och på skäliga villkor i övrigt.

39 § Utnyttjar någon yrkesmässigt växtsort, som avses med ansökan om registrering, äger vad som sägs om intrång i växtförädlarrätt motsvarande tillämpning, om ansökningen leder till registrering. Till ansvar får dock icke dömas, och ersättning för skada på grund av utnyttjande som sker innan ansökningen kungjorts enligt 15 § får bestämmas endast enligt 37 § andra stycket.

Bestämmelsen i 37 § tredje stycket äger icke tillämpning, om ersättningstalan väckes senast ett år efter det växtförädlarrätten registrerades.

40 § Har registrering av växtsort hävts genom dom som vunnit laga kraft, får icke dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd enligt 36—39 §§.

Föres talan om intrång i växtförädlarrätt och gör den mot vilken talan föres gällande att registreringen bör hävas, skall rätten på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om registrerings hävande slutligt prövas. Är talan härom icke väckt, skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

41 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 22 § dömes till böter. Han skall även ersätta uppkommen skada. Föreligger endast ringa oaktsamhet, skall ej dömas till ansvar. Ersättningen kan i sådant fall jämkas.

Rättegångsbestämmelser

42 § Sortinnehavare eller den som på grund av licens får utnyttja växtsort kan föra talan om fastställelse, huruvida han på grund av registreringen åtnjuter skydd mot annan, ifall ovisshet råder om förhållandet och denna länder honom till förfång.

Under samma villkor kan den som driver eller avser att driva verksamhet föra talan mot sortinnehavare om fastställelse, huruvida hinder föreligger mot verksamheten på grund av registreringen.

Göres i mål som avses i första stycket gällande att registreringen bör hävas, äger 40 § andra stycket motsvarande tillämpning.

43 § Den som vill väcka talan om hävande av registrering av växtsort, om överföring av registrering eller om meddelande av tvångslicens skall anmäla detta till växtsortnämnden samt underrätta var och en som enligt växtsortregistret innehar licens att utnyttja sorten. Vill licenstagare väcka talan om intrång i växtförädlarrätten eller om fastställelse enligt 42 § första stycket, skall han underrätta sortinnehavaren därom.

Underrättelseskyldighet enligt första stycket anses fullgjord, när underrättelse i betald rekommenderad försändelse sänts under den adress som antecknats i växtsortregistret.

Visas icke, när talan väckes, att anmälan eller underrättelse skett enligt första stycket, skall käranden ges tid därtill. Försitter han denna tid, får hans talan icke tagas upp till prövning.

44 § Finnes ej enligt rättegångsbalken behörig domstol för talan om bättre rätt till växtsort, om hävande av registrering av sort eller om överföring av sådan registrering, om tvångslicens eller om fastställelse enligt 42 § väckes talan vid Stockholms tingsrätt.

45 § Avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som avses i 13, 29, 31, 32, 36—39 eller 42 § sändes till växtsortnämnden.

Särskilda bestämmelser

46 § Sortinnehavare som icke har hemvist i Sverige skall ha ett här bosatt ombud med behörighet att för honom taga emot delgivning av stämning, kallelser och andra handlingar i mål och ärenden om växtförädlarrätt med undantag av stämning i brottmål och av föreläggande för part att infinna sig personligen inför domstol. Ombud skall anmälas till växtsortregistret och antecknas i detta.

Har sortinnehavare ej anmält ombud enligt första stycket, kan delgivning i stället ske genom att den handling som skall delges sändes till honom med posten i betalt brev under hans i växtsortregistret antecknade adress. Är fullständig adress ej antecknad i registret, kan delgivning ske genom att handlingen anslås i växtsortnämndens lokal. Om delgivningen skall kungöras införas i allmänna tidningarna. Delgivningen anses ha skett när vad nu sagts blivit fullgjort.

47 § Konungen kan under förutsättning av ömsesidighet förordna, att 10 eller 46 § icke skall gälla i fråga om sådan sökande eller sortinnehavare som har hemvist i viss främmande stat eller har ett i den staten bostad ombud som anmälts hos växtsortnämnden och äger sådan behörighet som avses i nämnda paragrafer.

48 § Talan mot annat slutligt beslut av växtsortnämnden enligt denna lag än som avses i 18 § föres hos lantbruksstyrelsen genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlagga fastställd besväravgift vid påföljd att besvaren annars ej upptages till prövning.

Talan mot lantbruksstyrelsens beslut föres hos Konungen genom besvär inom två månader från beslutets dag.

49 § Avgifter enligt denna lag fastställs av Konungen eller, såvitt gäller avgifter för prov enligt 16 §, av myndighet som Konungen bestämmer. Vid fastställande av årsavgifter kan Konungen förordna att ett eller flera av de första åren skall vara avgiftsfria.

50 § Konungen kan förordna att undersökning av växtsort för vilken registrering sökes får äga rum hos myndighet i annan stat eller hos internationell institution samt att den som söker registrering för sort, för vilken han tidigare sökt registrering i annan stat, skall vara skyldig att redovisa vad myndighet i den staten delgivit honom rörande prövningen av villkoren för registrering.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1971.

Ansökan om registrering av växtsort, som tagits in i rikssortlistan under tiden den 1 juli 1968—den 30 juni 1971, skall vid tillämpning av 3 § första stycket 1 och tredje stycket anses gjord samtidigt med intagningen i rikssortlistan, om ansökan om registrering göres inom sex månader efter denna lags ikraftträdande.

2 Förslag till

Lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1)

Härigenom förordnas, att 85 § utsökningslagen (1877: 31 s. 1) skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

85 §¹

När fast ————— hos överexekutor.
 Då fast ————— utmätningen skett.
 Utmätes fartyg ————— urskiljande erfordras.
 Gäller utmätningen ————— rörande luftfartyg.
 Myndighet, vilken ————— är sagt.
 Har domstol ————— till överexekutor.
 Sker utmätning ————— till kommerskollegium.

Utmätes patent eller mönster-
 rätt, skall utmätningsmannen oför-
 dröjligen till patent- och registre-
 ringsverket sända bevis om utmät-
 ningen med angivande av patentets
 eller mönsterregistreringens num-
 mer.

Utmätes patent eller mönster-
 rätt, skall utmätningsmannen oför-
 dröjligen till patent- och registre-
 ringsverket sända bevis om utmät-
 ningen med angivande av patentets
 eller mönsterregistreringens num-
 mer. *Utmätes växtförädlarrätt,
 skall utmätningsmannen ofördröj-
 ligen till statens växtsortnämnd
 sända bevis om utmätningen med
 angivande av registreringens num-
 mer.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1971.

¹ Senaste lydelse 1970: 490.

3 Förslag till

Lag om ändring i införsellagen (1968: 621)

Härigenom förordnas, att 2 § införsellagen (1968: 621) skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §¹

Genom införsel — — — — — en arbetstagares,

3. periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av patent eller mönsterrätt eller av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant eller för överlåtelse av rörelse.

3. periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av patent, mönsterrätt eller växtförädlarrätt eller av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant eller för överlåtelse av rörelse.

4. vad som — — — — — eller livränta.

Med livränta — — — — — sådan anledning.

För vissa — — — — — i 22 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1971.

¹ Senaste lydelse 1970: 494.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 20 november 1970.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *växtförädlarrättslag m. m.* och anför.

1 Inledning

Svensk växtförädling stöds sedan länge av statsmakterna genom direkta bidrag över statsbudgeten. Från och med den 1 juli 1961 gäller dessutom enligt en förordning som sedermera ersatts av förordningen (1967: 139) om obligatorisk statsplombering av utsädesvara och om växtförädlingsavgift att en särskild avgift, växtförädlingsavgift, tas ut vid statsplombering av utsäde. Avgiften lillförs en särskild fond, växtförädlingsfonden, som används för bidrag till växtförädlarna.

Däremot saknas i Sverige bestämmelser som ger växtförädlarna privaträttsligt skydd för sina produkter.

Vid en konferens i Paris år 1961 i vilken deltog tio västeuropeiska stater, nämligen Belgien, Danmark, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland, Italien, Nederländerna, Spanien, Storbritannien, Sverige och Österrike, antogs en internationell konvention för skydd av växtförädlingsprodukter. Konventionen, som är dagtecknad den 2 december 1961, undertecknades av Belgien, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland, Italien och Nederländerna. Senare har även Danmark, Schweiz och Storbritannien undertecknat konventionen. Sedan Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland, Nederländerna och Storbritannien utfärdat lagstiftning i ämnet och ratificerat konventionen trädde denna i kraft den 10 augusti 1968. Konventionen torde i fransk version och översättning till svenska få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Enligt konventionen skall slat som anslutit sig till denna tillerkända förädlaren ett privaträttsligt skydd för hans förädlingsresultat och ge förädlare i annan unionsstat samma behandling i fråga om skyddet som statens egna medborgare.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 november 1962 tillkallade chefen för jordbruksdepartementet den 27 november 1962 sex sakkunniga för att verkställa utredning och avge förslag rörande skyddet av växtförädlingsprodukter och därmed sammanhängande frågor. De sakkunniga antog benämningen växtförädlingskyddsutredningen.

Sedan nordiska rådet den 19 februari 1964 beslutat rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna att åstadkomma en gemensam nordisk lagstiftning angående skydd av växtförädlingsprodukter, har utredningen bedrivit sitt arbete i samverkan med särskilda i Danmark, Finland och Norge utsedda kontaktorgan.

Utredningen avgav i juni 1969 betänkandet Växtförädlarrätt med förslag till lag om växtförädlarrätt m. m. (SOU 1969: 15)¹. Förslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av riksåklagaren (RÅ), Svea hovrätt, statskontoret, riksrevisionsverket (RRV), lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, patent- och registreringsverket, näringsfrihetsombudsmannen (NO), statens pris- och kartellnämnd, Nordiska rådets svenska delegation, Stockholms rådhusrätt, statens centrala frökontrollanstalt, statens plantskolenämnd, lantbruks-högskolan, statens råd för skogs- och jordbruksforskning, skogs- och lantbruksakademien, skogsbruksutredningen, Sveriges advokatsamfund, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges utsädesförening, Landsorganisationen i Sverige (LO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Institutet för skogsförbältring, Institutet för växtforskning och kyllagring, Institutet för växtförädling av frukt och bär, Kooperativa förbundet (KF), Riksförbundet Landsbygdens folk (RLF), Svenska föreningen för industriellt rättsskydd, Svenska lantmännens riksförbund, Svenska patentombudsföreningen, Svenska plantskolornas riksförbund, Sveriges fröhandlareförening, Sveriges fröodlareförbund, Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund, Sveriges potatisodlares riksförbund, Sveriges yrkesfruktodlares riksförbund, Nord-Rose, Allmänna svenska utsädesaktiebolaget, Aktiebolaget Findus, Hilleshøgs fröaktiebolag, J. E. Ohlsens Enke aktiebolag och W. Weibull aktiebolag. Algot Holmberg & Söner AB har inkommit med en skrivelse.

¹ Betänkandet är undertecknat av landshövding Allan Nordenstam, ordförande, professor Harald Esbo, justitierådet Torwald Ilnesser, direktören Fritz Tryggveson, patenträttsrådet Claës Uggla och professor Erik Åkerberg i egenskap av sakkunniga samt direktören Mats Blom, kansli rådet Stig Johansson, disponenten Allan Loftenius och konsul Widar Weibull i egenskap av experter. Utredningens sekreterare har varit hovrättsrådet Sigvard Mejegård.

RÅ har bifogat yttranden från vissa åklagarmyndigheter, lantbruksstyrelsen yttrande från originalutsädesnämnden och kommerskollegium yttranden från handelskamrarna i Malmö, Göteborg, Borås, Karlstad, Visby och Sundsvall.

På grundval av utredningens förslag har inom justitiedepartementet upprättats förslag till lagstiftning i ämnet.

2 Sammanfattning av förslaget

I Sverige har statsmakterna sedan länge gett ekonomiskt stöd åt växtförädlingen. Däremot saknas möjligheter till privaträttsligt skydd för växtförädlingsprodukter. År 1961 har emellertid undertecknats en internationell konvention för skydd av växtförädlingsprodukter, vilken bygger på systemet med privaträttsligt skydd. Konventionen har trätt i kraft år 1968. Det förslag till växtförädlarrättslag som nu läggs fram syftar till att ge växtförädlarna det i konventionen förutsatta skyddet och att göra det möjligt för Sverige att ansluta sig till konventionen.

Förädlaren av en växtsort eller den till vilken hans rätt övergått skall enligt förslaget kunna genom registrering få ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja sorten (växtförädlarrätt). Som registreringsmyndighet föreslås ett nytt organ, statens växtsortnämnd, som är en utbyggnad av den hittillsvarande originalutsädesnämnden och som även skall överta denna nämnds uppgift att pröva odlingsvärdet av sort för statsplombering.

Grundläggande förutsättningar för växtförädlarrätt är att växtsorten skiljer sig från annan sort som blivit känd före dagen för registreringsansökningen samt att den är likformig och beständig. Registreringsförfarandet ordnas som ett förprovningssystem, dvs. växtsortnämnden undersöker om skyddsförutsättningarna är uppfyllda. Granskningen kompletteras med ett kungörelse- och invändningsförfarande. Vid registrering av växtförädlarrätt skall även registreras särskild benämning för sorten.

Kostnaderna för registreringsmyndighetens verksamhet och för den provodling som behövs för att fastställa om förutsättningar för skydd är för handen skall i princip täckas genom avgifter av dem som söker och förvärvat växtförädlarrätt.

Växtförädlarrätt innebär enligt förslaget ensamrätt för sortinnehavaren att yrkesmässigt framställa och marknadsföra förökningsmaterial av sorten samt i vissa fall också att yrkesmässigt använda sorten för framställning av förökningsmaterial av annan sort. Däremot ger växtförädlarrätten inte ensamrätt att framställa konsumtionsvara. I fråga om prydnadsväxter innefattar rätten också användandet av plantor eller delar av plantor som förökningsmaterial för yrkesmässig framställning av snittblommor eller annat material för prydnadsändamål. Ensamrätten kan inskränkas genom regler om tvångslicens. Sådan licens kan meddelas av domstol om marknaden inte

förses med förökningsmaterial av skyddad sort på skäliga villkor och i den omfattning som med hänsyn till folkhushållet eller annat allmänt intresse finnes påkallat. — Den som uppsåtligen gör intrång i annans växtförädlarrätt dömes enligt förslaget till böter eller fängelse i högst sex månader. Åtal får väckas bara efter angivelse och om åtal av särskilda skäl finnes påkallat från allmän synpunkt. Skadeståndsskyldighet inträder vid intrång i växtförädlarrätt, även om detta skett utan uppsåt eller oaktsamhet.

Förslaget innehåller vidare bl. a. bestämmelser om s. k. konventionsprioritet, om överföring av registreringsansökan och av registrering, om användande av sortbenämning, om efterkontroll av skyddad sort, om hävande av registrering som skett i strid mot skyddsförutsättningarna och om s. k. ombudstvång.

3 Allmän bakgrund

3.1 Växtförädling i Sverige

Växtförädling med direkt sikte på att framställa nya växtsorter för praktiskt bruk utförs så gott som helt av enskilda företag. I fråga om *lantbruksväxter* är förädlingen koncentrerad till fyra företag, nämligen Sveriges utsädesförening, Weibullsholms växtförädlingsanstalt, Algot Holmberg & Söner AB och Hilleshögsinstitutet.

Sveriges utsädesförening har sitt säte i Svalöv i Malmöhus län. Den leds av en styrelse på åtta personer, varav fem är tillsatta av Kungl. Maj:t. Föreningen åtnjuter statsbidrag till så stort belopp att staten får anses ha påtagit sig det huvudsakliga ansvaret för föreningens verksamhet. Föreningen har byggt ut ett nät av försöksstationer som numera täcker hela landet, bl. a. åtta filialer jämte substationer. Förädlingsverksamheten är uppdelad på sex förädlingsavdelningar, nämligen vete- och havreavdelningen, råg- och kornavdelningen, oljeväxtavdelningen, foderväxtavdelningen, potatisavdelningen och trindsädesavdelningen. En filial i Västernorrland sysslar med norrländska förädlingsfrågor och är främst inriktad på vallväxter samt korn och havre. Utöver förädlingsavdelningarna finns vid huvudanstalten i Svalöv två serviceavdelningar, som på olika sätt betjänar förädlingsarbetet. Den ena, cytogenetiska avdelningen med växtfysiologi, har till uppgift att utföra metodundersökningar, som kan utgöra underlag för förädlingsavdelningarnas verksamhet, samt att på olika sätt skapa vidgad ärftlig variation. Den andra avdelningen, den kemiska, är uppdelad på olika sektioner för cerealkemi, fettkemi och nutritionsproblem. Vid denna utförs metodforskning som underlag för selektionsarbetet mot bättre kvalitet.

Weibullsholms växtförädlingsanstalt, som tillhör W. Weibull AB och är förlagd till Weibullsholm vid Landskrona, har byggt upp ett omfattande system av försök i landets olika delar. Dessutom finns filialanläggningar. Bolaget har sedan några år tillbaka en förädlingsstation i England. Ett dot-

terbolag arbetar med växtförädling i Brasilien. Förädlingsverksamheten utövas för närvarande på fem skilda specialavdelningar, nämligen avdelningarna för korn och korsblomstriga oljeväxter, för havre, för höstvetete och vårvete, för vallväxter samt för köks- och blomsterväxter. För utförande av speciella uppgifter har inrättats ett cytogenetiskt laboratorium, ett resistensbiologiskt laboratorium och ett kemisk laboratorium. Verksamheten vid cytogenetiska laboratoriet är i stort uppdelat på tre huvudlinjer, nämligen polyploidförädling, mutationsforskning och undersökningar av annan karaktär. Mutationsforskningen ägnas i stor utsträckning åt grundläggande teoretiska frågor. Vid det resistensbiologiska laboratoriet utförs arbete med att för de skilda förädlingsavdelningarnas räkning bygga in resistens i förädlingsmaterialet samt att undersöka nya förädlingslinjers motståndskraft mot de viktigaste sjukdomarna.

Algot Holmberg & Söners AB, som sedan år 1966 också tillhör W. Weibull AB, har sin verksamhet i Norrköping. Förädlingsverksamheten avser bl. a. vete, korn och havre samt sojabönor. Sojabönförädlingen har främst gällt sojan som producent av högvärdigt protein och har tagit sikte på att anpassa sojan till svenska belägenheter.

Vid Hillehögssinstitutet vid Landskrona, vilket tillhör det i Cardokoncernen ingående Hillehögss Frö AB, drivs förädling av sockerbeter. Förädlingsverksamheten har utvidgats till andra länder och institutet bedriver nu sockerbetsförädling även i Holland, England, Finland, Frankrike, Italien och Österrike. Försöksstationer har inrättats i England, Holland och Italien.

Förädlingsverksamhet beträffande lantbruksväxterna bedrivs vid institutioner vid lantbrukshögskolan. Verksamheten är främst inriktad på problem av grundforskningskaraktär.

Växtförädling beträffande *trädgårdsväxter* bedrivs framför allt vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt, lantbrukshögskolan, Hammenhögs växtförädlingsanstalt och J. E. Ohlsens Enke AB.

Förädlingen av frukt och bär bedrevs fram till den 1 juli 1970 vid Institutet för växtförädling av frukt och bär, vars verksamhet grundades på ett avtal mellan staten och en stiftelse, bildad av icke-statliga intressenter. Sedan staten från och med nämnda dag helt övertagit verksamheten har den inordnats i lantbrukshögskolans institution för frukt- och bärödling men bedrivs liksom tidigare på fastigheten Balsgård i Kristianstads län. Verksamheten syftar främst till att framställa nya sorter av de i vårt land odlade frukt- och bärslagen. Arbetena omfattar i första hand fruktträd, främst äpple men även päron, plommon och körsbär. Bärväxtförädlingen ägnas särskilt jordgubbar och hallon. Institutets arbetsuppgifter omfattar också forskning bl. a. rörande växtmaterialets arvsförhållanden.

Vid Hammenhögs växtförädlingsanstalt, som ägs av ett dotterbolag till Allmänna svenska utsädesaktiebolaget, drivs växtförädling framför allt med trädgårdsväxter, särskilt köksväxter.

J. E. Ohlsens Enke AB är ett danskägt företag, som driver en omfattande förädling av trädgårdsväxter i Danmark. Vid bolagets egendom Ohlsgård vid Malmö förekommer framför allt förädlings- och försöksverksamhet beträffande köksväxter och prydnadsblommor. Arbetet är främst inriktat på att åstadkomma bättre odlingsmaterial för den yrkesmässiga trädgårdsnäringsens behov.

Även med avseende på trädgårdsväxterna bedrivs grundforskning vid institutioner vid lantbrukshögskolan.

På det *skogliga området* förekommer förädlingsverksamhet i enskild regi praktiskt taget enbart vid Institutet för skogsförbättring, ett halvstatligt branschforskningsinstitut som är förlagt till Uppsala. Institutet inrättades år 1967 genom avtal mellan staten och en stiftelse. Den praktiska växtförädlingen består huvudsakligen i urvalsförädling men även i viss utsträckning av korsnings- och polyploidförädling. Förädlingen utförs främst vid tre försöksstationer, Ekebo i Malmöhus län, Brunnsberg i Värmlands län och Sundbo i Västernorrlands län.

Vid skogshögskolans genetiska institution bedrivs genetisk grundforskning och praktisk förädling på det skogliga området. Även en del andra institutioner vid högskolan arbetar med förädlingsproblem, bl. a. resistensfrågor.

3.2 Den svenska växtförädlingens praktiska betydelse

Den praktiska växtförädlingen har genom hittills uppnådda resultat tillfört vårt land högst betydande värden. Den för olika växtslag genomsnittliga skörden per hektar har mer än fördubblats under en hundraårsperiod. Denna utveckling har delvis betingats av en rad driftsrationaliserande åtgärder samt en del rent odlingstekniska förbättringar. Till avsevärd del har dock växtförädlingen bidragit till resultatet. De driftsrationaliserande åtgärderna har också i sin tur i vissa fall ställt ett ökat krav på växtförädlingen.

Ett försök att uppskatta det genom förädlingens samlade insatser åstadkomna mervärdet av den totala skörden omkring år 1950 i förhållande till odlingsmaterialet vid sekelskiftet gjordes av 1953 års växtförädlingsutredning, som år 1955 avgav ett betänkande angående statens stöd åt växtförädlingen m. m. (SOU 1956: 4). Mervärdet uppskattades av utredningen till ett belopp som närmade sig 200 milj. kr. per år räknat i 1950 års penningvärde. För sädeslagens del kunde man enligt utredningen räkna med att växtförädlingen ökat avkastningen i förhållande till de gamla oförädlade lantsorterna med omkring 30 % för höstvetete, 20 % för vårvele och korn samt 15 % för havre. Genom förädling framställda nya sorter innebar också — framhöll utredningen — förbättringar av många andra praktiskt betydelse-

fulla egenskaper, såsom stråstyrka, kvalitet, motståndskraft mot vissa parasiter m. m.

Ökningen i avkastningen har efter år 1950 fortsatt för samtliga viktigare lantbruksväxter. Växtförädlingen har under de senaste årtiondena också åstadkommit stora förbättringar i fråga om andra egenskaper hos lantbruksväxterna än avkastningsförmågan, bl. a. stråstyrka och andra kvalitativa egenskaper. Dessa förbättringar kan anses helt allmänt ha varit av stor betydelse.

Förädlingsarbetet med köksväxter har lett till en förhållandevis lika värdefull förbättring av odlingsmaterialet som beträffande lantbruksväxterna. De stora framstegen i fråga om denna förädling har uppenbarligen varit av stor betydelse för vårt folkhushåll och för utvecklingen av vårt lands köksväxtproduktion. Framsteg har också gjorts på prydnadsväxtområdet samt i fråga om fruktträden och härväxterna.

Svenska växtsorter av stråsädesslagen har länge haft en omfattande spridning i Europa. I syfte att få en närmare uppfattning om denna spridning gjorde växtförädlingsskyddsutredningen en undersökning i saken avseende förhållandena åren 1960 och 1967. En sammanställning och redovisning av resultatet återfinns i betänkandet i en tabell (SOU 1969: 15 s. 43—44).

Undersökningen visar att de svenska sorterna dominerade odlingen av höstvele i Danmark och Norge. Vårvele odlades över huvud taget i ganska ringa utsträckning i Europa. Det var främst i Sverige och Finland samt Storbritannien, Irland och Förbundsrepubliken Tyskland, där man kunde tala om en större kontinuerlig odling av dessa växtslag. De svenska vårvetesorterna dominerade år 1960 helt i Irland men hade år 1967 gått väsentligt tillbaka. I Danmark, Finland, Schweiz och Österrike upptog de svenska vårvetesorterna en stor del av den odlade vårvetearealen. Beträffande höstråg, som såsom brödsäd var av ganska underordnad betydelse i flertalet länder i Västeuropa, upptog svenska sorter en stor del av rågarealen i Danmark och Norge. De svenska sorterna av havre dominerade år 1960 odlingen i de skandinaviska länderna och förekom även i betydande omfattning i en rad andra europeiska länder. Odlingen av svenska sorter hade dock år 1967 minskat överallt utom i Norge. I fråga om vårkorn har den svenska växtförädlingen haft sin största internationella framgång. Svenska sorter av detta växtslag upptog år 1960 i de flesta västeuropeiska länder betydligt mer än halva kornarealen. Denna dominans hade emellertid upphört år 1967 i alla länder utom Frankrike. 1967 års siffror visade dock att svenska kornsorter fortfarande odlades i mycket stor utsträckning.

Sammanfattningsvis framhöll utredningen att tabellen visade att svenska förädlingsprodukter beträffande stråsäd väl kunnat hävda sig i internationell konkurrens. Odlingen av svenska sorter hade emellertid gått tillbaka något under de senaste åren. Förklaringen härtill torde vara konkurrensen

från nya sorter som framställts i andra västeuropeiska länder där växtförädlingen efter andra världskriget alltmär utvecklats. Utredningen konstaterade vidare att vissa i annat sammanhang gjorda beräkningar tydde på att förbrukningen av utsäde av svenska sorter sammanlagt var större i utlandet än i Sverige.

3.3 Det allmännas stöd åt växtförädlingen

I växtförädlingsutredningens betänkande redovisas dels de åtgärder som statsmakterna vidtagit för att direkt stöda växtförädlingen dels vissa författningar som tillkommit i annat huvudsakligt syfte än att bereda växtförädlarna rättsskydd för växtförädlingsprodukter men som möjligen kan medföra visst begränsat sådant skydd.

Svensk växtförädling har sedan länge stötts med *bidrag över statsbudgeten*. Syftet härmed torde bl. a. vara att ge privata och halvstatliga växtförädlingsföretag ekonomiska resurser till viss grundforskning samt till sådan tillämpad forskning som utgör en förutsättning för efterföljande praktisk växtförädling. Genom statsbidragen får förädlingsföretagen vidare möjlighet att ta upp arbetsuppgifter inom den praktiska växtförädlingen, vilka är långsiktiga eller förbundna med särskilda ekonomiska risker och osäkerhetsmoment. Dessutom bereds företagen tillfälle att i viss omfattning inrikta sin verksamhet på sorter, som är avsedda för begränsade geografiska områden eller för mindre grupper av odlare.

Bidrag över statsbudgeten utgår sedan år 1886 till Sveriges utsädesförening. För budgetåret 1970/71 uppgår bidraget till 4 542 000 kr. Föreningen får dessutom statliga medel dels indirekt genom att dess serviceverksamhet tas i anspråk för arbeten som bekostas av allmänna medel, dels genom att statens råd för skogs- och jordbruksforskning anvisar medel till forskare vid föreningen.

Sedan år 1924 lämnas statsbidrag till W. Weibull AB för dess praktiskt vetenskapliga verksamhet vid Weibullsholm. Bidraget utgör för budgetåret 1970/71 225 000 kr. Enskilda befattningshavare vid anstalten får härjämte medel av statens råd för skogs- och jordbruksforskning för speciella undersökningar. Till Algot Holmberg & Söner AB utgår för dess arbeten med bl. a. sojaväxtförädling ett statsbidrag, som budgetåret 1970/71 uppgår till 30 000 kr.

Direkta statsbidrag utgår också till Institutet för skogsförbättring bl. a. för dess skogsträdsförädlingsverksamhet. För budgetåret 1970/71 utgör bidraget 836 000 kr.

Övriga enskilda växtförädlingsföretag i Sverige driver sin förädlingsverksamhet utan direkta statliga bidrag.

Genom två förordningar (1961: 144 och 145), vilka trädde i tillämpning den 1 juli 1961, infördes ett system med *obligatorisk statsplombering av ut-*

sädesvara och växtförädlingsavgift. Syftet med systemet var att genomföra en kvalitetskontroll av utsäde och att förse landets växtförädling med avsevärt förstärkta resurser. Systemet omfattade till en början bara stråsäd och trindsäd. Enligt en ny förordning (1967: 139) om obligatorisk statsplombering av utsädesvara och om växtförädlingsavgift, som trädde i kraft den 1 juli 1968 och som ändrats år 1969 (1969: 826), gäller systemet från och med den 1 juli 1970 potatis, stråsäd, trindsäd, vallbaljväxt och vallgräs, beta — varmed avses endast foderbeta — kålrot, rova, fodermärgkål, grönfoderraps, raps, rybs, vitsenap och oljedådra, dvs. samtliga lantbruksväxter — utom sockerbeta, lin och hampa — samt alla grönyteväxter. Närmare bestämmelser om statsplomberingen finns i kungörelsen (1968: 214) om statsplombering av utsäde, vilken ändrats år 1969 (1969: 827), samt i kungörelser av lantbruksstyrelsen.

Systemet fungerar i huvudsak på följande sätt. Utsäde av de ovan nämnda lantbruksväxterna får i regel inte säljas för användning som utsäde eller exporteras med mindre det är statsplomberat. Undantag görs för enstaka försäljning utan offentligt utbud, om säljaren odlat utsädet och inte yrkesmässigt driver handel med utsädesvaror. Statsplombering får i princip bara ske av utsäde av sort som prövats lämplig att odla i Sverige och av stamutsäde, dvs. utsäde i förädlarens hand av sådan ny växtförädlingsprodukt som prövats lämplig att föröka. Lantbruksstyrelsen får dock medge plombering även av annat utsäde om det bedöms nödvändigt för att tillgodose försörjningsbehov eller möjliggöra lämplig export. Prövningen görs av en särskild nämnd, originalutsädesnämnden, som varje säsong utger en rikssortlista upptagande de sorter som förklarats berättigade till statsplombering. Vid plomberingen av utsädesvara skall den som begärt plomberingen erlägga växtförädlingsavgift. Avgiften för stråsäd och trindsäd var fram till den 1 juli 1967 1 kr. per deciton, varefter den höjdes till 1 kr. 25 öre per deciton. I övrigt är avgiften per deciton 50 öre för potatis, 15 kr. för vallbaljväxt, vallgräs och beta samt 25 kr. för övriga lantbruksväxter. Om växtförädlingsavgift gäller i tillämpliga delar förordningen (1959: 92) om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning. Beskattningsmyndighet är statens centrala frökontrollanstalt. Uppburna avgiftsbelopp tillförs en särskild fond, växtförädlingsfonden, vilken förvaltas enligt grunder som fastställts av Kungl. Maj:t.

I detta sammanhang kan tilläggas att kungörelsen (1968: 214) om statsplombering av utsäde gäller all utsädesvara som avses i lagen (1928: 289) angående handel med utsädesvara, dvs. allt frö som är avsett till utsäde utom skogsfrö och frö av växter, som odlas blott till prydnad. Rikssortlistan omfattar därför inte bara kvalitetsprovade sorter av lantbruksväxterna utan också sorter av köksväxter vilka vid prövning i praktiskt viktiga avseenden visat sig vara lämpliga för svensk växtodling. För köksväxterna är statsplombering som framgår av det föregående inte obligatorisk. I viss utsträckning plomberas dock köksväxtutsäde frivilligt.

Ur växtförädlingsfonden sker utdelning två gånger om året genom bidrag till svenska växtförädlare och svenska representanter för utländska förädlare. Om utdelningen beslutar Kungl. Maj:t efter förslag av lantbruksstyrelsen. Varje förädlares bidrag från fonden skall i princip motsvara summan av de växtförädlingsavgifter, som influtit för de sorter han framställt. För medelstildelningen gäller särskilda villkor, vilka närmare angetts i den proposition som låg till grund för de båda nämnda förordningarna av år 1961 (prop. 1961: 92). För att svensk förädlare skall erhålla bidrag krävs att han vid tiden för bidragsbeslutet fortfarande bedriver växtförädling i ej allenast obetydlig omfattning. För att representant för sortinnehavare i främmande land skall kunna få bidrag ställs krav på att det andra landet medger svenska förädlare motsvarande förmåner. Medel, som inte kan utdelas enligt angivna principer, skall ställas till förfogande för statens forskningsråd för skogs- och jordbruksforskning att av rådet användas för att stödja forskarinsatser inom växtförädlingens område. Eftersom fonden inte belastas med några omkostnader för uppbörd och administration, kommer medlen oavkortade växtförädlingen tillgodo.

Utdelningar från fonden har uppgått till följande belopp per budgetår i runda tal, nämligen 1,4 milj. kr. 1961/62, 1,7 milj. kr. 1962/63, 1,5 milj. kr. 1963/64, 1,6 milj. kr. 1964/65, 1,9 milj. kr. 1965/66, 1,8 milj. kr. 1966/67, 2,3 milj. kr. 1967/68, 3,4 milj. kr. 1968/69 och 3,6 milj. kr. 1969/70. Höjningen av beloppen för de två sista budgetåren är betingad av att avgiften för strå- och trindsäd höjdes till 1 kr. 25 öre per deciton fr. o. m. den 1 juli 1967 och att systemet utvidgades till väsentligt flera arter fr. o. m. den 1 juli 1968. Såvitt gäller svensk förädlingsverksamhet har bidrag ur fonden t. o. m. budgetåret 1968/70 tilldelats följande svenska företag, nämligen Sveriges utsädesförening, W. Weibull AB, Hammenhögs frö, som ägs av Allmänna svenska utsädesaktiebolaget, Skåne-Hallands utsädes AB, som sedan år 1964 ägs av W. Weibull AB, och Institutet för växtforskning och kyllagring. Bidragen till Sveriges utsädesförening har utgått med belopp som växlat mellan 600 000 kr. och 1,5 milj. kr. Till W. Weibull AB har årliga bidraget — inklusive bidrag till företaget som representant för utländska förädlare — varierat mellan 600 000 kr. och 1,5 milj. kr. De övriga företagen har fått endast mindre belopp. Till svenska representanter för förädlare i Danmark, Nederländerna och Förbundsrepubliken Tyskland har utgått bidrag med ej obetydliga belopp. Sålunda uppbar t. ex. det sedan år 1964 av W. Weibull AB ägda AB Hallands frökontor som representant för utländska förädlare 1969/70 bidrag med 134 000 kr.

Statsplomberingen sker normalt i någon av klasserna statsplomb A, B, C, D eller E. Statsplomb A avser stamutsäde; klassen förekommer inte i allmänna marknaden. Statsplomb B avser basutsäde och rätten att få utsäde plomberat i denna klass är förbehållen förädlaren eller dennes representant. En förutsättning för plombering i statsplomb B är att varan utgör skörd av odling, som grundats på av förädlaren utvalt stamutsäde, vilket i

fråga om sortrenhet godkänts av frökontrollanstalten. Då endast plomberat utsäde får saluföras yrkesmässigt innebär detta att förädlaren praktiskt sett har ensamrätt att föra sin sort i handeln. Genom denna ensamrätt har förädlaren eller hans rättsinnehavare möjlighet att dra ekonomisk fördel av förädlingsresultatet såvitt gäller generationer av en sort som kan ifrågakomma för plombering i statsplomb B.

I övrigt hindrar statsplomberingsreglerna inte att vem som helst förökar och säljer utsäde av en statsplomberad sort utan tillstånd av den som framställt sorten. Under den senaste femårsperioden tillhörde i medeltal cirka 12 % av allt statsplomberat utsäde av stråsäd statsplomb B och dess tidigare motsvarighet. Den genom plomberingsförfattningarna uppkomna ensamrätten är således begränsad till en relativt trång sektor av den svenska utsädesmarknaden.

Den nya *patentlagen* (1967: 837), som trätt i kraft den 1 januari 1968, undantar uttryckligen från patent växtsorter eller väsentligen biologiskt förfarande för framställning av växter. Patenterbart är emellertid mikrobiologiskt förfarande och alster av sådant förfarande. Huruvida patent kunde meddelas på växtsort enligt den tidigare gällande patentförordningen var ej löst i författningstexten. Något patent som direkt avsett en växtsort har emellertid såvitt bekant ej meddelats enligt denna förordning.

Varumärkeslagen (1960: 644) lär i viss utsträckning ha utnyttjats av förädlingsföretagen för skydd av deras förädlingsprodukter. Varumärke skall sålunda ha använts för att skilja av växtförädlaren saluförda utsädesvaror från andra näringsidkares. Därvid är emellertid att märka att det bara är varumärket och inte den sort, på vilken förädlaren använder varumärket som skyddas. Varumärkesreglerna hindrar därför inte, att en konkurrent saluför utsäde av samma sort under annat namn eller att han säljer utsäde av sorten utan att ange namnet.

Beträffande utsädesvaror som skall statsplomberas föreligger skydd mot omdöpfung. Statsplomberingsbestämmelserna kräver nämligen i regel att utsädet skall härstamma från sort som vid det särskilda prövningsförfarandet åsatts ett godtagbart namn. Plombering kan ej ske under annat namn än det för plombering godkända sortnamnet. Om detta namn tillika registrerats eller inarbetats såsom varumärke kunde det göras gällande att varumärkesskyddet såsom sådant skulle förhindra ett obehörigt begagnande av det godkända sortnamnet och att således varumärkesregistreringen i förening med bestämmelserna om statsplomberingen på växtförädlingsområdet skulle skänka ett bättre skydd än varumärkeslagsstiftningen i och för sig kan ge. Emellertid kan det hävdas att godtagandet av ett varumärke som sortnamn medför att varumärket degenereras som kännetecken och övergår till att bli en allmän beteckning på sorten. Därmed skulle varumärkesskyddet inte längre kunna upprätthållas. Det är således ovisst om något skydd verkligen kan uppnås på denna väg. Domstolsavgöranden på området torde saknas.

Enligt uppgift av patent- och registreringsverket har under ganska lång tid årligen något eller några tiotal varumärken för växtförädlingsprodukter registrerats. Härav synes framgå att växtförädlare och deras marknadsföringsorgan haft intresse av att utnyttja varumärkeslagstiftningen. Förädlarens avsikt med att såsom varumärke registrera sortnamn tycks ofta ha varit att försäkra sig om att ensam kunna förse marknaden med utsäde av sorten. Däremot synes man hittills ej ha utnyttjat varumärkesskyddet genom licensgivning.

3.4 Växtförädlarkonventionen

Den i inledningen nämnda växtförädlarkonventionen är i sina grunddrag uppbyggd efter mönster av Pariskonventionen för skydd av den industriella äganderätten och Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk. I ingressen understryks den vikt som skydd för växtförädlingsprodukter har för jordbrukets utveckling och för tillvaratagande av förädlarnas intressen. Ändamålet med konventionen är enligt artikel 1 att tillerkänna och tillförsäkra förädlaren av en ny växtsort eller hans rättsinnehavare en i konventionen närmare bestämd rätt. Ordet sort är närmare bestämt i artikel 2 moment 2.

Konventionen bygger på principen om *s. k. nationell behandling*. Detta innebär, att de skyddsberättigade, fysiska eller juridiska personer, skall i de andra unionsstaterna åtnjuta samma rättigheter som lagstiftningen i dessa länder tillerkänner de egna medborgarna, artikel 3.

Konventionen är enligt artikel 4 moment 1 *tillämplig på alla växtsläkten och växtarter*. Enligt moment 2 förbinder sig unionsstaterna att vidta alla nödiga åtgärder för att efter hand tillämpa konventionens bestämmelser på ett allt större antal växtsläkten och växtarter. Vid tiden för konventionens ikraftträdande skall varje konventionsstat enligt moment 3 inom dess territorium tillämpa konventionens bestämmelser på åtminstone fem av de växtsläkten, vilka upptagits på en till konventionen fogad lista. Dessutom förbinder sig konventionsstat att tillämpa nämnda bestämmelser på ytterligare växtsläkten på listan inom följande tider, räknade från konventionens ikraftträdande med avseende på dess territorium,

a) inom en tid av tre år på minst två växtsläkten

b) inom en tid av sex år på minst fyra växtsläkten

c) inom en tid av åtta år på alla växtsläkten som är upptagna på listan.

— Den till konventionen fogade listan upptar sammanlagt 13 växtsläkten, nämligen vete, korn, havre alternativt ris, majs, potatis, ärt, böna, lusern, rödklöver, rajgräs, sallat, äpple och ros alternativt nejlika.

De allmänna skyddsförutsättningarna regleras av artikel 6 i konventionen. Enligt moment 1 fordras för skydd att sorten kan skiljas från redan kända sorter, att den är likformig och stabil samt att den skall erhålla en

benämning. Särskillnadskravet är upptaget under a) och anger att den nya sorten skall, oavsett om den är framställd på artificiell eller naturlig väg, kunna genom ett eller flera viktiga kännetecken klart skiljas från alla andra, vid tiden för ansökningen om skydd kända sorter. Särskiljande kännetecken kan vara av morfologisk eller fysiologisk art. Såsom exempel på situationer då allmän kännedom föreligger nämns att sorten redan odlas eller kommersiellt utnyttjas, att den intagits i en officiell sortlista eller anmälts till en sådan eller att den förekommer i en referenssamling eller noggrant beskrivits i en publikation. Likformighetskravet är upptaget under c) och anger att den nya sorten skall vara tillräckligt homogen med hänsyn tagen till de särdrag som dess sexuella eller vegetativa förökning betingar. Kravet på stabilitet är upptaget under d) och anger att den nya sorten skall vara beständig med hänsyn till sina väsentliga kännetecken. Detta innebär att den skall förbli överensstämmande med beskrivningen av sorten efter upprepad förökning eller, i fall att förädlaren fastställt en särskild förökningscykel, efter avslutandet av varje sådan cykel. Under e) föreskrivs att den nya sorten skall erhålla en benämning i enlighet med vad som anges i artikel 13. — Punkten b) upptar ett par kompletteringar till särskillnadskravet under a). För det första stadgas att man inte mot förädlaren av en sort eller hans rättsinnehavare kan åberopa att sorten förekommit i försök eller anmälts till eller upptagits i ett officiellt register. För det andra föreskrivs att då skydd för en växtsort söks i en unionsstat sorten inte får medgivande av förädlaren eller hans rättsinnehavare ha saluhållits eller kommersiellt utnyttjats på denna stats territorium och ej heller sedan mer än fyra år på annan stats territorium.

I fråga om *sortbenämningen* finns detaljerade bestämmelser i artikel 13, som också reglerar sortbenämningens förhållande till varumärke. Särskilda föreskrifter ges för att säkerställa enhetliga sortbenämningar inom unionsområdet.

I artikel 5 anges *ensamrättens innebörd*. Enligt moment 1 innebär den rätt som tillerkänns förädlaren av en ny sort eller hans rättsinnehavare att hans tillstånd i förväg måste inhämtas för framställning, i och för kommersiell avsättning, av förökningsmaterial såsom sådant av den nya sorten samt för saluhållande och försäljning av sådant material. Vegetativt förökningsmaterial innefattar även hela plantor. För prydnadsväxter gäller en viss utvidgning. Förädlarens rätt omfattar nämligen enligt samma moment också plantor av prydnadsväxter eller delar av sådana plantor, vilka normalt kommersiellt utnyttjas för andra ändamål än förökning, i fall då de kommersiellt utnyttjas såsom förökningsmaterial för framställning av prydnadsväxter eller snittblommor. — Användning av sorten för vidareförädling omfattas normalt inte av ensamrätten. Detta framgår av moment 3, som anger att tillstånd av förädlaren eller hans rättsinnehavare ej erfordras då den nya sorten används som utgångsmaterial för framställning av andra nya sorter

och ej heller då dessa andra nya sorter utnyttjas kommersiellt. Dock gäller det undantaget att tillstånd erfordras då upprepad användning av den nya sorten är nödvändig för kommersiell framställning av annan sort. — Enligt moment 4 kan unionsstat för vissa växtsläkten eller växtarter tillerkänna förädlaren en mer omfattande rätt än den som angetts i moment 1.

Det fria utövändet av ensamrätten får enligt artikel 9 endast begränsas av hänsyn till allmänt intresse. När en begränsning företas i syfte att säkerställa spridning av nya sorter skall staten vidta alla erforderliga åtgärder för att förädlaren eller hans rättsinnehavare skall få skälig ersättning.

Skyddstiden regleras i artikel 8. I dess moment 1 anges att den rätt som tillerkänns förädlaren av en ny sort eller hans rättsinnehavare skall beviljas för en begränsad tid, att skyddstiden inte får vara under 15 år samt att den för sådana växtslag som vin, fruktträd och deras grundstammar, skogsträd och prydnadsträd inte får understiga 18 år. Skyddstiden i en unionsstat skall enligt moment 2 räknas från den dag då skyddet meddelades. Enligt moment 3 får varje unionsstat anta längre skyddstider och bestämma andra skyddstider för vissa grupper av växter för att ta hänsyn särskilt till de krav som ställs av föreliggande reglering av produktionen och handeln med utsäde och vegetativt material.

Att förutsättningar för skydd föreligger skall enligt artikel 7 fastställas genom ett *administrativt prövningsförfarande*. Artikel 2 föreskriver att ensamrätten skall ges genom en särskild skyddsform eller genom patent. Förädlaren eller hans rättsinnehavare får välja vilken unionsstat han först vill söka skydd i, artikel 11, och åtnjuta för sökande av skydd i övriga konventionsstater *prioritet* under en tid av 12 månader från den dag då den första ansökningen ingavs, artikel 12. Sistnämnda artikel, moment 4, stadgar att åtgärder som eljest skulle utesluta skydd, exempelvis att föremålet för ansökan offentliggörs eller utnyttjas kommersiellt, under prioritetstiden kan företas utan sådan verkan.

Artikel 10 reglerar i vilka fall ensamrätten skall *förklaras ogiltig eller förfallen*.

I administrativt hänseende stadgar konventionen i huvudsak följande. De stater som deltar i konventionen bildar *en union*. Unionen och dess permanenta organ har sitt säte i Genève, artikel 1. Organen är rådet, bestående av en representant för varje unionsstat, och generalsekretariatet, benämnt byrån för internationella unionen för skydd av växtförädlingsprodukter; byrån står under schweiziska regeringens överinseende, artiklarna 15 och 16. Byrån, som leds av en generalsekreterare, har att fullgöra alla uppdrag och åligganden som rådet anförtrott den, artikel 23. Unionens utgifter täcks väsentligen genom årsbidrag av unionsstaterna; bidragen bestäms av rådet i enlighet med vissa fastställda principer, artiklarna 21 och 26.

I sitt arbete använder byrån engelska, franska och tyska språken. Även rådets sammanträden hålls på dessa språk, artikel 28.

Konventionen står enligt artikel 32 öppen för *anslutning* för stater som ej undertecknat konventionen. Förutsättning för anslutning är enligt artikel 30 bl. a. att staten tillförsäkrar övriga unionsstaters medborgare lämpliga rättsmedel för att möjliggöra för dem att effektivt försvara de i konventionen upptagna rättigheterna. För att stat skall få tillträda konventionen krävs att ansökan härom godkänns av unionen med fyra femtedelars majoritet av närvarande medlemmar; vid omröstning skall tre fjärdedelar av unionsstaterna vara företrädde, artikel 32.

4 Utredningen

4.1 Allmänna synpunkter

I fråga om växtförädlingens framtida uppgifter framhåller utredningen att nya och ökade krav kommer att ställas på växtförädlingen inte minst på grund av den ekonomiska och tekniska utvecklingen inom jordbruket och livsmedelsindustrin. Det finns många växtodlingsproblem på jordbrukets, trädgårdsnäringens och skogsnäringens områden som väntar på sin lösning. I vårt land med dess starkt skiftande och i flera avseenden specifika klimat saml varierande jordarter kan för övrigt växtodlingsproblemen knappast lösas på annat sätt än under medverkan av växtförädlingen. Skärpta krav kommer att ställas på sortmaterialet i samband med den omfattande mekanisering som karakteriserar jordbrukets utveckling under senare år. Till växtförädlingens arbetsuppgifter hör bl. a. att ytterligare stegra avkastningsförmågan hos våra odlade kulturväxter, att framställa sorter med inbördes skiftande tidighet — för att bättre kunna utnyttja den växande maskinparken — att kombinera hög avkastning med tidig mognad och att åstadkomma god vinterhårdighet hos övervintrande växtslag. Behovet av kvalitetsförbättringar i skilda hänseenden är enligt utredningen starkt framträdande. Såsom önskvärt nämns förbättring av bakkingskvaliteten hos brödsäd, av mälningsresistansen hos råg och vete samt av proteinhalten och proteinets värde hos fodersäd och trindsäd. Angeläget anses också vara att höja oljehalten och förbättra oljans hållbarhet och näringsfysiologiska värde hos oljeväxterna samt att åstadkomma nya kvalitetssegenskaper hos potatis alltefter användningsområden m. m. I fråga om köksväxterna uppställer konservindustrin speciella krav, som sammanhänger med lämpligheten för djupfrysning och annan konservering. Och eftersom de flesta av de odlade kulturväxterna i större eller mindre utsträckning angrips av sjukdomar och skadedjur under vegetationsperioden och efter skörden ankommer det på växtförädlingen att fortsätta arbetet med att framställa växtsorter som har förmåga motstå angrepp från parasiter och andra skadegörare.

För att kunna möta de ständigt stigande kraven på sorter med förbättrade egenskaper och medverka till en fortsatt effektivisering av jordbruket

och trädgårdsnäringsen måste, framhåller utredningen, den praktiskt inriktade växtförädlingen tillföras ökade ekonomiska resurser. Möjligheterna för förädlingsförelagen att finansiera sin verksamhet genom att ekonomiskt utnyttja sina förädlingsresultat har hittills varit otillräckliga. Verksamheten har därför i väsentlig grad fått lita till stöd från det allmänna. En viss höjning av statsbidragen har skett under senare år men denna har delvis avsett att täcka kostnaden för bestämda nya arbeten och i övrigt väsentligen blott inneburit att man bibehållit anslagens realvärden. Höjningen under år 1967 av växtförädlingsavgiften och den följande år genomförda utvidgningen av systemet har avsevärt förstärkt den praktiska växtförädlingens resurser. Systemet är emellertid begränsat till lantbruksväxterna och fortfarande ligger bl. a. köksväxter och plantskolealster utanför. Enligt utredningens mening är det uppenbart att utdelningarna från växtförädlingsfonden med nuvarande avgiftsuttag och begränsning i fråga om växtslag inte är tillräckliga för att ge växtförädlingen erforderlig ökning i resurserna.

En förstärkning av den praktiska växtförädlingens resurser kan ske genom att man bygger ut växtförädlingsavgiftssystemet, genom att man inför ett privaträttsligt skyddssystem eller genom att man kombinerar dessa båda system.

En ytterligare utväg att lösa växtförädlingens finansieringsproblem är att öka bidragen över statsbudgeten. Eftersom direktiven inte anvisar denna utväg har utredningen inte ansett sig böra närmare undersöka i vad mån en ökning här är motiverad och i vilka former den kunde genomföras. Utredningen framhåller emellertid att frågan om växtförädlingens behov av statsbidrag inte kan lämnas helt utanför övervägandena. Frågan härom behandlas i annat sammanhang (avsnitt 4.7).

Utredningen diskuterar härefter de övriga lösningarna.

Lösningen att utvidga det nuvarande systemet med växtförädlingsavgifter kan enligt utredningen självfallet genomföras med bibehållande av grunddragen av systemet. Detta system har den fördelen från administrativ synpunkt att sättet för uppbörden av avgiften är enkelt och medger en säker kontroll. Den stalliga organisationen för uppbörd och fördelning av influtna medel har inte någon större omfattning och är ej kostsam. För sortinnehavaren har systemet den fördelen, att han inte belastas med några administrationskostnader för avgiften. För konsumenten är det en fördel att avgiften utgår med bestämt belopp, som i regel blir lika för varje sort. Från teknisk synpunkt skulle det ej möta större svårigheter att bygga ut systemet till att omfatta alla de växtarter, beträffande vilka förädlingen kan anses vara i behov av ökat ekonomiskt stöd. Avgiften bör också, åtminstone beträffande flertalet växtarter, kunna fastställas till belopp som ger en expanderande förädlingsindustri ett verksamt stöd.

Utvägen att införa ett privaträttsligt system för skydd av förädlingsprodukter skulle innebära att förädlaren ges en ensamrätt att utnyttja sin nya

produkt. Det blir alltså förädlaren själv som bestämmer på vilka villkor hans produkter skall tillhandahållas allmänheten. Förädlaren fastställer sålunda själv de licensavgifter som utgår. Ett privaträttsligt system medför för det allmänna den fördelen att staten inte alls behöver befatta sig med frågan om licensavgifterna. Det blir förädlarens ensak att vidta nödiga arrangemang för att utnyttja ett honom tillerkänt rättsskydd.

Från organisatorisk synpunkt föreligger inte någon större skillnad mellan de båda systemen. Såväl ett offentligrättsligt som ett privaträttsligt skydd kräver en statlig administration, som har hand om provningen av nya sorter och som prövar ansökan om intagning i rikssortlistan respektive om rättsskydd för sorten. Den för ett privaträttsligt system nödvändiga administrationen blir något mera omfattande än administrationen av ett utvidgat offentligrättsligt system, men olikheten mellan systemen i detta hänseende bedöms dock inte som stor. De administrationskostnader som ett privaträttsligt system medför bör för övrigt helt eller åtminstone till övervägande del kunna tas ut av förädlingsföretagen. Utredningen anser att en jämförelse mellan de båda systemen leder till att de från administrativ och teknisk synpunkt kan anses likvärdiga.

För införande av ett privaträttsligt system talar enligt utredningens mening andra skäl. Till en början framhålls att förädlaren i likhet med varje annan upphovsman får anses ha rättsanspråk på att få skydd för resultatet av ett skapande arbete. Han bör enligt utredningens mening i princip inte vara sämre ställd än t. ex. en uppfinnare som genom patent kan skaffa sig ensamrätt till sitt arbetsresultat. Med ett privaträttsligt system skulle den orättvisa undanröjas som ligger i att förädlaren med nuvarande regler inte får skälig ersättning för det välstånd han hjälper till att skapa. Sedan förädlaren marknadsfört en av honom framställd sort, blir den genast tillgänglig för allmänt begagnande. Förädlaren förlorar i stort sett kontrollen över förökningen och marknadsföringen av sin sort och därmed också möjligheten att ekonomiskt tillgodogöra sig utnyttjandet av produkten.

Till förmån för ett privaträttsligt skydd för växtförädlingsprodukter talar emellertid främst det förhållandet att Sverige genom att införa ett sådant skulle få möjlighet att ansluta sig till växtförädlarkonventionen. Systemet med växtförädlingsavgifter, som är av offentligrättslig karaktär, är inte så utformat och kan ej heller med bibehållande av sina huvuddrag utformas så att konventionens krav tillgodoses. Ett privaträttsligt skydd här i riket skulle däremot möjliggöra en anslutning.

Enligt utredningen får det anses angeläget att Sverige tillträder konventionen. Denna har redan undertecknats av åtta västeuropeiska länder, och det kan beräknas att flera andra länder under de närmaste åren tillträder den. Ett tillträde till konventionen har till följd att förädlare i ett unionsland har rätt att i annat unionsland åtnjuta samma förmåner i fråga om skyddet för sina förädlingsprodukter som landets egna medborgare. En svensk

anslutning till konventionen skulle alltså medföra att svenska förädlingsföretag skulle i annat unionsland kunna få det skydd som landets egna förädlare där åtnjuter. Omvänt skulle förädlare i andra unionsländer kunna här i Sverige åtnjuta samma rättsskydd för sina produkter som de svenska företagen.

Ett tillträde till konventionen skulle alltså vara ägnat att främja utbytet mellan Sverige och övriga unionsländer av lämpliga, förbättrade sorter av nyttoväxterna och prydnadsväxterna. Redan nu saluförs i Sverige ett antal utländska sorter av lantbruks- och köksväxterna. Såsom förut redovisats odlas utomlands många svenska sorter. Av stråsädesslagen har svenska sorter länge haft en omfattande spridning i de västeuropeiska länderna. Från handeln med utsäde av dessa sorter har licensinkomster tillförts våra två största förädlingsföretag. Licensinkomsterna, som grundats på avtal med representanter i den främmande staten, uppgick år 1967 till ett nettobelopp av 0,7 milj. kr. av vilket en stor del kom från Frankrike. Större intäkter kom också från Belgien, Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland, Nederländerna, Storbritannien och Österrike.

Hittills har lagstiftning om skydd för växtförädlingsprodukter i enlighet med konventionens regler utfärdats i Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland, Nederländerna och Storbritannien. Denna lagstiftning uppställer, utom i Storbritannien, krav på konventionstillhörighet för att medborgare i främmande stat skall kunna få skydd för sina nya sorter. I Nederländerna synes dock svenska växtförädlare kunna tills vidare få rättsskydd för nya sorter enligt en specialregel. Med Danmark har Sverige vid årsskiftet 1967—1968 träffat ett tillfälligt arrangemang i reciprocitetsfrågan. Denna innebär, att bidrag ur växtförädlingsfonden skall utgå i Sverige för dansk växtsort av stråsäd och trindsäd efter samma grunder som gäller för svensk växtsort och att nya svenska växtsorter av dessa växtslag skall kunna få skydd i Danmark enligt den danska lagen. Arrangemanget har på danskt förslag begränsats till att gälla till den 1 januari 1973. Att avtalet blivit tidsbegränsat beror enligt utredningen sannolikt på att man från dansk sida förväntat sig att Sverige snart skall ansluta sig till konventionen.

Förutsättningar finns sålunda visserligen för att Sverige även utan ett konventionstillträde skall kunna upprätthålla ett sortutbyte med Storbritannien och, under begränsad tid framåt, också med Nederländerna och Danmark. Beträffande andra stater som tillträder konventionen får det antas att de kommer att kräva ömsesidighet och att förmånerna i det svenska växtförädlingsavgiftssystemet inte bedöms som tillräckliga för att de själva skall ge skydd åt svenska växtförädlare. Förädlare i främmande stat som infört konventionssystemet kommer sannolikt inte att anse växtförädlingsavgiftssystemet tillräckligt lockande för att de här i Sverige skall söka marknadsföra sina nya, förbättrade sorter.

Om Sverige inte inför privaträttsligt skydd för växtförädlingsprodukter

och ansluter sig till konventionen riskerar man sålunda att det nuvarande, låt vara tämligen begränsade, sortutbytet med andra länder i huvudsak upphör och att svenska växtförädlingsföretag helt eller delvis förlorar sina hittillsvarande licensintäkter i konventionsländerna. Ett tillträde till konventionen skulle däremot främja sortutbytet mellan länderna. Detta utbyte skulle helt allmänt bli till ömsesidig nytta för odlarna, handeln, industrin och konsumtionen.

För de svenska förädlingsföretagen skulle en anslutning till konventionen bli till direkt fördel genom den möjlighet de skulle få att i andra unionsländer ekonomiskt utnyttja sina nya sorter och på så sätt öka sina intäkter på dessa. Utredningens undersökning av svenska sorters spridning i utlandet ger vid handen att svenska växtförädlingsföretag skulle på de sorter av stråsädesslagen som nu saluförs i Västeuropas stater ha intjänat licensavgifter på 1,5—2 milj. kr. per år om avgifterna på handelsutsäde bestämts till samma belopp som växtförädlingsavgiften, 1 kr. 25 öre per deciton. Om licensavgiften utgått med belopp som numera tillämpas i dessa andra länder skulle nettointäkterna ha uppgått till omkring 3 milj. kr. per år. De här gjorda beräkningarna avser emellertid sorter som redan marknadsförts och för vilka konventionen ej ger rättsskydd. De gjorda beräkningarna ger därför endast en antydan om den svenska växtförädlingens framtida möjligheter.

Eftersom rättsskydd och därmed möjlighet till licensintäkter ges endast på nya sorter beror det ekonomiska utfallet på utländska marknader efter en anslutning till konventionen på de svenska förädlingsföretagens förmåga att konkurrera där med nya sorter. Enligt utredningens mening ligger den svenska förädlingen f. n. på en så hög nivå jämförd med flertalet andra länders inom konventionsområdet att det bör kunna hållas för visst att den efter en anslutning till konventionen skall finna fortsatt god avsättning för sina produkter i konventionsländerna.

Av det anförda framgår enligt utredningen att om ett privaträttsligt system införs i Sverige och Sverige vinner anslutning till konventionen sortutbytet med andra länder kommer att öka till gagn för den svenska odlingen, handeln, industrin och konsumtionen. Vidare kommer den svenska förädlingens resurser att förbättras. Denna förbättring stimulerar i sin tur växtförädlarna att framställa nya produkter som kommer allmänheten tillgodo. Starka skäl föreligger sålunda för att i Sverige införa ett konventionssystem.

Enligt utredningens mening torde man inte ha anledning räkna med någon risk för att ett privaträttsligt skydd för en sort skall utnyttjas för att hålla tillbaka spridningen av sorten. Förädlaren har själv intresse av att så snart en ny sort uppförökats i lämpliga kvantiteter genast få ut den på marknaden för att kunna ekonomiskt tillgodogöra sig resultatet av sitt långvariga och kostsamma förädlingsarbete. Erfarenheten från andra län-

der med licenssystem på växtförädlingsområdet ger ej heller stöd för antagandet att ett privaträttsligt system försvårar den önskvärda snabba spridningen av nya, för folkförsörjningen värdefulla sorter.

Eftersom fråga är om för folkhushållet mycket betydelsefulla produkter måste dock tillses att skydd finns mot att ett privaträttsligt system medför att nya bättre sorter undanhålls marknaden eller att prisnivån på utsäde blir oskälig.

Ett skydd häremot kan enligt utredningens mening i första hand uppnås genom att ensamrätten begränsas till att omfatta bara yrkesmässig framställning och handel med förökningsmaterial av sorten. Begränsningen innebär att jordbrukare och andra odlare äger att fritt utnyttja skyddade växtsorter för framställning av konsumtionsvara och att fritt föröka sorter till eget utsäde.

Vidare bör enligt utredningens mening konkurrensen mellan olika sorter förhindra oskäliga prisstegringar. Om en ny, rättsskyddad sort inte i någon högre grad skiljer sig i fråga om odlingsegenskaperna från tidigare på marknaden förekommande sorter, måste sortinnehavarens möjligheter att i konkurrensen med andra sorter ta ut ett jämförelsevis högt pris på eget förökningsmaterial av sin skyddade sort eller en hög licensavgift på andra odlingar av sorten bedömas som ringa. Även om sorten innefattar ett stort framsteg, måste konkurrensen från andra sorter normalt förhindra att ett pris eller en licensavgift tas ut som inte står i proportion till vad som står att vinna genom förbättringen av sorten. Erinras kan i detta sammanhang om att under lång tid efter införandet av ett rättsskydd tillgång kommer att finnas till äldre sorter för vilka inte kan meddelas rättsskydd och som därför alltjämt blir fria för odling och kan konkurrera med rättsskyddade sorter.

För särskilda fall, såsom t. ex. då en ny sort inte möter erforderlig konkurrens på marknaden, bör det emellertid finnas skydd mot att ensamrätten utnyttjas för en oskälig prissättning i strid mot allmänhetens intressen.

Gällande bestämmelser rörande prisövervakning, förhindrande av konkurrensbegränsning m. m. bör kunna ge möjlighet till en viss pris- och konkurrensövervakning på förevarande område. Den ensamrätt som skall tillerkännas förädlaren står givetvis ej som sådan i strid med konkurrensbegränsningslagen. Åtgärder av konkurrensbegränsande karaktär som har ett omedelbart samband med ensamrätten är också åtminstone i allmänhet undantagna från lagens tillämpning. Ingripande med stöd av denna lag torde dock kunna komma i fråga t. ex. när ensamrätten utnyttjats för att tvinga fram eller understödja annan konkurrensbegränsning. Kungl. Maj:t äger vidare enligt konkurrensbegränsningslagen förordna om visst högsta pris på en vara, om visst pris med hänsyn till kostnaden och övriga omständigheter är uppenbart för högt och saken är av allmän betydelse. Syf-

tel med bestämmelsen är att ge samhället en möjlighet att ingripa i sådana fall då priset på en vara till följd av ofullständighet i konkurrensen är uppenbart för högt. Enligt utredningens mening bör bestämmelsen kunna tillämpas i fråga om förökningsmaterial av växtslag som för folkushållet är av större betydelse.

En ytterligare garanti mot missbruk av ensamrätten erhålls genom bestämmelser om tvångslicens, dvs. rätt för den som vill utnyttja en skyddad produkt att av myndighet erhålla licens därtill. I detta hänseende bör till en början beaktas här tillämplig regel i växtförädlarkonventionen (artikel 9). Denna föreskriver att det fria utöandet av ensamrätten inte får begränsas av andra skäl än sådana som kan hänföras till det allmänna intresset. Föreskriften får anses medge unionsstat rätt bl. a. att reglera marknadsföringen av skyddade sorter i syfte att lösa spridnings- och prisfrågorna.

Av intresse i detta sammanhang är en redogörelse som utredningen lämnar för frågans reglering i utländsk lagstiftning. Av redogörelsen framgår att all lagstiftning som hittills utfärdats i enlighet med konventionens regler innehåller bestämmelser om tvångslicens. Den danska lagen i ämnet ålägger förädlaren skyldighet att medverka till utbredningen av en ny sort genom att själv eller genom annan fullgöra beställningar på lämpligt förökningsmaterial av sorten inom skälig tid och i den omfattning som är nödvändig för att garantera att allmänheten förses med material av sorten på skäliga villkor. Tvångslicens kan erhållas av enskild person eller sammanslutning, om skyldigheten inte fullgjorts. Vidare äger lantbruksministern ålägga förädlaren att låta envar utnyttja sorten, s. k. generell tvångslicens, om detta anses nödvändigt för att säkra utbredningen av en ny sort eller för att motverka en väsentlig försämring av villkoren för en förvärvsgren.

Den engelska lagen ger i princip varje kompetent odlare eller säljare rätt att på skäliga villkor föröka eller sälja material av en skyddad sort. Odlare eller köpare kan på ansökan meddelas tvångslicens av ett officiellt organ, the Controller, om han inte får licens från förädlaren eller villkoren för att få licens är oskäliga.

Även i västtysk och holländsk lagstiftning gäller bestämmelser till skydd mot att ensamrätten utnyttjas på ett mot det allmännas intresse stridande sätt. Rätt att erhålla tvångslicens föreligger om sortinnehavaren inte lämnat licenser för förökning och marknadsföring av sorten i erforderlig omfattning eller om sortinnehavaren inte ställt tillräckligt med förökningsmaterial till förfogande. En förutsättning för tvångslicens är dock att det motiveras av det allmännas intresse. Lagstiftningen ger också sortinnehavaren möjlighet att i offentligt anbud erbjuda allmänheten licens (i den tyska lagstiftningen benämnd "Jedermanserlaubnis"). Detta system har tillkommit för att göra det lättare för sortinnehavaren att få sorten spridd.

Regler om tvångslicens i en svensk lag om privaträttsligt skydd för nya

förädlingsprodukter bör enligt utredningen utformas i nära anslutning till de sålunda i utländsk lagstiftning förekommande bestämmelserna. Reglerna bör sålunda innebära att det skall åligga sortinnehavare att lämna licenser och tillhandahålla förökningsmaterial av sorten i den omfattning som kan anses påkallad med hänsyn till folkhushållet eller annat allmänt intresse. Tvångslicens skall kunna erhållas om sortinnehavaren utan godtagbar anledning underlåtit att fullgöra denna skyldighet.

Utredningen förmodar att tvångslicensinstitutet i praktiken inte kommer att få någon större tillämpning. Värdet av ett sådant institut kan dock enligt utredningen inte mätas enbart genom den omfattning i vilken det tas i anspråk. Redan möjligheten till tvångslicens måste få ett kraftigt inflytande på den frivilliga licensgivningen och medverka till att licenser utfärdas i rimlig utsträckning och på skäligen villkor.

De skisserade begränsningarna i rättsskyddet i förening med gällande bestämmelser rörande prisövervakning, förhindrande av konkurrensbegränsning m. m. medför enligt utredningens mening ett betryggande skydd både för odlarna och för konsumenterna.

Sammanfattningsvis föreslår utredningen -- under framhållande av att hänsyn främst tas till de fördelar som är att vinna med en internationell lösning av växtförädlings rättsskyddsproblem -- att ett privaträttsligt system för skydd av nya växtförädlingsprodukter införs och att Sverige i samband därmed tillträder växtförädlarkonventionen.

Emellertid föreslår utredningen, såsom framgår av det följande (avsnitt 4.7), att nu gällande system med växtförädlingsavgifter behålls vid sidan av och i kombination med ett privaträttsligt system. Även bidragen över statsbudgeten föreslås, såsom senare skall utvecklas (avsnitt 4.7), utgå även i fortsättningen.

4.2 Växtförädlarrättens objekt och subjekt

Utredningen föreslår att viss ensamrätt, växtförädlarrätt, skall kunna förvärvas till växtsort genom registrering. Termen växtsort definieras inte i lagförslaget. I motiven anförs att med växtsort avses helt allmänt en samling individer som i ett eller flera karakteristiska avseenden skiljer sig från andra enheter inom samma växtart.

I princip bör enligt utredningen rättsskyddssystemet kunna tillämpas på alla växtsläkten och växtarter. På grund av lagstiftningens syfte att stödja växtförädling är det dock naturligt att rätten begränsas till sorter som är odlingsbara och alltså tillhör kulturväxterna. Utredningen finner det inte önskvärt att alla växtsläkten och växtarter av kulturväxterna på en gång inordnas i systemet, eftersom det bör finnas rådrum för avgörande i olika fall huruvida förädlingen inom visst verksamhetsområde är i behov av skydd. Redan vid ikraftträdandet av lagstiftningen anser utredningen dock

att flertalet växtarter av lantbruksväxterna och köksväxterna bör kunna tas med i systemet. Beträffande dessa växter finns redan en väl utvecklad organisation som kan ta hand om provningen av de sorter som anmäls för registrering. I fråga om vissa prydnadsväxter samt fruktträd och bärväxter finns enligt utredningen ett framträdande behov av skydd för förädlingsprodukter. Vad gäller skogsträd och andra skogsväxter sker däremot växtförädling samt uppförökning och distribution av reproduktionsmaterial under sådana förhållanden att det inte torde finnas anledning att, åtminstone under de närmaste åren, inordna dessa växter i systemet.

Utredningen föreslår att det överlämnas åt Kungl. Maj:t att bestämma de växtsläkten och växtarter inom vilka växtförädlarrätt skall kunna förvärfvas. I ett utkast till tillämpningskungörelse upptar utredningen 96 växtarter, som föreslås inordnade i systemet redan från början. Av de 96 arterna tillhör 44 lantbruksväxterna, 21 köksväxterna, 11 prydnadsväxterna samt 20 fruktträden och bärväxterna.

Vidare föreslår utredningen som huvudregel att lagen skall vara tillämplig endast på växtsort som framställts här i riket samt på växtsort som framställts utom riket av svensk medborgare. Utanför lagens omedelbara tillämpningsområde skall således enligt förslaget falla sort som framställts utom riket av utländsk medborgare. Skydd för sådana sorter bör enligt utredningens mening vara beroende av särskilt förordnande. Förutsättning för sådant förordnande bör vara att reciprocitet föreligger eller, om sådan inte finns, att skydd för utländsk sort skulle vara av betydande allmänt intresse.

Som stöd för kravet på reciprocitet har utredningen anfört i huvudsak följande. Av de länder som hittills utfärdat lagstiftning i ämnet, dvs. Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland, Nederländerna och Storbritannien är det endast Storbritannien som inte i princip kräver reciprocitet. Det viktigaste motivet till förslaget om privaträttsligt skydd åt växtförädlingen är önskemålet om att Sverige ska få större möjligheter att delta i det internationella samarbetet. Eftersom den i Sverige bedrivna växtförädlingen måste antas i allmänhet ha större förutsättningar att framställa för svenska förhållanden bättre sortmaterial ligger det nära till hands att i första hand söka förbättra intäkterna för den här i riket bedrivna växtförädlingen. Ett reciprocitetskrav i den svenska lagstiftningen får slutligen antas verka så att det ger större möjlighet för svenska intressen att påkalla skydd i andra länder.

Enligt utredningens förslag kan endast fysisk person anses som förädlare. Utredningen har övervägt om inte också en juridisk person skulle kunna godtas som förädlare och framhåller att till förmån för en sådan ståndpunkt talar framför allt att växtförädling ofta utförs inom företag som är inriktade på sådan verksamhet och att det material, på vilket framställningen av en ny sort grundar sig, byggs upp steg för steg inom företaget, ofta under flera årtionden och med en skiftande krets av medarbetare. Det

kan vara svårt att avgöra vem inom företaget som gjort den avgörande insatsen vid sortens tillkomst. De nu nämnda förhållandena är emellertid enligt utredningens mening inte tillräckliga för att man skall avvika från den reglering av frågan som gjorts i patenträtten och som för övrigt också genomförts i lagstiftning motsvarande den nu aktuella i bl. a. Förbundsrepubliken Tyskland och Nederländerna.

Frågan om rätten till sorter som har framställts av en arbetstagare eller en uppdragstagare i och för hans tjänst respektive uppdrag får enligt utredningen avgöras med tillämpning av allmänna arbetsrättsliga grundsatser. Utredningens uppfattning är att frågan om arbetstagares rätt till sort kommer att bli av underordnad praktisk betydelse. Hithörande frågor bör lämpligen regleras i anställningsavtal eller genom särskilda överenskommelser.

4.3 De allmänna skyddsförutsättningarna

I fråga om de allmänna förutsättningarna för ensamrätt ansluter sig utredningens förslag mycket nära till konventionen. Villkor för att växtförädlarrätt skall kunna förvärfvas för en ny sort är sålunda att den genom åtminstone ett viktigt kännetecken tydligt skiljer sig från andra redan kända sorter samt att den är homogen och stabil.

Utredningen framhåller att det för erhållande av rättsskydd inte uppställs något krav på att den nya sorten skall ha visst odlingsvärde. Självfallet kan det i odlingens och konsumtionens intresse finnas ett behov av att uppställa regler som förhindrar användandet av sorter som är mindre lämpliga för folkhushållet men denna fråga får inte sammankopplas med frågan om rättsskydd för sorten utan måste lösas genom annan lagstiftning. Skydd för ny sort skall alltså kunna meddelas även om på grund av annan lagstiftning utsäde av sorten inte skulle komma att få marknadsföras inom landet. Ett skäl att ändå söka skydd kan vara att sorten har särskilt värde i annat land och är avsedd för export till detta land. Uppdragandet av en sort syftar för övrigt inte alltid till att få fram en produkt för direkt marknadsföring. Ibland skall den nya sorten användas enbart som underlag för fortsatt förädling.

Den sort som man söker skydd för skall enligt utredningens förslag som nämnts kunna särskiljas från andra kända sorter. En fullständig uppräknings av vilka omständigheter som gör andra sorter kända kan inte göras men utredningen ger vissa exempel, också det i mycket nära anslutning till konventionen. Det föreslås att annan sort skall anses som känd om material därav yrkesmässigt utbjudits till försäljning eller eljest tillhandahållits eller om den intagits i eller anmälts till officiell sortlista, förekommer i allmänt tillgänglig referenssamling eller noggrant beskrivits i allmänt tillgänglig skrift eller om den eljest kommit till allmänhetens kändedom.

I princip får inte heller den sort för vilken rättsskydd söks ha marknadsförts före ansökningen. Växtförädlarrätt kan ej förvärvas om växtmaterial av sorten med samtycke av förädlaren eller hans rättsinnehavare yrkesmässigt förts i handeln här i riket före dagen för registreringsansökningen. Marknadsföring utom riket av denna sort utgör däremot enligt förslaget inte hinder mot skydd annat än om den skett mer än fyra år före ansökningen. Sistnämnda bestämmelse, som är i full överensstämmelse med konventionen, innebär att en förädlare kan pröva sin sort på utländska marknader under fyra år utan att gå miste om möjligheten till skydd i Sverige. Motsatsvis framgår av förslagets formulering att skydd kan beviljas sorten även om den före ansökningen tagits in i rikssortlistan eller annan sortlista i eller utom Sverige, att den beskrivits i allmänt tillgänglig skrift eller förekommer i referenssamling.

Som en sista skyddsförutsättning föreslår utredningen att vid registrering av växtförädlarrätt även skall registreras särskild benämning för sorten. I och för sig kräver ett privaträttsligt skydd för växtsorter inte en reglering av frågan om dessas benämning. Av praktiska skäl och för att få överensstämmelse med konventionen uppställs emellertid detta formella krav för rättsskydd. Närmare reglering av sortbenämnings innehåll föreslås i samband med registreringsbestämmelserna.

4.4 Växtförädlarrättens innehåll och omfång

I fråga om ensamrättens innehåll anknäver utredningens förslag i huvudsak till konventionen.

De utnyttjanden som förbehålls förädlaren eller hans rättsinnehavare är till att börja med endast yrkesmässiga förfoganden. Detta uttrycks i utredningens lagförslag med att "annan än sortinnehavaren ej får olovligen utnyttja sorten yrkesmässigt" genom vissa förfaranden.

Det första av de förfaranden över vilket sortinnehavaren föreslås få kontroll är framställning och import av växtmaterial av sorten, vilken sker "i syfte att materialet skall utbjudas till försäljning eller eljest tillhandahållas för förökningsändamål".

Allt ensamrätten avser även kontroll över importen är en utvidgning i förhållande till konventionen. Detta motiverar utredningen med att den svenska lagstiftningen inte kan sträcka sina verkningar till utnyttjanden som äger rum utanför rikets gränser och att framställning av förökningsmaterial av en här skyddad sort således kan förekomma utomlands utan att sortinnehavaren kan ingripa med stöd av sin svenska växtförädlarrätt. Genom att importen jämföras med framställningen av material av sorten, får sortinnehavaren emellertid kontroll över utomlands framställt förökningsmaterial som yrkesmässigt importeras till Sverige för avyttring.

I detta sammanhang uttalar sig utredningen om hur enligt dess mening

frågan om s. k. sidoimport skall regleras. Med sidoimport synes utredningen avse import från ett land där sorten också är skyddad och där den förvärvats på korrekt sätt.

Utredningen erinrar om att av allmänna rättsgrundsatser följer att ensamrätten i regel inte omfattar förfogande över växtmaterial som lagligen förts ut i marknaden. Om t. ex. förökningsmaterial sålts med sortinnehavarens tillstånd, är köparen befogad att oberoende av sortinnehavarens ensamrätt sälja materialet vidare eller utnyttja det för förökning. Ensamrätten har i princip konsumerats med avseende på det material som förts ut i marknaden. Vad som nu sagts har emellertid enligt utredningen endast avseende på den mängd växtmaterial som är föremål för det ursprungliga förfogandet. När detta material sedermera förökas inträder åter sortinnehavarens ensamrätt. Förvärvarens rätt att förfoga över vissl växtmaterial omfattar alltså ej följande generation. Förhållandet kan också uttryckas så att förädlarens rätt är genom försäljning konsumerad endast beträffande den generation av sorten som försäljningen avser. Följande generationer ligger däremot åter under hans kontroll.

Vad nu gäller det som utredningen kallar sidoimporten är utredningens uppfattning följande. Innehas registreringen för en sort i ett främmande land av annan än den som innehar registreringen i Sverige torde konsumtion inte kunna åberopas, utan import från detta land till Sverige blir beroende av den svenske rättsinnehavarens tillstånd enligt huvudregeln. Om registreringen utomlands däremot innehas av den svenske sortinnehavaren bör principen om konsumtion kunna åberopas. Import bör alltså i sådant fall kunna ske utan särskilt tillstånd. Sådant tillstånd bör ej heller krävas om inköpet utomlands skett hos den svenske sortinnehavarens licenstagare eller ute på öppna marknaden, dit den förts ut av sortinnehavaren. En lösning av problemet efter denna linje skulle vara ägnad att befrämja konkurrensen på utsädesmarknaden och torde ej innebära någon allvarlig inskränkning i sortinnehavarens kontroll över sin sort. Utredningen erinrar om att den svenske sortinnehavarens rätt inträder på nytt så snart det importerade materialet förökats.

Det andra av de förfaranden som är förbehållet förädlaren eller hans rättsinnehavare är utbudande till försäljning eller annat tillhandahållande av växtmaterial av sorten för förökningsändamål.

Användande av förökningsmaterial av en skyddad sort faller i princip utanför ensamrätten. För ett särskilt fall har emellertid även själva användandet ansetts böra omfattas av ensamrätten. Här avses fall då upprepade användning av förökningsmaterial av en skyddad sort är nödvändig för att framställa förökningsmaterial av en annan sort. Fråga är om sådana fall, då produkten av ett korsningsarbete inte är beständig och arbetet därför måste ständigt upprepas i varje generation för att den avsedda sor-

ten skall erhållas. Det enda f. n. kända exemplet på dylika sorter är de s. k. F₁-hybriderna.

Det kan anmärkas att utredningen tagit upp frågan huruvida ensamrätten bör omfatta ytterligare en befogenhet, nämligen att kontrollera export av material av en sort. Utredningen erinrar om att den som förvärvat förökningsmaterial av en skyddad sort också är berättigad att utan sortinnehavarens tillstånd sälja materialet vidare, även till utlandet, och att en sådan åtgärd kan bli till förfång för sortinnehavaren, i synnerhet om det gäller export till ett land, där han inte har och ej heller kan få rättsskydd för sin sort. Utredningen menar emellertid att det förädlingsmaterial som kan komma i fråga för export huvudsakligen utgörs av sådant utsäde av lantbruksväxterna som plomberats såsom stamutsäde eller basutsäde. Över dessa plomberingsklasser har förädlaren kontroll och beträffande andra plomberingsklasser bör sortinnehavaren avtalsvägen kunna försäkra sig om att han får kontroll över exporten. Anledning har därför inte ansetts föreligga att lägga även exporten under förädlarens ensamrätt.

Slutligen föreslår utredningen i anslutning till konventionens artikel 5, moment 1 sista punkten en utsträckning av ensamrätten såvitt gäller prydnadsväxter. Enligt förslaget skall beträffande sådana växter ensamrätten även omfatta användandet av plantor och delar av plantor, när det sker för yrkesmässig framställning av snittblommor eller annat material för prydnadsändamål. I motiven framhålls att enligt den förut angivna huvudregeln ensamrätten beträffande prydnadsväxter skulle omfatta endast framställning av växtmaterial som avses skola avyttras såsom förökningsmaterial. Utanför ensamrätten skulle således falla den förökning, som har till syfte att få fram snittblommor och annat växtmaterial för prydnadsändamål. Huvudregeln skulle emellertid enligt utredningen inte ge förädlaren tillräckligt skydd. Prydnadsväxterna förökas nämligen oftast vegetativt. Plantor som sålts för prydnadsändamål kan alltså av köparen lätt användas för förökning. En handelsträdgård, som ämnar odla och till allmänheten sälja snittblommor av en skyddad sort, skulle därför i stället för att köpa förökningsmaterial från sortinnehavare eller dennes licenstagare kunna anskaffa sådant material genom en försäljare av snittblommor. Risk skulle kunna föreligga, att reproduktionen av prydnadsväxter väsentligen kunde komma utanför förädlarens kontroll. Den bestämmelse i ämnet som utredningen föreslår innebär, att under prydnadsväxtförädlarens kontroll läggs --- förutom enligt huvudregeln framställning av material för avsättning för förökningsändamål --- även framställning av material som skall användas såsom konsumtionsvara. Den föreslagna utvidgningen innebär däremot inte att under förädlarens kontroll kommer att ligga försäljningen av snittblommor som skall användas för prydnad.

Även beträffande potatisen har utredningen övervägt en utvidgning av

huvudregeln liknande den som skett i fråga om prydnadsväxterna. Utredningen har emellertid ansett att risken för att en potatisodlare skall kringgå en sortinnehavares kontroll genom att som förökningsmaterial använda konsumtionsvara f. n. är så ringa att något särskilt skydd häremot inte är påkallat.

När växtförädlarrätt förklaras avse den av förädlaren framställda sorten innebär detta enligt utredningen inte att rätten är begränsad till sådant växtmaterial som direkt härstammar från den ursprungliga förädlingsprodukten. Rätten omfattar sorten i dess helhet. Den gäller alltså allt växtmaterial vilket i enlighet med de kriterier som inom förevarande område gäller för avgränsning av olika sorter från varandra är att hänföra till den nya sorten. Den omfattar sådant material oavsett varifrån detta härrör.

Utredningen framhåller att om den föreslagna begränsningen av ensamrätten framdeles skulle visa sig alltför snäv för viss eller vissa växtarter frågan om skyddets omfattning får tas upp på nytt. En utvidgning kan tänkas vara erforderlig om det t. ex. visar sig, att förädlaren inte kan få skälig ersättning enbart på det material av en sort som är underkastat hans kontroll.

4.5 Skyddstiden

Växtförädlarrättens giltighetstid har i förslaget fastställts till 18 år för de växtslag, för vilka konventionen kräver så lång skyddstid, och till 15 år för övriga växtslag. Tiden skall räknas från det kalenderår, då ansökningen om växtförädlarrätt beviljades. Detta har i lagförslaget uttryckts så att rätten kan upprätthållas intill dess 15 år eller, såvitt gäller fruktträd, skogsträd, prydnadsträd och vin, 18 år förflutit från det år då ansökningen om växtförädlarrätt beviljades.

Emellertid bör, framhåller utredningen, en betydligt längre skyddstid än den fastställda minimtiden gälla för vissa växtsläkten och växtarter. Skyddstiden bör vara så lång att förädlaren blir i stånd att under normala förhållanden få igen sina initialkostnader och därjämte en skälig vinst av sitt förädlingsarbete. Å andra sidan bör den inte vara längre än som kan bedömas nödvändigt för detta syfte. För sorter av en växtart som snabbt kan förökas och marknadsföras och för vilka en efterfrågan lätt kan skapas behövs en kortare skyddstid än för sorter som förökas långsammare och vanligen tar flera år för att bli populära hos odlarna. För exempelvis en rosensort behövs följaktligen i allmänhet inte så lång skyddstid som för en äppelsort.

Då det enligt utredningen för närvarande inte går att bedöma vilka skyddstider som bör gälla i här avsedda fall föreslås att Kungl. Maj:t får befogenhet att förordna att i fråga om visst växtsläkte eller viss växtart skall gälla längre skyddstid än minimtiden. Vid fastställandet av skydds-

tidens längd torde böra beaktas att denna i allmänhet bör överensstämma med den som föreskrivits i de länder som anslutit sig till konventionen. I anslutning härtill föreslår utredningen i förslaget till tillämpningskungörelse — utan att dock lämna några upplysningar om skyddstiderna i andra länder — att växtförädlarrätt skall kunna upprätthållas i fråga om fruktträd och deras grundstammar, vin, prydnadsträd och potatis under 25 år samt beträffande övriga växtarter under 20 år från det kalenderår då ansökningen om växtförädlarrätt beviljades.

4.6 Registreringssystemet m. m.

Utredningen föreslår — under hänvisning bl. a. till grundsatsen i artikel 7 av konventionen att skydd beviljas först efter en av det allmänna företagen undersökning av den nya sorten — att växtförädlarrätt förvärvas genom registrering hos myndighet.

Bland registreringsmyndighetens uppgifter nämner utredningen främst den som har direkt samband med själva registreringsförfarandet. Om anslutning sker till konventionen tillkommer uppgifter i anslutning till det internationella samarbetet, såsom att hålla växtunionens sekretariat underrättat om inkomna ansökningar och fattade beslut. Vidare bör åt registreringsmyndigheten uppdras att i samråd med statens pris- och kartellnämnd och näringsfrihetsombudsmannen övervaka marknadsföringen av utsäde. Slutligen bör myndigheten vara skyldig att till domstol avge yttranden i ärenden angående tvångslicens. Utredningen föreslår att registreringsmyndigheten utformas som en nämnd, kallad statens växtsortnämnd, som ersätter originalutsädesnämnden och tillförs de ärenden som denna haft hand om.

Beträffande registreringsförfarandet har reglerna i förslaget i allt väsentligt anslutits till motsvarande regler i patentlagen. Till skillnad från patentansökningar har dock ansökningar om växtförädlarrätt inte ansetts behöva vara undandragna offentligheten under viss tid.

Föreskrifterna om sortbenämning har utformats i anslutning till konventionen, artikel 13, och med beaktande av motsvarande föreskrifter i varumärkeslagen.

Bestämmelserna i patentlagen om ogilligförklaring av patent har tjänat som förebild till förslagets regler om ogilligförklaring av växtförädlarrätt. Sådan förklaring skall alltså göras av domstol. Utredningen har övervägt om, i enlighet med den anordning som gäller för patentmål, specialforum borde införas för mål om växtförädlarrätt och om domstol i dylika mål eventuellt borde förstärkas med sakkunniga. Utredningen har emellertid stannat för att inte föreslå vare sig det ena eller det andra. Skälen härtill är att målen torde komma att bli relativt sällsynta, att domstolen bör kunna i erforderlig utsträckning få del av uppfattningen bland sakkunniga genom yttrande

från växtsortnämnden och att tillgången på fullt kompetenta personer, som inte i annat sammanhang lagit befattning med en skyddssökt sort och därför är oförhindrade att delta i avgörande vid domstol beträffande sorten, torde vara begränsad.

När det gäller t a l e r ä t t mot administrativa beslut i växtförädlarrättsärenden konstaterar utredningen att prövningen i patent-, varumärkes- och mönsterärenden sker i tre instanser. Till förmån för en mellaninstans vid prövning av växtförädlarrättsärenden lalar att dessa många gånger måste antas bli av tämligen invecklad beskaffenhet samt ofla innefatta svåra bedömningsfrågor och beröra stora ekonomiska intressen. Mot ett treinstanssystem lalar främst att det inte finns något organ med erforderlig rättslig och teknisk sakkunskap för överprövning av ärenden som avgjorts av växtsortnämnden och att det skulle medföra icke oväsentliga kostnader för det allmänna att inrätta ett sådant organ. En motivering för mellaninstans i patentärenden, nämligen att dessa ärenden i första instans avgörs av mer än hundratalet självständiga ledamöter, saknar motsvarighet för växtförädlarrättsärendena. Utredningen har efter övervägande av det anförda ansett sig böra förorda ett tvåinstanssystem. Skulle vid tillämpningen av lagen om växtförädlarrätt behov av en mellaninstans framträda, torde enligt utredningen en sådan kunna inrättas genom relativt små lagändringar.

4.7 Statsbidrag och växtförädlingsavgift

Frågan huruvida införandet av ett privaträttsligt skyddssystem bör leda till en ändring i gällande principer om b i d r a g ö v e r s t a t s b u d g e t e n till förädlingen har också tagits upp av utredningen. Statsunderstödda växtförädlingsföretag har genom bidragsgivning fått ekonomiska resurser till att upprätthålla grundforskning inom växtförädlingsverksamheten. Bidragen har också satt företagen i tillfälle att ta upp arbetsuppgifter inom den praktiska växtförädlingen som varit långsiktiga eller förbundna med ekonomiska risker och osäkerhetsmoment. Företagen har vidare genom bidragen i kombination med systemet med växtförädlingsavgifter erhållit förutsättningar att i viss omfattning ägna sig åt bearbetningen av växtslag som varit mindre lönsamma och att frambringa sorter som varit avsedda för begränsade geografiska områden.

Det föreslagna privaträttsliga systemet kommer enligt utredningens mening sannolikt inte att tillföra växtförädlingen medel för grundläggande forskning i den utsträckning som kan anses motiverat med hänsyn till de väntade forskningsresultaten. En indragning av statsbidragen skulle medföra att forskningen skulle få stå tillbaka för mera merkantilt inriktat arbete med att framställa gångbara sorter för de stora odlingsområdena. I den mån forskning skulle vidmakthållas skulle den troligen koncentreras till växtslag som omsätts i handeln. Erfarenheten från andra länder där man

sedan lång tid tillbaka haft licenssystem beträffande förädlade växtsorter visar också att förädlarna inriktar sitt intresse på sådana växtslag som ger mest att förljåna. Grundforskningen tenderar att bli tillbakasatt. I andra länder har också stalliga och halvstatliga institutioner hand om grundforskningen och mera komplicerade och dyrbara förädlingsarbeten. Överhuvud taget lämnar staten där ett allmer omfattande ekonomiskt stöd åt växtförädlingen.

Emellertid har enligt utredningens uppfattning den för vårt land säregna kombinationen av forskning och praktisk förädlingsverksamhet lett till goda praktiska förädlingsresultat och utan tvivel i icke ringa mån bidragit till Sveriges internationellt erkända ställning inom växtförädlingens område. Utredningen anser det vara ett villkor för denna värdefulla verksamhet att den även i fortsättningen kan lita till statsbidrag.

På de anförda skälen föreslår utredningen att statsbidrag även i fortsättningen utgår till enskilda företag med sådan teoretisk förädlingsverksamhet.

Såsom förut nämnts föreslår utredningen vidare att systemet med växtförädlingsavgifter behålls vid sidan av och i kombination med det nya privaträttsliga systemet. Förslaget avser i första hand sorter som salubhållits innan lagen om växtförädlarrätt trätt i kraft. För dessa äldre sorter kan, bortsett från en övergångsbestämmelse i 52 § i utredningens förslag, växtförädlarrätt inte meddelas. Utredningen räknar med att det kan ta 10—15 år innan äldre sorter ersatts med nya sorter, för vilka rättsskydd kan åtnjutas. Under denna långa övergångstid är det ett vitalt intresse för de svenska förädlingsföretagen att fortfarande kunna få stöd från växtförädlingsfonden.

I fråga om nya sorter innebär förslaget att växtförädlingsavgift skall tas ut på sådana sorter oavsett om för sorten meddelats rättsskydd eller ej. Däremot föreslås särskilda regler för rätten att få tilldelning ur växtförädlingsfonden för dessa sorter.

Beträffande en del nya sorter framhåller utredningen att möjligheten att få bidrag ur växtförädlingsfonden kan bli av betydelse för förädlaren. Främst gäller detta sådana sorter som inte uppfyller de krav på homogenitet som uppställts för rättsskydd; dessa krav är något högre än de som hittills tillämpats för intagning i rikssortlistan. Det är närmast de korsbefrukta växtslagen som här kommer i fråga, bl. a. råg samt flertalet vall- och oljeväxter. Skillnaden i kravet kan medföra att en sort som ej kan registreras trots detta kan godkännas för rikssortlistan och därmed vara berättigad till bidrag ur växtförädlingsfonden.

Utredningen upplyser i detta sammanhang om att fråga om lämplig skyddsform för sorter som på grund av biologiska förhållanden inte kan antas få rättsskydd uppmärksammas även i dansk och holländsk lagstiftning. I den danska lagen har frågan enligt utredningen lösts på det sättet att de biologiska kraven för erhållande av rättsskydd mjukats upp beträf-

fande bl. a. korsbefruktande arter. I den holländska lagstiftningen har däremot skapats ett särskilt avgiftssystem som får betydelse för bl. a. sådana växtarter som rajgräs och lusern.

Att både växtförädlingsavgift och licensavgift tas ut för nya rättsskyddade sorter behöver enligt utredningens mening inte nödvändigtvis medföra att priset på utsäde av sådan sort blir högre än om enbart en licensavgift utgår. Marknadpriset på utsäde bestäms nämligen i avgörande grad av andra faktorer, bl. a. produktionskostnaden för eget utsäde, vilket är helt fritt från dessa båda avgifter, och, beträffande stråsädesslagen, därjämte av priset på konsumtionsvaran. Utredningen befarar emellertid att i något fall risk kan föreligga att dubbla avgifter kan medverka till en från allmän synpunkt inte godtagbar prisutveckling. Om de båda systemen skall kombineras måste kombinationen få en sådan utformning att besvärande prishöjningar förhindras och detta framför allt i fråga om de för folkhushållet viktigare lantbruksväxterna.

En lösning är enligt utredningen att växtförädlingsavgift inte tas ut på sort för vilken sortinnehavaren utkräver licensavgifter med stöd av sitt rättsskydd. En sådan anordning skulle emellertid enligt utredningens uppfattning knappast tillgodose det angivna prisdämpande syftet. Priset på nya sorter kommer nämligen som regel att ligga över priset på äldre sorter. Om man således tar ut växtförädlingsavgift på de äldre sorterna, kommer denna avgift — även om den direkt ej utgår på nya rättsskyddade sorter — att indirekt medföra förhöjning av priset på de nya sorterna. Utredningen framhåller för övrigt att växtförädlingsavgiften har karaktären av konsumtions-skatt, varför principiella hinder torde föreligga att göra avgiftens uttagande beroende av en sådan omständighet som huruvida rättsskydd meddelats för sorten.

En annan av utredningen skisserad utväg är att undanta ny sort för vilken bidrag ur fonden åtnjuts från licensbeläggning enligt växtförädlarrättslagen. Så skulle kunna ske genom en ordning enligt vilken en sortinnehavare själv får välja mellan att till fullo utnyttja sitt rättsskydd för sorten och avstå från utdelning ur växtförädlingsfonden eller att få sådan utdelning och avstå från rätten att licensbelägga annans utnyttjande av sorten. Utredningen finner det visserligen svårt att mera bestämt förutse verkningarna på utsädespriserna av att ett begränsat antal eller möjligen samtliga av ett förädlingsföretags nya sorter inom ett växtslag skulle lämnas helt fria för annans efterodling. Förhållandet kan dock antas få en återhållande verkan på prisbildningen såväl på dessa för efterodling helt fria sorter som på andra, licensbelagda jämförliga sorter inom växtslaget. Utredningen föreslår därför, att Kungl. Maj:t skall äga rätt att ställa det villkoret för medelstilldelning ur växtförädlingsfonden för viss eller vissa sorter att sortinnehavaren ställer denna och andra sorter till allmänhetens fria förfogande och således avstår från rätten att ta ut licensavgifter på sorten eller sorterna.

Utredningen har övervägt om en sortinnehavare skall vara skyldig att på anförda sätt välja system sort för sort eller växtart för växtart, eller om han kanske t. o. m. skall ta ställning till huruvida han beträffande samtliga växtarter på vilka växtförädlingsavgift tas ut vill hålla sig till anslagsgivningen från fonden eller utnyttja sitt rättsskydd. Det prisåterhållande syftet tillgodoses enligt utredningens mening bäst om växtförädlaren tvingas välja växtart för växtart.

Utredningens förslag till villkor för medelstilledningen ur växtförädlingsfonden innebär således att bidrag ur fonden beträffande viss växtart kan erhållas endast om medelsmottagaren ej tagit ut licensavgift på rättsskyddad sort av arten och avstår från att framdeles ta ut licensavgifter på sina sorter inom arten. Villkoret skall gälla redan då den nya lagen träder i kraft och avse samtliga de för folkförsörjningen viktiga växtarterna, bl. a. vete, havre, korn, råg, polatis, rödklöver, timotej och gula ärter. En föreskrift av föreslaget innehåll innebär att sortinnehavaren redan då han första gången ämnar marknadsföra rättsskyddad sort av viss art måste välja mellan att för hela den växtart sorten tillhör hålla sig till utdelningen ur fonden eller avstå från denna utdelning och utnyttja rättsskyddet till att ta ut licensavgifter på sorterna.

Att man bibehåller systemet med växtförädlingsavgifter bör enligt utredningens uppfattning inte hindra att Sverige vinner anslutning till konventionen, eftersom avgiften har karaktär av skatt. Möjligen skulle kunna göras gällande att uttagandet av en växtförädlingsavgift på rättsskyddade sorter i vissa fall kan hindra förädlaren från att ta ut en så hög licensavgift på efterodlingen som han skulle kunna om avgifterna ej utgått. Utredningen menar dock att detta förhållande inte i och för sig kan anses utgöra hinder för tillämpning av konventionens principer.

5 Remissyttrandena

5.1 Allmänna synpunkter

Utredningens förslag har i huvudsak fått ett mycket gott mottagande i remissyttrandena. Man tillstyrker allmänt att det föreslagna privaträttsliga skyddet införs och att Sverige tillträder växtförädlarkonventionen.

Flera remissinstanser understryker att växtförädlare bör ha skydd för sina arbetsresultat och att ensamrätten stimulerar forskning och utveckling.

Patent- och registreringsverket hälsar sålunda med tillfredsställelse att förslag till särskild lag om växtförädlarrätt framlagts. Det har varit en lucka i det svenska immaterialrättsliga systemet att en växtförädlare hittills inte kunnat erhålla ett skydd för sitt arbetsresultat likvärdigt det som exempelvis en uppfinnare kan få genom patent.

Enligt *Institutet för växtförädling av frukt och bär* framstår det som ett

rättvissekraV att den som framställt en ny växtsort bör ha möjligheter att få sin upphovsmannarätt lagligen skyddad. *Svenska föreningen för industriellt rättsskydd* finner det välbetänkt att nu ta steget att föra in växtförädlingskyddet i det immaterialrättsliga systemet.

Skånes handelskammare erinrar om att den svenska växtförädlingen i huvudsak är lokaliserad i handelskammarens distrikt och att handelskammaren därför på nära håll kunnat följa denna verksamhet. För handelskammaren framstår det som en brist i svensk lagstiftning att de svenska växtförädlarna till skillnad från sina kolleger i flertalet andra i detta sammanhang betydelsefulla länder saknar ett egentligt rättsskydd för sina produkter. Med tanke på de svenska växtförädlingsförelagens svårigheter att läcka kostnaderna för forskning och utveckling är det av vikt att företagen får ökade ekonomiska resurser att bedriva sin verksamhet i ett allt hårdare internationellt konkurrens klimat.

Betydelsen av en svensk anslutning till konventionen och utfärdandet av en lagstiftning som medger en sådan anslutning framhålls av bl. a. *Svea hovrätt, lantbruksstyrelsen, originalutsädesnämnden, statens jordbruksnämnd, statens råd för skogs- och jordbruksforskning, Skogs- och lantbruksakademien, Institutet för växtförädling av frukt och bär, Nord-Rose, Svenska lantmännens riksförbund, Sveriges advokatsamfund, Sveriges lantbruksförbund* och *W. Weibull AB*.

Sveriges utsädesförening anmärker att det föreslagna privaträttsliga systemet blir betydligt mera komplicerat att tillämpa än det nuvarande systemet med växtförädlingsavgift. Med hänsyn till den internationella utsädeshandeln och de fördelar som vid en svensk utsädesexport kan vara att vinna härmed, vill föreningen dock ej motsätta sig ett införande av det privaträttsliga systemet i den utformning och med de förbehåll, som utredningen gjort i betänkandet.

Det är enligt *Allmänna svenska utsädesaktiebolaget* påtagligt, att svensk växtförädling i dag inte har de ekonomiska resurser som den behöver för att framdeles hävda sig i en allt hårdare internationell konkurrens. Denna konkurrens visar nu klara tendenser att flytta över även till den svenska marknaden och de svenska förädlingsförelagen behöver därför betydande tillskott för att intensifiera sin verksamhet.

Institutet för växtforskning och kyllagring uppger att institutet är företrädare för ett antal utländska förädlare på potatisområdet och att institutet flera gånger ställts inför problem som orsakas av att Sverige ej är anslutet till konventionen. Enligt institutet domineras potatisodlingen helt av utländskt sortmaterial och Sverige kommer även i framtiden sannolikt att behöva ett stort inslag av sorter från andra länder. *KF* framhåller att anslutning till konventionen bör resultera i ett ökat sortutbyte som gagnar såväl konsumenterna som handeln och producenterna.

Skånes handelskammare framhåller att de svenska förädlarna genom an-

slutning till konventionen bereds garantier för att komma i åtnjutande av licensavgifter utifrån, vilka beräknas till flera miljoner kronor årligen. Därtill kommer att utländska företag måste finna det mera med sin fördel förenligt att marknadsföra nya förbättrade sorter på den svenska marknaden. Sverige skulle över huvud taget på ett intensivare sätt än hittills kunna enrolleras i samarbetet mellan konventionsländerna, vilket måste bli av betydelse vid en blivande svensk anslutning till EEC.

RLF noterar med tillfredsställelse, att utredningens förslag kommer att öka förädlarnas möjlighet att få licensintäkter från försäljning i andra länder. De svenska odlarna bör därigenom i framtiden komma att få bära en relativt sett mindre del av växtförädlingens kostnader.

Tveksam till fördelarna med förslaget är däremot *RRV*. Verket framhåller att det är väl medvetet om den betydelse som växtförädlingen har inte minst när det gäller sädeslag och andra växter av betydelse för livsmedelsförsörjningen. Åtgärder för att främja forsknings- och utvecklingsarbetet inom detta område är därför angelägna. Resultaten av sådan forskning och utveckling bör snabbt komma odlingen och därmed livsmedelsförsörjningen till godo. En mycket betydande del av det forsknings- och utvecklingsarbete som sker inom området finansieras med statliga medel eller medel som kommer forskningen tillgodo genom systemet med växtförädlingsavgifter. För denna del av forskningen innebär den föreslagna lagstiftningen ingen stimulans. *RRV* ifrågasätter mot denna bakgrund om den föreslagna växtförädlarrätten kommer att medföra ökad ekonomisk satsning på forsknings- och utvecklingsarbete av sådan omfattning att den motiverar ett helt nytt lagsystem med åtföljande administrativa organisation.

Frågan om möjligheten att åstadkomma en *g e m e n s a m n o r d i s k l a g s t i f t n i n g* om skydd för växtförädlingsprodukter behandlas av bl. a. *Nordiska rådets svenska delegation*. Delegationen beklagar att förslag inte föreligger om en gemensam lagstiftning på området och hänvisar till det intima nordiska samarbete som ägt rum på övriga områden inom immaterialrätten såsom varumärkesrätt, upphovsrätt och patenträtt. För växtförädlaren skulle det vara av stort värde ekonomiskt och praktiskt att hans ansökan bedöms enhetligt och ger samma rätt i alla nordiska länder. Enligt delegationens mening bör det svenska lagförslaget inte genomföras förrän övriga länders ståndpunkt i saken blivit klar. Eventuellt bör något samarbetsorgan tillsättas.

Skånes handelskammare föreslår också att statsmakterna snarast tar initiativ till nordiska överläggningar men framhåller att de nordiska samarbetssträvandena dock inte bör få försena antagandet av den svenska lagstiftningen och Sveriges därav betingade anslutning till konventionen. Även *Nord-Rose* uttrycker önskemål om enhetligt skydd i Norden.

Frågan om den föreslagna lagen kommer i konflikt med de strävanden att *f r ä m j a e n f r i o c h o b u n d e n k o n k u r r e n s* i näringslivet,

vilken strävan fått sitt främsta uttryck i konkurrensbegränsningslagen, behandlas i några yttranden. Med hänsyn till sin grundsyn på hithörande frågor har *kommerskollegium* svårt att godta förslaget. Såvitt kollegiet kan bedöma föreligger inget annat skäl för genomförandet av lagstiftningen än att Sverige i längden inte kan stå utanför växtförädlarkonventionen. Kollegiet vill inte förneka att detta skäl — såsom förhållandena är — ter sig tungt vägande och vill därför inte motsätta sig en svensk ratificering av konventionen samt tillskapandet av en i anledning härav ofrånkomlig lagstiftning.

Även NO är tveksam om det finns tillräckliga skäl för att genomföra förslaget. NO framhåller att det är angeläget att en omsorgsfull avvägning görs mellan de allmänna konkurrensintressena och de intressen som talar för en legal ensamrätt. Enligt NOs mening bör det föreligga mycket tungt vägande skäl för att nya legala ensamrätter skall tillskapas. Från allmän konkurrens- och konsumentsynpunkt är det snarare önskvärt att ompröva och mjuka upp redan bestående legala ensamrätter. NO framhåller vidare att beträffande växtförädlingsprodukter är det endast ett fåtal företag i själva förädlarledet i Sverige. Detta innebär i sig en faktisk konkurrensbegränsning. I handelsledet synes däremot förekomma konkurrens i form av olika utomstående företags efterodling av de svenska förädlingsföretagens utsäden och marknadsföring därav i konkurrens med förädlingsföretagen. Denna konkurrens har visat sig påverka prisbildningen. Den nu föreslagna växtförädlarrätten skulle ge växtförädlarna en legal ensamrätt, som medförde att de — i den mån de så önskar — genom licensavgifter och/eller olika konkurrensbegränsande föreskrifter i samband med upplåtelse av rätt att efterodla växtsort kan dirigera marknadsföring och priser. I fråga om möjligheter till korrektiv mot missbruk av den monopolställning som den föreslagna lagen kommer att ge växtförädlarna hänvisar utredningen dels till konkurrensbegränsningslagen, dels till de föreslagna tvångslicensbestämmelserna. Konkurrensbegränsningslagen kan emellertid tillämpas endast om ensamrätten utnyttjas till att framtvunga eller understödja annan konkurrensbegränsning, dvs. sådan som faller utom ramen för ensamrättsinstitutet. De föreslagna tvångslicensbestämmelserna är från konkurrens-teoretisk synpunkt i och för sig tillfredsställande. Det finns emellertid anledning att varna för att i allt för hög grad lita till den konkurrensfrämjande betydelsen av möjligheter till tvångslicenser vid legala ensamrätter. Erfarenheterna från andra områden tyder snarast på att förekomsten och den praktiska nyttan i konkurrenshänseende av tvångslicenser är relativt ringa. Innan slutlig ställning tas till utredningens förslag bör enligt NOs mening en ingående avvägning göras mellan, å ena sidan, fördelarna för de enskilda växtförädlingsföretagen av en legal ensamrätt för sina växtsorter i Sverige och i konventionsländerna och, å andra sidan, nackdelarna för samhället av ett konkurrensbortfall på området med därav följande åter-

verkningar på prisbildningen. Vid en sådan avvägning kan det vara tveksamt om tillräckliga skäl kan anses föreligga för ett genomförande av förslaget.

Frågan huruvida risk kan föreligga för missbruk av ensamrätten berörs även av bl. a. *Svea hovrätt*, *statens jordbruksnämnd*, *KF* och *RLF*. Hovrätten framhåller, att en jämförelse mellan den föreslagna lagens regler och motsvarande regler i patentlagen samt förarbetena till dessa ger vid handen att det allmänna intresset är väl tillgodosett i förslaget. Om man även beaktar att starka intresseorganisationer torde bevaka att ensamrätten inte missbrukas får enligt hovrätten de betänkligheter som kan hysas mot växtförädlarrätten från konkurrensbegränsningssynpunkt minskad tyngd. Enligt jordbruksnämnden synes avvägningen mellan skilda intressen ha skett på ett sådant sätt att man knappast löper risk för monopolistisk prisättning och annat missbruk av det privaträttsliga systemet. *KF* anför att de förslag utredningen framlagt för att skapa rimliga garantier mot missbruk torde kunna anses tillfredsställande. *RLF* finner det vara svårt att bedöma om det privaträttsliga systemet kommer att betyda ökade kostnader för svenskt jordbruk på dels kort, dels lång sikt. Ur såväl det allmännas som jordbrukets intresse måste det vara önskvärt att en ny sort kan spridas snabbt och på skäliga villkor. Utredningen har kommit fram till att möjligheten till tvångslicens bör vara en tillräcklig garanti härför. Förbundet deklarerar utredningens uppfattning att växtförädlingsföretagens monopolställning medför risk för att de tar ut oskäligen licensavgifter. Om metoden med tvångslicens visar sig vara otillräcklig förutsätter förbundet att det skapas andra effektiva möjligheter till ingripande mot oskäligen licensavgifter.

Beträffande utformningen av lagförslaget uttalar de remissinstanser som berört frågan det helhetsomdömet att förslaget är väl ägnat att läggas till grund för lagstiftning. Endast *RRV* har en invändning och framhåller att ett system som möjliggör en anslutning till konventionen bör ges en så enkel utformning som möjligt och att det inte är givet att man bör eftersträva en så nära likhet med patentlagstiftningen som utredningens förslag innebär.

5.2 Växtförädlarrättens objekt och subjekt

Vad gäller f o r e m å l e t för den föreslagna ensamrätten erinrar *Stockholms rådhusrätt* om att patent inte kan meddelas på växtsorter eller väsentligen biologiskt förfarande för framställning av växter men väl på mikrobiologiskt förfarande och alster av sådant förfarande. Rådhusrätten anmärker att metodskydd för framställning av växter fortfarande lämnas utanför lagstiftningen, om ej förfarandet är mikrobiologiskt, och anser att frågan bör ägnas uppmärksamhet under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Svea hovrätt och *Stockholms rådhusrätt* är kritiska mot förslaget att det

skall ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma lagens allmänna tillämpningsområde. I yttrandena framhålls att den föreslagna förteckningen redan från början får anses vara i det närmaste uttömmande för förhållandevis lång tid och att avsikten är att uteslutning från förteckningen inte skall förekomma. Mot denna bakgrund finner man att det vore principiellt riktigare att föreskriva att lagen skall vara tillämplig på växtarter som upplagits i lagen eller åtminstone i en som bilaga till lagen intagen lista.

Med anledning av utredningens förslag att lagen skall vara tillämplig endast på växtsort som framställts här i riket samt på växtsort som framställts utom riket av svensk förädlare påpekar *Stockholms rådhusrätt* att patentlagen gäller utan motsvarande inskränkning. Rådhusrätten ifrågasätter om utredningens förslag på denna punkt är tillräckligt motiverat.

Flera remissinstanser vill utöka den av utredningen i utkastet till tillämpningskungörelse föreslagna förteckningen över växtarter inom vilka växtförädlarrätt skall kunna förvärfvas med ytterligare växtarter, varvid särskilt arthybriderna nämns.

Utredningens uppfattning att skogsträd nu inte bör omfattas av växtförädlarrätten delas av samtliga remissinstanser som uttalar sig i frågan. Hit hör bl. a. *statens centrala frökontrollanstalt*, *statens råd för skogs- och jordbruksforskning*, *Skogs- och lantbruksakademien*, *skogsbruksutredningen*, *Institutet för skogsförbättring* och *skogsstyrelsen*. *Skogsbruksutredningen* anför att inom skogsbruket den nödvändiga tidsperioden för förädling, avkommeprövning och fastställande av sort är så lång att det sätt för privaträttsligt skydd för växtförädling som föreslagits icke — i vart fall under överskådlig tid — kan betraktas som praktiskt användbart för förädlingen av skogsträd. Ej heller synes för närvarande behov av särskilt skydd för växtförädlingsrätten på skogsträdens område föreligga. *Institutet för skogsförbättring* anför liknande synpunkter och tillägger att när det gäller vegetativ förökning, t. ex. sticklingar, tiden för framställning av förökningsmaterial kan vara annorlunda men att dessa metoder för närvarande spelar en mycket underordnad roll inom skogsbruket.

I fråga om vem som skall kunna anses som förädlare uttalar *Svea hovrätt* att hovrätten inte kan finna något hinder mot att även juridisk person betraktas som förädlare. *Stockholms rådhusrätt* anser att det hade varit värdefullt med uppgift om hur frågan lösts i Danmark och förordar en reglering så att också juridiska personer skall anses ha kunnat framställa en växtsort. Mot utredningens ståndpunkt i denna del invänder *SAF* att många av de forskare som inom växtförädlingsföretagen bestämmer det urval i ett material som leder fram till nya sorter har sådana anställningsförhållanden att deras tjänsteavtal innebär en överlåtelse till arbetsgivaren av hela förfoganderätten till de arbetsresultat som framkommer i anställningen. Därtill kommer den oklarhet i rättsläget som i många fall inom företagen skulle kunna uppkomma om endast fysiska personer skulle

kunna anses såsom förädlare av en sort. Föreningen hänvisar vidare till utredningens uttalande att det material på vilket framställningen av en ny sort grundar sig oftast har byggts upp under en avsevärd tid inom företaget och med en skiftande krets av medarbetare. Att bland dessa, av vilka en del sedan länge kanske lämnat företaget, peka ut en eller flera personer, som skall anses vara förädlare kan i vissa fall vara helt ogörligt. Det anförda leder enligt föreningens mening till att även växtförädlingsföretaget såsom sådant skall kunna anses vara förädlare till inom företaget framställda växtsorter. Även LO hänvisar till samma uttalande av utredningen och framhåller att de mycket betydande inkomster, som växtförädlarrätten i vissa fall av lyckade förädlingsresultat kan komma att ge, måste komma att utfälla mycket slumpvis bland alla dem som medverkat i den långa förädlingsprocessen och föranleda många tvister mellan dem och företaget, som stått för förädlingskostnaderna. LO:s uppfattning är att växtförädlarrätt även skall kunna meddelas juridisk person.

Enligt *lantbrukshögskolans* mening är frågan om sortens rättsinnehavare mer komplicerad än vad utredningen förutsett. Högskolan framhåller att man kommer in på betydande ekonomiska frågor för de institutioner och myndigheter som handhar förädlingen och att denna nu i vissa fall till stor del bekostas av anslag från statsmakterna. Högskolan finner det angeläget att hithörande frågor sedermera blir föremål för ytterligare överväganden.

Frågan om rätten till växtsort, som framställdes av en arbetstagarare, bör enligt *Stockholms rådhusrätts* mening antingen regleras i lag, t. ex. i enlighet med bestämmelserna i lagen om arbetstagarers uppfinningar, eller i vart fall få en mera nyanserad och klaggörande behandling i motiven. När det gäller patenterbara uppfinningar har frågan lösts i nämnda särskilda lagstiftning. I frågan om andra immaterialrättigheter har frågan mer eller mindre lämnats öppen med de tillämpningssvårigheter som detta medför. *Sveriges advokatsamfund* säger sig inte vilja förorda att särskild lagstiftning rörande arbetstagarers rätt nu införs. Där emot bör i samband med en synnerligen välbehörlig revision av lagen om rätt till arbetstagarers uppfinningar frågan om lagstiftning rörande arbetstagarers rätt till bl. a. växtsort tas upp till behandling.

5.3 De allmänna skyddsförutsättningarna

Frågan om särskiltnadskravet sett i relation till odlingsvärdet berörs av *RLF* som anför att ur odlingens synpunkt det primära kravet på en ny sort måste vara att den har högre odlingsvärde. En ny sort som innebär stora odlingsmässiga framsteg bör därför inte kunna vägras registrering med den motiveringen att det kan medföra vissa svårigheter att skilja den från andra sorter. Visserligen finns en viss risk för bedrägligt förfarande om det föreligger uppenbara svårigheter att skilja två

sorter med olika odlingsvärde åt. Risken förefaller något överdriven och förbundet betonar att kravet på lätt urskiljbara kännetecken inte får bli ett självändamål utan drivas med viss moderation. De hittillsvarande svenska kraven i dessa avseenden är fullt tillfredsställande. *AB Findus* betonar vikten av att vid utvärderingen av de prov en sort förutsätts genomgå det i praxis inte kommer att tillämpas någon form av värdebedömning, exempelvis avseende sortens avkastningsegenskaper, utseende m. m. För industrin är det ofta vida mer betydelsefullt vilka andra egenskaper en sort kan tillmätas, t. ex. kvalitetsmässiga med avseende på dess inverkan på den färdiga produkt, vari sortmaterialet i fråga kan komma att ingå.

Även i andra remissvar understryks betydelsen av odlingsvärdet. Dessa redovisas i annat sammanhang (avsnitt 5.7).

Synpunkter på **h o m o g e n i t e t s k r a v e t** har framförts av skilda remissinstanser. Dessa behandlas i specialmotiveringen (avsnitt 8.1).

Sveriges advokatsamfund gör följande anmärkning mot formuleringen av 2 § i utredningens förslag, vilken innehåller de allmänna skyddsförutsättningarna.

Bestämmelsen under 1) första stycket avser nyhetshinder och motsvarar bestämmelsen i 2 § första stycket patentlagen, vari sägs att "patent meddelas endast på uppfinning som väsentligen skiljer sig från vad som blivit känt" etc. Enligt denna bestämmelse kan man alltså inte söka patent på en uppfinning som är exakt densamma som en tidigare bekantgjord sådan. I nu föreliggande förslag slår det att "sorten skall genom åtminstone ett viktigt kännetecken tydligt skilja sig från andra sorter, vilka är kända" etc. Enligt ordalagen omfattar bestämmelsen inte det fall att det föreligger hinder vid förekomsten av samma sort som blivit känd. Då detta är avsikten, bör en justering av lydelsen ske, t. ex. att man skriver "— — — tydligt skilja sig från sort, vilken är känd". I överensstämmelse härmed bör andra stycket av punkt 1) börja med "Sort anses som känd — — —".

5.4 Växtförädlarrättens innehåll och omfattning

Frågan om **e n s a m r ä t t e n s i n n e h å l l** berörs i några remissyttranden. *Stockholms rådhusrätt* har fäst sig vid att de utnyttjandeformer det gäller skall föreläsa i visst syfte för att omfattas av skyddet. Denna begränsning kan otvivelaktigt medföra särskilda svårigheter i tillämpningen. Utredningen har också i något fall pekat på sådana. Rådhusrätten anser visserligen att begränsningen som sådan kan ha goda skäl för sig. Men det bör hellre tillkomma tredje man att påvisa ett syfte med sin framställning, import eller marknadsföring av växtmaterialet, som gör att utnyttjandet faller utanför skyddet, än att ensamrättshavaren skall behöva påvisa ett syfte hos tredje man som gör att utnyttjandet kränker ensamrätten. I motiven uttalas, framhåller rådhusrätten vidare, att export av växtförädlingsmaterial inte bör läggas under förädlarens ensamrätt. Uttalandet förefaller något oklart. "Export" torde nämligen omedelbart omfattas av sådan otillåten marknads-

föring, som avses med tillhandahållande, och således ligga under ensamrätten. Om däremot med utredningens uttalande endast åsyftas "export" av sådant material som lovligen redan förts ut på marknaden, finns ingenting att invända mot uttalandet. Ett förtydligande finner rådhusrätten nödvändigt.

J. E. Ohlsens Enke AB anser att det inte klart framgår vilken ställning konserverfabrikernas användande av utsäde intar. Det torde förekomma att fabrikerna efterodlar t. ex. köksväxtsorter av annans härkomst och framställer utsäde härav. Detta utlämnas till kontraktssodlare för produktion av en grönsak som konserveras och säljs; utsädet till grönsaksodlingen bjuds sålunda inte ut. Ibland torde viss debitering ske, men stundom ingår frökostnaden i kontraktspriset för grönsaken. Skulle utredningens avsikt vara att sådant utnyttjande ej skall omfattas av ensamrätten, skapas enligt bolaget en alltför stor lucka däri i och med att konserverindustrin är en stor förbrukare av köksväxtutsäde. Bolaget anser att en ändring i så fall är nödvändig för att göra ensamrätten mer fullständig.

Svenska lantmännens riksförbund uppger att det förekommit att utländsk utsädesspannmål av sort som inte varit upptagen i den svenska sortlistan har importerats privat av svenska jordbrukare över dansk-svenska gränsen. Det synes förbundet vara angeläget att dylik import, som inte är önskvärd vare sig för vårt land eller den utländska sortläggaren, förhindras.

Sveriges advokatsamfund framhåller att det givetvis är svårt att rätt bedöma hur avgränsningen av rättens omfattning bör göras. Oavsett de skäl som utredningen anfört för begränsningen anser samfundet att det, då det nu gäller införandet av ett nytt institut, kan vara lämpligt att till en början göra de föreslagna begränsningarna och, sedan erfarenheter vunnits, eventuellt ta upp frågan till ny bedömning.

Utredningens uttalande om s. k. s i d o i m p o r t tas upp av *Svea hovrätt* som påpekar att den av utredningen rekommenderade tillämpningen av lagen med avseende på sidoimport överensstämmer med den som enligt propositionen med förslag till varumärkeslag anges för sidoimport av varor försedda med varumärke (1960: 167 s. 71). Departementschefens uttalande i varumärkespropositionen är emellertid föranlett av känneteckensrättsliga överväganden (jfr NJA 1960 s. 457) som knappast är tillämpliga på växtförädlarrätten. Denna liknar mer patenträtten, vilket närmast skulle tala för den behandling av sidoimportfrågan som gäller inom patenträtten. En lösning efter modell av patenträtten skulle å andra sidan kunna på ett från allmän synpunkt inte önskvärt sätt begränsa konkurrensen i fråga om växtförädlingsprodukter. Denna fråga bör enligt hovrättens mening uppmärksammas under lagförslagets fortsatta behandling och om möjligt få en lösning i lagtexten.

Frågan om e n s a m r ä t t e n s o m f ä n g är enligt *Stockholms rådhusrätt* inte helt klar. Ensamrätten avses skola omfatta den registrerade växt-

sorten ”i dess helhet”. Utredningens mening synes vara, att allt växtmaterial vilket i enlighet med de kriterier som skall gälla för avgränsning av olika sorter från varandra är att hänföra till sorten i fråga, oavsett varifrån materialet härrör. Vad utredningen uttalat i denna riktning i motiven till 1 § synes vara ett uttryck för den viktiga principen rörande ensamrättens omfattning, att skyddet inte skall vara begränsat till identiskt samma växtsort som den registrerade sorten utan omfatta även på visst sätt ”liknande” sorter. Utredningen har beträffande importfallet uttalat, att tillstånd krävs för import av förökningsmaterial av en skyddad sort ”eller en sort som liknar denna” men synes inte i övrigt ha ägnat skyddsomfånget närmare intresse. Rådhusrätten anser emellertid frågan vara av yttersta vikt för ett riktigt förståande av ensamrättens innebörd. Spörsmålet om samma kriterier (samma ”mått”) skall gälla vid fastställande av skyddsomfånget som de kriterier vilka skall gälla såsom skillnadskrav vid prövningen av skyddsförutsättningarna bör klargöras närmare under det fortsatta lagstiftningsarbetet. Inom patenträtten gäller inte en sådan ordning; där räknar man med s. k. beroendeförhållanden, dvs. fall där skyddsförutsättningarna väl är uppfyllda men där den patenterade uppfinningen inte får utnyttjas utan lov av den som innehar ett äldre patent, inom vars skyddsomfång uppfinningen — trots att den är patenterbar — faller.

5.5 Skyddstiden

Frågan om skyddstiden berörs endast i ett fåtal yttranden. *Svea hovrätt* noterar att de skyddstider som skall gälla enligt lagförslaget motsvarar konventionens minimikrav och att enligt förslaget till tillämpningskungörelse dessa skyddstider utsträcks generellt ganska avsevärt. Det kan enligt hovrättens mening hävdas att de längre skyddstiderna — för den händelse de anses böra gälla — hellre bör anges i lagtexten. Hovrätten påpekar för övrigt att det föreslagna bemyndigandet för Kungl. Maj:t i lagförslaget knappast lämnar utrymme för en generell förlängning av skyddstiderna.

Stockholms rådhusrätt har svårt att på grundval av vad utredningen anfört inse nödvändigheten av att skyddstiden blivit så oöverskådligt och oenhetligt reglerad i förslaget. Det bör enligt rådhusrättens mening eftersträvas en enhetlig skyddstid för alla växtslag och skyddstiden bör framgå omedelbart av själva lagen.

Originalutsädesnämnden, statens plantskolenämnd, lantbrukshögskolan och Institutet för växtforskning och kyllagring framhåller att utredningens förslag skiljer sig från konventionen, där det sägs att skyddstiden inte får vara under 15 resp. 18 år, och anser att det inte finns något skäl för att den svenska lagtexten skall avvika från konventionstexten. Nämnden tillägger att skyddet för trädgårdsväxter inte kan ekonomiskt utnyttjas förrän efter 10 à 15 år.

Skogsstyrelsen anser att det kan skapa oklarhet att "skogsträd" medtagits i själva lagtexten och att tiden för upprätthållande av växtförädlarrätt fastställs för dessa, då de inte upptagits i tillämpningskungörelsens förteckning över de växtsläkten och växtarter för vilka växtförädlarrätt kan förvärvas och således inte är inlemmade i systemet. Styrelsen föreslår att ordet "skogsträd" utgår ur lagförslagets stadgande om skyddstiden.

5.6 Registreringssystemet m. m.

Vad beträffar *registreringsmyndighet* tillstyrker *statskontoret* förslaget att arbetsuppgifterna i fråga anförtros ett nybildat organ, kallat statens växtsortnämnd. Statskontoret har inget att invända mot förslagen rörande nämndens sammansättning och interna organisation. Inte heller *RLF* har några erinringar mot att såväl administrationen av det nya systemet som originalutsädesnämndens uppgifter skall skötas av en nyinrättad statens växtsortnämnd. *RRV*, däremot, ifrågasätter om det behövs ett särskilt fristående organ för att sköta registreringsfrågorna och uttalar att denna uppgift synes kunna ankomma på statens centrala frökontrollanstalt.

Patent- och registreringsverket framhåller att icke blott bristen på biologisk expertis talar för att verket inte bör bli registreringsmyndighet för växtförädlingsärenden, utan också det förhållandet att patentverket saknar den nära kontakt med växtförädling och växtodling som registreringsmyndigheten helst bör ha. Patentverket finner det därför vara väl motiverat att den nuvarande originalutsädesnämnden efter viss utbyggnad blir registreringsmyndighet.

Lantbruksstyrelsen anför.

Lantbruksstyrelsen delar utredningens åsikt att praktiska och statsfinanssiella skäl talar för att ett redan verksamt statligt organ om möjligt bör anförtros uppgiften som registreringsmyndighet i växtförädlarrättsärenden. Med hänsyn till den effektivitet som måste eftersträvas inom förvaltningen torde dock kunna ifrågasättas om uppdraget skall läggas på någon särskild, för endast detta ändamål inrättad organisatorisk enhet. Enligt lantbruksstyrelsens mening bör också ytterligare splittring av den statliga administrationen på jordbrukets område undvikas. Därutöver kan såväl allmänt organisatoriska som kostnadsskäl åberopas.

Mot här angiven bakgrund vill lantbruksstyrelsen framföra ett alternativ till utredningens förslag om hur de arbetsuppgifter bör lösas, som den ombildade originalutsädesnämnden avsetts skola ombesörja.

Till att börja med skall erinras om att det inom lantbruksstyrelsen finns både administrativ och med botaniska frågor väl förtrogen sakkunskap. Det skall också erinras om att styrelsen hittills har fungerat som besvärinstans i ärenden som avgjorts inom originalutsädesnämnden. Vidare bör påpekas att styrelsen för att kunna fullgöra sina uppgifter bl. a. inom de marknadssektorer, som berörs av den obligatoriska statsplomberingen och av import-

och exportregleringen av vall- och köksväxtfrö, ständigt måste följa den fortlöpande utvecklingen på utsädesmarknaden. I samband med import- och exportfrågorna har styrelsen därvid bl. a. anlitat Sveriges centrala fröråd såsom ett rådgivande organ.

Det bör med hänsyn till här redovisade förhållanden ligga nära till hands att de uppgifter som enligt utredningens förslag skulle komma att läggas på växtsortnämnden i stället anförtros lantbruksstyrelsen. Växtsortnämnden skulle emellertid ändå behövas som ett till lantbruksstyrelsen knutet beredande och rådgivande organ och bör även i detta fall ha den avdelningsindelning, som utredningen föreslagit. Antalet ledamöter i de olika avdelningarna bör vara högst enligt utredningens förslag. Avdelningarna bör stå under ledning av en gemensam ordförande.

Även *lantbrukshögskolan* och *Sveriges potatisodlares riksförbund* ifrågasätter om ett särskilt fristående organ skall tillskapas för att handha de uppgifter som enligt utredningens förslag skall åvila växtsortnämnden. Lantbrukshögskolan tillägger att många av dessa uppgifter har mycket nära samband med lantbruksstyrelsens verksamhet och att det därför vore mer rationellt att låta lantbruksstyrelsen utgöra registreringsmyndighet men utrusta denna med en rådgivande nämnd.

Statens centrala frökontrollanstalt finner det helt naturligt och riktigt att bygga ut den nuvarande originalutsädesnämnden till att också svara för sortregistrering m. m. för växtförädlarrättsystemet. Anstalten delar utredningens uppfattning att den i samarbete med lantbrukshögskolan och andra sakkunniga institutioner bör svara för sortprovningen, i vad avser nyhetsvärde, homogenitet och stabilitet, även för växtförädlarrättsändamål, däri inbegripet provningen av prydnadsväxter, fruktträd och bärväxter. *J. E. Ohlsens Enke AB* biträder också förslaget att sortprovningen skall överlämnas till ett centralt organ, exempelvis frökontrollanstalten.

Då det gäller frågan om specialforum påpekar *Sveriges advokatsamfund* att frågor avseende tillämpning av ett flertal bestämmelser som är likartade eller till och med likalydande med patentlagens kan uppkomma till bedömande. Det måste därför a priori anses lämpligt att de avgörs av samma domstol i första instans. Att mål om växtförädlarrätt sannolikt blir relativt sällsynta utgör dessutom en särskild anledning att inte sprida dem över en mångfald underrätter. Samfundet förordar därför att Stockholms rådhusrätt skall vara specialforum i samtliga mål avseende tillämpning av lagen om växtförädlarrätt. Några särskilda sakkunniga såsom bisittare i rätten bedömer samfundet inte som erforderligt.

Stockholms rådhusrätt anför i forumfrågan.

Utredningen har behandlat frågan om specialforum endast beträffande mål angående växtförädlarrätt, dvs. mål om ogiltigförklaring av sådan rätt, men ej beträffande andra mål såsom rörande intrång, fastställsetalan, tvångslicens, bättre rätt till växtsort och överföring av växtförädlarrätt. Därvid har utredningen ansett sig ej böra föreslå specialforum eller för-

stärkning av domstol med sakkunniga ledamöter. Rådhusrätten — som självfallet inte har något önskemål att dra till sig mera mål än som av sakliga skäl kan anses påkallat — har i denna fråga en avvikande mening. Det föreligger stora likheter med patentmål i allmänhet, främst med mål angående mikrobiologiska förfaranden och alster. Beträffande samtliga typer av mål enligt den föreslagna lagen om växtförädlarrätt finner rådhusrätten att medverkan av sakkunniga ledamöter i domstolen är angelägen. Bl. a. för att uppnå en så vitt möjligt enhetlig bedömning måste det vara lämpligt att specialforum inrättas med deltagande av sakkunniga ledamöter. Därvid synes det vara ändamålsenligt, att Stockholms rådhusrätt i den sammansättning som gäller för patentmål (65 och 66 §§ patentlagen) görs till exklusivt forum i första instans. För en sådan lösning talar även att målen i fråga torde komma att bli få till antalet och att en enhetlig bedömning också i andra instans kan uppnås. I den krets av tekniskt sakkunniga ledamöter i rådhusrätten och Svea hovrätt (68 § patentlagen), som för närvarande är tillgänglig, torde redan finnas experter på området, låt vara att kretsen kan behöva utökas med ytterligare expertis på det växtbiologiska området. Rådhusrätten förordar alltså bestämt, att frågorna om specialforum och domstolens sammansättning omprövas.

Beträffande *i n s t a n s o r d n i n g e n* i administrativa ärenden angående växtförädlarrätt förordar *statens centrala frökontrollanstalt, statens råd för skogs- och jordbruksforskning* och *Skogs- och lantbruksakademien* — under erinran om att lantbruksstyrelsen är mellaninstans vid besvär över originalutsädesnämndens beslut — att styrelsen får fungera som mellaninstans också i växtförädlarrättsärenden. *Svenska patentombudsföreningen* finner utelämnandet av en mellaninstans belänklig, eftersom föreningens erfarenhet från patent- och varumärkeslagarna visar att en dylik instans är värdefull för fullständig och allsidig prövning av ett ärende.

5.7 Statsbidrag och växtförädlingsavgift

Frågan om bibehållande av *s t a t s b i d r a g e n* till växtförädlingen tas upp av några remissinstanser. Samtliga biträder utredningens förslag att bidrag skall utgå även i fortsättningen. Denna mening har bl. a. *Svea hovrätt, Sveriges fröodlareförbund, Sveriges lantbruksförbund, RLF, Allmänna svenska utsädesaktiebolaget* och *Skånes handelskammarer*. Även *statens jordbruksnämnd* betonar vikten av att de ställiga bidrag till växtförädlingen som nu lämnas över budgeten får kvarstå oavsett att ett nytt system införs. Det ställiga bidraget torde vara ofrånkomligt med hänsyn till grundforskningen och till sådana sektorer av växtförädlingsarbetet, som kan befaras bli eftersatta såsom mindre lönsamma vid en kortfristig bedömning. *Sveriges utsädesförening* ger uttryck för samma mening och framhåller att ett fortsatt statsanslag till växtförädlingen är en väsentlig förutsättning för att förädlingen skall kunna fullgöra sina uppgifter med ur jordbruket och nationalhushållets synpunkt tillfredsställande effektivitet och behålla sin hittillsvarande rangplats internationellt sett.

Förslaget att systemet med växtförädlingsavgifter i princip skall behållas även efter införandet av ett privaträttsligt skydd har tillstyrkts allmänt. Flera remissinstanser framhåller att systemet är enkelt och billigt och har fungerat tillfredsställande. Enligt *statens plantskolenämnd* bör det kunna utvidgas, i första hand till trädgårdsväxter men där- efter successivt även till andra växtslag. Samma åsikt framförs av *lantbruks- högskolan*. *Institutet för växtförädling av frukt och bär* önskar att frågan om en utvidgning av systemet till att gälla även plantskolealster av frukt- träd och bärväxter tas upp till prövning.

En annan grundinställning till växtförädlingsavgiftssystemet har *Skånes handelskammare*, som påpekar att kammaren vid sin tidigare handläggning av växtförädlingsfrågor utgått från att det nuvarande systemet är ett provisorium. Kammaren förordar nu att systemet behålls endast för äldre sorter och således successivt avvecklas i samma mån som dessa äldre sorter försvinner. En sådan ordning är enligt kammarens mening den mest logiska och rationella. Att det finns två sinsemellan mer eller mindre parallella system vid sidan av varandra, kan enbart vålla osäkerhet om lagstiftningens egentliga innebörd. Ett dubbelt system föranleder sannolikt även administrativa olägenheter. Kammaren ifrågasätter också huruvida ett dubbelt system står i överensstämmelse med konventionen. *Kommerskollegium*, som refererar handelskammarens skepsis i sistnämnda fråga, förklarar sig ej dela kammarens uppfattning i denna del.

RRV fruktar att den föreslagna kombinationen av två system kan komma att medföra svårigheter i den praktiska tillämpningen och förordar att detta avsnitt i utredningens betänkande ses över. Siktet bör därvid enligt *RRV* vara inställt på ett system som på enklast möjliga sätt uppfyller växtförädlarkonventionens krav på medlemskap. Om man därvid kommer till slutsatsen att en lagreglering bör införas, bör enligt *RRV:s* uppfattning det nuvarande systemet med växtförädlingsavgifter slopas.

Med reservation för *RRV* har ingen remissinstans någon erinran mot förslaget att systemet med växtförädlingsavgifter helt skall tillämpas på äldre sorter, som till följd av nyhetshinder inte kan få rättsskydd enligt den föreslagna lagen.

Frågan om bibehållande av systemet med växtförädlingsavgifter för nya sorter som inte fyller de krav för ensamrätt som kommer att ställas enligt den föreslagna lagen har föranlett skiflande svar. *Institutet för växtforskning och kyllagring* ansluter sig helt till den uppfattningen att behållandet av växtförädlingsavgiftssystemet är nödvändigt med hänsyn till det sortiment som av olika anledningar inte kan inordnas i det privaträttsliga systemet. *RLF* anser att växtförädlingsavgifter bör utgå även i fortsättningen bl. a. för att vissa nya och särskilt då korsbefruktande sorter bör kunna införas i rikssortlistan utan att därför vara så stabila eller homogena att de kan ges privaträttsligt skydd. *Skånes handelskammare* däremot vänder sig emot att

sort, som icke uppfyller de i lagtexten intagna kraven på homogenitet och stabilitet och sålunda inte kan erhålla sortskydd, det oaktat skall kunna tas in i rikssortlistan och därmed bli berättigad till växtförädlingsavgift. Om utredningens förslag i denna del realiserats kan systemets enhetlighet äventyras. De speciella problemen beträffande korsbefruktande växtslag torde kunna lösas antingen — såsom i Danmark — genom att de biologiska kraven för erhållande av rättsskyddet mjukas upp eller genom att för dessa arters vidkommande växtförädlingsavgiften bibehålles. Den förra lösningen synes vara att föredra bl. a. med hänsyn till att det nordiska samarbetet på området i sinom tid kan komma att nödvändiggöra viss svensk anpassning efter den danska lagstiftningen. *Allmänna svenska utsädesaktiebolaget* ifrågasätter om inte det intrikata problemet med sorter som i fråga om homogenitet m. m. ej fyller kraven för erhållande av rättsskydd skulle kunna få en bättre lösning genom enhetliga sortprövningsbestämmelser anpassade till de regler som gäller i Danmark. *J. E. Ohlsens Enke AB* anser att till registrering anmälda sorter, som inte betraktas som nya eller som saknar egenskaper för självständighet, inte bör beläggas med växtförädlingsavgift; metoden med sådan avgift skulle alltså behållas bara för de redan i marknaden befintliga sorterna.

Utredningens förslag att växtförädlingsavgift skall tas ut på alla nya sorter inom landet men att bidrag ur växtförädlingsfonden för viss sort skall kunna erhållas endast om förädlaren avstår från att ta ut licensavgifter på denna och andra sorter inom arten tillstyrks av *statens pris- och kartellnämnd*, *lantbrukshögskolan*, *Institutet för växtförädling av frukt och bär* och *Sveriges lantbruksförbund*. Förbundet anför därvid att den föreslagna kombinationen av systemen visserligen synes kunna medföra vissa komplikationer men förbundet förutsätter att erforderlig omprövning av vissa detaljbestämmelser görs sedan erfarenhet vunnits.

Svenska lantmännens riksförbund håller för troligt att två parallella system för uttagande av avgift inom landet för samma växtart från en och samma sortlinnehavare skulle skapa förvirring och förorsaka allvarliga missförstånd och komplikationer inom frö- och utsädesodling, handel och kontrollorgan. Förbundet hälsar därför med stor tillfredsställelse att man inom utredningen enats om bestämmelsen att sortlinnehavaren redan då han första gången ämnar marknadsföra en rättsskyddad sort av viss art skall välja huruvida han för hela den växtart sorten tillhör vill hålla sig till utdelningen ur växtförädlingsfonden eller vill licensbelägga framdeles av honom framställda sorter av arten. Förbundet framhåller dock, att det finns en risk för att en växtförädlare, som redan valt att för en sort av viss art hålla sig till utdelningen ur fonden, överlåter en senare av samma växtförädlare framställd sort av samma art till ett dotterbolag som har kvar sin valfrihet mellan systemen. Förbundet förutsätter därför, liksom *Sveriges fröodlareför-*

bund, att bestämmelsen omarbetas så att otillbörlig övergång mellan avgiftssystemen genom överlåtelse av sort förhindras.

Av flera remissinstanser framhålls att det föreslagna systemet innebär att sorter som säljs på licens på hemmamarknaden kommer att få bära dels kostnader för erlagd växtförädlingsavgift, dels den ytterligare belastning i prishänseende som licensavgifterna innebär, utan att sortägaren för den skall få del av de inflytande växtförädlingsavgifterna. Det ligger enligt *lantbruksstyrelsen* i sakens natur att det med ett sådant system som skisseras för hemmamarknaden blir ytterst svårt för förädlare att gå ut med sina nya sorter som licenssorter på denna marknad. Endast sorter av så extremt god beskaffenhet att ett rejält merpris är berättigat och möjligt att ta ut torde under dessa förhållanden kunna ge så goda licensintäkter att förädlaren har råd att avstå från växtförädlingsavgift. I princip skulle *lantbruksstyrelsen* inte ha något emot ett system, där de svenska förädlarna till övervägande del utnyttjade möjligheterna att erhålla växtförädlingsavgifter för sina sorter på hemmamarknaden och samtidigt avstod från att ta ut licensavgifter på denna marknad. Det kan väl emellertid bli svårt att få ett renodlat sådant system att fungera tillräckligt bra och det skulle inte saknas nackdelar. Det kan också ifrågasättas om det skulle ha några praktiska fördelar med avseende på utsädespriserna. Enligt *lantbruksstyrelsens* mening finns det skäl som talar för att systemet under alla förhållanden bör konstrueras så att särskilt stora framsteg inom växtförädlingen blir premierade. Det skulle kunna bli fallet, om en alla tillkommande möjlighet att — i samma ordning som nu — få del av växtförädlingsavgifter, kunde kombineras med en rätt att därjämte ta ut licensavgift också för den svenska marknaden. Vid en lämplig växtförädlingsavgiftnivå skulle denna senare rätt kunna utnyttjas endast för så bra nya sorter att deras speciellt höga bruksvärde motiverade ett högre pris än det gängse för andra sorter av samma art. För utsädeskonsumenten borde ett sådant system inte leda till högre priser än de priser, som skulle bildas därest utredningsförslaget följdes. En anordning som den här antydda borde bringa det svenska systemet i bästa möjliga samklang med konventionen. Att en huvuddel av avgiftsintäkterna och fördelningen av dessa intäkter i vårt land skulle ombesörjas av det allmänna, borde andra länder knappast kunna uppfatta som en störning.

De dubbla avgifterna finner *RLF* medföra risk för fördyringar för jordbruket. Förbundet godtar trots detta utredningens förslag och gör detta med understrykande av kravet på att effektiva åtgärder kan vidtas mot oskäligen licensavgifter och mot begränsningar av utbuden på marknaden. *Statens råd för skogs- och jordbruksforskning* samt *Skogs- och lantbruksakademien* anser att det för utsädesköparna blir mindre attraktivt att behöva belåna de dubbla avgifter som blir följderna om förädlaren väljer systemet med växtförädlarrätt. Ett köpmotstånd med klart negativa verkningar för utsädeskulturen torde här i de flesta fall uppstå.

Frågan om de dubbla avgifterna kan ha en prishöjande effekt las upp även av *Skånes handelskammare*. Kammaren menar att möjligheten för odlarna att använda hemmaproducerat utsäde gör det angeläget för växtförädlarna att inte ta ut produktpriser av en storleksordning som kan minska försäljningsvolymen för de egna produkterna. Marknadsförhållandena torde enligt kammarens mening över huvud taget lägga hinder i vägen för uttagande av påtagliga överpriser. Därtill kommer att lagstiftningen genom bestämmelser om tvångslicens ger möjlighet till ingripande mot missbruk i form av oskäliga priser eller allt för höga licensavgifter.

Statens plantskolenämnd tror att de dubbla avgifterna kan ha konsekvenser för växtsorternas spridning, varför en närmare översyn av detta avsnitt i betänkandet torde behövas.

För att uttagen bör renodlas till anlingen växtförädlingsavgift eller växtförädlarrätt uttalar sig *statens centrala frökontrollanstalt*, *Sveriges fröodlareförbund*, *Sveriges potatisodlares riksförbund* och *Sveriges utsädesförening*. Frökontrollanstalten pekar därvid på att konkurrensen mellan de två systemen då skulle garantera att utsädeskonsumenten ej behöver betala mer än nödvändigt för lantbruksutsädet.

Liknande mening har *Institutet för växtforskning och kyllagring*. Enligt institutet bör rättsskyddade sorter för vilka licensavgift kommer att tas ut, vara undantagna från växtförädlingsavgifter. Förädlaren skall emellertid tillåtas välja vilket system han önskar med hänsyn till vad han anser förmånligt.

Enligt *W. Weibulls AB* finns det goda skäl att behålla växtförädlingsavgiften som ett komplement till det nya privaträttsliga systemet. Bolaget har svårt att inse att den av utredningen föreslagna kombinationen är nödvändig. Den torde ha föreslagits för att tillgodose konsumentintressen. Enligt bolagets åsikt är den emellertid inte ägnad att gagna konsumenten. Den kan få oförmånliga verkningar för dem, både direkt och indirekt. I praktiken betyder den att växtförädlarna inte eller endast i begränsad omfattning kommer att kunna använda sig av det rättsskydd som den föreslagna lagen tillerkänner dem. Lagtekniskt synes det föga tillfredsställande att Kungl. Maj:t kan förordna om åtgärder som innebär att växtförädlare avstår från en rätt, som skall tillkomma dem enligt lag. Det kan, synes det bolaget, också ifrågasättas om kombinationen är förenlig med konventionen, dess anda och bokstav. Om kombination av det slag utredningen förordnat genomförs bör enligt bolagets mening annat inte komma i fråga än att växtförädlares val mellan växtförädlingsavgift och licensavgift skall göras sort för sort. Det framstår för bolaget som orimligt att ett val skall vara bindande för all framtid för alla nytillkommande sorter inom samma växtart. De förutsättningar, som inverkar på valet, är olika för skilda sorter och de kan genom åtgärder från statsmakterna och på annat sätt ändras från tid till annan. Enligt bolagets åsikt kan betänkligheterna mot försla-

get lätt undgås genom att växtförädlare får välja mellan licensavgift och växtförädlingsavgift med den naturliga konsekvensen, att den avgift han inte väljer faller bort. Med en dylik jämkning skulle växtförädlingsavgiften stå kvar som ett komplement till den på lagen om växtförädlarrätt grundade licensavgiften. Växtförädlaren skulle efter omständigheterna kunna välja mellan att ta det stöd för sin växtförädling, som erbjuds genom systemet med växtförädlingsavgifter, och avstå från licensavgift, eller att ta ut licensavgift, i vilket fall växtförädlingsavgift inte skulle utgå. Valet skulle givetvis göras sort för sort. Det skulle vara bindande för framtiden i fråga om varje sort för sig men inte för andra sorter.

Förslaget att valet skall avse ej endast ifrågavarande växtsort utan samtliga sorter inom en växtart och som sådant vara bindande för all framtid kritiscras också av *originalutsädesnämnden, statens centrala frökontrollanstalt, statens råd för skogs- och jordbruksforskning, Skogs- och lantbruksakademien, Institutet för växtforskning och kyllagring, Sveriges potatisodlares riksförbund, Sveriges utsädesförening* och *RLF*. Institutet framhåller att, om man tar potatisen som ett exempel, kravet att valet skall ske då den första sorten presenteras är orimligt. För detta växtslags del framställs sorter för skilda ändamål, såsom färskpotatis, höst- och vinterpotatis, fabrikspotatis för stärkelse- och bränneriindustrin, råvara för industriell förädling för flingor, pulver, chips, pommes frites osv. Under allvarlig diskussion är dessutom framställandet av nya sorter för foder med hög proteinhalt. De sorter, som framställs för olika ändamål och av vilka vissa kommer att bli specialsorter med begränsad omfattning i odlingen, måste bedömas från helt olika synpunkter vid förädlarens ställningstagande till vilket avgiftssystem som skall väljas. Valet bör därför ske sort för sort.

Statens frökontrollanstalt, statens råd för skogs- och jordbruksforskning, Skogs- och lantbruksakademien samt *Sveriges utsädesförening* framhåller att Kungl. Maj:t bör kunna bevilja övergång från det ena systemet till det andra.

RLF finner det rimligt att växtförädlaren genom ansökan hos Kungl. Maj:t eller med vissa tidsintervaller ges möjlighet att ändra ställningstagande beträffande de betydelsefullaste lantbruksväxterna. Det är svårt att finna bärande motiv till varför utredningen, som föreslagit möjlighet att välja system växtart för växtart, inte varit konsekvent och antingen tillåtit uppdelning sort för sort eller också föreslagit att valet skall gälla förädlarens hela produktion för vilken registrering är möjlig.

Svea hovrätt och *RRV* påpekar att växtförädlingsföretagen genom det föreslagna systemet kommer i en vansklig valsituation. De ekonomiska konsekvenserna av de beslut som skall fattas kan i de enskilda fallen svårigen överblickas. Hovrätten framhåller att utredningen synes räkna med att företagen i stor omfattning skall avstå från växtförädlarrätt, vilket skulle innebära att det föreslagna systemet i fråga om de viktigaste växt-

arterna inte kommer att tillämpas på den svenska marknaden. En sådan ordning, som enligt hovrätten i och för sig kan te sig märklig, skulle innebära att växtförädlingen på den svenska marknaden inte tillförs de ökade ekonomiska resurser som utredningen anser erforderliga. Hovrättens slutsats är att den av utredningen föreslagna lösningen att bidrag ur växtförädlingsfonden inte skall utgå så snart licensavgift uttas för en sort inom arten inte framstår som den mest ändamålsenliga.

Förslaget att förädlaren skall som villkor för medelstildelning ur växtförädlarfonden avstå från rätten att ta ut licensavgifter för sorten ger enligt *Svenska föreningen för industriellt rättsskydd* upphov till betänkligheter. Föreningen fortsätter.

Blir det vanligt att växtförädlare gör sådana avståenden, något som inte förefaller osannolikt, kommer den insatsstimulerande funktion, som den nya lagen om växtförädlarrätt annars torde ha medfört, att väsentligt minskas. Föreningen vill erinra om att det omfattande samhällsstöd till olika kategorier av upphovsmän och uppfinnare som numera förekommer har formen av ett komplement till det privaträttsliga skyddet enligt upphovsrätts- och patentlagarna och inte avser att ersätta detta. Valet mellan privaträttsligt skydd och avgiftssystem har ingående diskuterats bl. a. i samband med införandet av skydd genom 1960 års upphovsrättslag för upphovsrätten närstående rättigheter (skydd för utövande konstnärer, framställare av fonogram samt radioföretag). De därvid gjorda övervägandena (se bl. a. SOU 1956: 25 s. 371) synes ha betydande principiell bärkraft också på nu ifrågakommande område. Bakom utredningens förslag synes delvis ligga vissa farhågor för att ett fullt ut genomfört ensamrättssystem skulle ge växtförädlare möjlighet att ta ut för höga priser på sina produkter. Föreningen vill nämna att farhågor av denna art sedan mycket länge stundom förts fram i den allmänna diskussionen kring patentskyddet. Därav föranledda regler om tvånglicens m. m. har emellertid — enligt vad erfarenheten visar — mycket sällan behövt aktualiseras i praktiken. Det synes inte finnas grundad anledning att anta att den i många hänseenden snävt avgränsade växtförädlarrätten skulle komma att föranleda erfarenheter av annat slag. Fastmer synes det troligt att införandet av ett växtförädlingskydd i Sverige kommer att leda till ökade insatser och därmed stegrad konkurrens mellan olika in- och utländska förädlares sorter. Det synes därför föreningen lämpligare, att det direkta stödet ur växtförädlingsfonden i likhet med förekommande stöd till upphovsmän och uppfinnare utformas fristående från den allmänna växtförädlarrätten.

Förslaget om valtvång strider enligt *Stockholms rådhusrätt* inte bara mot vad som principiellt brukar gälla i fråga om ensamrätter på immaterialrättens område utan även mot vad som måste antas vara växtförädlarkonventionens anda. Frågan om förädlaren skall eller inte skall tilldelas medel ur växtförädlarfonden får således inte göras beroende av om han vill utnyttja den rätt som den föreslagna lagen ger honom. Den bör prövas efter andra grunder, t. ex. efter behov i det enskilda fallet. Rådhusrätten tar alltså bestämt avstånd från varje tanke på att ensamrätten

skall få omintetgöras genom ett administrativt förfarande av det slag utredningen föreslår.

Frågan om utländska nya sorters infogande i det föreslagna kombinerade systemet berörs av några remissinstanser. *Statens centrala frökontrollanstalt* finner det vara oklart hur utländska sorter skall avgiftsbeläggas här i landet. Väljer den utländske sortägaren systemet med växtförädlarrätt torde enligt utredningens förslag även i detta fall växtförädlingsavgift behöva uttas. Avgifterna går då till statens råd för skogs- och jordbruksforskning för utdelning till svensk växtförädling. Frökontrollanstalten efterlyser, om utredningens förslag genomförs i denna del, detaljerade bestämmelser om hur forskningsrådet i så fall får disponera dessa medel. Inte heller *statens råd för skogs- och jordbruksforskning* samt *Skogs- och lantbruksakademien* anser att det av utredningens förslag framgår hur utländska sorter tänkes avgiftsbeläggas i Sverige. Tas växtförädlingsavgift ut på utländska sorter och kan utdelning av de uttagna medlen endast ske till svensk växtförädlingsverksamhet torde detta sannolikt ge upphov till missnöje och ogynnsamt återverka på de internationella, nu ömsesidigt mycket väl utbyggda kommersiella förbindelserna på utsädesområdet. *W. Weibull AB* menar att det valtvång som kombinationen innebär är avsett att tillämpas även på företrädare för utländska växtförädlare. Visserligen uttalas detta inte uttryckligen i betänkandet men bolaget har svårt att inse hur en åtskillnad mellan svenska och utländska förädlare skulle kunna motiveras på ett från rättvisans och andra synpunkter godtagbart sätt. För växtförädlaren medför den föreslagna kombinationen och de uppställda valalternativen, hur än valet träffas, ett faktiskt intrång i växtförädlarrätten. Bolaget ställer frågan om de i samarbetet deltagande staterna utan vidare kommer att acceptera ett sådant intrång. Enligt *Skånes handelskammare* kommer den föreslagna ordningen av allt att döma endast att kunna tillämpas gentemot inhemska förädlare medan på importerade produkter rättsinnehavaren knappast kan betagas möjligheten att få såväl växtförädlingsavgift som licensavgift.

Beträffande storleken på växtförädlingsavgiften anför *lantbruksstyrelsen*, att avgifterna bör ses över samtidigt med att det nya systemet införs, och *Svenska lantmännens riksförbund*, att de bör motsvara vad vederbörande eljest skulle ha kunnat erhålla i licensavgifter.

I detta sammanhang må nämnas att flera remissinstanser berört betydelsen av *odlingsvärdet*. *Statens centrala frökontrollanstalt* anför att systemet med växtförädlingsavgift baseras på obligatorisk statsplombering; endast sådana sorter, som i praktiskt viktiga avseenden åtminstone visar sig vara lämpliga och i övrigt visat sådana morfologiska och andra egenskaper att de är att anse som självständiga, intas i rikssortlistan och kan därmed saluföras i marknaden. Systemet med växtförädlarrätt baseras däremot på att sorten skall vara ny, stabil och homogen men det ställs inga

krav på odlingsvärdet. Frökontrollanstalten vill bestämt hävda odlingsvärdeprincipen för försäljning av utsäde inom landet. I konsekvens härmed bör systemet med växtförädlarrätt i sin tillämpning inom landet kombineras med obligatorisk statsplombering för de växtslag, för vilka denna nu gäller. I den mån en ny sort inte anses lämplig för svensk växtodling bör den kunna förklaras som "exportsort" och bli berättigad till växtförädlarrätt utomlands.

Även *statens råd för skogs- och jordbruksforskning* samt *Skogs- och lantbruksakademien* finner det ofrånkomligt att odlingsvärdeprincipen undantagslöst hävdas vid all försäljning av utsäde inom landet. Införandet av växtförädlarrätt får enligt rådet och akademien inte tillåtas dämpa framstegen hos landets nuvarande höga utsädeskultur genom att bidra till att icke odlingsvärda sorter kommer ut i den svenska växtodlingen. Rättskyddssystemet måste därför på sätt frökontrollanstalten angett kombineras med obligatorisk statsplombering. Man tillägger att originalutsädesnämnden redan nu godkänner vissa specialsorter, som inte anses tillräckligt odlingsvärda i Sverige, såsom "exportsorter", blott identitetskraven är uppfyllda. *Svenska lantmännens riksförbund* förutsätter också att en sorts odlingsvärde även i framtiden skall vara avgörande för om den får marknadsföras inom landet. *Sveriges fröodlareförbund* understryker betydelsen av att knyta intagning i rikssortlistan och obligatorisk statsplombering som ett villkor för försäljning och uttagning av avgifter enligt växtförädlarrättssystemet i Sverige.

6 Departementschefen

6.1 Allmänna synpunkter

Den 1 juli 1961 infördes i Sverige ett system med växtförädlingsavgifter och obligatorisk statsplombering av utsädesvara. Systemet, som från början gällde endast stråsäd och trindsäd, utvidgades den 1 juli 1968 och den 1 juli 1970 och omfattar nu alla lantbruksväxter -- utom sockerbeta, lin och hampa -- samt alla grönyteväxter. Syftet med systemet är att tillföra växtförädlingen ökade ekonomiska resurser och att förbättra kvaliteten på utsäde.

Systemet fungerar i huvudsak på följande sätt. Allt utsäde av ifrågavarande växter, som skall marknadsföras, måste statsplomberas. Statsplombering får normalt ske endast av utsäde som intagits i en särskild lista, rikssortlistan, och som uppfyller vissa krav, främst i fråga om odlingsvärde. I samband med statsplomberingen tas ut växtförädlingsavgifter som tillförs en särskild fond, växtförädlingsfonden. Från fonden utdelas bidrag till växtförädlarna, vilka bidrag i princip motsvarar växtförädlingsavgifterna på vederbörande sorter. Även utländska förädlare kan under förutsättning av lika-

behandling från vederbörande lands sida av svenska växtförädlare få bidrag genom svenska representanter.

Systemet har medfört en betydande förstärkning av växtförädlingsföretagens ekonomi. Utdelningen från fonden uppgick till 1,4 milj. kr. redan för budgetåret 1961/62 och den har därefter praktiskt taget oavbrutet stigit för att för budgetåret 1969/70 uppgå till 3,6 milj. kr. Det är en allmän uppfattning att syftet att förbättra kvaliteten på utsädet också vunnits.

Samtidigt med att det nu nämnda systemet infördes här i landet pågick förhandlingar om en internationell konvention för skydd av växtförädlingsprodukter. Konventionen undertecknades i slutet av år 1961 och trädde i kraft den 10 augusti 1968 sedan den ratificerats av Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland, Nederländerna och Storbritannien. Även Frankrike torde inom kort komma att ratificera konventionen. Andra stater som förväntas tillträda konventionen är Belgien, Spanien och Ungern.

Konventionen, som i princip avser alla kulturväxter, har till ändamål att tillerkänna växtförädlarna en privaträttslig ensamrätt till nya växter. Ensamrätt kan erhållas endast om växten kan skiljas från andra, förut kända sorter och om den är homogen och stabil. Förutsättningarna för ensamrätt undersöks enligt ett särskilt förprovningssystem. Ensamrätten innebär i huvudsak att ingen utan förädlarens eller hans rättsinnehavares lov får marknadsföra eller för kommersiell avsättning framställa förökningsmaterial av sorten. Användning av förökningsmaterial av sorten är däremot i regel fritt men faller under förädlarens eller hans rättsinnehavares kontroll i de fall då upprepad användning av växtmaterial av sorten är nödvändig för kommersiell framställning av annan sort. I fråga om prydnadsväxterna omfattar ensamrätten också användning av plantor eller delar av plantor som förökningsmaterial för kommersiell framställning av snittblommor eller annat material för prydnadsändamål.

Växtförädlingskyddsutredningen, som tillsattes år 1962, fick i uppdrag att utreda den för svenska förhållanden lämpligaste utformningen av ett skyddssystem, som kunde göra det möjligt för vårt land att tillträda konventionen. Utredningen hade därvid i första hand att granska möjligheterna att i sak behålla det nuvarande svenska systemet beträffande största möjliga antal växtslag.

Utredningen avgav i maj 1969 ett betänkande, Växtförädlarrätt (SOU 1969: 15). I betänkandet, vars innehåll jag tidigare utförligt redovisat, framhåller utredningen att den praktiskt inriktade växtförädlaren behöver öka ekonomiska resurser för att kunna möta de ständigt stigande kraven på sorter med förbättrade egenskaper och medverka till en fortsatt effektivisering av jordbruket och trädgårdsnäringen. Utredningen diskuterar tre olika lösningar. Den första innebär att man bygger vidare på växtförädlingsavgiftssystemet genom att utvidga detta till flera växtslag och höja avgifterna. Den andra är att man inför ett privaträttsligt system som möjliggör för för-

ädlarna att ta ut licensavgifter för växtförädlingsprodukter. Den tredje lösningen förutsätter en användning av båda systemen i kombination.

Utredningen stannar för den tredje lösningen. Det innebär först och främst att utredningen föreslår att ett system med privaträttslig ensamrätt till växtsorter införs i Sverige. Förslaget ges formen av en lag om växtförädlarrätt, som i materiellt hänseende anknyter mycket nära till konventionen. Vidare innebär utredningens förslag att systemet med växtförädlingsavgift och bidrag ur växtförädlingsfonden behålls och samordnas med det privaträttsliga systemet.

Utredningens lagförslag har i princip tillstyrkts så gott som enhälligt av remissinstanserna. Dessa framhåller särskilt betydelsen av att Sverige ansluts till växtförädlarkonventionen. Även förslaget att växtförädlingsavgiftssystemet skall behållas har allmänt tillstyrkts, såvitt gäller "gamla" sorter, dvs. sorter som före den föreslagna växtförädlarrättslagens ikraftträdande finns på den svenska marknaden. Med avseende på "nya" sorter däremot föreligger olika meningar både i frågan huruvida systemet överhuvudtaget skall behållas och, i sådant fall, i frågan om hur samordningen skall göras.

När ställning nu skall tas till utredningens förslag, vill jag till en början erinra om att växtförädlingen i vårt land åtnjuter stöd även på annat sätt än genom växtförädlingsavgiftssystemet, vilket belastar omsättningen av utsäde och således väsentligen bärs av avnämarna. Redan långt innan detta system infördes har nämligen staten i olika former gett stöd åt växtförädlingen och så sker alltjämt. Vid lantbrukshögskolan bedrivs sålunda grundforskning och försöksverksamhet, vars resultat kommer växtförädlarna tillgodo. Vidare lämnas ekonomiska bidrag över statsbudgeten till olika företag, som bedriver praktisk växtförädling. Bidragen har i vissa fall karaktären av allmänt stöd åt företagets verksamhet, medan de i andra fall är avsedda för grundforskning och tillämpad forskning samt till angelägen men ekonomiskt vansklig praktisk växtförädling. Växtförädlingsföretagen har också fått ekonomiskt stöd från statens råd för skogs- och jordbruksforskning och dess föregångare.

Växtförädlingsutredningen ger belägg för att det är ett samhällsintresse att växtförädlingen tillförs ytterligare medel. Utredningen framhåller att det är önskvärt att möta de skärpta kraven på sortmaterialet i samband med jordbrukets mekanisering, att stegra avkastningsförmågan hos kulturväxterna, att variera deras mognadstid, att stärka deras tålighet och resistens i olika avseenden, att höja deras odlingsvärde och att anpassa deras kvalitetsegenskaper till olika industriella och konserveringstekniska behov. Jag delar utredningens uppfattning att växtförädlingen står inför många kostnadskrävande uppgifter. Vad gäller resistensförädlingen kan ytterligare framhållas att sjukdomsalstrande mikroorganismer efter hand anpassar sig till förädlade sorter, varför denna förädling ständigt måste fortgå. En förbättrad resistens mot sjukdomar och parasiter är för övrigt be-

tydelsefull också därför att den kan minska behovet av bekämpningsmedel. Jag anser alltså i likhet med utredningen att växtförädlingen bör ges möjlighet att erhålla ökade inkomster.

Den första av de av utredningen diskuterade lösningarna syftar till en utvidgning av systemet med växtförädlingsavgift och bidrag ur växtförädlingsfonden till att gälla fler växtarter och innefattar också en höjning av avgiften. Om man ser till enbart svenska förhållanden talar flera skäl för en sådan lösning. Systemet är enkelt och billigt att administrera. Växtförädlingsföretagen belastas inte med kostnader och besvär för uppbörderna. Att avgiften och därmed bidragen ur fonden utgår med bestämda belopp per deciton underlättar den ekonomiska kalkyleringen för företagen. För statmakterna medger systemet en säker överblick över hur mycket medel som tillförs växtförädlingen. Därigenom kan systemets konsekvenser i olika avseenden lättare bedömas.

Mot att enbart bygga ut växtförädlingsavgiftssystemet talar emellertid att en sådan åtgärd passar dåligt in i den pågående internationella utvecklingen. Svensk växtförädling har hittills haft stora framgångar utomlands. Många svenska sorter förekommer på europeiska marknader. Men om Sverige står utanför konventionen får de svenska växtförädlarna svårare att göra sig gällande på många av dessa marknader genom att möjligheterna att konkurrera med nya växtsorter stoppas eller försvåras. Därmed försvinner en viktig inkomstkälla för de svenska växtförädlingsföretagen. Intresset för den svenska marknaden från utländska växtförädlingsföretags sida torde bli ringa, vilket minskar Sveriges möjligheter att få del av goda utländska sorter. Och svenska företag kommer helt allmänt att gå miste om mycket av den stimulans som konkurrens och samarbete med utländska företag kan ge.

Med Storbritannien och, för begränsad tid framåt, även med Danmark och Nederländerna kan visserligen sortlutbyte pågå även utan svensk konventionsanslutning. Med Förbundsrepubliken Tyskland torde det inte kunna ske, eftersom detta land — liksom i princip Danmark och Nederländerna — kräver reciprocitet för att ge rättsskydd åt svenska sorter. Övervägande sannolikhet talar för att nyanslutna länder också kommer att kräva reciprocitet. Möjligheten att träffa bilaterala avtal om sortlutbyte vid sidan om konventionen torde i framtiden inte vara stora.

Av det sagda framgår att alternativet med enbart en utbyggnad av systemet med växtförädlingsavgifter sannolikt medför att avgifterna får höjas avsevärt, om företagen skall kunna kompenseras för minskade intäkter av utländskt utnyttjande av svenska sorter.

En svensk lagstiftning om ensamrätt till växtförädlingsprodukter i enlighet med konventionens krav och ett svenskt tillträde till konventionen bör enligt min mening få övervägande gynnsamma verkningar. Det kan antas stimulera växtförädlingsföretagen till ytterligare ansträngningar för att få

fram nya förbältrade sorter som kan ge licensintäkter från såväl den svenska marknaden som marknader utomlands. Det bör också leda till ökad konkurrens på den svenska marknaden till nytta för folkhushållet. Konkurrens och samarbete på det internationella planet bör rimligtvis vara mer forsknings- och utvecklingsbefrämjande än det huvudsakligen på den svenska marknaden inriktade arbete, som blir följderna om Sverige avstår från anslutning till konventionen.

Jag vill i detta sammanhang beröra en synpunkt av principiell natur som har anförts mot växtförädlarrättssystemet. NO har utifrån de intressen av fri och obunden konkurrens, som han har att bevaka, anmält tvekan inför den föreslagna ensamrätten till följd av att denna kan medföra att växtförädlarna dirigerar marknadsföring och priser. Möjligheterna att ingripa häremot med stöd av konkurrensbegränsningslagen eller de föreslagna tvångslicensreglerna bedömer han som otillräckliga.

Som NO framhåller innebär den föreslagna växtförädlarrätten i och för sig en konkurrensbegränsning. Myndigheterna kan emellertid ingripa med stöd av konkurrensbegränsningslagen om ensamrätten utnyttjas till att framtinga eller understödja annan konkurrensbegränsning, vilken faller utom ramen för ensamrättsinstitutet. Vidare har de tvångslicensbestämmelser som förslaget innehåller utformats så att de ger stora möjligheter till ingripande om ensamrätten brukas på ett från allmän synpunkt icke önskvärt sätt. Bestämmelsernas existens bör därför verka som en spärr mot missbruk av ensamrätten. Som utredningen understryker påverkas prisbildningen vidare av en mängd svårbedömda faktorer, bland annat konkurrensen från icke skyddade sorter. Jag vill dessutom erinra om att ensamrätt och svensk anslutning till konventionen även kan antas verka konkurrensbefrämjande genom att stimulera förädlingsarbetet och göra den svenska marknaden mer attraktiv för utländska växtförädlarföretag.

Av särskild betydelse vid bedömningen av växtförädlarrätten från konkurrensbegränsningssynpunkt är ensamrättens utformning. Konventionen är restriktiv och begränsar ensamrätten till att avse endast förökningsmaterial. Utredningens lagförslag förtydligar detta bl. a. i så måtto att det därav klart framgår att förökningsmaterial som är avsett för konsumtion inte omfattas av ensamrätten. Jag anser att det begränsade innehåll som växtförädlarrätten har enligt konventionen och lagförslaget är ägnat att minska farhågorna för att ensamrätten skall få från allmän synpunkt skadlig konkurrensverkan.

De av NO anförda betänkligheterna bör därför enligt min mening inte föranleda att vårt land skall avstå från att ansluta sig till det internationellt accepterade systemet för stöd åt växtförädlingen.

Nordiska rådets svenska delegation har under hänvisning till det nära nordiska samarbetet inom immaterialrätten i övrigt beklagat att förslag inte föreligger om gemensam nordisk lagstiftning även på detta område och har

förordat att det svenska lagförslaget inte genomförs förrän övriga länders ståndpunkt i saken blir klar.

Jag vill till detta nämna att i Danmark finns sedan år 1962 en lag om skydd för förädlarrättigheter till växter. Denna lag är efter vissa betydelsefulla ändringar, som trätt i kraft den 1 juni 1968, i materiellt hänseende lik utredningsförslaget. Danmark är redan medlem av växtförädlarunionen. I Norge studerar man frågan om landet bör antaga en lag om skydd för växtförädlingsprodukter och ansluta sig till konventionen. Från norsk sida har man förklarat sig inte ännu vara beredd att ta ställning till frågan om gemensam nordisk lagstiftning. I Finland nöjer man sig tills vidare med att följa utvecklingen inom växtförädlarunionen och de övriga nordiska länderna.

På grund av det skiftande läget i de olika nordiska staterna är det uppenbart att en svensk anslutning till konventionen försenas avsevärt om den skall föregås av ett försök att nå fram till en gemensam nordisk lagstiftning. Att Sverige snarast kommer med i samarbetet inom konventionens ram är angeläget. Som kommer att framgå av vad jag i fortsättningen har att anföra är det många viktiga frågor som förbereds för avgörande inom växtförädlarunionen. Att Sverige deltar i dessa förberedelser och därav följande beslut torde inte bara vara ett svenskt utan också ett internationellt intresse. Jag anser därför att det svenska lagstiftningsarbetet bör fullföljas snarast möjligt. Om Sverige vinner anslutning till konventionen kommer givetvis ett samarbete med Danmark att tas upp.

Med stöd av det anförda förordar jag att en lag om växtförädlarrätt i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag genomförs och att Sverige tillträder konventionen. Lagen bör träda i kraft den 1 juli 1971. I likhet med utredningen anser jag vidare att stödet till växtförädlingen via bidrag över statsbudgeten och växtförädlaravgiftssystemet skall behållas. Samordningen mellan växtförädlarrätten och avgiftssystemet medför dock vissa problem. Jag avser att återkomma till dessa i ett senare sammanhang (avsnitt 6.7).

6.2 Växtförädlarrättens objekt och subjekt

Ensamrättens föremål är enligt konventionen förökningsmaterial av växtsort. Ordet sort anges avse varje cultivar, klon, linje, stam eller hybrid, som är odlingsbar och som uppfyller vissa fordringar. Utredningens förslag använder också termen växtsort men definierar inte denna term. Varken konventionen eller lagförslaget ger skydd åt metoder för framställning av växtsort.

Mot förslaget att skyddet skall avse visst material av växtsort har ingen invändning framställts under remissbehandlingen. Däremot har Stockholms rådhusrätt — under erinran om att enligt patentlagen patent inte meddelas

på växtsort eller på väsentligen biologiskt förfarande för framställning av växter men väl på mikrobiologiskt förfarande och alster av sådant förfarande — framhållit att frågan om metodskydd avseende annat än mikrobiologiskt förfarande bör ägnas uppmärksamhet när nu ett patentliknande skydd för växtsort föreslås.

Vad först gäller termen växtsort anser jag att någon legaldefinition härav inte behövs, eftersom termens innehåll som jag senare skall utveckla (avsnitt 6.3) får anses tillräckligt klarlagd genom de skyddsförutsättningar som konventionen och lagförslaget uppställer. Med anledning av Stockholms rådhusrätts uttalande om att frågan om visst metodskydd för växtförädling bör uppmärksammas vill jag hänvisa till vad utredningen har anfört i denna fråga. Utredningen framhåller att det är av vikt att växtförädlingsmetoder, som utarbetas främst inom förädlingsforskningen, så snabbt som möjligt ställs till allmänt förfogande och att en hög standard hos växtförädlingen är beroende av en öppen kommunikation mellan teori och praktik, en fri växelverkan mellan forskning och praktiskt förädlingsarbete. Företrädare för forskning och praktisk växtförädling har också enligt utredningen i skilda sammanhang ställt sig avvisande mot lanken på patenterbarhet av växtförädlingsmetoder. Av detta drar utredningen den slutsatsen att det inte heller nu finns anledning att införa rättsskydd för väsentligen biologiskt förfarande för framställning av växter. Jag ansluter mig till utredningens bedömning på denna punkt.

Konventionen gäller i princip alla växtsläkten och växtarter men ger unionsstaterna möjlighet att bygga ut skyddet i etapper efter vissa närmare angivna regler. Även utredningens lagförslag utgår från samma princip, men Kungl. Maj:t bemyndigas enligt förslaget förordna att växtförädlarrätt får förvärvas endast för växtsort tillhörande växtsläkte eller växtart som anges i förordnandet. I anslutning härtill föreslår utredningen att Kungl. Maj:t i tillämpningskungörelse skall förordna att lagen skall vara tillämplig på sammanlagt 96 växtsläkten och växtarter, varibland alla de 13 som enligt konventionen är obligatoriska efter visst antal år.

I sak har utredningens förslag allmänt godtagits, men enstaka remissinstanser har föreslagit vissa tillägg till listan. I formellt hänseende har ett par remissinstanser framfört kritik mot att det enligt förslaget inte framgår av själva lagen vilka växtarter den är tillämplig på.

Jag kan väl förstå de sålunda framförda formella betänkligheterna. Emellertid kan det enligt vad jag inhämtat möjligen ifrågasättas om den av utredningen presenterade listan kan betraktas som slutgiltig i alla detaljer. Vidare kan förhållandevis lätt förändringar inträffa som föranleder att listan bör kompletteras i framtiden. De praktiska skäl som talar för att det överlämnas till Kungl. Maj:t att bestämma på vilka växtsläkten och växtarter lagen skall tillämpas är så starka att jag anser mig böra i huvudsak ansluta mig till utredningens förslag på denna punkt. Lagtekniskt förordar

jag emellertid en annan lösning än den av utredningen föreslagna. Härtill återkommer jag i det följande (avsnitt 8.1).

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att överse den av utredningen föreslagna listan i detalj. I detta sammanhang vill jag endast betona att sedan en växtart en gång infogats i systemet, den inte utan tungt vägande skäl bör uteslutas därifrån, eftersom en sådan åtgärd skulle kunna leda till rättsförluster för den som bedrivit växtförädling i förlitande på möjligheten att få skydd för den framtagna produkten.

Vad angår tillämpningsområdet i övrigt föreslår utredningen att lagen skall äga tillämpning endast på växtsort som framställts här i riket eller utom riket av svensk medborgare samt att lagens tillämpning med avseende på växtsort som i övrigt framställts i annan stat i princip skall förutsätta ömsesidighet. Det väsentligaste motivet för detta förslag är att tre av de fyra stater som hittills ratificerat konventionen i princip kräver reciprocitet för att bevilja rättsskydd åt växtsorter som framställts utomlands av utländska förädlare. Stockholms rådhusrätt — som påpekar att patentlagen gäller utan motsvarande begränsning — ifrågasätter om utredningens förslag på denna punkt är tillräckligt motiverat. För egen del vill jag till vad utredningen anfört om utländska lagar nu också foga den upplysningen att man i Frankrike, där man avser att snarast ratificera konventionen, den 11 juni 1970 antagit en lag om skydd för växtförädlingsprodukter, vilken bygger på reciprocitetsprincipen. Att det övervägande antalet stater inom växtförädlarunionen sålunda kräver reciprocitet för att meddela rättsskydd åt utländska sorter bör verka som ett incitament för utanförstående stater att söka anslutning och därmed på sikt gagna växtförädlingen. Jag biträder därför utredningens förslag i denna fråga.

När det gäller frågan om växtförädlarrättens subjekt skall enligt utredningens förslag bara fysisk person kunna anses som förädlare av växtsort. Svea hovrätt, Stockholms rådhusrätt, SAF och LO har emellertid förordat att även ett växtförädlingsföretag såsom sådant skall kunna betraktas som förädlare till växtsort som framställts inom företaget.

Konventionens artikel 3 föreskriver att fysiska och juridiska personer, som har hemvist i en av unionsstaterna, skall i de andra unionsstaterna åtnjuta samma behandling som dessa staters särskilda lagar tillerkänner sina egna medborgare i fråga om erkännandet och skyddet av förädlarens rätt. Detta torde inte innebära ett krav på att juridiska personer ges ställning som förädlare, i varje fall inte så länge överlåtelse av förädlarrätt till juridiska personer är möjlig. Sådan överlåtelse förutsätts kunna ske enligt utredningens lagförslag.

Utredningen upplyser att juridisk person inte kan vara förädlare enligt de nederländska och tyska lagarna. Av den danska lagens avfattning framgår inte hur frågan har lösts där. Förarbetena till lagen synes emellertid ge vid handen att såväl fysisk som juridisk person kan anses som förädlare.

För egen del vill jag gärna medge att vissa skäl talar för att även juridisk person skall kunna betraktas som förädlare. Växtförädling drivs till övervägande delen av förelag, som har forskare och annan personal anställda för ändamålet. Vidare pågår förädlingsarbete med en sort ofta lång tid, under vilken de personer som sysslar med uppgiften kan skifta. Det torde emellertid i praktiken inte bereda några svårigheter att bestämma vem eller vilka som är att anse som förädlare. Med hänsyn härtill och till önskemålet att reglera denna fråga enhetligt på hela det immaterialrättsliga fältet ansluter jag mig till utredningens förslag att endast fysisk person skall kunna anses som förädlare.

Problemet med arbets- och uppdragstagares rätt till skyddsberättigade arbetsresultat, framställda i tjänsten eller under uppdragets fullgörande, är i princip detsamma på detta område som inom patenträtten, mönsterrätten och de övriga immaterialrätterna. En lösning genom lagstiftning finns endast inom patenträtten. Men mönsterrättsutredningen föreslog i betänkandet Mönsterskydd (SOU 1965: 61) att frågan om arbetstagarmönster skulle utredas särskilt och att en eventuell lagstiftning skulle samordnas med en motsvarande lagstiftning på bl. a. det upphovsrättsliga området.

Som jag närmare utvecklade i propositionen med förslag till mönsterskyddslag (prop. 1969: 168) ansåg jag att tiden ännu inte var mogen för en sådan utredning. Skälen härtill var sammanfattningsvis att resultatet av pågående överväganden i frågan om ny lagstiftning rörande arbetstagares uppfinningar borde avvaktas, att underlag ännu saknades för att bedöma problemen kring arbetstagarmönster och, framför allt, att frågor av denna art syntes lämpa sig väl för en reglering på frivillighetens väg genom överenskommelser mellan arbetsmarknadens organisationer och att följaktligen denna väg borde prövas i första hand.

De två sistnämnda skälen att inte föregripa utvecklingen med lagstiftning har motsvarande giltighet när det gäller arbetstagares och uppdragstagares rätt till växtsorter som framställts i tjänsten eller under utförande av uppdraget. På detta område gäller i högre grad än inom immaterialrätten i övrigt att problemen kan förutses i förväg. I det helt övervägande antalet fall torde nämligen gälla att nya sorter framkommer som resultat av samarbete mellan personer som anställts för eller getts i uppdrag att bedriva förädlingsarbete. Tyst eller uttryckligt torde det följaktligen i normalfallen vara klart mellan parterna hur dessa frågor skall lösas. Jag anser därför att det f. n. saknas anledning att vidta några särskilda åtgärder. Om i en framtid frågan om arbetstagares rättsställning på det immaterialrättsliga området las upp i ett större sammanhang, bör givetvis också förhållandena på växtförädlarrättens område uppmärksammas.

6.3 De allmänna skyddsförutsättningarna

Jag anser i likhet med utredningen att de allmänna förutsättningarna för erhållande av skydd för växtsort skall utformas väsentligen enligt vad som föreskrivs därom i konventionen. Tre huvudförutsättningar skall alltså föreligga, nämligen att sorten kan särskiljas från andra redan kända sorter, att den är homogen och att den är stabil. Tillämpningen av dessa krav i de konkreta fallen erbjuder givetvis en mängd problem. Under remissbehandlingen har särskilt kravet på homogenitet uppmärksammats. Till dessa frågor återkommer jag i det följande (avsnitt 8.1).

Jag delar också utredningens uppfattning att frågan om den nya sortens odlingsvärde inte skall tillmätas någon betydelse i detta sammanhang. Odlingvärdet har givetvis mycket stort intresse då det gäller utsäde som skall marknadsföras i Sverige. Detta intresse tillgodoses emellertid genom vårt system med obligatorisk statsplombering av utsädesvara. Avsikten är att detta system skall bestå vid sidan av växtförädlarrätten. Till frågorna om samordning av det nu gällande och det nya systemet återkommer jag i annat sammanhang (avsnitt 6.7).

Med avscende på särskillnadskravet finns, som Sveriges advokatsamfund har påpekat, anledning att jämföra med förhållandena inom patenträtten. Enligt patentlagen får patent meddelas endast på uppfinning som väsentligen skiljer sig från vad som blivit känt före dagen för patentansökningen. Som känt anses allt som blivit allmänt tillgängligt. Utan hinder av att uppfinningen inom viss tid blivit allmänt tillgänglig får dock patent meddelas om detta berott antingen på att någon gjort sig skyldig till uppenbart missbruk i förhållande till sökanden eller hans rättsinnehavare eller på att sökanden eller hans rättsinnehavare förevisat uppfinningen på officiell eller officiellt erkänd internationell utställning. Advokatsamfundet framhåller att man enligt patentlagen inte kan söka patent på en uppfinning som är exakt densamma som en tidigare bekantgjord sådan. Samfundet påpekar att enligt ordalagen i den bestämmelse i ämnet som utredningen har föreslagit - "sorten skall — — — skilja sig från andra sorter, vilka är kända" etc. — bestämmelsen inte omfattar det fallet att det föreligger s. k. nyhetshinder på grund av att den sort som ansökningen avser har blivit känd. Denna innebörd är dock enligt samfundets uppfattning inte åsyftad och samfundet föreslår därför en justering av lydelsen. Mot detta vill jag invända att samfundet synes förbise den viktiga skillnaden mellan patenträtten och växtförädlarrätten att den förra i princip är ett idéskydd medan den senare avser konkreta produkter, vilka man fått fram vid ett som regel både långvarigt och komplicerat förädlingsarbete. Det är alltså fullt möjligt att skilja mellan "egen" och "annan" sort. Vidare är det inte som samfundet antar avsikten att kännedom om en sort i alla situationer skall hindra att växtförädlarrätt beviljas för denna. Om den sort för vilken växtförädlarrätt söks är så lik en annan

sort, som redan är allmänt känd — oavsett på vilket sätt den blivit det — att den bedöms ligga inom "skyddsomfångel" för den andra sorten, föreligger registreringshinder. Om den sort för vilken växtförädlarrätt söks inte är i denna mening lik någon annan allmänt känd sort, utgör det däremot i princip inte något hinder mot växtförädlarrätt att den "sökande" sorten själv har blivit allmänt känd. Bara i en situation är allmän kännedom om den "sökande" sorten registreringshindrande, nämligen om kännedom uppkommit därigenom att sorten i fråga med förädlarens eller hans rättsinnehavares samtycke marknadsförts inom landet före dagen för registreringsansökningen eller utom riket i mer än fyra år före nämnda dag. Advokatsamfundets nu berörda invändning föranleder mig därför inte att frångå utredningens förslag.

Avsikten med bestämmelsen att marknadsföring av den "sökande" sorten utom riket i högst fyra år före registreringsansökningen inte skall utgöra hinder mot registrering torde vara att förädlaren skall ha möjlighet att pröva sin sort på utländska marknader under fyra år utan att gå miste om möjligheten till skydd. Mot en sådan regel kan enligt min mening invändningar resas. Så snart en sort börjat marknadsföras i annat land kan den nämligen i princip importeras till och marknadsföras i Sverige av annan än förädlaren och utan dennes samtycke. Detta gäller dock i praktiken inte sorter som är underkastade obligatorisk statsplombering, eftersom statsplombering regelmässigt förutsätter att sorten införts i rikssortlistan och sådan införing är beroende av ansökan av förädlaren eller hans rättsinnehavare. Men såvitt gäller sorter lillhörande köks- eller prydnadsväxterna kan alltså ensamrätt förvärfvas av förädlaren eller hans rättsinnehavare efter fyra års fri import och marknadsföring. En sådan ordning synes mig inte fullt tillfredsställande varför man från svensk sida efter anslutning till konventionen torde böra verka för att den upphävs eller modifieras.

Som en ytterligare förutsättning för rättsskydd uppställer konventionen krav på att sorten erhåller en benämning. Föreskrift härom bör upptagas bland registreringsbestämmelserna.

6.4 Växtförädlarrättens innehåll och omfång

Den rättspolitiska värderingen av hur gränserna för en immaterialrättslig ensamrätt skall dras är alltid vansklig. Särskilt gäller detta då fråga är om en ny ensamrätt, där det inte finns någon erfarenhet av hur olika avvägningar av allmänna och enskilda intressen mot varandra verkar. En rimlig utgångspunkt synes mig vara att man i inledningsskedet ger ensamrätten ganska snäva gränser. Det torde vara lättare att i ett senare skede utvidga en förhållandevis begränsad ensamrätt, om man skulle finna att upphovsmannens berättigade intressen inte tillgodoses, än att inskränka en

från början vidsträckt rätt, om det skulle visa sig att den har från allmän synpunkt inte önskvärda konsekvenser.

Växtförädlarrätten har många beröringspunkter med andra immaterialrättsliga ensamrätter, särskilt patenträtten. Det bör dock betonas att växtförädlarrättens föremål till mycket stor del är för folkhushållet synnerligen betydelsefulla produkter. Detta manar till försiktighet när det gäller att bestämma ensamrättens innehåll.

Växtförädlarrättens föremål är till skillnad från alla andra immaterialrätters levande och föränderlig materia. Detta skapar för växtförädlarrätten alldeles specifika avgränsningsproblem.

Att jag slannat för att tillstyrka att man i vårt land inför privaträttslig ensamrätt till växtförädlingsprodukter beror främst på att det privaträttsliga systemet är del internationellt accepterade och att jag tror att svensk växtförädling skulle hämmas av att stå utanför detta system. Det är då för mig naturligt att vid avgränsningen av ensamrätten särskilt beakta den internationella konventionen i ämnet. Konventionen har också i mycket hög grad varit vägledande för utredningen. Jag kan i princip ansluta mig till utredningens förslag i fråga om växtförädlarrättens innehåll. Ensamrätten bör sålunda omfatta endast yrkesmässig framställning och marknadsföring av förökningsmaterial av växtsort samt i vissa fall yrkesmässig användning av växtmaterial för framställning av förökningsmaterial av annan sort. I fråga om prydnadsväxterna bör också användning av plantor eller delar av plantor som förökningsmaterial för framställning av konsumtionsvara ligga under sortinnehavarens kontroll. Utredningens förslag går emellertid utöver vad konventionen uttryckligen fordrar i så måtto att det ger sortinnehavaren kontroll över import av den skyddade sorten. I detta avseende överensstämmer å andra sidan förslaget med övriga immaterialrätter. Importskyddet torde inte ha någon självständig betydelse såvitt gäller växtarter som faller under förordningen om obligatorisk statsplombering av utsädesvara, eftersom detta system möjliggör en effektiv kontroll över marknadsföringen. På grund av svårigheten att på importstadiet styrka att växtmaterialet är avsett att användas för förökningsändamål torde importskyddet inte heller i övrigt kunna tillmätas större värde. Såvitt gäller prydnadsväxterna torde dock kunna länkas fall då bevisskyldigheten kan uppfyllas och i så fall kan sortinnehavarens kontroll över importen få den betydelsen att han har möjlighet att begära sådana säkerhetsåtgärder som utredningen föreslår (36 § i utredningens lagförslag) redan då varan passerar gränsen. Med hänsyn härtill och då såvitt jag kan se några egentliga nackdelar inte är förenade med ett importskydd biträder jag utredningens förslag i denna del.

I anslutning till behandlingen av importfrågan uttalar utredningen att vad utredningen kallar sidointert, dvs. import av produkt som åtnjuter skydd här i landet från annat land där den också åtnjuter skydd, bör anses fri om den svenske sortinnehavaren är innehavare av registreringen utom-

lands och inköpet har skett hos honom, hos någon som fått licens av sortinnehavaren eller på öppna marknaden, dit den förts ut av sortinnehavaren. Om däremot registreringen utomlands innehas av annan än den svenske sortinnehavaren blir enligt utredningen rätten att importera växtmaterial av sorten beroende av den svenske sortinnehavarens medgivande. I det förra fallet anses, som det brukar uttryckas, sortinnehavarens rätt vara konsumerad, medan den i det senare fallet inte anses vara det.

Som utredningen påpekar överensstämmer denna lösning med vad som torde anses gälla inom varumärkesrätten. Inom patenträtten däremot anses konsumtion aldrig inträda i de angivna situationerna utan den svenske patenthavaren har rätt att ingripa mot sådan import till Sverige som utgör intrång i hans här skyddade rätt. Enligt propositionen med förslag till mönsterskyddslag skall samma betraktelsesätt anläggas inom mönsterrätten som inom patenträtten.

Anledningen till att utredningen föreslagit olika behandling av skilda importsituationer är att man anlagit att den föreslagna lösningen skulle vara ägnad att främja konkurrensen på utsädesmarknaden. En liknande inställning har Svea hovrätt, som under remissbehandlingen har uttalat att en lösning efter modell av patenträtten skulle kunna på ett från allmän synpunkt inte önskvärt sätt begränsa konkurrensen i fråga om växtförädlingsprodukter.

Med hänsyn till växtförädlarrättens allmänt sett begränsade innehåll och särskilt till den ringa självständiga betydelsen av importskyddet överhuvudtaget anser jag för min del att det i stort sett saknar intresse från konkurrensbegränsningssynpunkt hur skilda speciella importsituationer behandlas. Däremot kan möjligen, om frågan någon gång skulle ställas på sin spets, den av utredningen förordade lösningen föranleda tillämpnings-svårigheter. Erfarenheterna från varumärkesrätten visar nämligen att det kan vara svårt att avgöra om import utan medgivande av rättsinnehavaren är tillåten eller ej (jfr NJA 1960 s. 457 och 1967 s. 458). I sak ligger det enligt min mening närmare till hands att i detta hänseende jämställa växtförädlarrätten med patent- och mönsterrätterna än med varumärkesrätten. Jag finner därför att man även på det nu aktuella området bör tillämpa principen om ensamrättens territoriella exklusivitet utan undantag och alltså bör låta ensamrätten generellt omfatta import av växtmaterial, som är avsett att marknadsföras för förökningsändamål.

Enligt utredningens förslag ankommer det på sortinnehavaren att visa att den som utan hans lov har framställt, importerat eller marknadsfört växtmaterial av den skyddade sorten har haft syftet att materialet skall användas för förökningsändamål. Stockholms rådhusrätt har ifrågasatt om det inte i stället bör ankomma på tredje man att påvisa att han har ett sådant syfte med sin framställning, import eller marknadsföring av växtmaterial att utnyttjandet faller utanför skyddet. Med hänsyn till att en sådan

omkastad bevisbörda möjligen skulle komma att innebära en från allmän synpunkt inte önskvärd utsträckning av ensamrätten ansluter jag mig emellertid till utredningens förslag på denna punkt.

Stockholms rådhusrätt påpekar att man inom patenträtten räknar med s. k. beroendeförhållanden, dvs. fall där skyddsförutsättningarna väl är uppfyllda men där den patenterade uppfinningen inte får utnyttjas utan lov av den som innehar ett äldre patent, inom vars skyddsomfång uppfinningen faller. I anslutning härtill ställer rådhusrätten frågan hur motsvarande situation skall bedömas enligt växtförädlarrättslagen. Till detta vill jag svara att några beroendeförhållanden av den typ rådhusrätten nämner inte torde komma i fråga här. Detta innebär att samma kriterier generellt skall tillämpas vid bestämningen av en växtförädlarrätts skyddsomfång som vid prövningen av särskiltnadskravet.

Till de under remissbehandlingen aktualiserade frågorna om export av växtförädlingsmaterial och om konservfabrikernas användning av utsäde ålärkommer jag i det följande (avsnitt 8.1).

6.5 Skyddstiden

För varje immaterialrätt är den tid under vilken ensamrätt åtnjuts av central betydelse. Konventionen kräver som minimum en 18-årig skyddstid för vin, fruktträd och deras grundstammar, skogsträd och prydnadsträd samt en 15-årig skyddstid för övriga växtsläkten och växtarter.

Av intresse för bedömningen av frågan om skyddstidens längd är varaktigheten av ensamrätten i konventionsländerna. Dessa länders lagar visar sinsemellan rätt stora skiljaktigheter. Enligt den nederländska lagen skall skyddstiden vara minst 15 och högst 25 år från dagen för rättens beviljande, dock att för vin, fruktträd och deras grundstammar, alléträd och prydnadsväxter minimistiden skall vara 18 år. I ett särskilt regeringsbeslut föreskrivs i anslutning härtill en skyddstid av 25 år för potatis, alléträd och fruktträd och deras grundstammar samt 20 år för övriga växtarter. Enligt den tyska lagen varar ensamrätten för humle, potatis, vin, fruktträd och deras grundstammar, prydnadsträd och träproducerande träd till slutet av 25:e året efter beviljandet samt för alla övriga arter till slutet av 20:e året efter beviljandet. Den brittiska lagen föreskriver att skyddstiden inte får vara kortare än 18 år för fruktträd och deras grundstammar, skogs- och prydnadsträd och vin samt inte kortare än 15 år för övriga arter, allt räknat från det att beslutet om ensamrätt träder i kraft. Det officiella organ som administrerar växtförädlarrätten, the Controller, får emellertid efter ansökan förlänga skyddstiden till högst 25 år, om det anses utrett att sortinnehavaren inte har blivit tillräckligt tillgodosedd genom den beviljade ensamrätten. Enligt den danska lagen slutligen bortfaller skyddet för skogs-träd, fruktträd, fruktträdsstammar och prydnadsträd efter 18 år samt för övriga arter efter 15 år räknat från tiden för skyddsbrevets utställande.

Som jag nämnt (avsnitt 6.2) har man i Frankrike den 11 juni 1970 antagit en lag om skydd för växtförädlingsprodukter och förklarat sig ämna ratificera konventionen snarast möjligt. Enligt den franska lagen gäller ett växtsortcertifikat under 20 år från dagen för utfärdandet. Om framställningen av sorten kräver lång tid är dock giltighetstiden 25 år.

Utredningen föreslår en regel i själva lagen av innehåll att växtförädlarrätt kan upprätthållas intill dess 15 eller, såvitt gäller fruktträd, skogs-träd, prydnadsträd och vin, 18 år förflutit från det år då ansökningen om växtförädlarrätt beviljades. Enligt förslaget bemyndigas emellertid Kungl. Maj:t att i fråga om visst växtsläkte eller viss växtart förordna om längre skyddstid, dock högst 25 år. Slutligen föreslår utredningen att Kungl. Maj:t med stöd av detta bemyndigande skall i tillämpningskungörelse generellt utsträcka skyddstiderna för fruktträd och deras grundstammar, vin, prydnadsträd och potatis till 25 år samt för övriga växtarter till 20 år.

I sak har de föreslagna skyddstiderna inte väckt någon gensaga under remissbehandlingen. Svea hovrätt och Stockholms rådhusrätt har emellertid anmärkt att skyddstiderna bör framgå av själva lagen.

För skyddstiderna 20 resp. 25 år talar att dessa tider gäller i Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland och Nederländerna. Emellertid har utredningen enligt min mening inte anfört övertygande belegg för att skyddstiderna i vårt land bör vara längre än de 15 resp. 18 år som konventionen kräver som minimum och som gäller i Danmark. Som jag i annat sammanhang (avsnitt 6.4) har betonat bör man i ett fall då fråga är om införande av en helt ny immaterialrättslig ensamrätt iaktta stor försiktighet och inte göra ensamrätten mer vidsträckt än vad som bedöms som oundgängligen nödvändigt. Mot fördelarna för förädlingsförelagen att ha långa skyddstider måste vägas önskemålen från allmän synpunkt att förädlingsresultaten inom rimlig tid ställs till allmänhetens fria förfogande. Helt kan nog inte heller bortses från att förhållandevis begränsade skyddstider kan stimulera förelagen att relativt snabbt få fram nya skyddsvärda sorter. Jag föreslår därför att skyddstiderna liksom i Danmark bestäms i enlighet med konventionens minimikrav.

Givetvis bör frågan om skyddstidens längd kunna omprövas då erfarenhet vunnits av hur systemet verkar. Skulle på ett internationellt plan enhetliga längre tider rekommenderas är detta en faktor, som måste tillmätas stor vikt.

Skyddstiden skall enligt konventionen räknas från den dag då skyddet meddelas. Enligt utredningens förslag skall alla skyddstider utlöpa vid ett årsskifte. Detta innebär att den vars ansökan beviljas i början av ett år får åtnjuta inemot ett år längre skyddstid än den vars ansökan beviljas i slutet av ett år. Sakligt sett lorde enligt min mening en sådan ordning — som inte finns i den svenska immaterialrätten i övrigt men väl i den tyska växtförädlarrättslagen — inte ha stor betydelse. Å andra sidan medför systemet

en avsevärd administrativ förenkling. Med hänsyn härtill anser jag att utredningens förslag i denna del bör godtas.

Frågan om skyddstiderna är av sådan beskaffenhet att den bör regleras i själva lagen.

Skogsstyrelsen har anmärkt att det är vilseledande att i lagförslaget ange en skyddstid för skogsträd, eftersom dessa inte inordnats i systemet. Anmärkningen saknar inte fog. Konventionen omfattar emellertid i princip även skogsträd och ett framtida inordnande av dem i systemet underlättas av att skyddstiden i princip är bestämd. Jag ansluter mig därför till utredningens förslag att skogsträd nämns bland de släkten och arter för vilka skall gälla den längre skyddstiden.

6.6 Registreringssystemet m. m.

Konventionen förutsätter att skydd beviljas först efter en av myndighet företagen undersökning av den nya växtsorten. Utredningen föreslår i anslutning härtill att en förutsättning för ensamrätt till växtförädlingsprodukter skall vara registrering hos myndighet efter föregående prövning av att produkten i fråga fyller de krav som lagen i överensstämmelse med konventionen uppställer.

Förslaget att ensamrätten skall grundas på ett registreringssystem har lämnats utan erinran under remissbehandlingen och även jag ansluter mig till förslaget. Endast genom en förprövning och en därtill knuten registrering tillgodoses allmänhetens intresse av att kunna få säker information om vilka sorter som är rättsskyddade. Även det allmänna intresset av en tillfredsställande kontroll över på marknaden förekommande utsäde kräver registrering.

Frågan om vilket organ som skall vara *r e g i s t r e r i n g s m y n d i g h e t* och andra organisatoriska frågor kommer att föreläggas Kungl. Maj:t av chefen för jordbruksdepartementet. Hans förslag kommer att i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag innebära att registreringsuppgifterna anförtros ett nybildat organ, statens växtsortnämnd, vilket även får överta den nuvarande originalutsädesnämndens arbetsuppgifter.

Jag finner det ändamålsenligt att *r e g i s t r e r i n g s f ö r f a r a n d e t* i enlighet med utredningens förslag anordnas på ett sätt som så nära som möjligt ansluter sig till motsvarande förfarande i patentärenden. Jag delar också utredningens uppfattning att man inte behöver frångå offentlighetsprincipen då det gäller ansökningar om växtförädlarrätt. Till detaljer i förfarandet återkommer jag i senare sammanhang (avsnitt 8.1).

Utredningen har inte föreslagit att mål om växtförädlarrätt skall hänvisas till viss domstol. Sveriges advokatsamfund och Stockholms rådhusrätt anser emellertid att rådhusrätten skall vara *s p e c i a l f o r u m* i sådana mål. Rådhusrätten finner det dessutom angeläget att sakkunniga ledamöter medverkar i mål om växtförädlarrätt.

För specialforum, förstärkt med sakkunniga ledamöter, talar att mål om växtförädlarrätt sannolikt blir sällsynta men särpräglade och komplicerade. Men som utredningen framhållit torde det vara praktiskt taget ogörligt att finna tillräckligt antal ojäviga personer med erforderlig sakkunskap för tjänstgöring i domstol. Den nödvändiga sakkunskapen torde kunna tillföras domstolarna genom yttranden av växtsortnämnden och eventuellt andra organ med kompetens att bedöma växtbiologiska frågor. Därmed bortfaller det viktigaste skälet för specialforum. Jag har i likhet med utredningen av dessa skäl stannat för att de allmänna forumreglerna i rättegångsbalken bör vara tillämpliga i mål om växtförädlarrätt.

I fråga om instansordningen vid klagan över beslut i ärenden om registrering av växtförädlarrätt föreslår utredningen att talan skall föras direkt hos Kungl. Maj:t i regeringsrätten. Några remissinstanser har emellertid förordat en mellaninstans mellan växtsortnämnden och regeringsrätten. Därvid har åberopats att erfarenheten från tillämpningen av patent- och varumärkeslagarna visar, att en mellaninstans är värdefull för fullständig och allsidig prövning av ett ärende.

Frågan om instansordningen bör ses mot bakgrund av det förslag till omorganisation av förvaltningsrättskipningen som remitterats till lagrådet den 20 mars 1970. Förslaget innebär i huvudsak att förvaltningsmål normalt skall prövas av kammarrätten och att fullföljd till regeringsrätten får ske endast efter prövningstillstånd. Undantag har dock gjorts för bl. a. mål om patent, mönster och varumärken, i vilka besvär över patent- och registreringsverkets beslut f. n. förs hos verkets besvärsavdelning och därifrån till regeringsrätten. I fråga om dessa mål föreslås att nuvarande ordning behålls, dvs. att fullföljd får ske till regeringsrätten utan prövningstillstånd. Skälen härtill är dels att målen är av speciell natur, dels att prövningen i besvärsavdelningen har flera domstolsmässiga drag.

Växtförädlarrätten är en immaterialrätt som till sin allmänna karaktär ligger nära patent- och mönsterrätterna samt, i vad avser frågor om sortbenämningar, varumärkesrätten. Mellan första och sista instans i patent-, mönster- och varumärkesmålen har skjutits in en i dessa mål särskilt sakkunnig mellaninstans. Att detta varit till gagn för en allsidig prövning av patent- och varumärkesmålen, där ordningen varit gällande en längre tid, torde vara allmänt erkänt och utgör enligt min mening ett avgörande argument för att man bör införa en motsvarande ordning för växtförädlarrättsärendena. Efter särskilda överläggningar med chefen för jordbruksdepartementet har jag i enlighet härmed kommit till den slutsatsen att en instans med växtbiologisk sakkunskap bör finnas i vilken besvär över växtsortnämndens beslut kan föras. Lämplig sådan instans synes vara lantbruksstyrelsen, som redan nu prövar besvär över originalutsädesnämndens beslut. Vad gäller fullföljd mot lantbruksstyrelsens nu ifrågavarande beslut anser jag med hänsyn till målens speciella natur att övervägande skäl talar för att mot-

svarande regler tillämpas som gäller för mål om patent-, mönster- och varumärken, dvs. att talan får föras direkt hos regeringsrätten med förbigående av kammarrätten och att därvid prövningstillstånd inte skall krävas.

Jag föreslår alltså att talan mot växtsortnämndens beslut i växtförädlarrättsärenden skall föras hos lantbruksstyrelsen och att fullföljd mot lantbruksstyrelsens beslut får föras utan prövningstillstånd i regeringsrätten.

6.7 Samordning med växtförädlingsavgiftssystemet

Formellt är frågorna om statsbidrag och växtförädlingsavgift fristående från frågan om växtförädlarrätt. Det måste dock tillses att de inte får en lösning, som inverkar på växtförädlarrätten på ett sätt som strider mot konventionens bokstav eller anda. Både av detta skäl och med hänsyn till den ekonomiska betydelse statsbidragen och bidragen ur växtförädlingsfonden har för växtförädlingsarbetet bör samordningen mellan bidragssystemen och växtförädlarrättssystemet klargöras.

Någon förändring av det stalliga slödet till växtförädling över statsbudgeten avses inte skola ske.

I fråga om systemet med växtförädlingsavgifter och bidrag ur växtförädlingsfonden kan konstateras att detta tillför svensk växtförädling betydande ekonomiska resurser. Sålunda uppgick bidragen för budgetåret 1969/70 till sammanlagt 3,6 milj. kr.

Växtförädlingsavgiftssystemet täcker inte hela det område som omfattas av växtförädlarrätten. Från och med den 1 juli 1970 tas växtförädlingsavgift ut på allt i handeln omsatt utsäde av stråsäd och trindsäd samt potatis, vallbaljväxt och vallgräs, foderbeta, kålrot, rova, fodermärgkål, grönfoderaps, raps, rybs, vilsenap och oljeådra, dvs. samtliga lantbruksväxter — utom sockerbeta, lin och hampa — samt alla grönyteväxter. För sockerbeta, lin och hampa samt för köksväxter, fruktträd, bärväxter och prydnadsväxter, vilka också är avsedda att omfattas av växtförädlarrätten, uppkommer alltså inget samordningsproblem.

Växtförädlarrätt skall enligt utredningens förslag inte kunna förvärfvas för växtsort som är känd vid tiden för lagens ikraftträdande. Undantag görs dock för sort som lagits in i rikssortlistan efter den 30 juni 1968. Beträffande sådan sort skall enligt 52 § i förslaget ansökan om växtförädlarrätt kunna göras inom sex månader från det lagen träder i kraft. Ett undantag av denna typ är tillåtet enligt artikel 35 i konventionen, som föreskriver att varje unionsstat utan att någon förpliktelse för de övriga unionsstaterna därav uppstår kan begränsa det i artikel 6 uppställda nyhetskravet beträffande nyligen framställda sorter, som finns vid konventionens ikraftträdande i staten. Undantagsbestämmelsen är föranledd av att utredningen velat undvika att växtförädlarna håller tillbaka sorter av betydelse för folkhushället i avbidan på möjlighet att söka rättsskydd. Att den 1 juli 1968 valts

som utgångspunkt för övergångsregeln beror på att sorter som togs in i rikssortlistan vid den tidpunkten kunde beräknas vara klara för marknadsföring ungefär samtidigt med att innehållet i den planerade lagstiftningen blev känt genom publiceringen av utredningens betänkande (maj 1969).

Den föreslagna övergångsregeln har inte mött någon gensaga under remissbehandlingen av lagförslaget. Däremot har W. Weibull AB framhållit att tidpunkten den 1 juli 1968 redan under hösten 1968 kungjorts såsom avgörande för möjligheten att få växtförädlarrätt och att växtförädlarna inrättat sig med hänsyn till detta. Bolaget har därför hemställt att den angivna tidpunkten måtte betraktas som slutgiltigt bestämd.

Jag finner de av utredningen åberopade skälen för övergångsbestämmelsen vägande. Trots att principiella betänkligheter kan anföras mot att ge lagen tillbakaverkande kraft finner jag att omständigheterna är sådana att bestämmelsen bör godtas. Jag beaktar därvid särskilt att avnämarna av utsäde har kunnat förulsa att nya sorter på rikssortlistan, vilka börjat marknadsföras kring halvårsskiftet 1969, i efterhand kan komma att få rättskydd.

För sorter som intagits i rikssortlistan före den 1 juli 1968 kan växtförädlarrätt inte förvärvas och följaktligen blir det inte aktuellt med samordning i fråga om dessa. Att avskaffa växtförädlingsavgiften och därmed bidra ur växtförädlingsfonden för dessa sorter kan enligt min mening inte komma i fråga. Det skulle innebära en avsevärd försämring av växtförädlings ekonomiska villkor.

I fråga om sorter som införts i rikssortlistan efter den 30 juni 1968 och som framdeles kommer att införas i listan får man räkna med två olika typer, nämligen sådana som uppfyller kraven för växtförädlarrätt och sådana som inte gör det. Även om man i dag inte säkert kan bedöma den praktiska tillämpningen av skyddsförutsättningarna måste man utgå ifrån att det kommer att finnas sorter — främst bland de korsbefruktande arterna till vilka råg och flertalet vall- och oljeväxter hör — som inte uppfyller kraven för växtförädlarrätt men som har sådant odlingsvärde och sådana egenskaper i övrigt att de enligt gällande normer kan införas i rikssortlistan och därmed inordnas i växtförädlingsavgiftssystemet. Anledningen till denna inkongruens mellan de båda systemen är att kravet på homogenitet sätts högre i det internationella systemet.

Som utredningen anför har denna fråga uppmärksamats i Danmark och Nederländerna. Utredningens uppgift att frågan i den danska lagen lösts genom att de biologiska kraven för erhållande av rättsskydd mjukats upp beträffande bl. a. korsbefruktande arter — till vilken uppgift några remissinstanser har knutit an i sina yttranden — hänför sig emellertid till förhållandena före den 1 juni 1968. I samband med att Danmark ratificerade konventionen upphävdes nämligen särbehandlingen av vissa växtarter i den danska lagen.

Att lösa frågan genom att generellt eller för vissa växtarter tillämpa andra biologiska krav för växtförädlarrätt än dem som uppställts i det internationella samarbetet är uteslutet, eftersom en sådan lösning skulle omöjliggöra svensk anslutning till konventionen. Slutsatsen för min del blir att växtförädlingsavgiftssystemet bör behållas för de växtsorter som godtas för intagning i rikssortlistan men inte uppfyller de biologiska kraven för växtförädlarrätt. Denna lösning överensstämmer i princip med den som valts i Nederländerna.

Härefter återstår frågan om man med avseende på växtarter som faller in under växtförädlarrätten skall helt eller delvis behålla ett oförändrat eller modifierat växtförädlingsavgiftssystem. Frågan gäller som jag redan angett bara lantbruksväxterna (utom sockerbeta, lin och hampa) samt alla grönyteväxter.

Systemet med växtförädlingsavgifter betraktades vid införandet år 1961 mer eller mindre som ett provisorium i avbidan på bl. a. de resultat som kunde nås i det då inledda internationella samarbetet på detta område. Sedan dess har växtförädlarkonventionen antagits och trätt i kraft. Bifalls förevarande förslag till lag om växtförädlarrätt och vinner Sverige anslutning till konventionen, innebär det att växtförädlarna får tillgång till ett privaträttsligt skydd, som ger dem möjligheter att få licensavgifter på förökningsmaterial av sina förädlingsprodukter inom landet och i övriga konventionsstater. Under sådana förhållanden kan det te sig såsom nära till hands liggande att föreslå att växtförädlingsavgiftssystemet inte skall tillämpas på växtarter som faller under växtförädlarrätten.

Vissa skäl talar emellertid för att växtförädlingsavgiftssystemet bör kvarstå i princip åtminstone under en övergångstid även för sistnämnda slag av växter. Om detta system helt slopas för sorter av lantbruks- och grönyteväxterna från och med dagen för växtförädlarrättslagens ikraftträdande får detta antas på kort sikt medföra en minskning av växtförädlingsföretagens ekonomiska resurser. Det internationella systemet fordrar en administration hos företagen, som dessa i inledningsskedet inte har erfarenhet av. Först när licenssystemet byggts ut och fungerat under en tid kan inkomsterna av licensavgifterna för skyddade sorter beräknas uppgå till belopp som motsvarar vad växtförädlingsavgiftssystemet ger. På längre sikt räknar jag med att det internationella systemet ger växtförädlingen större ekonomiska tillskott på de nya sorterna än vad ett växtförädlingsavgiftssystem med oförändrat avgiftsuttag skulle ge. Med hänsyn härtill anser jag att växtförädlingsavgiftssystemet tills vidare i princip bör behållas för nya sorter vid sidan av växtförädlarrätten.

Eftersom bidragen ur växtförädlingsfonden kan sägas vara en ersättning för de licensintäkter en ensamrätt kunde ge, bör man å andra sidan vid samordningen utgå från att de förädlare som utnyttjar växtförädlarrätten till att betinga sig licensavgifter inte skall få bidrag ur fonden. Avgörande

bör däremot inte vara huruvida sorten registrerats eller ej. Det bör således vara möjligt för en förädlare eller hans rättsinnehavare att söka växtförädlarrätt för en sort i Sverige — vilket enligt artikel 12 i konventionen ger honom prioritet att under tolv månader söka skydd i övriga konventionsstater — men att sedan avstå från att inom Sverige använda en beviljad ensamrätt till att begära licensavgifter för vidareförsäljningen av utsäde av sorten och i stället få bidrag ur fonden.

Vid omsättningen av utsäde av sort för vilken bidrag ur fonden betalas ut skall givetvis uppbäras växtförädlingsavgifter efter hittillsvarande grunder. Avstår däremot sortinnehavaren från bidragen torde utsädet av sorten inte böra beläggas med växtförädlingsavgift. Detta torde normalt kunna innebära att visst utrymme i stället bereds för licensavgift, ett förhållande som kan vara ägnat att stimulera till en övergång till det internationella systemet.

Valet mellan system bör ske sort för sort och vara bindande för all framtid. Om vederbörande avstår från bidrag ur fonden bör växtförädlingsavgift inte heller tas ut efter det att skyddstiden gått ut eller växtförädlarrätten eljest upphört.

En sådan uppdelning mellan sorter som beläggs med växtförädlingsavgift och sorter som inte beläggs med avgift erbjuder inte några tekniska svårigheter. Myndigheterna torde kunna utgå från att bidrag ur fonden inte begärs för sorter som registrerats enligt växtförädlarrättslagen och således vid statsplomberingen inte ta ut växtförädlingsavgift för dessa sorter. Men meddelar sortinnehavaren innan han börjar marknadsföra sorten att han önskar bidrag ur fonden för densamma bör sorten vid statsplomberingen behandlas som en oskyddad sort, dvs. utsädet beläggs med växtförädlingsavgift. Ett sådant meddelande från sortinnehavaren bör kompletteras med en förbindelse från honom att inte på den svenska marknaden begära eller uppbära licensavgifter för sorten.

Vid tillämpning av denna ordning skall utländska företag givetvis behandlas på samma sätt som svenska företag. Utländska sortinnehavare bör ges obegränsad rätt att fullt ut använda det internationella systemet på den svenska marknaden men liksom svenska företag beredas tillfälle att för viss enligt växtförädlarrättslagen registrerad sort avstå från licensavgifter och i stället begära bidrag ur växtförädlingsfonden med påföljd att sorten beläggs med växtförädlingsavgift.

Utredningen har antytt att eftersom växtförädlingsavgiften har karaktär av konsumtionsskatt det eventuellt kan föreligga principiella hinder mot att göra uttagandet av avgiften beroende på huruvida rättsskydd meddelats för den ifrågavarande sorten. Emellertid måste beaktas att växtförädlingsavgiften inte är att anse som skatt eftersom den har till direkt syfte att stödja växtförädlingen. Bidragen ur fonden motsvarar i princip vad som uttagits i avgift på den bidragsberättigades produkt. Om det avsedda ändamålet i

vissa fall bedöms kunna tillgodoses bättre på annat sätt bör hinder inte möta mot att i dessa fall befria från avgift.

Jag vill understryka att jag förutsätter att frågan om fortsatt tillämpning av växtförädlingsavgiftssystemet omprövas sedan några års erfarenhet har vunnits av växtförädlarrättssystemet. Växtförädlingsavgiftssystemet torde dock redan vid växtförädlarrättslagens ikraftträdande böra anpassas till lagen. Frågan torde komma att tas upp av chefen för jordbruksdepartementet i ett senare sammanhang.

Som framgår av det anförda åsyftas inte någon ändring i det i vårt land tillämpade systemet med statsplombering av utsäde. Ändamålet med plomberingen är att marknaden genom den yrkesmässiga handeln skall förses endast med utsäde, som är tillfredsställande från odlingsvärdes- och kvalitetssynpunkt. Växtförädlarrätten har ett annat syfte och ersätter därför på intet sätt statsplomberingen. Det föreligger därför ingen anledning att i detta sammanhang ompröva reglerna om statsplombering.

6.8 Följdlagstiftning till växtförädlarrättslagen

Förslaget till växtförädlarrättslag föranleder vissa följdändringar i 85 § utsökningslagen och i 2 § införsellagen. Till frågan om den närmare innebörden av dessa lagändringar återkommer jag i det följande (avsnitten 8.2 och 8.3).

7 Lagförslag

I enlighet med det anförda har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

- 1) lag om växtförädlarrätt
- 2) lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1)
- 3) lag om ändring i införsellagen (1968: 621).

Beträffande förslaget vid 1) har jag särskilt samrått med chefen för jordbruksdepartementet.

Förslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Rörande de upprättade lagförslagens närmare innehåll vill jag ytterligare anföra följande.

8 Specialmotivering

8.1 Förslaget till växtförädlarrättslag

Växtförädlingssskyddsutredningen föreslår att den ensamrätt som avses i lagförslaget benämns "växtförädlarrätt". Denna benämning är inte helt tillfredställande eftersom den inte i likhet med benämningen på andra immaterialrättsliga ensamrätter — exempelvis varumärkesrätt, mönsterrätt — ger upplysning om vad som är rättens objekt. Ord som "växtsortskydd" eller "växtsorträtt" är emellertid, såsom utredningen funnit, inte heller lämpliga eftersom de antyder en betydligt vidsträcktare ensamrätt än vad som föreslås. Någon annan lämplig benämning synes inte stå till buds. Jag ansluter mig därför till utredningens förslag. Rubriken på lagen bör dock i överensstämmelse med praxis på immaterialrättens område vara "växtförädlarrättslag".

Utredningens lagförslag är med de modifikationer som betingas av den nu ifrågavarande ensamrättens särskilda karaktär disponerat på i huvudsak samma sätt som patentlagen (1967: 837) och mönsterskyddslagen (1970: 485). Bestämmelserna i 1 § tredje stycket och i 48 § i utredningens förslag saknar motsvarighet i nämnda lagar. De rör båda lagens tillämpningsområde och bör enligt min mening ha sin plats i det inledande avsnittet av den nya lagen. Vad gäller dispositionen i övrigt har utredningen på några punkter tillämpat en annan paragrafföljd än patentlagen (PatL) och mönsterskyddslagen (ML). Sälunda har utredningen i förslagets 49 § upptagit en föreskrift om konventionsprioritet, vars motsvarighet i PatL och ML införts som sista paragraf under den inledande rubriken "allmänna bestämmelser". Frågan om giltighetstiden för växtförädlarrätt behandlas av utredningen i förslagets 4 §, sist under rubriken "allmänna bestämmelser", men i PatL och ML under särskild rubrik efter bestämmelserna om registreringsansökan och dess handläggning. I båda dessa avseende bör paragrafföljden anpassas till PatL och ML. Anmärkas kan slutligen i detta sammanhang att i 50 § i utredningens förslag finns ett stadgande berörande utomlands registrerad sortbenämning. Denna fråga bör enligt min mening behandlas i anslutning till de grundläggande bestämmelserna om sortbenämning. De ändringar som dessa överväganden föranlett jämte vissa andra smärre justeringar har medfört att paragrafnumreringen i departementsförslaget avviker från den i utredningens förslag.

I terminologiskt hänseende föreligger vissa skillnader mellan PatL och ML. I 26 § PatL talas om att patent är "meddelat", när patentansökningen bifallits och beslutet därom vunnit laga kraft. När patent "meddelats" skall det kungöras och, enligt 27 §, antecknas i patentregistret. I den till PatL:s 26 § svarande paragrafen i ML, 23 §, nämns inte när mönsterrätt är "meddelad" utan det fastslås bara att mönstret skall tas in i mönster-

registret och registreringen kungöras när beslut om bifall till ansökan om mönsterregistrering vinner laga kraft. Denna terminologiska olikhet mellan PatL och ML, som inte har någon saklig betydelse, återspeglas i många andra paragrafer i de båda lagarna. Växtförädlingskyddsutredningen har anknutit till terminologin i PatL. Jag finner emellertid skrivsättet i ML enklare och klarare och anser därför att terminologin i departementsförslaget bör anpassas till ML:s terminologi. Även i övrigt anser jag det lämpligt att i redaktionellt hänseende följa ML.

Sakligt sett överensstämmer departementsförslaget nära med utredningens förslag. Mer väsentliga sakliga olikheter har motiverats i det föregående (avsnitt 6). Smärre skiljaktigheter kommer att beröras i det följande vid min behandling av de enskilda bestämmelserna.

Allmänna bestämmelser

1 §

Paragrafen, som närmast motsvarar 1 § tredje stycket i utredningens förslag, behandlar lagens tillämpningsområde med avseende på objektet.

Enligt utredningens förslag skall lagstiftningen i princip kunna tillämpas på alla växtsläkten och växtarter med rätt för Kungl. Maj:t att förordna att växtförädlarrätt får förvärfvas endast för växtsort, tillhörande växtsläkte eller växtart som anges i förordnandet. I anslutning härtill föreslås att Kungl. Maj:t i tillämpningskungörelse skall föreskriva att växtförädlarrätt kan förvärfvas endast för sort tillhörande växtsläkte eller växtart som angetts på en i kungörelsen intagen lista. Denna lista omfattar sammanlagt 96 släkten och arter, varav 44 tillhörande lantbruksväxterna (inklusive grönyteväxterna), 21 köksväxterna, 20 fruktträden och bärväxterna samt 11 prydnadsväxterna. Enklare och mer i överensstämmelse med normal svensk lagstiftningsteknik synes mig vara att låta lagen med dess rättsskyddssystem gälla de släkten och arter varom Kungl. Maj:t förordnar. Därför föreskrivs i denna paragraf att lagen äger tillämpning på växtsort, tillhörande växtsläkte eller växtart som Kungl. Maj:t bestämmer. En lista på dessa släkten och arten kommer att tas in i tillämpningskungörelsen.

Som jag har angett i det föregående (avsnitt 6.2) bör i princip inget växtsläkte och ingen växtart som en gång infogats i systemet kunna uteslutas därifrån. Om det kan antas vara helt säkert att någon rättsförlust inte blir följden, bör dock i undantagsfall en uteslutning kunna komma i fråga.

2 §

Paragrafen motsvarar 1 § första stycket och 48 § i utredningens förslag samt innehåller en närmare bestämning av växtförädlarrättens objekt och föreskrifter om dess subjekt (jfr 1 § PatL och 1 § ML).

Första stycket

Här ges den grundläggande föreskriften att förädlare, som här i riket framställt en växtsort, eller hans rättsinnehavare kan genom registrering få växtförädlarrätt, dvs. ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja sorten enligt lagen.

Växtförädlarrättens föremål är alltså växtsort. Termen definieras inte i lagen men dess innebörd bestäms i huvudsak av de i departementsförslagets 3 § angivna förutsättningarna för registrering. Helt allmänt kan det sägas att med växtsort avses en samling växtindivider, som i ett eller flera karakteristiska avseenden skiljer sig från andra enheter inom samma växtart.

Enligt vad utredningen upplyst anknöt man vid behandlingen av vad som skulle avses med växtsort under förarbetena till konventionen närmast till termen "cultivar" i den internationella växtsortkoden. Beträffande denna kod och den däri intagna definitionen och beskrivningen av termen "cultivar" hänvisar jag till utredningens betänkande (SOU 1969:15 s. 86).

En växtsort kan få rättsskydd oavsett om utgångsmaterialet för det slutliga urvalet erhållits på naturlig eller artificiell väg. Att en sort för vilken rättsskydd söks inte är resultatet av ett omfattande förädlingsarbete utan härrör från en ren uppläckt hindrar inte registrering. Ett visst förädlingsarbete, såsom urval och undersökning av sortens homogenitet och beständighet, måste nämligen alltid göras. Detta arbete får anses berättiga till skydd.

Ensamrätten till en växtsort är inte begränsad till växtmaterial som härstammar direkt från den ursprungliga förädlingsprodukten. Skulle ur annat material framställas en sort som enligt kriterierna i 3 § inte går att tillfredsställande särskilja från en registrerad sort och uppfyller denna sort även kraven på homogenitet och stabilitet kommer rätten till den registrerade sorten att omfatta även detta nya material.

Växtförädlarrätt till en sort kan förvärvas endast av den som framställt sorten, förädlaren, eller den till vilken förädlarens rätt övergått. Som jag utvecklat i det föregående (avsnitt 6.2) anser jag i likhet med utredningen att bara fysisk person skall kunna anses som förädlare. För en sort som utgör resultatet av ett förädlingsarbete inom ett företag torde lämpligen den eller de individuella forskare vilkas insatser varit mest avgörande för förädlingsarbetet anges som förädlare. Men registrering kan också erhållas i företagets namn, om nämligen forskaren eller forskarna överlätit rätten till sorten till företaget. Redan innan ansökan om registrering görs föreligger alltså en rätt till sorten, vilken rätt kan övergå till annan genom överlåtelse eller i undanlagsfall på annat sätt, såsom genom giftorätt, arv eller testamente.

Om flera personer anses som förädlare av en sort och själva söker re-

gistrering måste de samtliga gemensamt göra ansökan såvida inte en eller flera av dem överlåtit sin rätt på den eller de andra.

Frågan om arbets- eller uppdragstagares rätt till sorter som de framställt i tjänsten eller under utförande av uppdraget har av skäl som utvecklats tidigare (avsnitt 6.2) inte reglerats i lagen. Frågan får alltså avgöras med tillämpning av allmänna arbetsrättsliga grundsatser.

Enligt första stycket är en förutsättning för rättsskydd att sorten framställts här i riket. Är detta förhållandet saknar det betydelse om förädlaren är svensk eller utländsk medborgare. Gäller det sort som framställts utomlands är det endast svensk medborgare som kan få rättsskydd (andra stycket), såvida inte Kungl. Maj:t förordnat om vidare tillämplighet av lagen (tredje stycket). Departementsförslaget överensstämmer i detta avseende i sak med utredningens förslag (jfr avsnitt 6.2).

Innebörden av växtförädlarrätten är enligt första stycket att den berättigade får ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja sorten. Ensamrättens omfattning regleras av 4 § departementsförslaget.

Andra stycket

Som just berörts kan enligt detta stycke förädlare som är svensk medborgare eller sådan förädlares rättsinnehavare förvärva växtförädlarrätt även till sort som framställts utomlands.

Motiven till att växtförädlarrätt inte direkt med stöd av lagen kan förvärvas för växtsort som framställts utomlands av utländsk medborgare har redovisats i det föregående (avsnitt 6.2).

Tredje stycket

Enligt tredje stycket kan Kungl. Maj:t, under förutsättning av ömsesidighet eller om det är av betydande allmänt intresse, förordna att växtförädlarrätt får förvärvas även för sort som framställts i främmande stat av annan än svensk medborgare. Bemyndigandet ger till en början Kungl. Maj:t möjlighet att på ömsesidighetsbasis ingå avtal om skydd här i riket för utomlands av andra än svenska förädlare framställda sorter även med andra stater än konventionsstater. Hur långt reciprocitetskravet i så fall bör sträckas får avgöras från fall till fall. Tänkbart är att ett privaträttsligt skydd av mer begränsad räckvidd eller förmåner av offentligrättslig karaktär bör godtas. Det bör dock krävas att den utländska staten ger svenska förädlare samma behandling i fråga om förmånerna som den ger sina egna medborgare.

Enligt konventionen kan en konventionsstat i två typer av fall tillämpa speciell reciprocitet gentemot annan konventionsstat, dvs. inskränka skyddet med hänsyn till att lagstiftningen i det andra landet på vissa punkter erbjuder ett begränsat skydd. Det ena fallet avser andra växtarter än dem som är upptagna på den till konventionen fogade listan. Enligt ar-

tikel 4 moment 4 kan unionsstat i fråga om dessa växtarter begränsa skyddet till fysiska eller juridiska personer i annan unionsstat som skyddar samma växtarter. Det andra fallet är att en unionsstat för vissa växtsläkter eller växtarter ger förädlaren en mer omfattande ensamrätt än den som är ett minimum enligt artikel 5 moment 1. Unionsstat som medger sådan utsträckt ensamrätt får enligt artikel 5 moment 4 begränsa denna till att avse fysiska och juridiska personer i unionsstater som medger samma utsträckta ensamrätt.

I likhet med utredningen anser jag att man inte bör tillämpa speciell reciprocitet i det första av de nämnda fallen. Har växtart som inte finns på listan över arter som enligt konventionen är obligatoriska inordnats i det svenska systemet bör det således inte krävas att svenska förädlare åtnjuter skydd för samma art i en främmande stat för att förädlare från denna stat skall kunna få rättsskydd för sort inom arten här i landet. Det andra fallet av speciell reciprocitet saknar aktualitet för svenskt vidkommande, eftersom den svenska lagen inte utsträcker ensamrätten för något växtsläkte eller någon växtart.

Bemyndigandet för Kungl. Maj:t enligt tredje stycket att meddela föreskrifter om lagens tillämpning med avseende på växtart som framställts utomlands av annan än svensk medborgare oaktat reciprocitet inte föreligger, avser den situationen att det i en stat som inte tillhör unionen framställts sorter som har betydande intresse för den svenska växtodlingen och konsumtionen. Om det inte är möjligt att uppnå rättsskydd för sådan sort i ursprungslandet men det visar sig nödvändigt att bereda den sådant skydd i Sverige för att överhuvudtaget få den odlad här, får ett sådant betydande allmänt intresse anses föreligga som anges i bestämmelsen. Denna bör emellertid tillämpas med stor varsamhet.

3 §

Denna paragraf motsvarar 2 § i utredningens förslag och behandlar de allmänna förutsättningarna för registrering av växtsort (jfr 2 § PatL och 2 § ML).

De grundläggande förutsättningarna för skydd — att sorten skiljer sig från annan, redan känd sort samt att den är likformig och beständig — är angivna i första stycket. I andra stycket beskrivs och exemplifieras när annan sort skall anses känd. Enligt tredje stycket får sort inte registreras om växtmaterial av den förts i handeln på visst sätt före registreringsansökningen.

Särskillnadskravet

I första stycket 1 föreskrivs att växtsort får registreras endast om den genom minst ett viktigt kännetecken tydligt skiljer sig från annan sort som blivit känd före dagen för registreringsansökningen. Enligt *andra stycket*

skall växtsort anses som känd, om material därav yrkesmässigt utbjudits till försäljning eller eljest tillhandahållits eller om den intagits i eller anmälls till officiell sortlista, förekommer i allmänt tillgänglig referenssamling eller noggrant beskrivits i allmänt tillgänglig skrift eller om den eljest kommit till allmänhetens kännedom.

Första stycket 1 och andra stycket behandlar frågan om förhållandet mellan den "sökande" sorten och andra sorter. Såvitt gäller den "sökande" sorten själv föreskrivs i *tredje stycket* att registrering inte får ske, om växtmaterial av sorten med samtycke av förädlaren eller hans rättsinnehavare yrkesmässigt förts i handeln här i riket före dagen för registreringsansökningen eller utom riket mer än fyra år före nämnda dag.

Utformningen av särskillnadskravet i lagtexten ansluter sig relativt nära till vad som föreskrivits därom i konventionen. Första stycket 1 och andra stycket motsvaras av artikel 6 moment 1. a) första punkten resp. andra punkten. Tredje stycket motsvarar artikel 6 moment 1. b).

Departementsförslaget skiljer sig inte i sak men väl formellt från utredningens lagförslag. Anledning till förändringen är att jag funnit utredningens förslag vara mindre ändamålsenligt i lagtekniskt hänseende.

Utredningen har utvecklat sin syn på kravet på särskillnad under rubriken Nyhetskravet på s. 88—91 och under rubriken Andra stycket på s. 93—94 i betänkandet (SOU 1969: 15). Eftersom jag i allt väsentligt ansluter mig till utredningens uppfattning hänvisar jag i första hand till betänkandet. För egen del vill jag anföra följande.

För att en växtsort skall kunna registreras måste den genom åtminstone ett viktigt kännetecken skilja sig från varje annan sort som är känd före dagen för registreringsansökningen. Om sorten är helt identisk med en redan känd sort eller om den skiljer sig så obetydligt från den andra sorten att den faller inom vad som med stöd av kriterierna i 3 § får betraktas som dess skyddsomfång kan registrering alltså inte ske. Oaktat de båda sorterna i den situationen normalt torde härstamma från olika växtmaterial kan det med visst fog sägas att det egentligen inte är fråga om två sorter utan om en och samma sort. Av praktiska skäl synes det emellertid, som jag tidigare berört (avsnitt 6.3), lämpligt att i lagtexten skilja mellan sort för vilken växtförädlarrätt söks och "annan" sort.

Det särskilljande kännetecknet skall göra sorten genetiskt definierbar. Däremot har kännetecknet som jag i annat sammanhang framhållit (avsnitt 6.3) inte med sortens odlingsvärde att göra.

De kännetecken som utmärker en sort kan vara av morfologisk eller fysiologisk karaktär. Morfologi är läran om bl. a. växters yttre och inre byggnad. Morfologiska kännetecken kan därför normalt fastställas visuellt, låt vara att det kan krävas förstoringsglas eller mikroskop för att observera dem. Understundom behövs dock andra tekniska hjälpmedel eller vetenskapliga undersökningsmetoder för att fastställa morfologiska skillnader.

Regelmässigt skiljer sig sorter emellertid inte bara genom ett kännetecken utan vanligen föreligger avvikelser i flera avseenden. Fysiologiska kännetecken hänför sig till växters egenskaper, exempelvis tidighet, stråhöjd, stråstyrka, vinterhärdighet, resistens mot sjukdomar och skadedjur, avkastningsförmåga, baktionsduglighet, näringsvärde, smak etc. Vanligen kan dessa kännetecken inte fastställas visuellt. Sätten att fastställa fysiologiska kännetecken skiftar allt efter kännetecknets art.

Att ge närmare anvisning på kännetecken som skall anses tillräckligt viktiga eller distinkta för att särskilja sorter är, som utredningen framhåller, inte möjligt. Frågan om kännetecknens betydelse beror i första hand på vilken växtart det gäller. Men också förhållandena i det särskilda fallet kan inverka. Ett från identifieringssynpunkt i allmänhet mindre viktigt kännetecken kan för en viss sort bli av avgörande betydelse och således betraktas som viktigt. Inom växtförädlarunionen diskuteras i olika arbetsgrupper bl. a. vikten av skilda kännetecken för olika växtarter. I den mån fastare kriterier kan fastslås torde detta komma att ske. Så snart Sverige anslutits till unionen torde sakkunniga från vårt land beredas tillfälle att delta i detta arbete.

Jag vill understryka utredningens uttalande att det för att växtförädlarrättssystemet skall fungera väl är av vikt att kravet på tydlig avvikelse tillämpas strängt. Den egenskap hos sorten som särskilt åberopas i samband med begäran om rättsskydd skall kunna klart fastställas och beskrivas. Det är länkbart att man i en framtid i viss mån kommer att kunna generellt bestämma minimimått på särskillnad för olika kännetecken och växtarter men in till dess måste frågan avgöras vid prövning i det särskilda fallet.

Att särskillnadskravet är uppfyllt måste, utom möjligen i något undantagsfall, fastställas genom provning. Provning skall ske genom växtsortnämndens försorg enligt 16 § departementsförslaget.

Som tidigare i olika sammanhang framhållits ställer växtförädlarrättslagen inget krav på odlingsvärde hos den sort för vilken skydd söks. För marknadsföring inom Sverige fordras däremot såvitt gäller lanbruksväxterna dokumenterat odlingsvärde, men detta regleras genom statsplomberingsystemet och berör på inget sätt rättsskyddsfrågan. Växtförädlarrätt kan alltså erhållas trots brist på odlingsvärde, men normalt torde registrering inte sökas för sort som inte kan marknadsföras i Sverige. Ibland kan förädlare dock ha intresse av rättsskydd av andra skäl, exempelvis om sorten har värde i ett annat land och är avsedd för export dit. Ett annat exempel är att sorten överhuvudtaget inte är avsedd för marknadsföring utan som underlag för fortsatt förädling.

Vid prövningen av frågan om den sort för vilken skydd söks tydligt skiljer sig från andra sorter skall jämförelse göras med sorter som är kända. Vilka omständigheter som föranleder att annan sort skall anses känd anges i andra stycket i första hand genom exemplifiering. Det första exemplet är

att material av sorten yrkesmässigt utbjudits till försäljning eller eljest tillhandahållits. Här avses växtmaterial av sorten överhuvudtaget, alltså inte bara förökningsmaterial. Under tillhandahållande innefattas bl. a. att material av sorten överlåtits utan vederlag eller lånats ut, dock endast såvitt det skett yrkesmässigt. Däremot anses lagerhållning inte som ett tillhandahållande. Ett annat exempel på omständighet som gör sorten känd är att den intagits i eller anmälts till officiell sortlista. Sådana sortlistor är exempelvis rikssortlistan eller den av Sveriges potatisodlares riksförbund årligen utgivna sortlistan för potatis. Att en sort anmälts till officiell provning medför däremot inte att den är att anse som känd. Som ytterligare exempel på omständigheter som gör en sort känd nämns att den förekommer i allmänt tillgänglig referenssamling eller noggrant beskrivits i allmänt tillgänglig skrift. Att fråga endast är om exemplifiering framgår av att, som det heter i lagtexten, sort skall anses som känd också om den "eljest kommit till allmänhetens kännedom".

Jämförelsen med andra kända sorter skall i princip avse sådana både i Sverige och utomlands. Särskillnadskravet kan alltså uttryckas som ett krav på absolut nyhet. Av praktiska skäl kan emellertid växtsortnämnden knappast göra en långtgående granskning i detta avseende. Vid 11 § i förslaget återkommer jag med synpunkter på granskningens omfattning.

Av konventionens artikel 6 moment 1. b) framgår dels att den omständigheten att en sort förekommit i försök eller anmälts till eller upptagits i ett officiellt register inte får åberopas mot förädlaren eller hans rättsinnehavare, dels att då skydd för en ny sort söks i en unionsstat den inte får med medgivande av förädlaren eller hans rättsinnehavare ha saluhållits eller kommersiellt utnyttjas på denna stats territorium eller sedan mer än fyra år på annan stats territorium. Konventionens föreskrift om verkan av tidigare marknadsföring av den sort för vilken registrering söks har i lagtexten kommit till uttryck i föreskriften i tredje stycket, att registrering inte får ske om växtmaterial av sorten med samtycke av förädlaren eller hans rättsinnehavare yrkesmässigt förts i handeln här i riket före dagen för registreringsansökningen eller utom riket mer än fyra år före nämnda dag. Av lagtexten framgår motsatsvis att sådana åtgärder med en sort som att den förekommit i försök, beskrivits i allmänt tillgänglig skrift eller införts i referenssamling inte hindrar registrering av densamma. Att den sort som ansökningen avser intagits i rikssortlistan eller annan sortlista inom eller utom Sverige utgör inte heller registreringshinder.

När det sägs att sorten inte före registreringsansökningen får ha förts i handeln avses bara saluhållande eller försäljning till allmänheten. Skulle vid kontraktsodling genom avtal ges tillfälle för kontraktsodlaren att marknadsföra sorten får den anses ha förts i handeln av förädlaren eller hans rättsinnehavare.

Homogenitetskravet

Kravet på homogenitet uttrycks i *första stycket* 2 på det sättet att växtsort får registreras endast om den är tillräckligt likformig (homogen) med hänsyn tagen till de särdrag som dess sexuella eller vegetativa förökning betingar.

Den nu ifrågavarande förutsättningen för skydd är i departementsförslaget uttryckt helt i överensstämmelse med utredningens förslag och konventionens föreskrift i artikel 6 moment 1. c). Som framgår av formuleringen anses "homogen" och "likformig" som synonyma termer.

Hur strängt kravet på homogenitet skall tillämpas är en svårbedömd och under remissbehandlingen livligt diskuterad fråga.

Utredningen anförde i sitt betänkande i fråga om homogenitetskravet (SOU 1969: 15 s. 91—92).

Beskrivningen och identifieringen av en sort förutsätter att de enskilda individerna inom sorten är likformiga med avseende på de väsentliga egenskaperna. Hur långt kravet på homogenitet skall sträcka sig är emellertid svårt att avgöra. Homogenitetsproblemet har olika aktualitet för skilda växtarter. Beträffande en del växtarter är vissa egenskaper hos en sort så klart iakttagbara och från planta till planta så ensartat utbildade, att varje enskilda individ av sorten kan särskiljas från andra sorter. Så är ofta fallet i fråga om vissa vegetativt förökade arter såsom potatis (blomfärg, bladens flikighet, knölens skal- och köttfärg) och rosor (blomfärg). Någon gång kan detta också förekomma i fråga om självbefruktande växtslag såsom t. ex. vete (axets form och färg, hårlighet på noderna), havre (vipptyp och hårlighet på plantans olika delar) och korn (axtyp, basalstjälkens utformning och nervernas tandighet). I fråga om andra växtarter kan föreliggande bestämda, för en sort typiska egenskaper, men dessa kan dock från planta till planta förete en sådan grad av variation, att den enskilda individen av sorten inte alltid kan skiljas från en annan sort. Under sådana förhållanden kan man endast genom noggranna observationer och under ständig och omedelbar jämförelse vid kontrollodling särskilja en sort från andra sorter. En sådan variationsbredd uppvisar framför allt de korsbefruktande växtarterna, men även ofta de självbefruktande.

Svårigheten att uppnå full homogenitet gör att mindre avvikelser måste tillåtas. Kravet på homogenitet får, såsom framgår av lagtexten, anpassas efter växtartens förökningssätt och sortens särskilda förhållanden.

Närmare riktlinjer för vilka homogenitetskrav som bör ställas för olika växtarter får fastställas av registreringsmyndigheten. Denna torde därvid beakta, bl. a. att kravet på homogenitet bör anknytas till den speciella karaktären hos de kännetecken som skall identifiera sorten, att kravet inte bör sättas högre än vad som är praktiskt möjligt för förädlaren att uppnå och att homogeniteten bör kunna fastställas genom icke alltför omfattande och dyrbara metoder. Vidare torde böra gälla, att i fråga om de fysiologiska egenskaperna och sådana morfologiska egenskaper, som kan vara av praktisk betydelse för odlaren, större krav i allmänhet inte ställs än vad förbrukaren av materialet av sorten anses skäligen kunna fordra. Hittills har i Sverige liksom i Holland, Österrike, Danmark, Norge och Finland tillämpats en liberal bedömning av homogenitetskravet. Registreringsmyndigheten får

emellertid i förevarande fråga beakta utvecklingen i andra till växtförädlarkonventionen anslutna länder.

Homogenitetskravet behandlas som nämnts i flera av *remissyttrandena*. *Sveriges utsädesförening* anför att risk finnes att homogenitetskravet faller högre avkastande och mera anpassningsbara men mindre homogena sorter. Det är enligt föreningens mening en av de mest angelägna uppgifterna att, om den föreslagna lagen om växtförädlarrätt kommer till stånd, garantier skapas för att den hittills tillämpade liberala praxis, som sätter produktionssynpunkterna före de morfologiska homogenitetskraven, bibehålls. *W. Weibull AB* påpekar att homogenitetskravet ger möjligheter till olika tolkning och hävdar att kravet vid lagens tillämpning inte får drivas så långt att växtförädlingsarbetet starkt fördyras och sorternas utsläppande till praktisk odling försenas. Bolaget fortsätter.

Då en sorts egenskaper betingas av samspillet mellan ett mycket stort antal skilda anlag, kan för självbefruktande växtslag homozygoti i alla anlagspar inte förväntas vid de slutliga urvalen, även om dessa göres flera generationer senare, än vad nu är brukligt. En avvägning måste därför göras mellan kravet på homogenitet och det praktiska jordbrukets önskemål om att snarast möjligt kunna utnyttja växtförädlingens framsteg. Skall homogenitetskravet drivas nämnvärt utöver det krav som nu gäller för intagning i rikssortlistan, kan framställningen av en ny sort beräknas ta två å tre år längre tid än för närvarande. Detta medför starkt ökade kostnader för växtförädlingen, men för folkhushållet kan inkomstbortfallet bli mångdubbelt större. Då det gäller sorter, som representerar stora framsteg, kan sålunda ett skärpt homogenitetskrav med ty åtföljande försening av sortens utsläppande betyda ett bortfall av flera 10-tal miljoner kr. Självfallet bör något dylikt ej få tolereras. Tillämpningen av homogenitetskravet måste ske på ett sätt, som tillgodoser för folkhushållet ekonomiskt viktiga synpunkter.

Utsädesföreningen och Weibulls upplyser om att ett stort antal företrädare för såväl statlig som privat förädling vid ett sammanträde med en europeisk växtförädlarorganisation i oktober 1967 enade sig om ett uttalande i vilket faran av ett alltför strängt homogenitetskrav framhölls. En rekommendation utfärdades till de registrerande myndigheterna i konventionsländerna att vid tillämpningen av reglerna konsultera växtförädlarna i ettvarit land och att om möjligt få till stånd en gemensam tolkning av konventionens regler i detta avseende.

Även *statens jordbruksnämnd*, *RLF* och *Algot Holmberg & Söner AB* betonar vikten av en liberal tolkning av homogenitetskravet.

För egen del vill jag till en början erinra om vad jag i annat sammanhang (avsnitt 6.7) uttalat, nämligen att jag anser det uteslutet att generellt eller för vissa växtarter tillämpa andra biologiska krav för växtförädlarrätt än dem som uppställts i det internationella samarbetet. Jag avsåg därmed närmast att avvisa den lösning, som valts i Danmark före landets

anslutning till konventionen, nämligen att i själva lagtexten uppställa mindre stränga krav på homogeniteten för vissa växtarter än för andra. Men jag anser också att det inte kan komma i fråga att vid den praktiska tillämpningen här i landet av en skyddsförutsättning, som i lagtexten formulerats i överensstämmelse med konventionen och andra unionsländers lagar, vara liberalare i bedömningen än vad man är i de övriga länderna. Värde med det internationella samarbetet skulle äventyras om praxis utvecklades olika i skilda länder på så sätt att vissa sorter beviljades registrering i ett eller flera länder men förmenades växtförädlarrätt i andra. Den praktiska tillämpningen av homogenitetskravet kan naturligtvis vara vanskelig i det enskilda fallet, men enligt min mening måste registreringsmyndigheten vinnlägga sig om att använda samma bedömningskriterier som registreringsmyndigheterna i de övriga unionsländerna, även om detta skulle innebära att en ansökan om växtförädlarrätt för en för det svenska jordbruket praktiskt värdefull sort måste avslås. Det svenska folkhushållets i remissvaren poängterade intresse av att snabbt få tillgång till nya sorter, som representerar framsteg i förhållande till äldre, kan ändå tillgodoses, ty som tidigare berörts bör det inte möta något hinder att se mindre strängt på homogeniteten hos en sort vid prövning för rikssortlistan, om blott de för statsplombering i övrigt uppställda villkoren — främst odlingsvärde och tillfredsställande kvalitet — är uppfyllda. Och som jag tidigare anfört (avsnitt 6.7) bör växtförädlingsavgiftssystemet behållas för växtsorter som godkänts för inlagning i rikssortlistan men inte uppfyller de biologiska kraven för växtförädlarrätt. Därigenom tillförs förädlaren av sådan sort ekonomiskt stöd genom bidrag ur växtförädlingsfonden.

Om det bedöms vara ett svenskt intresse att kraven på homogenitet sänks även inom växtförädlarrätten bör man givetvis från svenskt håll verka här för inom unionens ram så snart anslutning till konventionen vunnits.

Stabilitetskravet

Enligt *första stycket 3* får en växtsort registreras endast om den efter förökning utförd i enlighet med den av förädlaren anvisade förökningsmetoden är beständig (stabil) med avscende på sina väsentliga kännetecken.

Departementsförslaget har på denna punkt liksom utredningens förslag utformats i nära anknytning till konventionens krav på stabilitet enligt artikel 6 moment 1. d). "Stabil" och "beständig" betraktas som synonyma termer.

Utredningen har utvecklat sin syn på stabilitetskravet i betänkandet (SOU 1969: 15 s. 92—93). Jag ansuter mig till vad utredningen där anfört och vill här bara göra följande korta sammanfattning.

Stabilitetskravet innebär att det är en förutsättning för rättsskydd att sorten behåller sina sortkaraktärer. Närmare bestämt skall sorten efter varje förökning eller, i det fall att förädlaren fastställt en särskild föröknings-

cykel, efter avslutandet av varje sådan cykel i princip visa samma sortbild som då rättskydd beviljades. Stabiliteten skall vara sådan att sorten kan identifieras under hela skyddstiden. Stabiliteten hänför sig till de ärftliga egenskaperna. Den tillfälliga förändring som kan inträffa på grund av ovanliga eller speciella yttre betingelser ligger utanför.

För hybridsorterna, dvs. sorter som inte produceras genom direkt förökning utan är resultatet av en för varje bruksfrögeneration upprepad korsning mellan föräldrapar vilka förädlaren utvalt, får man tillämpa ett något modifierat krav på stabilitet. Kravet skall avse slutprodukten hos en fastställd förökningscykel, vilket innebär att man fordrar identitet med beskrivningen av sortens genetiska bakgrund och de väsentliga kännetecknen hos slutprodukten.

Det får av ekonomiska och praktiska skäl anses olämpligt att låta testningen av en sort pågå under mer än två, i undantagsfall tre generationer. Beträffande könligt förökade sorter är emellertid detta i allmänhet otillräckligt för säkert försked om stabiliteten. Men framkommer vid provning i nu nämnd utsträckning inga som helst tecken på instabilitet bör stabilitetskravet anses uppfyllt. Tillräcklig homogenitet hos sorten kan f. ö. oftast tas som ett tecken på att sorten har erforderlig stabilitet.

Utöver dessa av utredningen anförda synpunkter vill jag för egen del tillägga att det i fråga om stabiliteten lika väl som i fråga om homogeniteten är angeläget att man ställer ungefärligen samma krav vid provningen i vårt land som i andra konventionsstater. Det torde kunna förutsättas att registreringsmyndigheterna i olika former kommer att utbyta erfarenheter och delge varandra synpunkter i fråga om skyddsförutsättningarna.

Enligt 24 § departementsförslaget skall provningen fortsättas även efter det att sorten registrerats. Syftet härmed är att fastställa att sådana ändrade förhållanden inte inträtt att skyddet inte längre bör gälla. Om sorten inte behållit de skiljande kännetecknen skall enligt 33 § andra stycket departementsförslaget växtsortnämnden avföra sorten ur registret.

4 §

Paragrafen, som motsvarar 3 § i utredningens förslag, anger innehållet i växtförädlarrätten (jfr 3 § PatL och 5 § ML).

I konventionen regleras innebörden av växtförädlarrätten i artikel 5 momenten 1 och 3.

Första stycket

Här anges såsom växtförädlarrättens innebörd att annan än sortinnehavaren inte utan dennes lov får utnyttja växtsorten yrkesmässigt genom att

1. framställa eller till riket införa växtmaterial av sorten i syfte att materialet skall utbudas till försäljning för förökningsändamål eller eljest tillhandahållas för sådant ändamål,

2. utbjuda till försäljning eller eljest tillhandahålla växtmaterial av sorten för förökningsändamål,

3. i fall, då upprepad användning av växtmaterial av sorten är nödvändig för framställning av växtmaterial av annan sort, använda växtmaterial av sorten för sådan framställning och i syfte att det framställda materialet skall utbjudas till försäljning för förökningsändamål eller eljest tillhandahållas för sådant ändamål.

Av uttrycket *utnyttja* växtsorten framgår att med ensamrätten avses att bereda sortinnehavaren möjlighet att tillgodogöra sig sortens ekonomiska mervärde. Att inte alla former av ekonomiskt utnyttjande omfattas av ensamrätten framgår av det följande.

Ensamrätten avser bara *yrkesmässiga* förfoganden över sorten. Det personliga och privata utnyttjandet är alltså fritt.

Den viktigaste begränsningen av ensamrätten är att den — utom i fråga om prydnadsväxterna, varom mera längre fram — endast omfattar *förökningsmaterial* av sorten. I lagtexten används emellertid inte termen förökningsmaterial utan det talas i stället om växtmaterial för förökningsändamål. Anledningen härtill är att man exempelvis på produktionsstadiet ännu inte vet om visst material kommer att kunna användas som förökningsmaterial eller inte. Däremot är det inom utsädeshandeln normalt helt klart när växtmaterial produceras eller tillhandahålls i avsikt att det skall komma till användning som förökningsmaterial. Avsikten hos den i vilkens hand materialet ligger — förökaren, säljaren etc. — är alltså avgörande. Om odlaren eller säljaren avser att hans odlade resp. utbudna växtmaterial skall användas för annat ändamål än förökning, ligger odlingen resp. försäljningen utanför sortinnehavarens ensamrätt.

Till förökningsmaterial hör frö och annat utsäde, som normalt används för reproduktion av en sort, samt sådant vegetativt material som kan användas för förökning. Till sistnämnda kategori hör ympkvistar av buskar och träd, revor av jordgubbsplantor, potatisknölar o. dyl. men också hela plantor, buskar och träd.

Den första form av yrkesmässigt utnyttjande av sorten som omfattas av ensamrätten är enligt första stycket 1 *framställning* av växtmaterial som sker i syfte att materialet skall utbjudas till försäljning för förökningsändamål eller eljest tillhandahållas för sådant ändamål. Sortinnehavaren kan alltså beivra varje framställning av växtmaterial som sker utan hans tillstånd under förutsättning att han kan bevisa att framställningen sker i det i lagtexten angivna syftet. Han kan också redan på förökningsstadiet kräva licensavgifter samt ställa sådana villkor för och öva sådan kontroll över förökningen som kan anses ligga inom ramen för ensamrätten. Ett villkor som går utanför denna ram är exempelvis ett förbud för licenstagaren att vid sidan av framställning av förökningsmaterial bedriva framställning av växtmaterial med syfte att materialet skall användas som konsum-

tionsvara. En förädlare av vete som upplåter till en licenstagare att framställa utsäde för försäljning kan alltså inte med bindande verkan som villkor för licensen föreskriva att licenstagaren inte tillika får odla vetet i syfte att avyltra skörden till förmalning till mjöl eller till fodervara. Skulle ett sådant villkor föreligga har licenstagaren möjlighet att söka få det ändrat genom att föra civilrättslig talan om jämkning av otillbörligt avtalsvillkor, genom att påkalla ingripande enligt konkurrensbegränsningslagen eller i vissa fall genom att begära tvångslicens. Jag hänvisar här till vad jag har anfört i tidigare sammanhang (avsnitt 6.1) och till mina kommentarer till 27 §.

Under remissbehandlingen har viss tvekan framkommit om ensamrättens omfattning i fråga om utsäde för konserverväxtproduktion. Osäkerheten torde sammanhånga med att förhållandena i praktiken är skiftande. Allmänt sett faller framställning av utsäde för eget bruk utanför sortinnehavarens ensamrätt, medan framställning av utsäde för avyttring kräver medgivande av sortinnehavaren. Med utgångspunkt härifrån får ensamrättens utsträckning i de enskilda fallen bestämmas.

Förutom framställning av förökningsmaterial omfattar ensamrätten enligt första stycket 1 också *import* av sådant material. I princip kan alltså sortinnehavare ingripa mot import av växtmaterial av en sort till vilken han har ensamrätt men det åligger honom att visa att syftet är att materialet skall utbjudas till försäljning för förökningsändamål eller eljest tillhandahållas för sådant ändamål i Sverige. I praktiken torde det vara svårt att styrka detta. Emellertid torde såsom tidigare påpekats (avsnitt 6.4) även bortsett härifrån importskyddet inte ha någon betydelse i fråga om växtarter som statsplomberas. Däremot kan det tänkas att importskyddet kan få viss betydelse i förening med bestämmelserna om s. k. säkerhetsåtgärder såvitt gäller prydnadsväxterna. Jag återkommer till denna fråga vid 38 §.

Den praktiskt viktigaste nyttjandeform, som ensamrätten avser, är den som anges under första stycket 2, nämligen rätten att *utbjuda till försäljning eller eljest tillhandahålla* växtmaterial av sorten för förökningsändamål. Oftast torde av omständigheterna framgå om materialet marknadsförs för förökningsändamål. Men skulle någon gång tvekan råda därom faller det på den som påstår att så är förhållandet att styrka detta.

Som tidigare nämnts avser stadgandet bara yrkesmässig marknadsföring. Detta medför att enstaka överlåtelse enskilda personer emellan är undantagna från sortinnehavarens ensamrätt.

Utanför ensamrätten faller också i princip användandet av förökningsmaterial av en skyddad sort. Det behövs alltså inte tillstånd av sortinnehavaren för att använda en skyddad sort som utgångsmaterial för framställning av nya sorter, inte ens då förökningsmaterial av dessa nya sorter därefter yrkesmässigt framställs och marknadsförs. Fritt kan också förökningsmaterial av en skyddad sort användas som korsningsobjekt vid forskning, som kunskapskälla och som grundval för undervisning.

I ett fall omfattar ensamrätten emellertid själva användandet av en skyddad sort. Det gäller det fallet att upprepad användning av växtmaterial av en skyddad sort är nödvändig för att framställa växtmaterial av en annan sort. En bestämmelse härom har upptagits i första stycket 3. Här gäller i analogi med vad som gäller enligt 1 och 2 att ensamrätt föreligger bara om syftet är att det framställda växtmaterialet skall utbjudas till försäljning för förökningsändamål eller eljest tillhandahållas för sådant ändamål.

Stadgandet under 3 hänför sig till den situationen att produkten av ett korsningsarbete inte är beständig utan att arbetet måste upprepas i varje generation för att den avsedda sorten skall erhållas. Det hittills enda exemplet på dylika sorter är de s. k. F_1 -hybriderna. Regeln innebär att om en av föräldrarna till en F_1 -hybrid tillhör en skyddad sort så kan yrkesmässig framställning av förökningsmaterial av hybridens sorten inte ske utan samtycke av den som är sortinnehavare till den skyddade föräldrasorten.

Med anledning av ett under remissbehandlingen framfört önskemål om ett förtydligande i vad mån ensamrätten innefattar kontroll av exporten av en skyddad sort skall framhållas att ensamrätten till framställning enligt 1 gäller även om det är klart att det producerade materialet endast skall marknadsföras utomlands samt att utbudande till försäljning eller tillhandahållande enligt 2 avser även offerter och försäljning till kunder utomlands. Om däremot förökningsmaterial lovligen förts ut i marknaden, exempelvis sålts med sortinnehavarens tillstånd, är ensamrätten "konsumerad", dvs. förvärvaren har rätt att förfoga över materialet på sätt han önskar, således även att exportera det.

Andra stycket

Enligt detta stycke innebär växtförädlarrätten såvitt gäller prydnadsväxterna därjämte att annan än sortinnehavaren inte får utan dennes lov använda plantor eller delar av plantor som förökningsmaterial för yrkesmässig framställning av snittblommor eller annat material för prydnadsändamål.

Skälen till denna i konventionens artikel 5 moment 1 förutsatta regel är att ensamrätten för en del av prydnadsväxterna kunde bli i det närmaste fiktiv utan denna utvidgning. En del prydnadsväxter förökas nämligen vegetativt och är mycket lätta att reproducera. Även snittblommor och annat växtmaterial som är avsett för prydnadsändamål kan i sådana fall användas för förökning. Genom regeln i andra stycket kontrollerar prydnadsväxtförädlaren inte bara enligt huvudregeln framställning av material för avsättning för förökningsändamål utan också användningen av växtmaterial som förökningsmaterial för framställning av konsumtionsvara. Men utanför förädlarens kontroll ligger även med denna utvidgning av ensamrätten försäljning av snittblommor som skall användas till prydnad.

En skyddad sort får givetvis utnyttjas om sortinnehavaren gett sitt lov därtill. Ett sådant *samtycke* torde normalt föreligga i form av ett licensavtal som närmare reglerar parternas rättigheter och skyldigheter. I övrigt får efter omständigheterna avgöras om samtycke föreligger eller inte. Ett medgivande till någon att framställa växtmaterial för yrkesmässig avsättning för förökningsändamål torde normalt även innefatta samtycke till försäljning av det framställda materialet.

Som berörts vid behandlingen av frågan om export följer av allmänna rättsgrundsatser att ensamrätten i regel inte omfattar förfogande över växtmaterial som lagligen förts ut i marknaden. Ensamrätten har, som det brukar uttryckas, konsumerats med avseende på detta växtmaterial. Det innebär att, om förökningsmaterial sålts med sortinnehavarens tillstånd, köparen får fritt sälja samma material vidare eller utnyttja det för förökning.

Den angivna konsumtionsprincipen gäller även inom patenträtten och immaterialrätten i övrigt. Men specifikt för växtförädlarrätten, som till föremål har levande och föränderlig materia, är att konsumtion anses ske bara med avseende på den mängd växtmaterial som är föremål för det ursprungliga förfogandet. När materialet sedan förökats inträder åter sortinnehavarens ensamrätt. Förvärvarens rätt att förfoga över visst växtmaterial omfattar alltså inte följande generation. Denna senare generation får han inte utan sortinnehavarens lov använda för framställning av förökningsmaterial för yrkesmässig avsättning som sådant. Till följd av ensamrättens allmänna begränsning får han däremot utnyttja denna senare generation för framställning av förökningsmaterial för eget behov eller för framställning av konsumtionsvara.

5 §

Paragrafen, som motsvarar 49 § i utredningens förslag, innehåller regler om s. k. konventionsprioritet (jfr 6 § PatL och 8 § ML).

Enligt artikel 11 i konventionen får förädlaren eller hans rättsinnehavare välja i vilken unionsstat han först vill söka skydd och enligt artikel 12 åtnjuter den som sökt skydd i en stat prioritet att söka skydd i de övriga unionsstaterna under 12 månader från dagen för den första ansökningen. Innebörden härav är i korthet att senare ansökningar skall anses gjorda vid samma tidpunkt som den första, varför omständigheter som inträffat under prioritetstiden inte hindrar att de senare ansökningarna beviljas. En förutsättning för prioritet är att sådan uttryckligen yrkas i de senare ansökningarna. Har så skett åtnjuter sökanden sedan en frist på fyra år att komplettera ansökningarna. Rörande innehållet i övrigt i artiklarna 11 och 12 hänvisas till konventionstexten och utredningens betänkande (SOU 1969: 15 s. 135—136).

I paragrafen föreskrivs i anslutning härtill i *första stycket* att Kungl. Maj:t kan förordna, att ansökan om registrering av växtsort, vilken tidigare

angetts i ansökan om skydd utom riket, skall vid tillämpning av 3 § första stycket 1 och tredje stycket anses gjord samtidigt med ansökningen utom riket, om sökanden yrkar det, samt i *andra stycket* att i förordnandet skall anges de närmare villkor under vilka sådan prioritet får åtnjutas.

Prioritetsrätten tillkommer inte bara den som gjort den första ansökningen utan också den som fått dennes rätt överlåten på sig. Likaledes gäller att om förädlaren överlåtit till annan att göra den första ansökan han därmed inte har förlorat rätten att själv åberopa prioritet vid senare ansökningar. Om sökanden överlåtit rätten till sorten till olika företag eller personer i olika länder kan envar av dessa åberopa prioritet. Prioritetsrätten är således knuten till sorten, inte till sökanden.

Kungl. Maj:t kan förordna att prioritetsregeln skall gälla även om reciprocitet inte föreligger.

I tillämpningskungörelsen bör intas närmare bestämmelser om de formella kraven för åtnjutande av prioritet.

Registreringsansökan och dess handläggning

6 §

I paragrafen, som motsvarar 5 § i utredningens förslag, ges föreskrift om registreringsmyndighet och register (jfr 8 § PatL och 9 § ML).

Enligt *första punkten* är statens växtsortnämnd registreringsmyndighet. I *andra punkten* anges att registrering av växtförädlarrätt sker i växtsortregistret. Detta register skall föras av växtsortnämnden och vara centralt för hela riket.

Närmare föreskrifter om växtsortnämnden och växtsortregistret meddelas av Kungl. Maj:t.

7 §

Denna paragraf, som i utredningens förslag motsvaras av 6 §, innehåller föreskrifter om registreringsansökan och om innehållet i ansökningshandlingen (jfr 9 § PatL och 10 § ML).

Departementsförslaget överensstämmer i sak med utredningens förslag men har i formellt hänseende anpassats till motsvarande paragrafer i PatL och ML.

Första stycket

Här anges att ansökan om registrering av växtsort skall göras skriftligen hos växtsortnämnden. Nämnden torde komma att utarbeta och tillhandahålla blanketter för ändamålet.

Andra stycket

Enligt detta stycke skall ansökningen innehålla dels tydlig beskrivning av sorten med särskilt angivande av det eller de kännetecken som skiljer sorten från andra sorter, dels ock förslag till benämning på sorten.

Ändamålet med beskrivningen är att identifiera sorten och ange i vilka avscenden den skiljer sig från andra sorter. Särskillnadsförmågan skall framgå av beskrivning av de karakteriserande egenskaperna eller kombinationen av egenskaper. Denna beskrivning bör vara så fullständig som möjligt för att möjliggöra bedömning av sortens förhållande till andra sorter. En fullständig beskrivning är också av betydelse som underlag för det invändningsförfarande, som skall anordnas innan sorten får registreras.

Beskrivningen bör innehålla en redogörelse för förädlingsförloppet och sortens härstamning. Vid angivande av de kännetecken som skiljer sorten från andra sorter kan det ofta vara lämpligt att lämna uppgift om vilka sorter som står närmast den sort, som ansökningen avser.

I utredningens betänkande diskuteras frågan om sökanden eller växtsortnämnden skall slutligt utforma beskrivningen och särskilt den del av denna som berör de för sorten kännetecknande egenskaperna. Utredningen finner det inte rimligt att fordra att sökanden skall göra en definitiv beskrivning, eftersom detta kräver en insikt i sortsystematik och kunskaper från skilda ämnesområden som inte alltid kan begäras av sökanden. Utredningen föreslår därför att den myndighet, som utför prov med sortmaterialet, utarbetar förslag till sortbeskrivning och härvid kompletterar och justerar sökandens beskrivning samt att den definitiva beskrivningen av sorten utformas och fastställs av växtsortnämnden i samband med att växtförädlarrätt beviljas för sorten. Beträffande den allmänna beskrivningen av sorten bör nämnden ha fria händer att bearbeta sökandens beskrivning, men i fråga om de egenskaper som utgör nyheten hos sorten torde en justering av sökandens beskrivning böra göras i samråd med sortinnhavaren.

Mot detta har Sveriges advokatsamfund anfört att det bör tillkomma sökanden att bestämma innehållet i den slutligt utformade ansökan som skall underkastas nämndens prövning och att någon ändring utan sökandens medgivande inte bör få ske. J. E. Ohlsens Enke AB har framhållit att hela sortbeskrivningen bör göras tillsammans med sökanden.

Normalt torde några meningsskiljaktigheter inte behöva uppkomma mellan sökanden och växtsortnämnden i fråga om utformningen av beskrivningen. Sökanden har den mest ingående praktiska kunskapen om den sort för vilken ensamrätt söks medan mycken för registrering betydelsefull allmän sakkunskap och särskilt kännedom om sortsystematik kommer att finnas hos växtsortnämnden. Typiskt sett är det ett gemensamt intresse för sökanden och myndigheten att sortbeskrivningen blir så fullständig och klarläggande som möjligt. Jag finner det därför naturligt att nämnden vid behov och i så fall normalt i fortlöpande samråd med sökanden bearbetar sökan-

dens i ansökningshandlingen lämnade beskrivning. Har bearbetning av beskrivningen skett måste dock enligt min mening ett slutligt förslag tillställas sökanden för godkännande innan registrering sker. Vägrar sökanden detta och kan växtsortnämnden och sökanden inte enas om en jämkad beskrivning skall ansökan avslås. Att sökanden har den slutliga bestämmanderätten över beskrivningen är i överensstämmelse med principerna inom immaterialrätten i övrigt och är sakligt motiverat därav att sökanden inte bör förmenas rätten att efter klagan få frågan om utformningen av beskrivningen prövad av högre instans.

Patentverket har under hänvisning till The Plant Patent Act i USA ifrågasatt om det inte i vissa fall vore praktiskt om en avbildning, exempelvis fotografisk, bifogades en ansökan om växtförädlarrätt för att underlätta identifiering av en registrerad sort. Jag delar patentverkets uppfattning att en avbildning kan ha värde. Anledningen till att jag lämnat frågan om avbildning oreglerad i lagen är att jag anser att det bör ankomma på registreringsmyndigheten att ge de närmare föreskrifter i denna fråga som kan behövas.

Av andra stycket framgår också att ansökningshandlingen skall innehålla förslag till benämning på sorten. Närmare regler om sortbenämning finns i 8 §. Där uppställs så stränga krav på utformningen av benämningen att sökanden i regel bör ha tillfälle att närmare undersöka om hans förslag uppfyller dessa krav. Vad som fordras i samband med ansökan är därför bara en preliminär benämning. Är sökandens förslag endast preliminärt bör han föreläggas att inom viss tid inkomma med definitivt förslag. Om möjligt bör ett slutligt förslag till sortbenämning kungöras samtidigt med ansökningen i övrigt.

Tredje stycket

Här föreskrivs i *första punkten* att förädlarens namn skall anges i ansökningshandlingen och i *andra punkten* att, om sökanden är en annan än förädlaren, sökanden skall styrka sin rätt till sorten. Enligt *tredje punkten* skall vid ansökningshandlingen fogas en av sökanden egenhändigt underskriven försäkran på heder och samvete att sorten, såvitt sökanden har sig bekant, inte före den dag då ansökningen görs eller enligt 5 § skall anses gjord blivit känd på sätt som enligt 3 § tredje stycket hindrar registrering.

Såsom tidigare anförts kan bara fysisk person betraktas som förädlare (avsnitt 6.2).

Det framgår av 3 § tredje stycket att en sort inte får registreras om växtmaterial av sorten med samtycke av förädlaren eller hans rättsinnehavare yrkesmässigt förts i handeln här i riket före dagen för registreringsansökningen eller utom riket mer än fyra år före nämnda dag. Emellertid är det inte möjligt för växtsortnämnden att kontrollera om sorten marknadsförts inom eller utom landet. Inte heller genom det föreslagna kungörelseförfar-

randet går det att få en helt tillförlitlig utredning i detta avseende. Därför har föreskrivits att sökanden själv på heder och samvele skall försäkra att registreringshinderande marknadsföring inte förekommit. Lämnar sökanden uppsåtligt eller av grov oaktsamhet oriktig uppgift i detta hänseende kan han dömas till straff med stöd av brottsbalkens bestämmelser om osann eller vårdslös försäkran.

Fjärde stycket

I samband med ansökningen skall sökanden enligt detta stycke tillhandahålla en för provning av sorten tillräcklig mängd växtmaterial därav. Överlämnandet skall ske på tider som föreskrivs av växtsortnämnden. Om prov med materialet och skyldighet att betala särskild avgift för prov stadgas i 16 § departementsförslaget.

Femte stycket

Enligt femte stycket skall sökanden erlägga fastställd ansökningsavgift. Avgifter fastställs enligt 49 § departementsförslaget av Kungl. Maj:t.

8 §

Denna paragraf ger närmare föreskrifter om sortbenämningen. Departementsförslagets första och andra stycken motsvaras i utredningens förslag av 7 §. Motsvarighet till departementsförslagets tredje stycke återfinns i 50 § i utredningens förslag.

I första stycket anges den grundläggande förutsättningen för att en benämning skall kunna registreras, och i andra stycket upptas vissa speciella hinder mot registrering. Tredje stycket innehåller en speciell regel om behandling av utomlands registrerad benämning.

Bestämmelserna om sortbenämning återfaller i väsentliga avseenden på de tämligen utförliga föreskrifterna härom i artikel 13 i konventionen. Denna anger i momenten 1 och 2 att en ny sort skall betecknas med en benämning, som skall göra det möjligt att identifiera den nya sorten. Enligt moment 2 får benämningen inte bestå enbart av siffror. Vidare får den ej vara vilseledande eller ägnad att framkalla förväxling i fråga om den nya sortens egenskaper, värde eller identitet eller beträffande förädlarens identitet. Särskilt framhålls att benämningen skall skilja sig från varje benämning som i någon av unionsstaterna betecknar redan befintliga sorter av samma eller närbesläktade växtarter. I moment 3 föreskrivs att förädlaren eller hans rättsinnehavare inte får söka registrering såsom benämning för en ny sort av en beteckning för vilken han i någon av unionsstaterna åtnjuter varumärkesskydd för varor av samma eller liknande slag och inte heller av en beteckning som är ägnad att framkalla förväxling med sådant märke. Registrering får dock enligt samma moment sökas om vederbörande förbinder sig att avstå från sin märkesrätt när registreringen av benämning-

en på den nya växlsorten kommer till stånd. Slutligen sägs i detta sammanhang att om förädlaren eller hans rättsinnehavare likväl söker registrering av sortbenämningen han inte kan göra gällande någon märkesrätt för ifrågavarande varor sedan registrering skett. Enligt moment 9 är det tillåtet att för samma produkt till benämningen foga ett varukännetecken. Förhållandet till annans kännetecken regleras av moment 10 som anger att intrång ej görs i tredje mans äldre kännetecken, som tjänar till att utmärka hans varor eller företag. Av moment 8 framgår dels att från och med den dag då en förädlare eller hans rättsinnehavare erhållit skydd i en unionsstat benämningen inte i någon av unionsstaterna kan användas som benämning på annan sort av samma eller närbesläktad art, dels att från och med samma tidpunkt benämningen på den nya sorten skall anses som generisk beteckning för denna sort. I moment 8 anges vidare att en beteckning som är identisk med benämningen på den nya sorten eller är ägnad att framkalla förväxling med denna inte kan i någon unionsstat anmälas till registrering eller meddelas skydd som varukännetecken för varor av samma eller liknande slag i märkeslagstiftningens mening.

I konventionens artikel 13 ges också vissa administrativa föreskrifter för registrering av sortbenämning. Om det visar sig att en benämning för vilken registrering söks inte uppfyller de ställda villkoren skall myndigheten enligt moment 4 vägra registrering och anmoda förädlaren eller hans rättsinnehavare att föreslå annan benämning. I moment 5 föreskrivs att när ansökan om skydd för en ny sort görs i flera unionsstater det skall ske under en och samma benämning. Den myndighet i varje stat som är behörig att meddela skydd är skyldig att registrera den benämning som angetts, såvida myndigheten inte finner att benämningen är olämplig i denna stat. I sådant fall kan myndigheten anmoda förädlaren eller hans rättsinnehavare att föreslå en översättning av den ursprungliga benämningen eller en annan lämplig benämning. Slutligen ges i moment 6 vissa föreskrifter som är avsedda att underlätta den internationella tillämpningen av sortbenämningsreglerna. Sålunda föreskrivs att då ansökan om registrering av sortbenämning görs den behöriga myndigheten skall lämna meddelande om benämningen till unionens byrå, vilken skall underrätta vederbörande myndigheter i övriga unionsstater. Alla unionsstater kan genom byråns förmedling översända sina eventuella invändningar till den stat som lämnat meddelande om benämningen. Myndigheten i varje unionsstat skall också underrätta unionens byrå om varje registrering av benämningar på nya sorter och om varje beslut varigenom sådan registrering vägrats. Byrån skall underrätta vederbörande myndigheter i övriga unionsstater och även sända uppgift om registreringar till medlemsstaterna i Parisunionen för industriellt rättsskydd.

För att ytterligare utveckla och underlätta tillämpningen av sortbenämningsreglerna har inom unionen tillsatts en arbetsgrupp med företrädare för unions- och signatärstater och med observatörer från Sverige och

Ungern. Gruppen har utarbetat ett förslag till provisoriska anvisningar för sortbenämningar, vilket antagits av unionens råd under hösten 1970. Dessa provisoriska anvisningar torde böra beaktas vid tillämpningen av lagens sortbenämningsregler. Innehållet i anvisningarna anges därför i det följande.

Första stycket

Här fastslås som huvudregel att sortbenämning skall göra det möjligt att skilja växtsorten från andra sorter, eller, annorlunda uttryckt, att identifiera sorten. Envar som handlar med sorten har inte bara rätt utan också, enligt artikel 13 moment 7 i konventionen och 22 § departementsförslaget, skyldighet att använda sortbenämningen. Denna skyldighet kvarstår t. o. m. efter skyddstidens slut.

Eftersom syftet är att identifiera sorten måste väljas en benämning som har identifieringsförmåga. Viss vägledning kan man få genom att anlita den internationella växtnamnkoden, the International Code of Nomenclature for Cultivated Plants, som ger detaljerade anvisningar om vilka slags namn som lämpligen bör användas på odlade växter. Koden tillämpas redan i Sverige vid bestämmande av sortnamn som godtas för intagning i rikssortlistan.

Sortbenämningen måste enligt de nämnda provisoriska anvisningarna bestå av ett eller flera ord. Den bör helst bestå av ett ord och får inte bestå av mer än tre ord. Orden får inte vara orimligt långa eller svåra att uttala.

Anvisningarna anger vidare att sortbenämningen inte får bestå enbart av det botaniska eller allmänt använda namnet på en växtart. Inte heller får sortbenämningen innehålla ord sådana som "sort", "cultivar", "form", "hybrid" eller "korsning" eller översättningar av sådana ord.

Sortbenämningen bör företrädesvis bestå av ett fantasinamn. Fantasiord kan vara antingen konstruerat eller ingående i det allmänna språkbruket. Det måste beaktas att enligt konventionen samma benämning skall användas vid ansökan om växtförädlarrätt i andra unionsländer.

I motsats till vad som gäller beträffande varumärke får sortbenämning emellertid vara beskrivande. Sortens egenskaper, dess geografiska ursprung, tiden för dess tillkomst eller dess användningsområde får alltså anges eller antydvas i benämningen. Även uppgift om förädlaren får framgå av sortbenämningen. Av vikt är dock givetvis att en beskrivande benämning inte i något avseende blir vilseledande. Sålunda får exempelvis en benämning inte hänvisa till viss egenskap, som är gemensam eller troligen kommer att bli gemensam för en hel grupp av närstående sorter. En antydd egenskap måste med andra ord vara karakteristisk för just den sort varom fråga är.

Enligt växtnamnkoden föreligger ett absolut hinder mot sortbenämning bestående av bokstäver som ej bildar ett uttalbart ord. Utredningen anser att bokstavskombinationer undantagsvis kan godtas. De provisoriska anvisning-

arna inom unionen föreskriver dock att sortbenämning inte får bestå av enbart bokstäver. Jag återkommer till frågan om bokstäver i samband med sifferförbudet i andra stycket.

Andra stycket

I detta stycke uppräknas vissa speciella registreringshinder för sortbenämning. De är föranledda dels av föreskrifter i konventionen, dels av överväganden som anknyter till registreringshindren i varumärkeslagen (1960:644).

I *andra stycket 1* anges i anslutning till konventionen, artikel 13 moment 2, att sortbenämning inte får bestå av enbart siffror. Motiveringen härför är att siffror anses sakna tillräcklig identifieringsförmåga. De provisoriska anvisningarna kompletterar förbuden mot sortbenämningar, bestående av enbart siffror eller bokstäver, med föreskriften att benämningen inte heller får bestå av i ord utskrivna siffror eller någon kombination av dessa tre kategorier. Däremot är det enligt anvisningarna tillåtet att bilda en sortbenämning genom att till ord fogas siffror eller bokstäver eller en kombination av siffror eller bokstäver, under förutsättning att antalet inte överskrider, såvitt gäller siffror fyra och såvitt gäller bokstäver tre. En ytterligare förutsättning är att tillägg av siffror eller bokstäver enligt den nationella myndighetens uppfattning är vedertagen internationell sedvana för den växtart varom fråga är. Sistnämnda förutsättning preciseras i så måtto att ett tillägg som är ägnat att användas inom ramen för ett kodsysteem för sortbenämningar inte är tillåtet.

I *andra stycket 2* stadgas, i anslutning både till konventionen, artikel 13 moment 2, och varumärkeslagen (VmL) att sortbenämning inte får godtas om den uppenbarligen är ägnad att vilseleda allmänheten.

De provisoriska anvisningarna förtydligar detta förbud i flera avseenden. Sålunda anges att en sortbenämning inte får vara ägnad att vilseleda eller föranleda förväxling beträffande sortens ursprung, härstamning, karakteristiska egenskaper eller värde eller beträffande förädlarens identitet. Den får inte heller innehålla det botaniska eller allmänt använda namnet på en växtart om detta är ägnat att vilseleda eller föranleda förväxling. Vidare föreskrivs att sortbenämningen inte får vara densamma som benämningen på en annan sort tillhörande samma växtart eller så lik denna att det är ägnat att vilseleda eller föranleda förväxling. Slutligen anges att sortbenämning inte får antyda att sorten ifråga härstammar från eller är besläktad med annan sort om detta inte är förhållandet.

Som framgår av formuleringen av *andra stycket 2* skall det vara uppenbart att en benämning är ägnad att vilseleda för att registrering skall kunna vägras enligt denna punkt. Den omfattande prövningen av sortens biologiska egenskaper, som görs under registreringsförfarandet, bör kunna ge ett tämligen säkert besked huruvida sorten har de egenskaper som benämningen

ger vid handen. Hinder mot registrering torde anses föreligga bara om den egenskap hos sorten, varom ett vilseledande kan föreligga, är av mera väsentlig betydelse.

Registreringshinder föreligger enligt *andra stycket 3* om sortbenämningen strider mot lag eller annan författning eller mot allmän ordning eller om den är ägnad att väcka förargelse. Hindret i fråga har sin motsvarighet i varumärkeslagen men nämns inte i konventionen. De provisoriska anvisningarna innehåller förbud mot sortbenämning som är ägnad att väcka anstöt.

Enligt *andra stycket 4* får sortbenämning inte godtas om den kan förväxlas med sortbenämning som för sort av samma eller närstående växtart införts eller föreslagits för införande i växtsortregistret eller annan officiell sortlista eller som används på förökningsmaterial av sådan sort. Bestämningen ger uttryck för den princip, som kommit till uttryck i artikel 13 moment 2 *andra stycket andra punkten* i konventionen.

Likhetsprövningen skall till en början avse sortbenämningar som intagits i växtsortregistret eller för vilka ansökan om registrering föreligger. Föreligger samtidigt till prövning två eller flera likalydande eller eljest förväxlingsbara benämningar på sorter tillhörande samma eller närbesläktad växtart har det förslag företräde som först kommit in och som godkänns i samband med att växtförädlarrätt beviljas. Normalt torde dagen för ansökan om växtförädlarrätt bli avgörande för prioriteten, men sammanfaller inte denna dag med dagen för ingivande av senare fastställt förslag till sortbenämning blir det den sistnämnda dagen som avgör prioritetsfrågan.

Vidare skall likhetsprövningen omfatta sortbenämning som införts i annan officiell sortlista. Härmed avses främst rikssortlistan men även andra officiella förteckningar, bl. a. som strax skall utvecklas utländska officiella sortlistor.

Registreringshinder föreligger också om benämningen är förväxlingsbar med benämning som utan att vara intagen i sortlista används på förökningsmaterial av sort tillhörande samma eller närstående växtart. Prövningsorganet kan svårligen göra någon fullständig granskning i fråga om detta hinder men det kan aktualiseras genom invändning.

Konventionen uttrycker klart att den likhetsprövning som här är ifråga skall utsträckas också till sortbenämningar på sorter tillhörande samma eller liknande växtart i övriga unionsländer. Denna prövning kan givetvis i praktiken bli vanskelig, men avsikten är att den skall underlättas av den omfattande underrättelseskyldighet genom förmedling av unionens byrå som föreskrivs i konventionen. Det framstår dock under hösten 1970 såsom osäkert om byrån under uppbyggnadsskedet har resurser att fullgöra de föreskrivna uppgifterna.

I *andra stycket 5* behandlas förhållandet till annans skyddade varumärke eller annat kännetecken.

Konventionen innehåller ingen regel i detta ämne. Anledningen härtill är att det ansågs vara förenat med alltför stora svårigheter att vid granskningen av en föreslagen sortbenämning beakta äldre varumärken och andra kännetecken. Konventionen fastslår dock i artikel 13 moment 10 att registrering av en sortbenämning inte rubbar annans äldre rätt till kännetecken som tjänar till att utmärka hans varor eller företag.

Såvitt gäller svenska förhållanden är det emellertid möjligt att genomföra en ordning, som är ägnad att förhindra kollision med annans skyddade kännetecken. Den kontroll som härvid kommer i fråga är densamma som görs av patent- och registreringsverket vid registrering av varumärke. I andra stycket 5 föreskrivs därför att sortbenämning inte får godtas om den kan förväxlas med varumärke, namn, firma eller annan beteckning för vilken annan än sökanden åtnjuter skydd och som skulle ha utgjort hinder mot att registrera sortbenämningen som varumärke för material av växtsort eller för varor av liknande slag.

Växsortnämnden torde kunna få erforderligt bistånd av patentverket, när det gäller kontrollen av registrerade varumärken och vissa firmor. Vad gäller inarbetade men ej registrerade varumärken samt övriga kännetecken torde det föreslagna kungörelseförfarandet vara ägnat att bringa förefintliga kollisionsrisker i dagen i form av invändningar.

Med "annan beteckning" i punkt 5 avses beteckningar på stiftelser, ideella föreningar och därmed jämförliga sammanslutningar, konstnärsnamn och andra likartade namn, såsom pseudonym, signatur, artistnamn och dylikt, under vilket eller vilken någon blivit känd, samt titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk, där titeln är egenartad.

Framkommer genom invändning eller på annat sätt att kollisionsrisk föreligger mellan föreslagen sortbenämning och utomlands skyddat kännetecken torde sökanden böra underrättas härom. Det utländska kännetecknet utgör dock inte registreringshinder i vidare mån än det skulle ha verkat som sådant hinder vid registrering av varumärke.

Av allmänna varumärkesrättsliga regler följer att en benämning som registrerats som sortbenämning därefter inte kan få skydd som varumärke för samma eller liknande varor, eftersom sortbenämningen är en allmän varubestämmelse som avser sorten som sådan oavsett dess kommersiella ursprung.

Säljare av utsäde får givetvis, som också uttryckligen sägs i konventionen, artikel 13 moment 9, till sortbenämningen föga ett varumärke, som han enligt VmL är berättigad att använda. Frågan om en köpare som efter förökning av det under visst varumärke inköpta utsädet vid försäljning av sin skörd som utsäde får använda samma varumärke får avgöras enligt känneteckensrättsliga regler. Sortbenämningen är såsom framgår av 22 § varje säljare skyldig att använda.

Av hänvisningen till varumärkesrättsliga regler följer att ett registrerings-

hinder kan undanröjas genom medgivande av den till kännetecknet berättigade. Registrering får dock inte ske om sortbenämningen uppenbarligen skulle vara ägnad att vilseleda allmänheten.

Punkt 5 är i enlighet med allmänna känneteckensrättsliga principer konstruerad som ett skydd för annans skyddade kännetecken. I konventionens artikel 13 moment 3 stadgas emellertid att förädlaren eller hans rättsinnehavare inte får söka registrering såsom sortbenämning för en beteckning för vilken han själv i någon unionsstat åtnjuter varumärkesskydd. I överensstämmelse med detta moment i konventionen stadgas i *andra stycket 6* att sortbenämning inte får godtas om den kan förväxlas med sådant varumärke för material av växtsort eller för varor av liknande slag för vilket sökanden åtnjuter skydd.

Om sökanden föreslår sitt varumärke som sortbenämning innebär det i praktiken att han är beredd att avstå från sin varumärkesrätt, eftersom en sådan åtgärd medför att han mister kontrollen över varumärket. För ordningens skull torde dock böra krävas bevis för att sökanden avstår från varumärkesrätten. Gäller det ett registrerat varumärke kan detta ske genom ett bevis från patent- och registreringsverket om att märket avförts ur varumärkesregistret. Gäller det ett varumärke som är skyddat enbart genom inarbetning torde sökanden inför växtsortnämnden böra förklara att han avstår från sin varumärkesrätt.

Tredje stycket

Stycket upptar en speciell regel om behandling av utomlands registrerad sortbenämning.

I artikel 13 moment 5 i konventionen föreskrivs, som nämnts, att när ansökan om skydd för en ny sort görs i flera unionsstater det skall ske under en och samma benämning. Vidare åläggs vederbörande myndighet i varje stat skyldighet att registrera den benämning som angetts, såvida myndigheten inte finner att benämningen är olämplig i denna stat. I sådant fall kan myndigheten anmoda förädlaren eller hans rättsinnehavare att föreslå en översättning av den ursprungliga benämningen eller annan lämplig benämning.

För anslutning till konventionen torde krävas att här angivna grundsats om sortbenämnings enhetlighet inom konventionsområdet avspeglas i lagen. I förevarande stycke bemyndigas därför Kungl. Maj:t att, under förutsättning av ömsesidighet, förordna att sortbenämning som registrerats eller anmälts för registrering i främmande stat får utan hinder av första och andra styckena registreras i Sverige, om benämningen inte är olämplig. Tänkbara exempel på fall, då undantagsbestämmelsen kan bli tillämplig, är att en sortbenämning på främmande språk är ett fantasiord men på svenska är en allmän varubeteckning eller ett ord som är ägnat att väcka förargelse.

För tillämpning av den nu behandlade regeln torde det vara nödvändigt

att sökande i samband med att han inger förslag till sortbenämning upp-lyser om att denna benämning tidigare registrerats eller föreslagits i annan unionsstat för samma sort.

9 §

I förevarande paragraf, som motsvarar 8 § i utredningens förslag, föreskrivs att registrering av mer än en växtsort inte får sökas i samma ansökan (jfr 10 § PatL och 11 § ML).

Föreskriften har tillkommit av administrativa skäl. Även fiskaliska hänsyn har spelat in.

10 §

Enligt denna paragraf, som i utredningens förslag motsvaras av 9 §, skall sökande som inte har hemvist i Sverige ha ett här bosatt ombud som kan företräda honom i allt som rör ansökningen (jfr 12 § PatL och 12 § ML).

Bestämmelsen är föranledd av praktiska hänsyn. För växtsortnämnden underlättas ansökningens behandling av att nämnden inte behöver stå i direkt förbindelse med sökande som är bosatt utomlands. Även allmänheten bör kunna vända sig till någon inom landet för besked eller för att få kontakt med sökanden.

Med hemvist avses för fysisk person den ort där vederbörande är bosatt i avsikt att stadigt kvarstanna och för juridisk person den ort där styrelse eller annat ställföreträdande organ har sitt säte.

Bestämmelsen avser krav på ombud endast under ansökningstiden. Föreskrift om skyldighet för sortinnehavare att ha ombud i Sverige finns i 46 § departementsförslaget. Uppdelningen är belagd av att följderna för underlåtenhet att ställa sig föreskrifterna till efterrättelse är olika. Vad gäller ombud under ansökningstiden är påföljden av sådan försummelse att ansökningen avskrivs eller avslås, 11 resp. 12 § departementsförslaget.

Enligt 47 § departementsförslaget kan Kungl. Maj:t medge undantag från ombudstvånget. Härtill återkommer jag vid nämnda paragraf.

11 §

Denna paragraf, som motsvarar 10 § i utredningens förslag, innehåller bestämmelser om växtsortnämndens inledande behandling av en ansökan om registrering av växtsort (jfr 15 § PatL och 14 § ML).

Första stycket

Här föreskrivs att om sökanden inte iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller om annat hinder föreligger för bifall till ansökningen sökanden skall föreläggas att inom viss tid yttra sig eller vidta rättelse.

Ansökan om växtförädlarrätt behandlas enligt ett förprövningssystem. Växtsortnämndens officialgranskning skall avse såväl att ansökningshand-

lingen fyller givna föreskrifter i formellt hänseende som att sorten uppfyller de för rättsskydd uppställda kraven. Vid granskningen skall också prövas om hinder föreligger att godkänna den förslagna sortbenämningen.

De formaliteter som gäller för erhållande av rättsskydd framgår endast delvis av själva lagen (7—10 §§). I övrigt kommer föreskrifter härom att tas in i tillämpningskungörelsen.

De materiella förutsättningarna för registrering utgörs av kraven på särskiltnadsförmåga, homogenitet och stabilitet. Vid den inledande granskningen är det framför allt det första av dessa krav som kan uppmärksammas. Granskningsmaterial är i första hand här i landet beviljade och sökta växtförädlarrätter inom växtarten i fråga samt sorter som upplagits på rikssortlistan eller annan officiell lista eller för vilka ansökan om upptagande föreligger. Men eftersom särskiltnadskravet i princip är ett krav på absolut nyhet, måste granskningen också avse beviljade och sökta växtförädlarrätter i andra unionsländer samt sorter som upptagits i eller sökts upptagna i officiella sortlistor i andra unionsländer. Det kan förutsättas att registreringsmyndigheterna i unionsstaterna kommer att samarbeta och därigenom underlätta prövningen såvitt gäller dessa slater. I vart fall på kort sikt torde emellertid inte rimligen böra krävas mer än att hänsyn tas till någorlunda lätt tillgängliga upplysningar om existerande sorter i Sverige och i andra länder med motsvarande odlingsförhållanden. Strängt taget bör granskningen slutligen också utsträckas till sorter som ligger utanför rättsskyddssystemet och de officiella sortlistorna, men de praktiska möjligheterna härtill är givetvis starkt begränsade. I detta sammanhang bör observeras att, om en sort som rätteligen inte uppfyller särskiltnadskravet registrerats, domstol enligt 31 § departementsförslaget kan häva registreringen.

I någon mån särskiltnadsförmågan men framför allt homogeniteten och stabiliteten hos den sort för vilken skydd söks undersöks vidare vid de praktiska prov som skall göras enligt föreskrift i 16 § departementsförslaget.

Om granskningen hos växtsortnämnden ger vid handen att något formellt eller materiellt hinder mot bifall till ansökningen föreligger skall sökanden föreläggas att inom viss tid yttra sig eller vidta rättelse. Om granskningen inte uppdagar något hinder fortsätter behandlingen av ansökningen med ett kungörelse- och invändningsförfarande enligt 15 § departementsförslaget.

Ett föreläggande till sökanden skall vara tydligt till sitt innehåll, och klart motiverat. Tidsfristen bestäms av växtsortnämnden efter omständigheterna i det enskilda fallet.

Om sökanden inte lämnat förslag på sortbenämning eller föreslagit en endast preliminär beteckning för sorten skall han föreläggas att föreslå definitiv sortbenämning. I sådant fall torde det ofta vara praktiskt att

låta förprövningsförfarandet beträffande sortbenämningen löpa fristående från den inledande behandlingen av ansökningen i övrigt.

Andra stycket

Enligt andra stycket är påföljden för en sökande, som inte inom förelagd tid yttrar sig eller vidtar åtgärd för att avhjälpa brist, att ansökningen avskrivs. Denna påföljd inträder även för det fall att sökanden underlåter att efterkomma föreläggande att föreslå sortbenämning. Erinran om påföljden skall tas in i föreläggandet.

Om ansökningen avskrivs sker ingen fortsatt saklig prövning av densamma. Beslut om avskrivning kan enligt 18 § departementsförslaget överklagas.

Som utredningen anmärkt bör en begäran om anstånd med att besvara föreläggande inte betraktas som ett yttrande över föreläggandet. Å andra sidan bör — som Sveriges advokatsamfund framhållit — en skrivelse som endast innehåller en begäran om saklig prövning på föreliggande material i regel betraktas som ett yttrande som föranleder saklig prövning och normalt resulterar i att ansökningen avslås. Vid avslag föreligger besvärsrätt med möjlighet till ny saklig prövning, eventuellt efter återförvisning.

Som utredningen anfört torde behovet av en motsvarighet till den i PatL stadgade möjligheten för sökanden att få en avskriven ansökan återupptagen vara så ringa, att någon bestämmelse härom inte är behövlig.

12 §

Denna paragraf, som motsvarar 11 § i utredningens förslag, innehåller regler om handläggning av ansökning efter det att sökanden avgett yttrande med anledning av föreläggande (jfr 16 § PatL och 15 § ML).

I paragrafen föreskrivs, att ansökningen skall avslås, om hinder för bifall till den föreligger även efter det yttrande avgetts, dock endast under förutsättning att sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret och att anledning inte förekommer att ge sökanden nytt föreläggande.

Har sökanden yttrat sig över föreläggandet men finner växtsortnämnden, att något av de påtalade hindren mot bifall till ansökningen alltjämt föreligger, skall anmärkningen normalt avslås. Avslagsbeslutet skall vara motiverat. Beslutet kan vara grundat antingen på formella brister i ansökningen eller på materiella skäl. Avslagsbeslut skall meddelas också när sökanden visserligen har vidtagit åtgärd för att avhjälpa en brist men åtgärden är otillräcklig och bristen följaktligen helt eller delvis kvarstår.

Önskvärt är att endast ett föreläggande meddelas under den prövning av ansökningen som föregår prövningen av sortmaterialet. Uppenbaras emellertid en annan brist i ansökningen än den som föranlett det första föreläggandet, måste nytt föreläggande meddelas. Ett avslagsbeslut får nämli-

gen inte grundas på hinder över vilket sökanden inte haft tillfälle att yttra sig.

Mot beslut av växtsortnämnden att avslå ansökan får sökanden enligt 18 § departementsförslaget föra talan genom besvär. Att märka är att sådana brister i ansökningen som avser exempelvis ombudstvånget eller inbetalning av avgifter kan avhjälpas i besvärinstansen.

13 §

Paragrafen, som motsvarar 12 § i utredningens förslag, reglerar förfarandet om någon påstår bättre rätt till växtsort (jfr 17 § PatL och 16 § ML).

I *första stycket* av paragrafen föreskrivs att växtsortnämnden, om någon inför nämnden påstår att han äger bättre rätt till växtsorten än sökanden och om saken är tveksam, kan förelägga honom att väcka talan vid domstol inom viss tid vid påföljd att hans påstående annars lämnas utan avseende vid den fortsatta prövningen av ansökningen. Enligt *andra stycket* kan växtsortnämnden, om tvist om bättre rätt till sorten är anhängig vid domstol, förklara registreringsansökningen vilande i avbidan på att målet slutligt avgörs.

Den som påstår sig ha bättre rätt än sökanden till en växtsort gör exempelvis gällande att han själv är förädlare av sorten och att sökanden kommit över sorten genom missbruk av ett förtroende. En annan anledning till tvist om rätten till en växtsort kan vara att det råder delade meningar mellan förädlaren och det företag i vilket han är anställd om vem som enligt avtal dem emellan är innehavare av sorten. Tänkbart är också att sökandens rätt kan vara beroende av en civilrättslig tvist, t. ex. om arv. Sådana tvister kan inte annat än i klart styrkta fall lösas av växtsortnämnden utan måste, om inte uppgörelse eller skiljedom träffas, avgöras av domstol. Även ett påstående av någon att han jämte sökanden är förädlare av sorten och alltså berättigad att vara medsökande kan ge upphov till en tvist av motsvarande karaktär. Önskemålet att kunna få sådana tvister lösta redan på ansökningsstadiet har föranlett bestämmelsen.

Anmärkas kan att rätten att söka registrering av växtsort inte kan vara föremål för godtrosvörvärv. Om två företag oberoende av varandra genom förädling framställt samma sort har inget av dem bättre rätt än det andra till sorten. Det företag som först söker växtförädlarrätt får därmed företräde framför det andra.

Om den som förelagts att väcka talan inte gör detta inom förelagd tid lämnas påståendet om bättre rätt utan avseende vid den fortsatta prövningen av ansökningen. Erinran härom bör göras i föreläggandet.

Påstående om bättre rätt kan göras när som helst intill dess registreringsärendet avgjorts. Om praktiska prov med material av sorten skall göras, vilket normalt är förhållandet, torde sådana prov inte böra uppskjutas i avbidan på utgången av tvisten om bättre rätt till sorten. De praktiska proven

är ju i regel tidsödande och det ligger i båda parternas intresse att få dem utförda utan tidsförskjutning.

14 §

Paragrafen, som motsvarar 13 § i utredningens förslag, innehåller en bestämmelse om överföring på annan av ansökan om växtförädlarrätt (jfr 18 § PatL och 17 § ML).

Första stycket

Den som visar sig ha bättre rätt till en växtsort än sökanden har i regel intresse av att få sorten skyddad för sig. Om han skulle behöva göra ny ansökan om skydd för sorten, utgör visserligen den förra ansökningen i och för sig inte hinder mot den senare, eftersom bara marknadsföring av sorten hindrar registrering (3 § tredje stycket departementsförslaget). Men då den nya ansökningen prövas skulle andra sorter som publicerats under tiden efter den förra ansökningen och fram till dagen för ingivandet av den nya ansökningen kunna anföras som registreringshinder. Även marknadsföring av den "sökande" sorten efter den första ansökningen skulle kunna åberopas gentemot den nya ansökningen. Det skulle därför inte vara tillfredsställande att hänvisa den som visar sig ha bättre rätt till sorten till att göra en ny ansökan om skydd. Av dessa skäl bör den som visar sig ha bättre rätt till en växtsort än den som sökt registrering för sorten kunna få ansökningen överförd på sig.

I enlighet härmed föreskrivs i första stycket av förevarande paragraf att växtsortnämnden, om någon inför nämnden visar att han äger bättre rätt till växtsorten än sökanden, på yrkande skall överföra ansökningen på denne. Den som fått ansökan överförd på sig skall erlägga ny ansökningsavgift.

Yrkande om överföring kan framställas när som helst under handläggningen av registreringsansökningen. Förutsättning för överföring är, förutom yrkande därom, att den som begär överföring styrker sin rätt. Bevisning kan föras direkt inför växtsortnämnden eller, om hänvisning till domstol skett enligt 13 §, genom företeende av lagakraftvunnen dom.

Ny ansökningsavgift skall erläggas av den som fått ansökningen överförd på sig. I tillämpningskungörelsen torde emellertid komma att ges föreskrifter om ett förenklat förfarande för klara fall av succession. Successor kommer i dessa fall att antecknas som sökande i den ursprungliga sökandens ställe utan att behöva betala ny ansökningsavgift. Motsvarande regler gäller på patent- och mönsterområdena, 8 § patentkungörelsen (1967: 838) resp. 7 § mönsterskyddskungörelsen (1970: 486).

Andra stycket

Behandlingen av ansökningen om registrering torde i båda parterens intresse böra fortsätta medan ett yrkande om överföring prövas. För att undvika rättsförlust för den slulligen berättigade stadgas emellertid i andra stycket att ansökningen inte får avskrivas, avslås eller bifallas förrän yrkandet om överföring slutligt prövats. För att förbudet skall bli tillämpligt bör yrkande om överföring lämpligen framställas redan i samband med att påståendet om bättre rätt görs.

15 §

Paragrafen motsvarar 14 § första stycket första punkten och andra stycket i utredningens förslag och innehåller bestämmelser om kungörande av ansökan och om invändning (jfr 19 och 21 §§ PatL samt 18 § ML).

Första stycket

Enligt första stycket skall växtsortnämnden, om ansökningshandlingarna är fullständiga och hinder inte föreligger mot registrering, kungöra ansökningen för att bereda allmänheten tillfälle att inkomma med invändning mot denna.

Förutsättning för kungörande är att nämnden vid sin dittillsvarande granskning inte funnit något hinder mot registrering. Vid tiden för kungörandet bör nämnden normalt ha slutfört de undersökningar beträffande både sorten och sortbenämningen som i dåvarande läge gått att göra. Invändningsförfarandet tjänar främst till att komplettera nämndens officialgranskning.

Närmare bestämmelser om vad kungörelsen skall innehålla kommer att meddelas i tillämpningsföreskrifterna. I kungörelsen bör undantagslöst tas in uppgifter om det växtsläkte eller den växtart sorten tillhör, den föreslagna sortbenämningen, sökandens och förädlarens namn samt dagen för ansökningen och eventuell begäran om prioritet. Kungörelsen torde böra införas i en särskild av växtsortnämnden utgiven publikation.

Andra stycket

Här föreskrivs att invändning skall göras skriftligen inom tid som växtsortnämnden bestämmer. Omständigheterna i varje särskilt fall torde få avgöra hur lång frist som bör ges. Beaktas bör att registreringsförfarandet skall kunna avslutas så snart de i 16 § föreskrivna proven slutförts och frågan om sortbenämning lösts.

Enligt 18 § departementsförslaget har den som gjort invändning besvärsmätt mot beslut som gått honom emot. En förutsättning härför är att fråga är om invändning i teknisk mening, dvs. en anmärkning som inkommit inom invändningstiden. Anmärkningar som framställts före eller efter invänd-

ningstiden är inte invändningar i lagens mening och den som gjort en sådan anmärkning kan alltså inte få besvärsmätt. Det oaktat kan anmärkningen beaktas av växtsortnämnden, eftersom denna har officialprövning i fråga om alla registreringshinder som kommer till dess kännedom. För att en sådan anmärkning skall kunna föranleda avslagsbeslut måste dock, enligt 12 § departementsförslaget, sökanden ha haft tillfälle att yttra sig över densamma.

16 §

Paragrafen, som motsvarar 14 § första stycket andra och tredje punkterna i utredningens förslag, ger bestämmelser om de prov med en växtsort som behövs för att det skall kunna fastställas att sorten fyller kraven för registrering.

I *första punkten* av paragrafen föreskrivs att växtsortnämnden skall föranställa om prov med material av sorten, om inte detta av särskilda skäl anses onödigt.

Proven är alltså i princip obligatoriska men kan underlåtas, om nämnden av särskilda skäl finner att de kan undvaras. Med proven avses att fastställa sortens särskiltnadsförmåga, homogenitet och stabilitet. Det torde få ankomma på statens centrala frökontrollanstalt att företa proven. Dessa bör utföras som laboratorieprov, provodling i växthus eller på friland m. m. Beträffande könligt förökade sorter torde provningen i allmänhet böra omfatta två, undantagsvis tre generationer. I fråga om vegetativt förökade sorter kan provningen komma att begränsas till en fullständig vegetativ cykel.

Det är inte nödvändigt att avvakta att provningen i övrigt avslutats innan proven påbörjas.

Enligt *andra punkten* skall för proven erläggas en särskild avgift. Storleken av avgifter för prov fastställs enligt 49 § departementsförslaget av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Avgifterna för prov torde komma att differentieras allt efter arten och omfattningen av de undersökningar som behövs i skilda typfall. I princip skall sökanden helt bestrida kostnaden för proven. Beslutanderätten i fråga om provavgifterna torde komma att delegeras till lantbruksstyrelsen.

17 §

I paragrafen, som överensstämmer med 15 § i utredningens förslag, ges bestämmelser om den fortsatta behandlingen av registreringsansökningen sedan tiden för invändning gått ut och de praktiska proven slutförts (jfr 23 § PatL och 20 § ML).

Första stycket

Här föreskrivs att växtsortnämnden skall ta upp ansökningen till fortsatt prövning sedan tid för framställning av invändning gått ut och prov

med material av växtsorten slutförts. Vid den fortsatta prövningen skall 11—14 §§ tillämpas.

Ansökningens kungörande förutsätter att växtsortnämnden vid sin granskning funnit att ansökningen då föreligger i sådant skick att den skall kunna resultera i en växtförädlarrätt. Därmed är emellertid ärendet inte slulligt avgjort. Såväl invändningar som andra omständigheter kan efter invändningstidens slut föranleda en annan bedömning. Hänvisningen till 11 § innebär att nämnden i princip är skyldig att ånyo undersöka alla förutsättningar för växtförädlarrätt. Normalt kommer undersökningen emellertid att begränsas till vad som kan föranledas av gjorda invändningar och framkomna provningsresultat. Men också anmärkningar som formellt inte är invändningar måste, som framhållits vid 15 §, beaktas. Även på detta stadium kan under de förutsättningar som anges i 11 och 12 §§ ansökningen avskrivnas eller avslås. Hänvisningen till 13 och 14 §§ innebär att frågor om bättre rätt till sort och överförande av ansökan kan aktualiseras också efter invändningsfristens utgång. Det kan framhållas att ett påstående om bättre rätt kan ha formen av en invändning.

Andra stycket

I detta stycke ges föreskrift om att sökanden skall underrättas om inkommen invändning och utfört prov samt beredas tillfälle att yttra sig däröver.

Har någon invändning inte gjorts och finner växtsortnämnden inte heller i övrigt hinder föreligga mot registrering, skall ansökningen bifallas. Beslut härom vinner då omedelbart laga kraft. Ett beslut att bifalla ansökningen trots invändning vinner däremot inte laga kraft förrän besvärstiden har gått ut. Om ansökningen avslås har sökanden talerätt.

18 §

Paragrafen, som motsvarar 16 § i utredningens förslag, innehåller föreskrifter om rätt till talan mot växtsortnämndens slutliga beslut i ärenden om registrering av växtsort (jfr 24 § PatL samt 21 § ML).

I PatL har reglerna om besvär delats upp på skilda paragrafer. Utredningens förslag följer PatL:s systematik i detta avseende. Svea hovrätt har påpekat att uppdelningen i PatL enligt vad som framgår av förarbetena är föranledd enbart av önskemålet om en så långt som möjligt överensstämmande paragrafnumrering i de nordiska lagarna. Eftersom motsvarande intresse inte föreligger här och inte heller i övrigt några skäl till uppdelning synes föreligga såvitt gäller växtförädlarrättslagen har hovrätten förordat en omredigering av lagen i detta avseende. Hovrättens påpekande är i och för sig riktigt. För den av utredningen föreslagna systematiken talar emellertid flera omständigheter. Det är sålunda önskvärt att växtförädlarrättslagen i sin uppbyggnad så nära som möjligt ansluter sig till PatL och ML. Vida-

re kan ett eventuellt framtida nordiskt samarbele underlättas av att lagen är konstruerad på sätt utredningen föreslagit. Jag erinrar i det sammanhanget om att man i Norge f. n. överväger frågan om lagstifning angående skydd för växtförädlingsprodukter. Jag har av dessa skäl stannat för att i departementsförslaget följa utredningens systematik.

I förevarande paragraf regleras sålunda bara frågan om besvär i fråga om slutliga beslut, som har meddelats på ansökningsstadiet. När det gäller beslut av växtsortnämnden i frågor som har kommit upp efter det att registrering beviljats finns bestämmelser om talan i 48 § departementsförslaget.

Första stycket

Enligt första stycket *första punkten* får sökanden föra talan mot slutligt beslut av växtsortnämnden i ärende angående ansökan om registrering av växtsort, om beslutet gått honom emot. I *andra punkten* föreskrivs, att invändare får föra talan mot beslut om bifall till ansökan, trots att invändning i behörig ordning framställts. Enligt *tredje punkten* — som inte finns med i utredningens förslag men som har en motsvarighet i 24 § första stycket tredje punkten PatL och 21 § första stycket tredje punkten ML — får invändning om särskilda skäl föreligger prövas även om invändaren återkallat sin talan.

Med slutligt beslut menas beslut varigenom växtsortnämnden skiljer ärendet från sig, dvs. beslut om avskrivning enligt 11 §, beslut om avslag enligt 12 § och beslut om bifall till registreringsansökan. Mot beslut som inte är slutligt utan rör förfarandet, t. ex. beslut om föreläggande eller anstånd, får särskild talan inte föras.

De enda som får föra talan mot slutligt beslut är sökanden och invändare. Förutsättning för att sökanden skall få föra talan är att beslutet gått honom emot. Ett beslut om bifall till ansökan kan aldrig gå sökanden emot, eftersom växtförädlarrätt bara kan beviljas på grundval av en ansökan som utformats eller godkänts av sökanden. Jag hänvisar till vad jag har anfört vid 7 § om att det ankommer på sökanden att sluttigt bestämma hur beskrivningen skall utformas. Invändare får föra talan mot beslut varigenom ansökan har bifallits. En förutsättning för att invändarens besvär skall tas upp till prövning är att invändningen varit formellt riktig, dvs. att den gjorts skriftligen och inkommit inom föreskriven tid.

Att invändning i vissa fall får prövas trots att invändaren återkallat sin talan motiveras av det allmänna intresset av att oriktiga beslut undanröjs. Om en invändning grundats på att objektiva förutsättningar för växtförädlarrätt enligt invändarens mening inte förelegat är det ett allmänt intresse att frågan prövas även i högre instans. Särskilda skäl för prövning bör då anses föreligga. Om invändaren påstått sig ha bättre rätt än sökanden,

bör han däremot ha rätt att disponera över sin talan, varför prövning ej bör ske efter återkallelse.

Andra stycket

I detta stycke regleras rätten att föra talan mot beslut i fråga om överföring av ansökan. Har ett yrkande om överföring bifallits får enligt *första punkten* sökanden föra talan. Har sådant yrkande däremot avslagits, är det enligt *andra punkten* den som framställt yrkandet som får föra talan mot delsamma.

19 §

I denna paragraf, som motsvarar 17 § i utredningens förslag, ges föreskrifter om sättet att överklaga beslut som avses i 18 § departementsförslaget (jfr 25 § PatL och 22 § ML).

Första stycket

Enligt utredningens förslag skulle talan över slutliga beslut av växtsortnämnden föras hos Kungl. Maj:t i regeringsrätten. Under remissbehandlingen framfördes önskemål om en mellaninstans (avsnitt 5.6). Av skäl som jag har utvecklat i det föregående (avsnitt 6.6) har också jag funnit ändamålsenligt att besvär över växtsortnämndens beslut i första hand prövas av ett organ i vilket biologisk sakkunskap är representerad.

I enlighet härmed föreskrivs i första stycket *första punkten* att sådan talan som avses i 18 §, dvs. talan mot växtsortnämndens slutliga beslut i ärende angående ansökan om växtförädlarrätt samt mot dess slutliga beslut med anledning av en begäran om överföring av ansökan om växtförädlarrätt, skall föras hos lantbruksstyrelsen genom besvär inom två månader från beslutets dag. Enligt *andra punkten* skall den som vill anföra besvär inom samma tid erlägga fastställd besväravgift vid påföljd att besvären annars inte tas upp till prövning.

Besvärstiden överensstämmer med den som gäller enligt PatL och ML.

Andra stycket

Av skäl som jag utvecklat i det föregående (avsnitt 6.6) bör regeringsrätten vara sista instans i ärenden angående växtförädlarrätt.

Enligt PatL och ML får — av skäl som sammanfattats i propositionen till ML (prop. 1969: 168 s. 194 f) — bara sökanden föra talan mot mellaninstansens beslut i patent- resp. mönsterärenden. Anledning saknas att tillämpa en annan ordning inom växtförädlarrätten.

I enlighet härmed föreskrivs i andra stycket, att talan mot beslut av lantbruksstyrelsen får föras av sökanden, om beslutet gått honom emot, och att sådan talan förs hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Regleringen av besvärsrätten enligt detta stycke är anpassad efter den omorganisation av förvaltningsrättskipningen, som enligt det förslag som remitterats till lagrådet den 20 mars 1970 förutsätts genomföras den 1 januari 1972. För tiden intill dess skall talan mot lantbruksstyrelsens beslut enligt en övergångsbestämmelse som jag kommer att föreslå i det följande föras hos Kungl. Maj:t genom besvär inom två månader från beslutets dag. Avsikten är att även sådana besvär skall prövas i regeringsrätten. I anslutning till övergångsbestämmelsen bör därför ett tillägg göras till lagen (1909: 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. Förslag till sådan lagändring torde få anmälas senare.

Myndigheterna har att pröva ansökningar om växtförädlarrätt enligt officialprincipen. Detta överensstämmer med vad som gäller på bl. a. patent- och mönsterskyddsrettens områden. I fråga om den närmare innebörden av officialprincipen kan jag hänvisa till vad jag i det avseendet anförde under förarbetena till ML (prop. 1969: 168 s. 196). Jag vill emellertid erinra om att förslag om ny lagstiftning om förvaltningsprocessen f. n. är under utarbete inom justitiedepartementet och torde komma att läggas fram inom kort. De regler i förevarande hänseende som kan komma att genomföras på grundval av detta förslag blir i princip gällande också på detta område.

20 §

Paragrafen, som motsvarar 18 § i utredningens förslag, innehåller föreskrifter om registrering och kungörande av beslut om bifall till ansökan om växtförädlarrätt samt om kungörande av avskrivnings- och avslagsbeslut (jfr 26 § PatL och 23 § ML).

Den formella uppbyggnaden av denna paragraf är en annan i departementsförslaget än i utredningens förslag. Skälen härtill har angetts i inledningen till specialmotiveringen.

Första stycket

Enligt detta stycke skall, om ansökan om registrering av växtsort bifalls och beslutet härom vinner laga kraft, sorten tas in i växtsortregistret och registreringen kungöras.

Full rättsverkan får beslut om bifall till ansökan om registrering av växtförädlarrätt först efter registreringen. Utgångspunkten för de i 21 § departementsförslaget stadgade tiderna under vilka växtförädlarrätt kan upprätthållas samt för beräkning av årsavgift enligt 23 § första stycket i förslaget är dock dagen för bifall till ansökan.

Tidpunkten då ett beslut om bifall till ansökan om växtförädlarrätt vinner laga kraft är beroende av om invändning gjorts eller inte. Har invändning inte gjorts vinner beslutet omedelbart laga kraft, eftersom klagorätt enligt 18 § inte föreligger i det fallet. Har däremot invändning gjorts, vinner beslutet, om invändaren inte för talan mot detsamma, laga kraft efter

besvärstidens utgång, dvs. två månader från beslutets dag. Beslut av regeringsrätten har givetvis omedelbart laga kraft och skall således leda till registrering utan dröjsmål.

Så snart lagakraftläggande beslut om bifall till ansökan om registrering av växtsort föreligger, skall sorten tas in i växtsortregistret och kungörelse därom utfärdas. Kungörelsen skall offentliggöras på samma sätt som kungörelse om ansökningen enligt 15 §. Kungörelsen om registreringen torde normalt kunna vara mer kortfattad än kungörelsen om ansökningen. Närmare föreskrifter härom kommer att meddelas i tillämpningskungörelsen.

När växtsort registrerats bör sortinnehavaren tillställas ett bevis om registreringen. Föreskrift härom torde komma att meddelas i tillämpningskungörelsen. Ett sådant bevis är inte bärare av någon rättighet utan bara en bekräftelse på att växtförädlarrätt beviljats och att beslutet därom vunnit laga kraft.

Andra stycket

Lagakraftvunnet beslut om att avskriva eller avslå en ansökan som kungjorts enligt 15 § skall enligt föreskrift i detta stycke kungöras. Motivet till denna föreskrift är att allmänheten alltid bör bli underrättad om det slutliga beslutet i ett ärende som en gång kungjorts.

Växtförädlarrätts giltighetstid

21 §

Paragrafen, som motsvarar 4 § i utredningens förslag, innehåller bestämmelser om skyddstiden för växtsort (jfr 40 § PatL och 24 § ML).

Konventionen fastslår i artikel 8 moment 2 att skyddstiden i en unionsstat räknas från den dag då skyddet meddelades. Enligt moment 1 beviljas den rätt som tillerkänns förädlaren av en ny sort eller hans rättsinnehavare, för en begränsad tid som icke får understiga 15 år; för sådana växtslag som vin, fruktträd och deras grundstammar, skogsträd och prydnadsträd får den ej understiga 18 år.

Utredningens förslag upptar i själva lagen ett stadgande av innehåll dels att meddelad växtförädlarrätt kan upprätthållas intill dess 15 eller, såvitt gäller fruktträd, skogsträd, prydnadsträd och vin, 18 år förflutit från det år då ansökningen om växtförädlarrätt beviljades, dels ock att Kungl. Maj:t får för viss växtart förordna om längre skyddstid dock högst 25 år. Utredningen förutsätter att Kungl. Maj:t med stöd av detta bemyndigande skall utsträcka skyddstiderna väsentligt. Som jag i annat sammanhang (avsnitt 6.5) framhållit anser jag emellertid att de verkliga skyddstiderna skall fastställas i lagen.

Flera remissorgan påpekar att utredningens förslag skiljer sig från kon-

ventionen, där det sägs att skyddstiden inte får vara under 15 resp. 18 år, och anser att det inte finns något skäl för att den svenska lagtexten skall avvika från konventionstexten.

För egen del anser jag — som jag närmare utvecklat i det föregående (avsnitt 6.5) — att anledning inte förekommer att i princip bestämma längre skyddstider i den svenska lagen än konventionens minimitider.

Av praktiska skäl bör man dock såsom utredningen föreslår låta alla skyddstider utlöpa vid årsskifte. Visserligen leder detta till att den vars ansökan beviljas i början av ett kalenderår får åtnjuta inemot 16 resp. 19 års skyddstid. Men en sådan regel medför avsevärda administrativa förenklingar, bl. a. vid debiteringen av den årsavgift som skall tas ut enligt 23 § departementsförslaget.

I enlighet med dessa överväganden föreskrivs i nu förevarande paragraf att växtförädlarrätt gäller från den dag, då ansökningen om registrering bifölls, och kan upprätthållas under 15 eller, såvitt gäller vin, fruktträd och deras grundstammar, skogsträd och prydnadsträd, 18 år räknat från ingången av året efter det, då ansökningen bifölls.

Utgångspunkt för skyddstiden är alltså den dag då ansökningen om registrering bifölls. Om klagorätt enligt bestämmelserna i 18 § departementsförslaget inte föreligger sammanfaller denna dag med dagen för registreringen. Föreligger däremot klagorätt sker registrering enligt 20 § departementsförslaget först om beslutet om bifall till ansökningen vinner laga kraft. Också i de fall då registrering sålunda sker vid en senare tidpunkt, räknas skyddstiden från dagen då ansökan bifölls.

Slutpunkt för skyddstiden är alltid utgången av det femtonde resp. det adertonde året efter det år, då ansökningen bifölls. Men växtförädlarrätten kan naturligtvis upphöra tidigare, exempelvis genom att sortinnehavaren underlåter att betala den i 23 § departementsförslaget föreskrivna årsavgiften.

Skogsträd har nämnts bland de växtarter för vilka den längre skyddstiden gäller. Det bör emellertid observeras att lagen inte är avsedd att gälla skogsträd vid ikraftträdandet.

Användande av sortbenämning

22 §

I denna paragraf, som motsvarar 19 § i utredningens förslag, upptas vissa bestämmelser om användning av registrerad sortbenämning.

Föreskrifterna i denna paragraf leder liksom övriga bestämmelser om sortbenämning sitt ursprung från artikel 13 i konventionen. I moment 7 av artikeln stadgas sålunda att envar som i en av unionsstaterna utbjuder eller försäljer förökningsmaterial av en ny sort är skyldig att använda benäm-

ningen på den nya sorten, även efter det att skyddet för sorten upphört. Detta gäller dock enligt moment 10 första punkten inte om en äldre rätt till kännetecknen skulle trädas för när genom användningen av sortbenämningen. Om någon till följd av sådan äldre rättighet är förhindrad att uppfylla den i moment 7 föreskrivna förpliktelsen skall enligt moment 10 andra punkten vederbörande myndighet anmoda förädlaren eller hans rättsinnehavare att föreslå en annan benämning på den nya sorten. Slutligen föreskrivs i artikel 13 moment 8 a) i konventionen att, sedan skydd meddelats en förädlare eller hans rättsinnehavare, benämningen på den nya sorten inte i någon av unionsstaterna kan användas som benämning på annan sort av samma eller närstående art.

Första stycket

Skydd mot att felaktiga sortbenämningar används i handeln finns redan i vårt land genom systemet med obligatorisk statsplombering av utsädesvara, vilket omfattar allt handelsfört utsäde av lantbruksväxter — utom sockerbeta, lin och hampa — samt alla grönyteväxter. En förutsättning för statsplombering är nämligen normalt att sorten införts i rikssortlistan och då så sker fastställs ett namn för sorten. Även ett stort antal köksväxter är intagna i rikssortlistan. För dessa är statsplombering inte obligatorisk men förekommer i icke obetydlig omfattning frivilligt.

För anslutning till konventionen fordras emellertid också i växtförädlarrättslagen en bestämmelse om användning av sortbenämning. En sådan bestämmelse skall enligt konventionen omfatta alla sorter som är eller har varit skyddade. Visserligen är skyldigheten att använda sortbenämning på en inte längre skyddad sort — som utredningen påpekar — egentligen en från den immaterialrättsliga lagstiftningen fristående fråga, som kanske skulle ha sin rätta plats i den lagstiftning som behandlar handelsföringen av utsäde. I likhet med utredningen anser jag dock att stadgandet kan ses som en logisk påbyggnad på lagstiftningen i övrigt och att det alltså kan tas in i denna lag.

Stockholms rådhusrätt har anfört att kravet på att registrerad sortbenämning skall användas även efter skyddstiden är föga lämpligt åtminstone för sådana fall då rätten upphört genom dom, varigenom rätten förklarats ogiltig t. ex. på grund av att nyhetsvillkoret ej varit uppfyllt. Då även i andra fall av växtförädlarrättens upphörande kravet att använda den registrerade sortbenämningen enligt rådhusrätten kan te sig främmande har rådhusrätten föreslagit att bestämmelsen övervägs ytterligare och omredigeras.

Så länge praktisk erfarenhet saknas är det svårt att överblicka om det finns fog för de av rådhusrätten anförda betänkligheterna. Det vill dock synas som om intresset av att en sort behåller sin benämning är oberoende av anledningen till att växtförädlarrätten upphört. Konventionen föreskriver

också helt allmänt att skyddets upphörande inte förändrar skyldigheten att använda sortbenämningen. En annan sak är att fortsatt marknadsföring av sorten under sortbenämningen i vissa av de av rådhusrätten antydda fallen möjligen kan innebära intrång i annans skyddade rätt. Är så förhållandet kan användningen av sortbenämningen och därmed också marknadsföringen hindras. I så fall finns emellertid möjligheter enligt 35 § departementsförslaget att registrera ny sortbenämning. Sistnämnda paragraf ger också utrymme för att i undantagsfall avföra en sortbenämning ur växtsortregistret. Vad rådhusrätten anfört ger mig inte anledning till annan ändring i utredningens förslag än en mindre jämkning av förutsättningarna för att avföra sortbenämning. Jag återkommer här till vid behandlingen av 35 § departementsförslaget.

I enlighet med dessa överväganden föreskrivs i första stycket av denna paragraf att den som yrkesmässigt utbjuder till försäljning eller eljest tillhandahåller förökningsmaterial av växtsort, för vilken registrering skett, skall använda den för sorten registrerade benämningen även sedan skyddstiden för sorten utgått eller växtförädlarrätten eljest upphört.

Skyldigheten att använda sortbenämning åvilar såväl sortinnehavaren själv som andra vilka utnyttjar förökningsmaterial av sorten.

Bestämmelsen i förevarande stycke tillgodoser intresset av att enhetliga sortbenämningar brukas i handeln och ger odlare och konsumenter möjlighet att med säkerhet identifiera en sort. Skyldigheten att använda sortbenämningen efter det att växtförädlarrätten upphört medför att sorten fortfarande att ha en enda benämning även då den kan förökas och omsättas fritt.

Andra stycket

Skydd mot att en registrerad sortbenämning registreras på nytt för en annan sort av samma eller närstående växtart ges genom 8 § andra stycket 4 departementsförslaget. I andra stycket av nu förevarande paragraf kompletteras i anslutning till konventionens artikel 13 moment 8 a) detta skydd med ett förbud att under den tid registreringen består använda registrerad benämning eller en med denna förväxlingsbar benämning för annan sort av samma eller närstående växtart eller för material av sådan sort.

Såsom framgår av formuleringen inträder detta användningsförbud från och med registreringen och varar så länge registreringen består. Att dessa utgångs- och slutpunkter valts beror på att den som avser att använda en sortbenämning inte skall behöva granska andra benämningar än sådana som registrerats, när han undersöker om den kolliderar med andra sortbenämningar.

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i nu förevarande paragraf kan enligt 41 § departementsförslaget dömas till böter och förpliktas ersätta uppkommen skada.

Årsavgifter

23 §

Paragrafen motsvarar 20 § i utredningens förslag och innehåller bestämmelser om årsavgifter (jfr 41 och 42 §§ PatL).

Första stycket

I detta stycke föreskrivs att för växtförädlarrätt skall för varje kalenderår räknat från och med året efter det då ansökan om registrering bifallits erläggas fastställd årsavgift, om annat icke bestämts med stöd av 49 §.

Årsavgift betalas alltså inte för det kalenderår under vilket rätten beviljats. Denna från PatL avvikande reglering — enligt PatL beräknas avgift redan från ansökningsdagen — motiveras med att växtförädlaren normalt inte kan utnyttja sorten ekonomiskt förrän någon tid efter registreringen.

Kungl. Maj:t bemyndigas enligt 49 § departementsförslaget att fastställa årsavgift. I samma paragraf anges också att Kungl. Maj:t kan förordna att ett eller flera av de första åren skall vara avgiftsfria. Erinran om möjligheten till avgiftsbefrielse har intagits i första stycket av förevarande paragraf.

Avsikten är att årsavgiften skall vara lika för alla år, för vilka inte befrielse givits, och att den skall täcka registreringsmyndighetens kostnader för bevarande av växtmaterial av sorten, för efterprovning i viss utsträckning av sortmaterial och för övrigt arbete med sorten. En preliminär uppskattning ger vid handen att årsavgiften bör fastställas till cirka 500 kronor.

Andra stycket

Förfallodag för årsavgift är enligt 23 § andra stycket *första punkten* första dagen av det kalenderår avgiften avser. Eftersom nyårsdagen är helgdag blir i praktiken den 2 januari förfallodag. Infaller den 2 januari på en lördag eller söndag blir närmaste söckendag förfallodag.

Frågan om erläggande av avgift blir emellertid aktuell redan vid beviljandet endast om beslutet omedelbart vinner laga kraft. Föreligger enligt reglerna i 18 § departementsförslaget besvärsmått dröjer det minst två månader innan beslutet vinner laga kraft. Detta innebär att en eller flera förfalldagar kan passeras medan växtförädlarrätten är svävande. I *andra punkten* ges därför — efter mönster av PatL — en kompletterande regel av innehåll att årsavgift för år, som börjat innan växtsorten registrerats eller inom två månader därefter, förfaller först två månader efter dagen för registreringen.

Beträffande förskottsbetalning föreskrivs i *tredje punkten*, att årsavgift inte får erläggas innan registrering skett och inte heller tidigare än sex månader före det kalenderår avgiften avser. Denna regel — som också hämtats från PatL — motiveras med att förskottsbetalningar i vidare omfattning än

som anges här kan medföra komplikationer om årsavgiften höjs eller växtförädlarrätten upphör att gälla sedan avgifter för flera år erlagts i förskott.

Tredje stycket

Detta stycke innehåller — liksom 42 § tredje stycket första punkten PatL — en föreskrift om möjlighet att erlägga årsavgift efter förfallodagen. Föreskriften, som leder sitt ursprung till en vid 1958 års Lissabonkonferens vidtagen ändring i Pariskonventionen för industriellt rättsskydd, innehåller att årsavgift får erläggas inom sex månader efter förfallodagen. Därvid skall dock viss förhöjning utgå. Förhöjningen har för patentärenden fastställts till 20 procent och torde bli densamma för växtförädlarrättsärenden.

Efterkontroll

24 §

Paragrafen, som motsvarar 21 § i utredningens förslag, innehåller en föreskrift om efterkontroll.

En av förutsättningarna för växtförädlarrätt är att växtsorten är beständig (stabil). Detta innebär att sorten efter förökning utförd i enlighet med den av förädlaren anvisade förökningsmetoden i sina väsentliga kännetecken förblir överensstämmande med beskrivningen av sorten. Oftast är det inte möjligt att få helt tillförlitligt besked om stabiliteten hos en ny sort av de fröförökade växtarterna under den begränsade tid som kan anslås för provningen. Ny provning med syfte att kontrollera att sorten inte förändrats med avseende på sina väsentliga egenskaper behövs därför normalt. Liksom det åligger växtsortnämnden att enligt 16 § departementsförslaget föranstalta om prov bör det ankomma på nämnden att låta ombesörja denna efterkontroll. Uppgiften kräver att nämnden har tillgång till ett tvångsmedel mot sortinnehavaren för den händelse erforderligt material inte ställs till förfogande.

I förevarande paragraf föreskrivs därför att växtsortnämnden för kontroll av beständigheten hos registrerad växtsort kan förelägga sortinnehavaren att tillhandahålla nämnden förökningsmaterial av sorten samt erforderliga handlingar och upplysningar.

Påföljden av att sortinnehavaren inte ställer sig ett föreläggande till efterrättelse är, under förutsättning att underlåtenheten utgör hinder för tillförlitlig efterkontroll, att växtsorten avförs ur registret. Detta framgår av 33 § departementsförslaget. Växtsortnämnden bör i föreläggandet erinra sortinnehavaren om påföljden.

Den i paragrafen föreskrivna skyldigheten har till följd att sortinnehavaren för att bevara rättsskyddet under hela skyddstiden måste uppföröka sor-

ten så att han är i stånd att på begäran tillhandahålla nämnden förökningsmaterial för efterkontroll.

I praktiken kommer föreskriften i paragrafen inte att få så stor betydelse. För alla växtarter som omfattas av systemet med obligatorisk statsplombering — dvs. så gott som alla lantbruksväxter och samtliga grönyteväxter — gäller nämligen redan nu att kontrollodling skall ske av allt handelsfört utsäde. Syftet härmed är bl. a. att konstatera att utsädet har de egenskaper som sorten hade vid upptagande i rikssortlistan.

Licens, överlåtelse m. m.

25 §

I paragrafen, som motsvarar 22 § i utredningens förslag, regleras rätten att vidareöverlåta en licens till skyddad växtsort (jfr 43 § PatL och 26 § ML).

Möjligheten för sortlinnehavaren att mot ersättning tillåta annan att framställa förökningsmaterial av skyddad sort och marknadsföra detta, dvs. att bevilja licens, utgör vid sidan av utnyttjande i egen regi sortlinnehavarens väsentliga medel att tillgodogöra sig sortens ekonomiska värde.

En genom licens upplåten nytjtjanderätt till sorten kan vara mer eller mindre omfattande i olika hänseenden. Upplåtelsen kan avse ensamrätt att utnyttja sorten (ensamlicens) eller vara begränsad på så sätt att sortlinnehavaren är oförhindrad att upplåta licens också till andra (enkelt licens). En mångfald varianter kan förekomma i fråga om formerna för licenser liksom i fråga om sättet att beräkna och erlägga ersättning. Över huvud taget kan förhållandena i samband med licensupplåtelser vara mycket skiftande.

Utredningen har framhållit att en viss kontroll av licensavtalen såvitt gäller de för folkhushållet viktigaste växtarterna kunde te sig önskvärd, särskilt med hänsyn till att avtalens innehåll, framför allt licensavgifternas storlek, kan komma att inverka på den allmänna prisnivån på utsädesmarknaden. Utredningen skisserar två olika metoder för en sådan kontroll. Den mest ingripande skulle bestå däri att licensavtal för att gälla skulle fastställas eller godkännas av växtsortnämnden. Alternativt kunde länkas ett krav på att licensavtal skulle ha skriftlig form och inges till växtsortnämnden. Efter att ha övervägt frågan har utredningen kommit till den slutsatsen att avtalsfrihet bör råda på detta område och att ett krav på att licensavtal skulle inges till nämnden knappast skulle ha någon självständig funktion vid sidan av tvångslicensbestämmelser.

För egen del vill jag framhålla att en kontroll av licensavtal, vilken otvivelaktigt för att vara rimligt effektiv skulle fordra en omfattande administration, närmast är en näringspolitisk angelägenhet och som sådan knappast har sin plats i en immaterialrättslig lagstiftning. Däremot behövs, som ut-

redningen understrukit, i växtförädlarrättslagen liksom i övriga immaterialrättslagar bestämmelser om tvångslicens, vilka kan tillgripas om ensamrätten missbrukas. Jag delar alltså utredningens uppfattning att man i växtförädlarrättslagen bör begränsa sig till i huvudsak samma form av reglering av licensavtalen som i PatL och ML.

Första stycket

Licensavtal förutsätter i allmänhet ett visst förtroendeförhållande mellan parterna och normalt också en möjlighet för sortinnehavaren att kontrollera att licensen utnyttjas i enlighet med avtalet. Det bör därför inte förutsättas, att en sortinnehavare, som inte i avtalet inlagit förbud mot överlåtelse av licensen, avsett att sådan överlåtelse skulle vara möjlig. I stället bör det krävas av licenslagare, som vill överlåta licensen, att han visar att överenskommelse därom träffats med sortinnehavaren.

I första stycket av förevarande paragraf föreskrivs därför att om sortinnehavaren medgett annan rätt att yrkesmässigt utnyttja registrerad växtsort (licens), denne får överlåta sin rätt vidare endast om avtal träffats därom.

Bestämmelsen får anses innebära att inte heller underlicens är tillåten utan sortinnehavarens medgivande. Däremot hindrar bestämmelsen inte licensstagaren att vid sitt utnyttjande av sorten anlita kontraktsodlare, som förökar sorten för licensstagarens räkning.

Andra stycket

Överlåtelseförbudet ter sig dock i ett speciellt fall som alltför hårt mot licensstagaren. Om licensen ingår i en rörelse, synes licensstagarens intresse av att kunna överlåta denna eller del av den med alla därtill hörande rättigheter väga tyngre än sortinnehavarens intresse av att kunna kontrollera hur licensen utnyttjas. En total eller partiell överlåtelse av rörelsen bör alltså, om annat inte avtalats, tillåtas utan att medgivande av sortinnehavaren inhämtas. Överlåtaren bör dock inte härigenom bli fri från sina förpliktelser gentemot sortinnehavaren.

I enlighet med dessa överväganden föreskrivs i andra stycket *första punkten* att licens, om den ingår i en rörelse och om annat inte avtalats, får överlåtas i samband med överlåtelse av rörelsen eller del därav, samt i *andra punkten* att i sådant fall överlåtaren alljämt svarar för att licensavtalet fullgörs.

26 §

Paragrafen motsvarar 23 § i utredningens förslag och innehåller vissa bestämmelser om anteckning i växtsortregistret av överlåtelser m. m. (jfr 44 § PatL och 27 § ML).

Första stycket

I första punkten föreskrivs att på begäran och mot fastställd avgift anteckning skall ske i växtsortregistret i fall då växtförädlarrätt övergått på annan eller om licens upplåtits eller överlåtits. Avgiftens storlek bestäms enligt 49 § departementsförslaget av Kungl. Maj:t.

Behörig att begära anteckning är både den från vilken rätten övergått och den som förvärvat rätten. Det åligger sökanden att styrka förhållandet. Om överlåtare resp. upplåtaren är antecknad i registret som sortlinnehavare behövs, såsom framgår av tredje stycket, ingen utredning om hans behörighet. Överlåtelsen eller upplåtelsen styrks enklast genom att överlåtelsehandling eller skriftligt licensavtal företes.

Om en licens har upphört att gälla torde det normalt ligga i parternas intresse att få registeranteckning om licensen avförd. I andra punkten föreskrivs därför att, om det visas att licens som antecknats i registret upphört, anteckningen skall avföras. Är det licensgivaren som begär att anteckningen skall avföras torde som regel licenstagaren böra höras om det inte av företedd bevisning fullt tydligt framgår att licensen upphört.

Andra stycket

I 27—29 §§ departementsförslaget finns regler om tvångslicens. Bestämmelserna i första stycket bör äga motsvarande tillämpning i fråga om dessa regler och en erinran därom har intagits i andra stycket.

Tredje stycket

Delta stycke innehåller en regel om registrerings saklegitimerande verkan. Enligt bestämmelsen skall i mål eller ärende om växtförädlarrätt den anses som sortlinnehavare, vilken senast blivit införd i växtsortregistret i denna egenskap.

Bestämmelsen medför att växtsortnämnden eller annan som önskar kontakt med sortlinnehavaren alltid kan vända sig till den som är antecknad i registret. Denne senare kan utan att styrka sin åtkomst förklara sig avstå från växtförädlarrätten. Men regeln om saklegitimation innefattar ingen reglering av frågan om vem som i det särskilda fallet faktiskt är rätt innehavare av växtförädlarrätten. Den som är antecknad i registret som sortlinnehavare är alltså inte på denna grund ensam behörig att föra talan i mål om växtförädlarrätten. Vanliga processuella regler om talerätt och partsuccession gäller i sådana mål. I mål om intrång i växtförädlarrätten måste käranden självfallet styrka den materiella grunden för sin talan, dvs. bl. a. att intrånget pågick under den tid då han faktiskt var innehavare av växtförädlarrätten eller att han i samband med förvärv av denna har fått skadeståndsanspråk med anledning av intrånget överlåtet på sig. Stadgandet utesluter heller inte att talan kan riktas mot den som genom överlåtelse eller

på annat sätt blivit innehavare av rätten utan att låta anteckning därom införas i registret.

27 §

I paragrafen, som motsvarar 24 § i utredningens förslag, regleras förutsättningarna för meddelande av tvångslicens (jfr 45—47 §§ PatL och 28 § ML).

Eftersom växtförädlarrättslagen avser för folkförsörjningen mycket betydelsefulla produkter behövs skydd i olika former mot att ensamrätten missbrukas. Utredningen har — som framgår av mitt referat av dess betänkande (avsnitt 4.1) — närmare utvecklat detta och därvid också ingående behandlat tvångslicensbestämmelserna. Med anledning av viss kritik mot dessa bestämmelser under remissbehandlingen (avsnitt 5.1) har jag i annat sammanhang (avsnitt 6.1) uttalat att jag funnit att de av utredningen föreslagna bestämmelserna om tvångslicens utformats på ett sätt som ger stora möjligheter till ingripande om ensamrätten brukas på ett från allmän synpunkt icke önskvärt sätt och att bestämmelserna därför bör verka som en spärr mot missbruk av ensamrätten.

Syftet med bestämmelserna om tvångslicens i växtförädlarrättslagen är att möjliggöra ingripande om sortinnehavare inte genom egen marknadsföring eller licensgivning förser marknaden med förökningsmaterial av skyddad sort i en omfattning eller på villkor som kan anses påkallat med hänsyn till allmänna intressen. Handelsmässiga synpunkter eller enskilda intressen skall däremot inte tilläggas självständig betydelse. Härav följer att tvångslicens främst kan komma i fråga då det gäller sorter som är av betydelse som födoämne eller fodervara. Även beträffande grönyteväxter, prydnadsväxter och andra mindre nyttobetonade växtarter torde emellertid spridnings- och prisfrågorna i vissa fall kunna ha ett allmänt intresse.

I överensstämmelse med dessa överväganden har i *första punkten* av förrevarande paragraf föreskrivits att om marknaden inte förses med förökningsmaterial av registrerad växtsort på skäliga villkor och i den omfattning som med hänsyn till folkhushållet eller annat allmänt intresse är påkallat, den som vill här i riket yrkesmässigt utnyttja sorten kan få tvångslicens därtill, om godtagbar anledning till underlåtenheten saknas. Enligt *andra punkten* innefattar tvångslicens även rätt att av sortinnehavaren få förökningsmaterial av sorten i den omfattning som är skälig.

Rätten att få tvångslicens inträder i princip redan när växtförädlarrätt registreras. Men om sortinnehavaren inte omedelbart här efter förser marknaden med de kvantiteter förökningsmaterial som bedöms önskvärda, kan detta bero på att han utnyttjat allt förökningsmaterial till att producera mer förökningsmaterial för att vid introduktionen ha betryggande lager. Detta torde kunna anses försvarligt. Andra godtagbara anledningar till underlåtenhet att tillhandahålla förökningsmaterial kan vara långvarig torka

eller ogynnsamma produktionsbetingelser i övrigt. Mera utpräglade fall av force majeure såsom exempelvis brand i utsädesmagasin eller avbrott i de allmänna kommunikationerna måste givetvis också godtas som skäl att inte leverera.

Rätt till tvångslicens föreligger vidare om sortinnehavarens villkor för leverans eller licensgivning inte är skäligen. Främst i blickfältet kommer här de betingade priserna. Utgångspunkten för bedömning av om sortinnehavarens prissättning är skälig bör vara att han skall få full kostnadstäckning och rimlig vinst. I det senare avseendet måste beaktas att växtförädling ofta innefaller betydande risktagande och förutsätter kvalificerade forskningsinsatser.

När det gäller de viktigaste lantbruksväxterna kan det vara ett allmänt intresse att många deltar i marknadsföringen och konkurrerar inbördes med prisel. I allmänhet kan det därför inte godtas att sortinnehavaren ensam marknadsför förökningsmaterial av sorter inom dessa växtarter. Motsätter sig sortinnehavaren att frivilligt ge licenser i dessa fall bör tvångslicens kunna meddelas.

Har någon fått licens frivilligt men på oskäligen villkor står olika möjligheter öppna för honom om han önskar få villkoren ändrade men inte kan träffa frivillig uppgörelse därom med licensgivaren. Om tillämpning av villkoren skulle vara uppenbart stridande mot god sed eller eljest otillbörligt kan licenstagaren vid domstol utverka jämkning av avtalet. Enligt en allmän rättsgrundsats, som grundas på en analogisk tillämpning av 8 § skuldebrevslagen (1936: 81), anses nämligen domstol ha rätt att jämka otillbörligen avtalsvillkor. Om villkoren kan anses innefatta en konkurrensbegränsning med skadlig verkan genom att på ett från allmän synpunkt otillbörligt sätt påverka prisbildningen, hämma effektiviteten inom näringslivet eller försvåra eller hindra licenstagarens näringsutövning, kan licenstagaren påkalla ingripande enligt konkurrensbegränsningslagen genom näringsfrihetsombudsmannen. En tredje möjlighet för licenstagaren att få oskäligen avtalsvillkor justerade är att han söker tvångslicens enligt nu förevarande paragraf; en frivillig licens hindrar alltså inte tillämpning av tvångslicensbestämmelserna. Att olika möjligheter till jämkning sålunda finns bör vara ägnat att främja en från allmän synpunkt lämplig marknadsföringspolitik från sortinnehavarnas sida.

28 §

I paragrafen, som motsvarar 25 § i utredningens förslag, bestäms vad som skall fordras av tvångslicenstagare och vilka rättigheter sortinnehavaren har, när tvångslicens upplåtits (jfr 49 § PatL och 29 § ML).

Första stycket

För sortinnehavaren är det av vikt att de hos tvångslicenshavaren uppförökade produkterna får en sådan standard att hans anseende hos allmänheten inte äventyras. Tvångslicens får därför enligt detta stycke inte meddelas annan än den som kan antas ha förutsättningar att utnyttja växtsorten på ett godtagbart sätt och i överensstämmelse med licensen.

Kravet innebär att det företag eller den person som söker tvångslicens skall ha ekonomiska resurser och förutsättningar i övrigt att sakkunnigt och effektivt uppföröka sorten och marknadsföra den i erforderlig omfattning. Hinder föreligger inte mot att tvångslicenshavaren anlitar kontraktsodlare för uppförökningen.

Andra stycket

Det har ansetts att sortinnehavaren inte bör berövas möjligheten att själv eller genom andra utnyttja sorten. Därför stadgas i *första punkten* av detta stycke att tvångslicens inte utgör hinder för sortinnehavaren att själv utnyttja sorten eller att upplåta licens. Tvångslicens får alltså inte ges formen av ensamlicens.

Enligt bestämmelsen i *andra punkten* får tvångslicens övergå till annan endast tillsammans med rörelse, vari den utnyttjas eller utnyttjandet avsetts skola ske. Bestämmelsen innebär förbud inte bara mot en fullständig överlåtelse av en tvångslicens utan också mot en partiell överlåtelse, t. ex. i form av underlicens.

29 §

Denna paragraf, som motsvarar 26 § i utredningens förslag, ger vissa bestämmelser om sättet för meddelande av tvångslicens och om upphävande eller ändring av tvångslicens (jfr 50 § PatL och 30 § ML).

Enligt *första punkten* meddelas tvångslicens av rätten, som också bestämmer i vilken omfattning växtsorten får utnyttjas samt fastställer vederlaget och övriga villkor för licensen.

Vid vederlagets bestämmande skall beaktas å ena sidan intresset av att material av sorten blir tillgängligt för allmänheten till skäligt pris och å andra sidan att sortinnehavaren får skälig ersättning. Beror tvångslicensen på att sortinnehavaren erbjudit eller beviljat licens på villkor som leder till för höga priser kräver det allmännas intresse att priserna bringas ner till skälig nivå. Dock disponerar parterna över tvisteföremålet, varför vederlaget inte kan bestämmas till lägre belopp än sökanden har medgett.

Vederlaget kan bestämmas till ett engångsbelopp eller till en löpande licensavgift. Andra villkor kan vara att licenshavaren skall ställa säkerhet för vederlaget eller överlämna bokföringsmaterial för kontroll av ersättningens storlek. Om tvångslicensen också innefattar skyldighet för sortinnehavaren att ställa förökningsmaterial till förfogande, kan rätten fast-

ställa den kvantitet som skall överlämnas och bestämma vederlaget för detta. Vederlaget kan bestämmas exempelvis per planta eller, såvitt angår utsäde, efter vikt.

I *andra punkten* föreskrivs att rätten på yrkande kan upphäva licensen eller fastställa nya villkor för denna, när väsentligt ändrade förhållanden påkallar det. Talan kan föras såväl av sortinnehavaren som av licenstagarren. Ett fall när det kan bli aktuellt att tillämpa denna punkt är när tvångslicens övergått på annan i samband med överlåtelse av rörelse.

I mål om tvångslicens torde det regelmässigt vara lämpligt att yttrande inhämtas av växtsortnämnden.

Växtförädlarrättens upphörande m. m.

30 §

Paragrafen, som motsvarar 27 § i utredningens förslag, behandlar på följd av försummelse att betala årsavgift (jfr 51 § PatL).

Erläggs inte årsavgift såsom föreskrivs i 23 § departementsförslaget är enligt förevarande paragraf växtförädlarrätten förfallen från och med ingången av det år för vilket avgift inte erlagts.

Eftersom 23 § tredje stycket medger betalningsfrist för årsavgiften på sex månader kan först efter denna tids utgång konstateras om växtförädlarrätten förfallit. Har rätten förfallit verkar detta retroaktivt sex månader tillbaka. I vad avser årsavgifter som hänför sig till tiden före rättens registrering kan retroaktiviteten till följd av bestämmelserna i 23 § andra stycket bli längre än sex månader.

Att växtförädlarrätten förfallit konstateras ex officio av växtsortnämnden, som har att avföra sorten ur växtsortregistret och utfärda kungörelse om åtgärden. Föreskrifter härom får meddelas i tillämpningskungörelsen. Som jag närmare kommer att utveckla i anslutning till min behandling av 35 § departementsförslaget anser jag i motsats till utredningen att föreskrift om kungörelse i detta och vissa andra fall inte bör tas in i lagtexten.

Talan om intrång på grund av handling, som begåtts under den tid växtförädlarrätten senare konstateras icke ha varit gällande, kan inte väckas efter det att klarhet vunnits om att rätten förfallit. Däremot kan intrångstalan avseende handling som begåtts under tiden före det kalenderår från vars ingång rätten skall anses ha förfallit givetvis väckas även därefter.

I PatL finns regler om återupprättande av förfallet patent inom viss tid, om patenthavaren haft godtagbar ursäkt för underlåtenheten att betala. Motsvarande regler har inte bedömts behövligen för växtförädlarrättens del. Sveriges advokatsamfund har under hänvisning till att bortfall av växtförädlarrätt kan ha betydande ekonomiska konsekvenser för sortinnehavaren föreslagit att växtsortnämnden åläggs att före såväl förfallodagen som

respittidens utgång skriftligen erinra sortinnehavaren om avgiften och påföljden för underlåtenhet att betala. Enligt min mening bör man emellertid inte lägga flera administrativa uppgifter på nämnden än vad som är oundgängligen nödvändigt. Då det vidare synes mig rimligt att fordra av sortinnehavare att de själva håller reda på förfalldagar för årsavgifter, anser jag att sådan föreskrift som samfundet föreslagit inte bör ges.

31 §

Paragrafen motsvarar 28 § i utredningens förslag och behandlar frågor om hävande av registrering (jfr 52 § PatL och 31 § ML).

Första stycket

Trots att officialprövning föregår registrering av växtsort kan det naturligtvis inträffa att registrering kan komma att ske trots att de grundläggande förutsättningarna rätteligen inte är för handen. I sådana fall skall registreringen kunna hävas.

Ett skäl till hävning bör till att börja med vara att bestämmelsen i 1 § departementsförslaget inte iakttagits. Felet kan bestå i att det inte föreligger någon växtsort i lagens mening eller att sorten tillhör en växtart på vilken lagen inte äger tillämpning.

Registrering bör vidare kunna hävas om växtförädlarrätt meddelats i strid mot 2 §. Ett sådant fall är att annan än den som framställt sorten eller den till vilken hans rätt övergått fått ensamrätten. Ett annat fall är att sorten framställts av utländsk förädlare utom riket och Kungl. Maj:t inte gett förordnande som berättigat denne förädlare att få sorten registrerad här i riket.

Hävning av registreringen bör vidare kunna förekomma om växtförädlarrätt registrerats i strid mot det i 3 § upptagna särskiltnadskravet. Det har t. ex. framkommit att en sort, från vilken den skyddade sorten inte klart kan skiljas, publicerats redan innan ansökan om registrering gjordes eller att förädlaren eller hans rättsinnehavare marknadsfört sorten i Sverige före dagen för registreringsansökan eller utomlands mer än fyra år före nämnda dag.

En förutsättning för att registreringen skall hävas bör alltid vara att hindret mot registrering alltjämt består när frågan om hävning aktualiseras.

Beslutet om hävande av registrering av växtförädlarrätt bör meddelas genom dom av domstol.

I enlighet med dessa överväganden föreskrivs i *första punkten* av första stycket att rätten på talan därom skall häva registrering om sådan skett i strid mot 1 eller 2 § eller mot 3 § första stycket 1. eller tredje stycket och hinder mot registrering alltjämt föreligger.

Vad gäller frågan om vem som är berättigad till växtförädlarrätt är tidpunkten för registreringen avgörande. Däremot saknar det betydelse om

rättigheten uppkommit före eller efter ansökningen om växtförädlarrätt. Att märka är emellertid att den som anser sig ha varit berättigad till registrering normalt torde ha större intresse av att yrka att få registreringen överförd på sig än att begära hävning. Bestämmelse om överföring av registrering finns i 32 § departementsförslaget.

Enligt 52 § första stycket andra punkten PatL får patent inte förklaras ogilligt på den grunden att den som erhållit patentet varit berättigad till blott viss andel däri. Den situationen att annan visar sig på grund av meduppfinnarskap vara jämte patenthavaren berättigad till patentet, kan inte lösas genom att patentet förklaras delvis ogilligt och hel ogiltigförklaring har bedömts innefatta mer våld än nöden kräver. Samma betraktelsesätt bör tillämpas på motsvarande situation inom växtförädlarrätten, men utredningen har inte föreslagit något stadgande härom. För att undvika motsatslut anser jag att växtförädlarrättslagen i denna del bör överensstämma med PatL.

I departementsförslaget anges i enlighet med det sagda i första stycket *andra punkten* av förevarande paragraf att registrering inte får hävas på den grund att den som fått registreringen varit berättigad till endast viss andel i växtförädlarrätten.

Som framgår av vad jag anfört i tidigare sammanhang (avsnitt 6.6) gäller i mål om hävande av registrering liksom i andra mål om växtförädlarrätt rättegångsbalkens allmänna regler om forum i tvistemål.

En kompletterande forumregel enligt vilken talan får väckas vid Stockholms tingsrätt, om det inte finns någon behörig domstol enligt rättegångsbalken, har intagits i 44 § departementsförslaget.

Om skyldighet att underrätta växtsortnämnden och licenstagare angående talan om hävande av registrering stadgas i 43 § departementsförslaget.

Om det brister i de biologiska kraven för växtförädlarrätt, dvs. i kraven på homogenitet eller stabilitet, kan registrering inte hävas enligt denna paragraf. Däremot kan växtsorten i sådant fall avföras ur växtsortregistret. En regel härom finns i 33 § andra stycket departementsförslaget. Jag återkommer till frågan vid behandlingen av sagda paragraf.

Andra stycket

I detta stycke — som utformats efter förebild av 52 § tredje stycket PatL och 31 § andra stycket ML — meddelas särskilda regler om talerätt för den situationen att talan om hävande av registrering grundas på att växtsort registrerats för annan än den som är berättigad därtill enligt 2 §. Talerätt på denna grund tillkommer enligt *första punkten* endast den som påslår sig berättigad enligt 2 §. Sådant talan bör vara tidsbegränsad och i *andra punkten* föreskrivs därför en preskriptionstid av ett år från det kändanden fick kännedom om registreringen och de övriga omständigheter på vilka talan grundas, dvs. de omständigheter som kändanden åberopar till stöd för på-

slåendet att han är berättigad till sorten. En särskild tidsbegränsning på tre år från registreringen gäller enligt *tredje punkten* för det fallet att sortinnehavaren var i god tro när växtförädlarrätten registrerades eller övergick på honom. Motivet till denna tidsbegränsning är hänsynen till sortinnehavaren och till omsättningens intresse. Den goda tron skall ha förelegat när sortinnehavaren fick sorten registrerad för sig eller när han efter registreringen förvärvade rätten till sorten. Preskriptionsbestämmelsen gäller även om sortinnehavaren senare kommit i ond tro.

Tredje stycket

I detta stycke återfinns huvudregeln om talerätt. Motsvarande regel finns i PatL i 52 § andra stycket och i ML i 31 § tredje stycket. Enligt PatL får talan föras, förutom av den som lider förfång av registreringen, av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Taleregeln i ML är i princip densamma. I anslutning härtill föreskrivs i patentkungörelsen resp. mönsterskyddskungörelsen att talan som avses i de berörda lagreglerna föres av åklagare om ej Kungl. Maj:t för särskilt fall förordnar annan myndighet.

Det har bedömts lämpligt att utforma taleregeln i växtförädlarrättslagen på samma sätt som i PatL och ML. I tredje stycket av förevarande paragraf föreskrivs följaktligen att i övriga fall, dvs. fall som inte regleras av andra stycket, talan får föras av var och en som lider förfång av registreringen och, om det är påkallat från allmän synpunkt, av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Frågan om behörig myndighet torde komma att lösas på samma sätt här som i patentkungörelsen och mönsterskyddskungörelsen.

För talan som avses med reglerna i tredje stycket, dvs. talan som har sin grund i annat förhållande än att växtsort registrerats för annan än den som enligt 2 § är berättigad därtill, gäller ingen tidsbegränsning utan talan kan föras under hela skyddstiden.

32 §

Paragrafen motsvarar 29 § i utredningens förslag och behandlar överföring av registrering (jfr 53 § första stycket PatL och 32 § första stycket ML).

I det fall att växtsort registrerats för annan än den berättigade, dvs. förädlaren eller den till vilken förädlarens rätt övergått, kan som framgår av 31 § första och andra styckena den berättigade föra talan om att registreringen skall hävas. Genom sådan talan riskerar han emellertid att inte för egen del kunna förvärva växtförädlarrätt för sorten. Ett nyhetshinder kan ha uppkommit efter registreringen. Därför föreslås i *första punkten* av denna paragraf att om växtsort registrerats för annan än den som är berättigad därtill enligt 2 § rätten skall på talan av den berättigade överföra registreringen på honom.

Rättsverkningarna av en överföring av växtförädlarrätt får i överensstämmelse med vad som uttalats i patentlagpropositionen (prop. 1966: 40 s. 196 f)

bestämmas med principiell utgångspunkt i att rätten anses ha övergått på den nye innehavaren redan vid tidpunkten för registreringen. Äldre avtal om växtförädlarrätten får i princip anses ogiltiga. Efter överföringen kan alltså sådana avtal inte läggas till grund för anspråk från någondera parten. Frågan om och i vilken omfattning förhållandet kan ge upphov till skadeståndsanspråk eller krav på erlagda prestationer får lösas enligt allmänna grundsatser om verkan av avlals ogiltighet. Den nye sortinnehavaren torde också i princip ha rätt att beivra intrång som skett under tiden från registreringen till dess beslutet om överförande vann laga kraft.

De frister som enligt 31 § andra stycket gäller i fråga om talan om registrerings hävande skall enligt *andra punkten* i paragrafen äga motsvarande tillämpning i fråga om talan om överföring.

Skyldighet att underrätta om talan om överföring gäller enligt 43 § departementsförslaget på samma sätt som i fråga om talan om hävande av registrering.

I 53 § andra stycket PatL resp. 32 § andra stycket ML finns en regel av innehåll att om den som fränkänns patentet resp. registreringen av mönstret börjat i god tro utnyttja uppfinningen resp. mönstret yrkesmässigt han äger på vissa villkor fortsätta utnyttjandet. Motsvarighet till dessa stadganden har inte ansetts behövligt i växtförädlarrättslagen. Ett visst skydd åtnjuter en godtroende sortinnehavare genom att talan om överföring inte får väckas mot honom senare än tre år efter registreringen.

33 §

Paragrafen, som motsvarar 30 § i utredningens förslag, behandlar två fall i vilka växtsorten skall avföras ur växtsortregistret.

Första stycket

Som närmare utvecklats vid 24 § är det som regel nödvändigt att efterkontrollera sorter som registrerats enligt lagen om växtförädlarrätt. En förutsättning för att det skall vara möjligt att göra sådan kontroll är normalt att växtsortnämnden såsom kontrollerande organ får tillgång till förökningsmaterial av sorten och till de upplysningar och handlingar som kan behövas. Om sortinnehavaren vägrar att trots förläggande ställa material till förfogande och om kontroll därigenom omöjliggörs bör han förlora ensamrätten till sorten. I detta stycke har därför föreskrivits att om sortinnehavaren inte efterkommit föreläggande av växtsortnämnden enligt 24 § och om underlåtenheten utgör hinder för effektiv efterkontroll av sorten växtsortnämnden skall avföra sorten ur registret. Det framgår av formuleringen att påföljden inte skall inträda om efterkontrollen kan göras trots att sortinnehavaren inte ställt sig föreläggandet till efterrättelse.

Andra stycket

Om det vid efterkontroll eller i annat sammanhang visar sig att den registrerade sorten inte bibehållit de särskiljande egenskaperna fyller sorten inte längre förutsättningarna för ensamrätt. Rätten bör då i en eller annan form upphävas.

Utredningen diskuterar i betänkandet om sådant beslut som här avses skall meddelas av domstol eller av växtsortnämnden. För det förra alternativet talar enligt utredningen att stora ekonomiska värden är förknippade med en växtförädlarrätt och att det skulle innebära en viss trygghet för sortinnehavaren att en sådan rätt inte mot hans vilja bringas att upphöra annat än genom domstols dom. För alternativet att låta beslutet ankomma på växtsortnämnden talar att avgörandet i hithörande frågor så gott som helt beror på en bedömning av biologiska faktorer och att sådana bedömningar görs bäst av nämnden. Enligt utredningens förslag skall växtsortnämnden i den angivna situationen förklara rätten förfallen.

Svenska patentombudsföreningen erinrar om att ogiltigförklaring av patent, varumärke och mönster utan inskränkning faller inom domstols kompetens och finner det principiellt otillfredsställande att den registreringsmyndighet som på ansökan beviljar ett rättsskydd samtidigt tilläggs befogenhet att upphäva skyddet. Föreningen framhåller att tredje man kan ha intresse av att med åberopande av bristande homogenitet eller stabilitet yrka hävning av registreringen och att vederbörande i så fall skulle ha att föra talan inför växtsortnämnden som inte har resurser eller befogenheter att i domstolsmässiga former avgöra ärendet. Föreningen föreslår därför att ogiltighetstalan i sin helhet skall föras inför domstol.

De av utredningen och patentombudsföreningen framförda rättssäkerhetssynpunkterna är beaktansvärda. Emellertid får det antagas att det typiskt sett snarare är det övervakande organet än enskilda personer eller företag som har anledning att ta upp frågor om bristande stabilitet hos rättsskyddad sort. Något behov av förhandlingar mellan enskilda parter i domstolsmässiga former torde knappast föreligga. Den bästa sakliga kompetensen att bedöma frågor av denna art föreligger givetvis hos växtsortnämnden. Jag ansluter mig därför till utredningens förslag att det bör ankomma på nämnden att fatta avgörandet i här avsedda fall. Rättssäkerhetssynpunkten torde få anses tillräckligt tillgodosedd genom möjligheten att överklaga växtsortnämndens beslut.

I anslutning till dessa överväganden föreskrivs i andra stycket att om registrerad växtsort finnes icke ha bibehållit det eller de kännetecken som vid registreringen skilde sorten från andra sorter, växtsortnämnden skall avföra sorten ur registret.

Att klagorätt föreligger mot beslut som avses i detta lagrum framgår av 48 § departementsförslaget. Om beslutet att avföra växtsorten föranletts av

att sortinnehavaren inte efterkommit föreläggande enligt 24 § kan bristen avhjälpas i fullföljdsinstansen. Sker detta skall beslutet undanröjas och ärendet återförvisas till växtsortnämnden för förnyad behandling.

34 §

Paragrafen, som motsvarar 31 § i utredningens förslag, behandlar avstående från växtförädlarrätt (jfr 54 § PatL och 33 § ML).

Första stycket

Här föreskrivs att om sortinnehavaren skriftligen hos växtsortnämnden avstår från växtförädlarrätten nämnden skall avföra sorten ur registret.

Att krav på skriftlig form uppställts beror på att ett avstående från växtförädlarrätt har viktiga konsekvenser för sortinnehavaren och att misstag därför bör förebyggas.

Den ende som kan med rättslig verkan avstå från växtförädlarrätt är den i registret antecknade sortinnehavaren. Är flera saminnhavare till rätten måste ansökan göras av samtliga. Ett avstående kan återkallas ända till dess beslut meddelats av växtsortnämnden.

Finns i fall då sortinnehavaren avstår från växtförädlarrätt licensupplåtelse antecknad i registret krävs inte att licenstagaren samtyckt till att växtsorten avförs. Licenstagaren bör dock underrättas och beredas tid att tillvarata sina intressen. Föreskrift härom kommer att intas i tillämpningskungörelsen. Om avståendet strider mot de förpliktelser sortinnehavaren enligt avtal har med licenstagaren kan han bli skadeståndsskyldig gentemot denne.

Visar det sig sedan växtsorten avförts ur registret att någon annan än den i registret antecknade sortinnehavaren var berättigad till växtförädlarrätten kan den berättigade ha en fordran på skadestånd av sortinnehavaren. Däremot kan han inte få rätten återupplivad. Om den berättigade gör invändning mot rättens avförande ur registret redan innan beslut meddelats får växtsortnämnden förfara efter omständigheterna, exempelvis hänvisa honom att inom viss tid väcka talan om överföring av växtförädlarrätten. Har sådan talan väckts, får enligt andra stycket växtförädlarrätten inte förklaras upphävd förrän tvisten avgjorts.

Andra stycket

I de fall då växtförädlarrätt utmätts eller tvist om överföring av sådan rätt anhängiggjorts vid domstol skulle sortinnehavaren kunna beröva utmätningssökanden resp. den berättigade hans rätt genom att avstå från rätten. För att förhindra detta stadgas i andra stycket att sorten i de angivna situationerna inte får avföras ur registret så länge utmätningen består eller tvisten inte blivit slutligt avgjord. I anslutning härtill föreslås också den ändringen i utsökningslagen att om växtförädlarrätt utmätts ut-

mättningsmannen genast skall sända bevis därom till växtsortnämnden. Till detta förslag återkommer jag i det följande (avsnitt 8.2).

35 §

Paragrafen motsvarar 32 § i utredningens förslag. I dess första stycke behandlas vissa fall då registrerad sortbenämning måste utbytas mot ny benämning. Andra stycket föreskriver att i dessa fall sortlinnehavaren skall beredas tillfälle att föreslå ny benämning. Enligt tredje stycket kan i vissa undantagsfall registrerad benämning avföras ur registret.

Paragrafen saknar av naturliga skäl motsvarighet i PatL och ML. Inte heller VmL har någon direkt motsvarighet till paragrafen. Däremot finns i VmL vissa bestämmelser om hävande av registrering av varumärke (25—27 §§). Reglerna har emellertid utformats annorlunda i växtförädlarrättslagen än i VmL. Detta beror på att varumärket har karaktären av en privaträtt till kännetecknen medan växtförädlarrätten inte avser benämningen utan sorten som sådan; sortbenämningen är en beteckning, som av allmänna hänsyn obligatoriskt skall finnas på skyddade sorter. Denna skillnad har också föranlett att medan beslut om hävande av varumärkesrätt enligt VmL fattas av domstol frågor om utbyte och avförande av registrerad sortbenämning har ansetts böra avgöras i administrativ ordning.

Första stycket

Vid registrering av sortbenämning sker en officialprövning, vars syfte är att förhindra benämningar som strider mot allmänna intressen eller inkräktar på annans enskilda rätt. Eftersom en administrativ prövning aldrig kan bli helt effektiv har det bedömts nödvändigt att ge möjlighet att byta ut registreringar, som redan från början inte hade bort registreras eller som sedermera kommit att bli sådana att de strider mot de av allmänna hänsyn i 8 § uppställda förutsättningarna för registrering.

I första stycket *första punkten* föreskrivs därför att om sortbenämning registrerats i strid mot växtförädlarrättslagen och om skälet mot registrering alljämt föreligger växtsortnämnden skall registrera ny benämning för växtsorten. Här avses alltså sådana fall, då registrering rätteligen aldrig skulle ha skett, eftersom något av de i 8 § angivna hindren mot registrering föreläggat men förbisetts eller inte varit bekant. En ytterligare förutsättning för utbyte av benämningen är att hindret kvarstår. En benämning som registrerats i strid mot en för annan gällande varumärkesrätt kan inte längre bytas ut om varumärkeshavaren sedermera medger att benämningen får användas för sorten. Utbyte kan heller inte ske om varumärke under mellantiden förlorat sin särskiljningsförmåga och varumärkesskyddet på så sätt gått förlorat.

I *andra punkten* av första stycket föreskrivs att detsamma gäller, dvs. växtsortnämnden skall registrera ny benämning för sorten, om den registre-

rade sortbenämningen uppenbarligen blivit ägnad att vilseleda allmänheten eller om den blivit stridande mot allmän ordning eller ägnad att väcka förargelse. Här avses fall då benämningen inte vid tiden för registreringen stred mot 8 § andra stycket 2 eller 3 men senare kommit att göra det.

Att den inte längre godtagbara sortbenämningen alltid måste ersättas med en ny benämning sammanhänger med att sorten enligt 22 § inte får marknadsföras utan registrerad benämning. Eftersom det normalt är ett allmänt intresse att registrerade sorter finns tillgängliga får marknadsföringen inte hindras av frånvaro av sortbenämning. Härav följer att inte bara enskilda som har ett direkt intresse av marknadsföringen — sortinnehavare och licenstagare till sorten — har rätt att begära utbyte av sortbenämningen utan att också växtsortnämnden ex officio har att tillse att varje registrerad sort alltid har en godtagbar benämning.

När ny sortbenämning registreras skall den äldre benämningen avföras ur registret. Någon särskild föreskrift härom har inte ansetts behövlig.

Andra stycket

Föreskriften om obligatorisk sortbenämning på registrerade sorter har tillkommit främst av allmänna hänsyn. Samtidigt kan givetvis benämningen vara av vitalt intresse för sortinnehavaren. I andra stycket har därför föreskrivits att sortinnehavaren skall beredas tillfälle att föreslå ny benämning i de fall då enligt första stycket utbyte av benämning skall göras.

Tredje stycket

Att skyddstiden för en registrerad sort utgår eller att växtförädlarrätten eljest upphör medför inte att sortbenämningen därefter saknar betydelse. Ty enligt 22 § får som tidigare angetts en sort som varit skyddad inte marknadsföras efter skyddets upphörande utan att den registrerade sortbenämningen därvid används. Att en sort avregistreras medför följaktligen inte att sortbenämningen avförs ur registret.

Emellertid kan det tänkas situationer, då det kan te sig angeläget att en registrerad sortbenämning avförs. Ett sådant fall kan vara att en sortinnehavare önskar använda en benämning som sedan länge varit ur bruk på en ny sort. Ett annat länkbart fall är att registrering av växtsort hävts genom dom, exempelvis på den grunden att sorten inte tydligt kunnat skiljas från andra sorter. Förutsättningar för avregistrering av sortbenämning bör dock alltid vara att skyddstiden för sorten ulgått eller växtförädlarrätten eljest upphört och att sortbenämningen inte längre används. Ett ytterligare villkor bör vara att risk för förväxling inte uppkommer och att avregistreringen inte på annat sätt skadar allmänna eller enskilda intressen. Det bör ankomma på växtsortnämnden att pröva att dessa villkor är uppfyllt.

I enlighet med dessa överväganden föreskrivs i tredje stycket att på sort-

innehavarens begäran eller då anledning därtill eljest föreligger registrerad benämning på sort, för vilken skyddstiden utgått eller växtförädlarrätten eljest upphört, får avföras ur växtsortregistret efter prövning av växtsortnämnden, om benämningen inte längre används.

Utredningen har föreslagit att i slutet av detta avsnitt skulle intas en särskild paragraf, 33 §, av innehåll att växtsortnämnden skulle utfärda kungörelse i fall då växtförädlarrätt förfallit eller förklarats upphörd eller när växtförädlarrätt genom lagakraftvunnen dom förklarats ogiltig eller blivit överförd eller när ny sortbenämning registrerats eller sortbenämning avförts ur växtsortregistret. Motivet härtill torde ha varit att det bedömts vara lämpligt att ge intresserade tillfälle att följa utvecklingen inom växtförädlarrätten. Jag delar utredningens uppfattning att kungörelse bör utfärdas i de angivna fallen men anser att föreskrifter härom inte behöver tynga lagtexten utan kan tas upp i tillämpningskungörelsen. Mitt ställningstagande i denna fråga överensstämmer med det min företrädare gjorde under förberedelserna till ML (prop. 1969: 168 s. 229).

Ansvar och ersättningskyldighet m. m.

Bestämmelserna om ansvar, ersättningskyldighet och s. k. säkerhetsåtgärder har i utredningens förslag utformats i mycket nära anslutning till motsvarande bestämmelser i PatL och ML.

Förslaget kritiserar av länsåklagaren i Värmlands län, som uttalar att de här föreslagna straffbestämmelserna utgör exempel på sådana straffsanktioner som kan undvaras. Till slöd härför anför länsåklagaren bl. a. att frågor om intrång i växtförädlarrätt kan förväntas bli av säregen beskaffenhet och såvitt gäller åtalsfrågan svåra att bedöma, varför det synes vara ett samhällsintresse att kostnadskrävande förundersökningar i sådana mål undviks. Länsåklagaren framhåller vidare att skadeståndsreglerna i förslaget enligt hans mening är så utformade att de kan verka tillräckligt avhållande på den som vill göra intrång i växtförädlarrätt. Även RÅ hyser av enahanda skäl tvekan om förslaget är ändamålsenligt men vill med hänsyn till att frågan sammanhänger med sanktionssystemet på andra håll inom det immaterialrättsliga området och särskilt i PatL inte motsätta sig detsamma.

För egen del kan jag väl förstå de framförda betänkligheterna, vilka också med varierande styrka anfördes under förarbetena till PatL och ML. Dessa betänkligheter ledde till att de då framlagda förslagen i skilda hänseenden modifierades. Jag kan inte finna att växtförädlarrätten skiljer sig från patent- eller mönsterrätten på sådant sätt att det skulle vara sakligt motiverat att här föreslå särlösningar i fråga om ansvars- och skadestånds-

reglerna. Rent principiellt synes också enhetliga regler vara önskvärda. Jag har därför stannat för att uppta utredningens förslag i sak oförändrade i departementsförslaget.

36 §

I paragrafen, som motsvarar 34 § i utredningens förslag, regleras under vilka förutsättningar ansvar kan utkrävas för intrång i växtförädlarrätt (jfr 57 § PatL och 35 § ML).

Första stycket

Enligt detta stycke skall den som uppsåtligen gör intrång i växtförädlarrätt dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Intrång i växtförädlarrätt föreligger om någon utan sortlinnehavarens lov förelägger åtgärd som enligt 4 § är förbehållen denne. För intrångspåföljd förutsätts att åtgärden vidtagits efter det beslut om växtförädlarrätt vunnit laga kraft. För ansvar krävs att gärningen skett uppsåtligen. Straffsatsen motsvarar vad som gäller inom immaterialrätten i övrigt. Frihetsstraff bör endast ifrågakomma vid mycket grova intrångsfall.

Såvitt gäller medverkan till intrång i växtförädlarrätt skall de allmänna bestämmelserna i brottsbalken tillämpas.

Växtförädlarrätten omfattar ingen rätt till sortbenämningen. Oriktig användning av denna kan därför inte föranleda intrångspåföljd. Däremot finns det en särskild straffbestämmelse för sådana fall i 41 § departementsförslaget.

Andra stycket

Intrång i växtförädlarrätt bör liksom patent- och mönsterintrång vara s. k. angivelsbrott. Även i så måtto bör överensstämmelse råda med patent- och mönsterrätten att som en ytterligare förutsättning för åtal uppställs att åklagaren av särskilda skäl finner allmänna hänsyn kräva åtal.

I andra stycket ges därför den föreskriften att allmänt åtal för intrång i växtförädlarrätt får väckas endast om målsägande anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt.

Beslutar åklagaren att inte åtala, kan målsäganden enligt allmänna regler själv väcka åtal. Med målsägande avses här i första hand sortlinnehavaren. Men även licenstagare har ställning som målsägande och kan följaktligen självständigt anmäla intrång till åtal.

37 §

I paragrafen, som i utredningens förslag motsvaras av 35 §, behandlas frågan om skadestånd vid intrång i växtförädlarrätt (jfr 58 § PatL och 36 § ML).

Första stycket

Här föreskrivs i *första punkten* att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör intrång i växtförädlarrätt skall utge skälig ersättning för utnyttjandet av växtsorten samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget medfört. Enligt *andra punkten* kan ersättningen jämkas om endast ringa oaktsamhet föreligger.

Vid bedömningen av om oaktsamhet föreligger vid intrång i växtförädlarrätt bör beaktas dels att det är ett förhållandevis litet antal företag som ägnar sig åt framställning av eller handel med utsäde, dels att sortimentet på marknaden är tämligen begränsat och upplysningarna om skyddade sorter lätt tillgängliga. Det bör därför normalt kunna fordras av företag i branschen att de håller sig underrättade om vilka sorter som är skyddade. Följaktligen bör stränga krav på aktsamhet ställas på dem som yrkesmässigt utnyttjar eller avser att utnyttja förökningsmaterial av sådana växtarter som omfattas av skyddssystemet.

Skadesländet bör vid intrång som begåtts uppsåtligen eller av oaktsamhet, som inte är ringa, fullt ut täcka den lidna skadan. Om det är svårt att åstadkomma tillfredsställande bevisning om skadans storlek kan domstolen med stöd av 35 kap. 5 § rättegångsbalken uppskatta skadan till skäligt belopp.

Andra stycket

I detta stycke föreskrivs att den som utan uppsåt eller oaktsamhet gör intrång i växtförädlarrätt skall utge ersättning för utnyttjandet av sorten om och i den mån det finnes skäligt. Vid skälighetsbedömningen torde normal licensavgift betraktas som maximum och förhållandevis stort utrymme ges för jämkning nedåt.

Tredje stycket

Här återfinns den i moderna svenska immaterialrättslagar regelbundet förekommande preskriptionsregel som anger att talan om ersättning för intrång skall väckas inom fem år från det skadan uppkom vid påföljd att rätten till ersättning annars är förlorad.

Utgångspunkten för preskription är således den tidpunkt då skadan inträffade. Som regel torde denna tid sammanfalla med den tidpunkt då intrånget skedde, men vissa typer av skador, exempelvis nedgång i egen försäljning, kan inträffa senare. Som en yttersta preskriptionstid gäller i sådana situationer den vanliga tioåriga fordringspreskriptionen, vars utgångspunkt är den skadebringande handlingen, alltså i detta fall intrånget.

38 §

Paragrafen, som motsvarar 36 § i utredningens förslag, innehåller föreskrifter om s. k. säkerhetsåtgärder (jfr 59 § PatL och 37 § ML).

Första stycket

Enligt *första punkten* kan rätten efter vad som är skäligt till förebyggande av fortsatt intrång förordna, att växtmaterial med avseende å vilket intrång föreligger skall mot lösen utlämnas till den som lidit intrånget eller ock förstöras. En förutsättning för sådant förordnande är att yrkande därmed framställs av den som lidit intrång.

Exempel på situationer då ett förordnande enligt denna bestämmelse kan bli aktuellt är att växtmaterial av en skyddad sort framställts eller importerats utan sortinnehavarens lov och sortinnehavaren kan bevisa att materialet är avsett att marknadsföras eller såvitt gäller prydnadsväxter användas för förökningsändamål. Denna bevisskyldighet torde visserligen normalt vara svår att fullgöra men synes kunna få praktisk betydelse exempelvis vid upprepad import av prydnadsväxter som uppges vara konsumtionsvara men används som förökningsmaterial.

Utlämnande mot lösen till målsäganden bör vara det normala i de angivna situationerna. Förordnande om förstöring av materialet torde höras bara i undantagsfall.

Att med intrång jämföras olovligt utnyttjande under ansökningstiden framgår av 39 §.

Åtgärd som avses i första stycket kan riktas inte bara mot växtmaterial som finns hos den som gjort intrånget utan också mot material som förvärvat av annan, i den mån fortsatt intrång kan befaras på grund av dennes innehav. Till skydd för godtroende förvärvare föreskrivs dock i *andra punkten* att förordnande inte får avse den som i god tro förvärvat materialet eller särskild rätt till detta och som inte själv gjort intrång i växtförädlarrätten.

Andra stycket

För att säkerställa framtida verkställighet av beslut om åtgärd enligt första stycket stadgas i andra stycket att om brott som anges i 36 § skäligen kan antas föreligga material som avses i första stycket får tas i beslag. Vad som är föreskrivet om beslag i brottmål äger därvid tillämpning.

En förutsättning för tillämpning av andra stycket är således att ansvarstalan förs i intrångsmålet. Yrkas på grund av intrånget bara skadestånd eller förs endast talan om säkerhetsåtgärd blir i stället bestämmelserna i 15 kap. 3 § rättegångsbalken om handräckning tillämpliga.

Tredje stycket

För att förebygga värdeförstörelse ges i detta stycke en undantagsregel av innehåll att rätten utan hinder av vad som sägs i första stycket kan förordna att innehavare av sådant material som avses i första stycket skall äga förfoga över detta material mot skäligt vederlag och på skäliga villkor i övrigt.

39 §

I paragrafen, som motsvarar 37 § i utredningens förslag, regleras rätten till skadestånd för olovligt utnyttjande av en sort under ansökningstiden (jfr 60 § PatL och 38 § ML).

Första stycket

Enligt PatL och ML räknas skyddstiden efter beviljandet av patent resp. mönsterrätt retroaktivt från den dag då ansökningen om skydd gjordes. Under sådana förhållanden ter det sig logiskt att möjlighet ges att ingripa retroaktivt mot intrång som gjorts under ansökningstiden. Bestämmelser härom finns i 60 § PatL och 38 § ML.

Då det gäller växtförädlarrätt är utgångspunkten för skyddstiden enligt 21 § departementsförslaget, som bygger på artikel 8 i konventionen, den dag då ansökningen om registrering bifölls. Det kan då synas följdriktigt att inte ge intrångsskydd under ansökningstiden. Emellertid ger konventionen utrymme för sådant skydd genom artikel 7 moment 3, enligt vilket unionsstat får vidta åtgärder för att skydda förädlaren eller hans rättsinnehavare mot missbruk från tredje mans sida under perioden mellan ansökningen om skydd för en ny sort och beslutet i anledning därav.

För innehavaren av en ny sort kan det vara av avgörande ekonomisk betydelse att han får tillfälle att ensam introducera sorten på marknaden. En uppförökning och marknadsföring av sorten utan hans tillstånd under ansökningstiden kan vålla honom stor skada. I sak finns det därför behov av visst skydd mot intrång redan före registreringen av växtförädlarrätten.

I anslutning till dessa överväganden föreskrivs i första stycket *första punkten* att om någon yrkesmässigt utnyttjar växtsort, som avses med ansökan om registrering, vad som sägs om intrång i växtförädlarrätt äger motsvarande tillämpning, under förutsättning att ansökningen leder till registrering.

I motsats till vad utredningen antar torde talan enligt denna bestämmelse kunna väckas redan innan registrering skett. Rättegångsbalken ger nämligen vissa möjligheter att väcka talan redan tidigare (se NJA II 1943 s. 158 f). I varje fall bör det vara möjligt att väcka en talan om säkerhetsåtgärder innan registrering har meddelats.

Föreskriften i första punkten innebär att skydd åtnjuts mot sådana utnyttjanden som skulle anses som intrång om växtförädlarrätt meddelats.

Emellertid anser jag att man — i analogi med vad som skett i PatL och ML — bör begränsa skyddet från början och låta det växa ut successivt. Intrång på ett tidigt stadium eller närmare bestämt fram till kungörandet av ansökan bör sålunda bara föranleda sådant begränsat skadeståndsansvar, som avses i 37 § andra stycket, dvs. motsvarande normal licensavgift med utrymme för jämkning nedåt. Efter kungörandet bör inträda skadeståndsansvar enligt 37 § första stycket. Straffansvar bör, som utredningen föreslagit, förbehållas de fall, då intrång sker efter det att växtförädlarrätt meddelats.

I enlighet med det anförda föreskrivs i *andra punkten* av första stycket att det icke får dömas till straff och att ersättning för skada på grund av utnyttjande som sker innan ansökningen kungjorts enligt 15 § får bestämmas endast enligt 37 § andra stycket.

Andra stycket

Under förarbetena till PatL och ML har uppmärksamats att den mot första stycket i förevarande paragraf svarande regeln kunde leda till rättsförlust, om ingen särregel tillfogats. Till följd av den preskriptionsbestämmelse, som i nu förevarande lagförslag återfinns i 37 § tredje stycket, skulle nämligen ersättningsanspråk kunna gå förlorat om det inte ansågs möjligt eller lämpligt att väcka talan förrän efter registrering och registreringsärendets handläggning exempelvis på grund av överklagande drog ut på tiden. För att undvika rättsförlust i dessa fall föreskrivs därför i PatL och ML att preskriptionsbestämmelsen inte äger tillämpning, om ersättnings-talan väcks senast ett år efter det att patentet meddelades resp. mönstret registrerades.

Utredningen hade inte funnit behov föreligga av en sådan utsträckning av preskriptionstiden. Jag anser emellertid att det finns lika goda skäl för detta på växtförädlarrättens område som på patent- och mönsterrätternas.

I andra stycket föreskrivs därför att bestämmelsen i 37 § tredje stycket inte äger tillämpning, om ersättnings-talan väcks senast ett år efter det växtförädlarrätten registrerades.

40 §

Paragrafen, som motsvarar 38 § i utredningens förslag, innehåller regler om befrielse från intrångspåföljd i fall då registrering av växtsort hävs (jfr 61 § PatL och 39 § ML).

Första stycket

Enligt detta stycke får inte dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd enligt 36—39 §§, om registrering av växtsort hävts genom dom som vunnit laga kraft.

Föreskriften blir tillämplig i intrångsprocess, som pågår när dom på

hävande av registreringen vinner laga kraft, och senare rättegång som avser intrång före den nämnda tidpunkten. En redan lagkraftvunnen dom på intrång i växtförädlarrätt påverkas däremot givetvis inte i och för sig av en senare hävning av registreringen. Till rättstillämpningen torde få överlämnas frågan om sådan hävning kan föranleda resning av en lagkraftvunnen intrångsdom.

Andra stycket

Under förarbeten till VmL, PatL och ML diskuterades livligt frågan hurvida en invändning om att ensamrätten borde vara ogiltig skulle kunna prövas i ett intrångsmål. Jag hänvisar till prop. 1960: 167 s. 188 f, 256 ff och 266 f, prop. 1966: 40 s. 227, 350 f och 366 samt prop. 1969: 168 s. 248, 346 f och 350. I samtliga angivna lagar har slutligen valts den lösningen att en sådan prövning måste göras i särskild rättegång. Utredningens förslag innebär en ordning som helt överensstämmer med VmL, PatL och ML. Mot denna lösning har Sveriges advokatsamfund upprepat av samfundet tidigare gjorda invändningar, nämligen i huvudsak att regeln kan leda till att intrångsfrågan inte blir prövad inom rimlig tid och att de skilda frågorna av flera skäl bör bedömas i ett sammanhang och av samma domare. Samfundet har tillagt att bestämmelsen blir särskilt olämplig om specialforum inte införs.

För egen del har jag den uppfattningen att någon från alla synpunkter helt tillfredsställande lösning på den här diskuterade frågan inte går att åstadkomma men att de starkaste sakliga skälen talar för ett stadgande av samma innehåll som det som upptagits i de angivna lagarna. Härtill kommer det uppenbara intresset av enhetlig reglering av frågan i alla immaterialrättslagar. Att som tidigare nämnts (avsnitt 6.6) specialforum inte föreslås i denna lag utgör enligt min mening inte skäl till någon särlösning för växtförädlarrättens del; specialforum förekommer f. ö. inte heller enligt vare sig VmL eller ML.

I enlighet med utredningens förslag föreskrivs därför i andra stycket *första punkten* att om i ett mål om intrång i växtförädlarrätt den mot vilken talan förs gör gällande att registreringen bör hävas, rätten skall på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om registreringens hävande slutligt prövas. I *andra punkten* föreskrivs, att om talan härom icke är väckt, rätten skall i samband med vilandeförklaringen förelägga vederbörande viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

41 §

Paragrafen, som motsvarar 39 § i utredningens förslag, innehåller en straffbestämmelse anknuten till stadgandena i 22 § om användning av sortbenämning.

Enligt 22 § skall den som yrkesmässigt utbjuder till försäljning eller eljest tillhandahåller förökningsmaterial av växtsort, för vilken registrering

skett, härvid använda den för sorten registrerade benämningen. Denna skyldighet föreligger även sedan skyddstiden för sorten utgått eller växtförädlarrätten eljest upphört. Vidare föreskrivs i 22 § att registrerad benämning på sort eller en med denna förväxlingsbar benämning inte får användas för annan sort av samma eller närstående växtart eller för material av sådan sort, så länge registreringen av benämningen består.

Den positiva skyldighet och det förbud, som sålunda uppställts i 22 §, kräver som komplement en sanktionsbestämmelse för fall av överträdelse. Utöver uppsåtliga gärningar bör överträdelse av oaktsamhet straffbeläggas. Svårare straff än böter torde inte behövas. Eftersom bestämmelsen i 22 § tillkommit främst i handels- och konsumtionens intresse bör förseelser enligt paragrafen ligga under allmänt åtal. Skadeståndsskyldighet bör föreligga under samma förutsättningar som straffansvar. För att förhindra oskäligen resultat bör en jämningsregel finnas för ringa fall av oaktsamhet.

I förevarande paragraf föreskrivs således i *första punkten* att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 22 § dömes till böter, i *andra punkten* att han även skall ersätta uppkommen skada och i *tredje punkten* att ersättningen kan jämkas om oaktsamheten är ringa.

Rättegångsbestämmelser

42 §

Paragrafen, som motsvarar 40 § i utredningens förslag, reglerar möjligheterna till fastställsetalan (jfr 63 § PatL och 41 § ML).

Man får räkna med att det inom växtförädlarrätten liksom inom patenträtten och mönsterrätten, kan finnas behov av att kunna föra fastställsetalan av två slag, nämligen dels för prövning av fråga om växtförädlarrätt består, dels för prövning av om visst förfarande utgör intrång i växtförädlarrätt. Den förra typen av fastställsetalan torde i motsats till den senare kunna föras med stöd av rättegångsbalkens bestämmelser i 13 kap. 2 §. En särskild regel behövs därför strängt taget bara för det senare fallet men praktiska skäl talar för att båda typerna av fastställsetalan regleras i den nya lagen.

I enlighet med dessa överväganden föreskrivs i *första stycket* att sortinnehavare eller den som på grund av licens får utnyttja växtsort kan föra talan om fastställsetala huruvida han på grund av registreringen åtnjuter skydd mot annan, ifall ovisshet råder om förhållandet och detta länder honom till förfång, samt i *andra stycket* att under samma villkor den som driver eller avser att driva verksamhet kan föra talan mot sortinnehavaren om fastställsetala, huruvida hinder föreligger mot verksamheten på grund av registreringen.

Rätt att föra fastställsetalan enligt första stycket tillkommer enligt

paragrafen såväl sortinnehavare som licenstagare. Den senare skall enligt 43 § departementsförslaget underrätta sortinnehavaren om han avser att väcka fastställsetalan.

Om svaranden i mål om fastställsetalan gör invändning om att registreringen bör hävas, bör samma regler gälla som vid sådan invändning i intrångsmål. I *tredje stycket* har därför upptagits en hänvisning till 40 § andra stycket.

43 §

Paragrafen, som motsvarar 41 § i utredningens förslag, innehåller vissa föreskrifter om underrättelseskyldighet (jfr 64 § PatL och 42 § ML).

Första stycket

Enligt *första punkten* skall den som vill väcka talan om hävande av registrering av växtsort, om överföring av registrering eller om meddelande av tvångslicens anmäla delta till växtsortnämnden samt underrätta var och en som enligt växtsortregistret innehar licens att utnyttja sorten. Enligt *andra punkten* skall licenstagare som vill väcka talan om intrång i växtförädlarrätten eller om fastställelse enligt 42 § första stycket underrätta sortinnehavaren därom.

Syftet med föreskrifterna om skyldighet att underrätta licenstagare resp. sortinnehavare är att bereda vederbörande tillfälle att bevaka sin rätt. Att växtsortnämnden skall underrättas är föranlett av önskemålet att sådana rättsliga åtgärder som är ägnade att påverka sortinnehavares eller licensstagares växtförädlarrätt antecknas i växtsortregistret. Anteckningar i registret bör följaktligen göras då anmälningar kommer in. Föreskrift härom kommer att tas upp i tillämpningskungörelsen.

Andra stycket

Underrättelseskyldighet skall enligt andra stycket anses fullgjord, när underrättelse i belald rekommenderad försändelse sänts under den adress som antecknats i växtsortregistret. Sker underrättelse i annan form måste det visas att den som avses med underrättelsen fått del av den. Sänds den rekommenderade försändelsen till ombud för sortinnehavaren som antecknats i växtsortregistret får underrättelseskyldigheten anses fullgjord, under förutsättning dock att fullmakten för ombudet innefattar behörighet att motta delgivning av handlingar.

Tredje stycket

Fullgjord anmälnings- och underrättelseskyldighet bör utgöra processförutsättning. I tredje stycket föreskrivs därför i *första punkten* att om det inte visas att anmälan eller underrättelse enligt första stycket skett när talan väcks käranden skall ges tid därtill och i *andra punkten* att om denna tid försitts vederbörandes talan inte får tas upp till prövning.

44 §

Paragrafen, som motsvarar 42 § i utredningens förslag, reglerar frågan om forum i vissa fall (jfr 43 § ML).

Frågan om specialforum har diskuterats av utredningen (avsnitt 4.6) och under remissbehandlingen (avsnitt 5.6). Min egen ståndpunkt, som överensstämmer med utredningens, har jag redovisat i det föregående (avsnitt 6.6). Den innebär att jag inte funnit anledning att låta mål om växtförädlarrätt ligga under specialdomstol. De allmänna reglerna i rättegångsbalken om laga domstol i tvistemål är följaktligen tillämpliga.

Emellertid kan den situationen uppkomma att den mot vilken talan riklas — sökande eller sortinnehavare — inte har känt hemvist inom riket. För sådana fall behövs en kompletterande forumregel. Liksom enligt ML bör Stockholms tingsrätt vara rätt domstol i dessa fall. I paragrafen har därför föreskrivits att om det inte enligt rättegångsbalken finns behörig domstol för talan om bättre rätt till växtsort, om hävande av registrering av sort, om överföring av sådan registrering, om tvångslicens eller om fastställelse enligt 42 § talan skall väckas vid Stockholms tingsrätt.

45 §

I paragrafen, som motsvarar 43 § i utredningens förslag, föreskrivs att vissa slutliga avgöranden av domstol skall expedieras till växtsortnämnden (jfr 70 § PatL och 43 § ML).

Alla slutliga domstolsavgöranden som berör växtförädlarrätt eller ansökningar därom måste givetvis komma till växtsortnämndens kännedom. I förevarande paragraf föreskrivs därför att avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som avses i 13 § (påstående om bättre rätt till sort på ansökningsstadiet), 29 § (tvångslicens), 31 § (hävning av sortregistrering), 32 § (överföring av registrering), 36—39 §§ (ansvar, ersättningskyldighet och säkerhetsåtgärd) eller 42 § (fastställsetalan) skall sändas till växtsortnämnden. Föreskrift om skyldighet för nämnden att göra anteckning i växtsortregistret kommer att intas i tillämpningskungörelsen.

Särskilda bestämmelser

46 §

I paragrafen, som motsvarar 44 § första och andra styckena i utredningens förslag, föreskrivs ombudspflicht för sortinnehavare som inte har hemvist i Sverige (jfr 71 § första och andra styckena PatL samt 45 § ML).

Första stycket

Enligt *första punkten* skall sortinnehavare, som inte har hemvist i Sverige, ha ett här bosatt ombud med behörighet att för honom ta emot delgivning

av slämning, kallelser och andra handlingar i mål och ärenden om växtförädlarrätt med undantag av stämning i brottmål och av föreläggande för part att infinna sig personligen inför domstol. I *andra punkten* föreskrivs att ombud skall anmälas till växtsortregistret och antecknas i detta.

Bestämmelsen är belagd av det praktiska behovet av att kunna komma i kontakt med sortinnehavare som inte har hemvist i Sverige, främst för att kunna väcka civil talan mot honom. Den avser bara ombudstvång för den som inncnar registrering. Ombudsplikten under ansökningstiden regleras i 10 § departementsförslaget. Skälen till uppdelningen har redovisats vid sistnämnda paragraf. Där har också utvecklats vad som avses med hemvist.

Andra stycket

Om sortinnehavare inte har anmält ombud enligt första stycket bör i analogi med vad som gäller enligt PatL och ML delgivning i stället ske genom att den handling som skall delges sänds till honom med posten i betalt brev under hans i växtsortregistret antecknade adress. Om fullständig adress inte antecknats i registret bör delgivning kunna ske genom att handlingen anslås i växtsortnämndens lokal. I dessa fall bör föreskrivas att kungörelse om delgivningen skall införas i allmänna tidningarna. Har vad nu sagts skett bör delgivning anses ha skett.

Föreskrifter av nu angivet innehåll har upptagits i andra stycket.

Inte heller sådan förenklad delgivning som avses här kan avse stämning i brottmål eller föreläggande för part att infinna sig personligen inför domstol.

47 §

Enligt paragrafen, som i utredningens förslag motsvaras av 44 § tredje stycket, bemyndigas Kungl. Maj:t att medge undantag från ombudstvånget (jfr 71 § tredje stycket PatL och 46 ML).

Möjligheterna enligt PatL och ML till befrielse från ombudstvånget åsyftar främst de övriga nordiska länderna men har inte begränsats till dessa. I nu förevarande lag är frågan tills vidare inte aktuell i förhållande till något annat nordiskt land än Danmark. Men även här saknas anledning att inte utsträcka bemyndigandet till att avse också andra länder. Liksom enligt ML torde möjligheten till lättnad böra gälla såväl på ansöknings- som registreringsstadiet.

I enlighet med det sagda föreskrivs i förevarande paragraf att Kungl. Maj:t under förutsättning av ömsesidighet kan förordna att bestämmelserna i 10 eller 46 § inte skall gälla i fråga om sådan sökande eller sortinnehavare som har hemvist i viss främmande stat eller har ett i den staten bosatt ombud som anmälts hos växtsortnämnden och äger sådan behörighet som avses i nämnda paragrafer.

48 §

I paragrafen, som motsvarar 45 § i utredningens förslag, ges bestämmelser om besvärstalan beträffande sådana slutliga beslut av växtsortnämnden, som meddelats efter registrering av växtsort (jfr 72 § PatL och 47 § ML).

Regler om besvärstalan mot slutligt beslut som meddelas på ansökningsstadiet ges i 18 § departementsförslaget.

Första stycket

Enligt *första punkten* i detta stycke förs talan mot annat slutligt beslut av växtsortnämnden enligt växtförädlarrättslagen än som avses i 18 § hos lantbruksstyrelsen genom besvär inom två månader från beslutets dag. I *andra punkten* föreskrivs — liksom i PatL och ML — att den som vill anföra besvär inom samma tid skall erlägga fastställd besväravgift vid påföljd att besvären annars inte tas upp till prövning.

Skälen till att prövningen i andra instans av besvär över växtsortnämndens beslut här liksom när det gäller beslut enligt 18 § ansetts böra anförtros åt lantbruksstyrelsen har redovisats i det föregående (avsnitt 6.6).

Besväravgiften fastställs enligt 49 § departementsförslaget av Kungl. Maj:t.

Någon regel om talerätt har inte uppställts. Såsom uttalats i patent- och mönsterskyddslagpropositionerna för motsvarande fall enligt PatL och ML torde hithörande frågor få avgöras i rättstillämpningen under hänsynstagande till beslutets natur och omständigheterna i det särskilda fallet.

Andra stycket

I detta stycke föreskrivs att talan mot lantbruksstyrelsens beslut förs hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

Som framhållits vid 19 § andra stycket är regleringen av besvärsrätten anpassad efter förhållandena efter den 1 januari 1972. För tiden dessförinnan kommer jag, som tidigare nämnts, att föreslå en särskild övergångsbestämmelse.

49 §

I paragrafen, som motsvarar 46 § i utredningens förslag ges bemyndigande om fastställande av avgifter (jfr 73 § PatL och 49 § första stycket ML).

Enligt *första punkten* fastställs avgifter enligt växtförädlarrättslagen av Kungl. Maj:t eller, såvitt gäller avgifter för prov enligt 16 §, av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer.

Som framgår av 16 § andra punkten skall särskild avgift utgå för prov. Beslutanderätten med avseende på sådan avgift torde, såsom anförts vid 16 §, komma att delegeras till lantbruksstyrelsen. Frågor om storleken av prov- och årsavgifter har berörts vid 16 resp. 23 §.

Enligt 73 § PatL kan Kungl. Maj:t, såvitt avser årsavgifter, förordna att ett eller flera av de första patentåren skall vara avgiftsfria. En motsvarande regel är väl motiverad i växtförädlarrättslagen, eftersom sortinnehavaren ofta inte kan utnyttja sorten ekonomiskt förrän viss tid efter registreringen. I *andra punkten* föreskrivs följaktligen att Kungl. Maj:t kan förordna om avgiftsbefrielse för ett eller flera av de första åren.

50 §

I denna paragraf, som i utredningens förslag motsvaras av 47 § andra stycket, bemyndigas Kungl. Maj:t att förordna om undersökning utomlands av växtsort för vilken registrering söks (jfr 74 § tredje stycket PatL).

Växtförädlarkonventionen förutsätter att ett samarbete för sortprovning skall kunna komma till stånd inom unionen. Detta framgår av artikel 30 moment 2 enligt vilket särskilda överenskommelser kan träffas mellan unionsstaterna för eventuellt gemensamt anlitanande av myndigheter som har att genomföra den i artikel 7 föreskrivna undersökningen av nya växtsorter. Förberedelserna för sådant internationellt samarbete pågår inom unionen.

För att möjliggöra svenskt deltagande i ett internationellt undersöknings- och sortprovningssamarbete bemyndigas Kungl. Maj:t i denna paragraf att förordna att undersökning av växtsort för vilken registrering söks får äga rum hos myndighet i annan stat eller hos internationell institution. Som komplettering härtill anges vidare att Kungl. Maj:t kan förordna att den som söker registrering för sort, för vilken han tidigare sökt registrering i annan stat, skall vara skyldig att redovisa vad myndighet i den staten delgett honom rörande provningen av de i 3 § uppställda villkoren för registrering.

I utredningens lagförslag finns i motsvarande paragraf också ett bemyndigande för Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer att utfärda tillämpningsföreskrifter till växtförädlarrättslagen. Sådant bemyndigande är emellertid inte nödvändigt eftersom Kungl. Maj:t enligt allmänna grundsatser har rätt att meddela sådana tillämpningsföreskrifter som är av rent administrativ natur och att delegera uppgifter i detta hänseende till underlydande myndighet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den föreslagna lagen synes böra träda i kraft den 1 juli 1971.

Utredningen föreslår en övergångsbestämmelse av innehåll att ansökan om växtförädlarrätt för sort som tagits in i rikssortlistan efter den 30 juni 1968 skall vid tillämpningen av särskiltnadskravet anses gjord samtidigt med in- tagningen i rikssortlistan. Bakgrunden till denna bestämmelse har jag tidigare redovisat (avsnitt 6.7). I det sammanhanget har jag också uttalat att bestämmelsen bör godtas trots att vissa principiella betänkligheter kan an-

föras mot den. För att undvika att frågan om rättsskydd hålls svävande alltför lång tid bör dock i enlighet med utredningens förslag förutsättas att ansökan om registrering inges inom viss kortare tid efter lagens ikraftträdande.

På anförda skäl har utformats den övergångsbestämmelsen, att ansökan om registrering av växtsort, som tagits in i rikssortlistan under tiden den 1 juli 1968—den 30 juni 1971, skall vid tillämpning av 3 § första stycket 1. och tredje stycket anses gjord samtidigt med intagningen i rikssortlistan, om ansökan om registrering görs inom sex månader efter lagens ikraftträdande.

Regeln innebär att prövningen av särskiltnadskravet skall i alla avseenden ske med utgångspunkt från den dag då beslut meddelades om sortens intagning i rikssortlistan och att följaktligen marknadsföring efter denna tidpunkt inte skall hindra registrering av sorten. Regeln innebär vidare att sort, som avses med bestämmelsen och som kunnat fram till ansökan om skydd fritt förökas och marknadsföras av envar, från och med ansökningsdagen är underkastad sökandens kontroll. I likhet med utredningen anser jag emellertid att regeln måste ges den tolkningen att om sökanden utan särskilda villkor sålt basutsäde året före lagens ikraftträdande för odling nästa år måste köparen ha rätt att utan hinder av ansökan om växtförädlarrätt uppföröka basutsädet och avyttra skörden som förökningsmaterial. Att utan lov fortsätta uppförökningen även under kommande år bör köparen däremot inte anses ha fått rätt till.

Som utredningen anförde torde någon ny prövning av sortbenämningen för sort som avses med övergångsbestämmelsen inte behöva företas. Skulle det namn sorten fått vid intagningen i rikssortlistan visa sig kollidera med annan privaträtt torde frågan kunna lösas i den ordning som föreslagits för utbyte av sortbenämning.

Vad gäller sättet för fullföljd mot sådana lantbruksstyrelsens beslut som avses i 19 § andra stycket och 48 § andra stycket har, såsom påpekats i kommentaren till dessa paragrafer, lagförslaget anpassats till den organisation av förvaltningsrättskipningen som förutses gälla från och med den 1 januari 1972. I sak innebär förslaget att talan föres hos regeringsrätten. Prövningen av besvär över beslut som kan komma att fallas av lantbruksstyrelsen under andra halvåret 1971 bör också ske i regeringsrätten. Därför föreslås en övergångsbestämmelse av innehåll att talan mot sådant lantbruksstyrelsens beslut enligt 19 § andra stycket eller 48 § andra stycket, som meddelas före den 1 januari 1972, förs hos Kungl. Maj:t genom besvär. I anslutning härtill kommer att i särskild ordning läggas fram förslag till lag om ändring av lagen (1909:38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt, i vilket kommer att föreskrivas att målen skall tillhöra regeringsrättens uppdragande och avgörande. Övergångsbestämmelsen avser bara sättet för fullföljd. I fråga om tiden gäller huvudbestämmelserna i 19 § andra stycket

resp. 48 § andra stycket att talan skall föras inom två månader från beslutets dag.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna har i departementsförslaget liksom i PatL och ML upptagits åtskilda från lagens bestämmelser i övrigt och således inte som i utredningens förslag under särskilda paragrafer.

8.2 Förslaget till lag om ändring i utsökningslagen

85 §

Paragrafen innehåller föreskrifter om utmätningens skyldighet att i särskilt angivna fall lämna underrättelse till olika myndigheter om utmätning och andra exekutiva åtgärder. I samband med införandet av PatL och ML gjordes vissa ändringar i paragrafen. Efter det senaste tillägget, som skett genom lag om ändring i utsökningslagen (1970:490), föreskrivs i paragrafens åttonde stycke att om patent eller mönsterrätt utmäts, utmätningens mannen ofördröjligen skall till patent- och registreringsverket sända bevis om utmätningen med angivande av patentets eller mönsterregistreringens nummer. Som jag anfört vid 34 § andra stycket bör en motsvarande bestämmelse ges i fråga om utmätning av växtförädlarrätt. Åttonde stycket i 85 § bör därför kompletteras med en andra punkt av innehåll att om växtförädlarrätt utmäts, utmätningens mannen ofördröjligen skall till statens växtsortnämnd sända bevis om utmätningen med angivande av registreringens nummer.

8.3 Förslaget till lag om ändring i införsellagen

2 §

I första stycket av paragrafen anges under 1—4 vad som får tas i anspråk genom införsel. Under 1, 2 och 4 upptas arbetstagares avlöning, annan ersättning för arbetsinsats resp. vad som utgår såsom pension eller livränta. Enligt 3, som fick sin nu gällande lydelse genom en i samband med införandet av mönsterskyddslagen antagen lag om ändring i införsellagen (1970:494), får tas i anspråk periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av patent eller mönsterrätt eller av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant eller för överlåtelse av rörelse. Införsel bör också kunna ske i periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av växtförädlarrätt. Därför bör 2 § första stycket 3 ges den lydelsen att genom införsel får tas i anspråk periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av patent, mönsterrätt eller växtförädlarrätt eller av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant eller för överlåtelse av rörelse.

Hemställan

I enlighet med vad som har anförts i det föregående föreligger inom justitiedepartementet upprättade förslag till

- 1) *växtförädlarrättslag,*
- 2) *lag om ändring i utsökningslagen, samt*
- 3) *lag om ändring i införsellagen.*

Jag hemställer att lagrådets yttrande över förslagen inhämtas enligt 87 § regeringsformen genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Gunnel Anderson

Bilaga 1
Översättning

*Convention pour la protection
des obtentions végétales*

signée à Paris, le 2 décembre 1961

Les Etats Contractants,

Convaincus de l'importance que revêt la protection des obtentions végétales tant pour le développement de l'agriculture sur leur territoire que pour la sauvegarde des intérêts des obtenteurs;

Conscients des problèmes particuliers que soulèvent la reconnaissance et la protection du droit du créateur dans ce domaine et notamment des limitations que peuvent imposer au libre exercice d'un tel droit les exigences de l'intérêt public;

Considérant qu'il est hautement souhaitable que ces problèmes auxquels de très nombreux Etats accordent une légitime importance soient résolus par chacun d'eux conformément à des principes uniformes et clairement définis;

Soucieux de réaliser sur ces principes un accord susceptible de recueillir l'adhésion d'autres Etats ayant les mêmes préoccupations;

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier

(1) La présente Convention a pour objet de reconnaître et d'assurer à l'obteneur d'une variété végétale nouvelle, ou à son ayant cause, un droit dont le contenu et les modalités d'exercice sont définis ci-après.

(2) Les Etats parties à la présente Convention, ci-après dénommés

*Konvention för skydd av växt-
förädlingsprodukter*

undertecknad i Paris den 2 december 1961

De fördragsslutande staterna,

som är övertygade om den vikt, som skydd av växtförädlingsprodukter har såväl för jordbrukets utveckling inom deras områden som för tillvaratagande av förädlarnas intressen,

som är medvetna om de särskilda problem, som uppstår till följd av erkännande och skydd av förädlarens rätt och särskilt om de inskränkningar i det fria utövandet av denna rätt, vilka kan vara nödvändiga i det allmännas intresse,

som beaktar att det är i hög grad önskvärt att dessa problem, vid vilka ett mycket stort antal stater fäster en berättigad vikt, löses av var och en av dem i överensstämmelse med enhetliga och klart bestämda principer,

som är angelägna om att på dessa principer grunda en överenskommelse, som är ägnad att vinna anslutning av andra stater, vilka har samma intressen,

har överenskommit som följer:

Artikel 1

1. Ändamålet med denna konvention är att tillerkänna och tillförsäkra förädlaren av en ny växtsort eller hans rättsinnehavare en rätt, som med avseende på innehållet och formerna för utövandet närmare bestäms i det följande.

2. De stater, som tillhör denna konvention, i det följande kallade

Etats de l'Union, constituant entre eux une Union pour la protection des obtentions végétales.

(3) Le siège de l'Union et de ses organes permanents est fixé à Genève.

Article 2

(1) Chaque Etat de l'Union peut reconnaître le droit de l'obtenteur prévu par la présente Convention par l'octroi d'un titre de protection particulier ou d'un brevet. Toutefois, un Etat de l'Union dont la législation nationale admet la protection sous ces deux formes ne doit prévoir que l'une d'elles pour un même genre ou une même espèce botanique.

(2) Le mot variété, au sens de la présente Convention, s'applique à tout cultivar, clone, lignée, souche, hybride susceptible d'être cultivé, satisfaisant aux dispositions des alinéas c) et d) du paragraphe (1) de l'article 6.

Article 3

(1) Les personnes physiques et morales ayant leur domicile ou siège dans un des Etats de l'Union jouissent, dans les autres Etats de l'Union, en ce qui concerne la reconnaissance et la protection du droit de l'obtenteur, du traitement que les lois respectives de ces Etats accordent ou accorderont par la suite à leurs nationaux, le tout sans préjudice des droits spécialement prévus par la présente Convention et sous réserve de l'accomplissement des conditions et formalités imposées aux nationaux.

(2) Les nationaux des Etats de l'Union, n'ayant ni domicile ni siège dans un de ces Etats, jouissent également des mêmes droits, sous réserve de satisfaire aux obligations qui peuvent leur être imposées en vue de permettre l'examen des va-

unionsstater, bildar en union för skydd av växtförädlingsprodukter.

3. Unionen och dess permanenta organ har sitt säte i Genève.

Artikel 2

1. Varje unionsstat kan tillerkänna förädlaren den rätt som avses i denna konvention genom en särskild skyddsform eller genom patent. En unionsstat, vars inhemska lagstiftning medger skydd i båda dessa former, får emellertid endast tillämpa endera av dem på samma växtsläkte eller växtart.

2. Ordet sort i denna konventions mening avser varje cultivar, klon, linje, stam eller hybrid, som är odlingsbar och som uppfyller fordringarna i artikel 6 moment 1 c) och d).

Artikel 3

1. Fysiska och juridiska personer, som har sitt hemvist eller sitt säte i en av unionsstaterna, åtnjuter i de andra unionsstaterna i fråga om erkännandet och skyddet av förädlarens rätt samma behandling som dessa staters särskilda lagar tillerkänner eller kommer att tillerkänna sina egna medborgare, och detta utan inskränkning i de rättigheter, som särskilt tillförsäkras genom denna konvention, samt med förbehåll för uppfyllandet av de villkor och formaliteter, som föreskrivits för statens egna medborgare.

2. Medborgare i unionsstater, som ej har hemvist eller säte i någon av dessa stater, åtnjuter likaledes samma rättigheter, under förutsättning att de uppfyller de förpliktelser, som kan åläggas dem i avsikt att möjliggöra undersökning av de nya sorter

riétés nouvelles qu'ils auraient obtenues ainsi que le contrôle de leur multiplication.

Article 4

(1) La présente Convention est applicable à tous les genres et espèces botaniques.

(2) Les Etats de l'Union s'engagent à prendre toutes les mesures nécessaires pour appliquer progressivement les dispositions de la présente Convention au plus grand nombre de genres et espèces botaniques.

(3) Au moment de l'entrée en vigueur de la Convention sur son territoire, chaque Etat de l'Union applique les dispositions de la Convention à au moins cinq des genres figurant sur la liste annexée à la Convention.

Il s'engage, en outre, à appliquer lesdites dispositions à d'autres genres de la liste, dans les délais suivants à dater de l'entrée en vigueur de la Convention sur son territoire :

- a) dans un délai de trois ans, à au moins deux genres;
- b) dans un délai de six ans, à au moins quatre genres;
- c) dans un délai de huit ans, à tous les genres figurant sur la liste.

(4) Pour les genres et espèces ne figurant pas sur cette liste, chaque Etat de l'Union protégeant l'un de ces genres ou espèces a la faculté, soit de limiter le bénéfice de cette protection aux nationaux des Etats de l'Union protégeant ce genre ou cette espèce ainsi qu'aux personnes physiques ou morales ayant leur domicile ou siège dans un de ces Etats, soit d'étendre le bénéfice de cette protection aux nationaux d'autres Etats de l'Union ou des Etats membres de l'Union de Paris pour la protection de la propriété industrielle, ainsi qu'aux personnes physiques ou

de framställt och kontroll av deras förökning.

Artikel 4

1. Denna konvention är tillämplig på alla växtsläkten och växtarter.

2. Unionsstaterna förbinder sig att vidta alla nödiga åtgärder för att efter hand tillämpa konventionens bestämmelser på största möjliga antal växtsläkten och växtarter.

3. Varje unionsstat skall vid tiden för konventionens ikraftträdande inom dess territorium tillämpa konventionens bestämmelser på åtminstone fem av de växtsläkten, vilka upptagits på den lista som är fogad till konventionen.

Dessutom förbinder sig unionsstat att tillämpa nämnda bestämmelser på ytterligare växtsläkten på listan inom följande tider, räknade från konventionens ikraftträdande på dess territorium:

- a) inom en tid av tre år, på minst två växtsläkten;
- b) inom en tid av sex år, på minst fyra växtsläkten;
- c) inom en tid av åtta år, på alla växtsläkten som är upptagna på listan.

4. Unionsstat, vilken skyddar växtsläkte eller växtart, som ej är upptagen på listan, kan antingen begränsa skyddet till medborgare i unionsstater, som skyddar samma växtsläkte eller växtart, ävensom till fysiska eller juridiska personer, som har sitt hemvist eller sitt säte i sådan stat, eller utsträcka skyddet till medborgare i andra unionsstater eller i stater, som är medlemmar av Parisunionen för industriellt rättskydd, ävensom till fysiska eller juridiska personer, som har sitt hemvist eller sitt säte i sådan stat.

morales ayant leur domicile ou siège dans un de ces Etats.

(5) Chaque Etat de l'Union peut, au moment de la signature de la présente Convention ou du dépôt de son instrument de ratification ou d'adhésion, déclarer qu'il appliquera, en ce qui concerne la protection des obtentions végétales, les articles 2 et 3 de la Convention de Paris pour la protection de la propriété industrielle.

Article 5

(1) Le droit accordé à l'obtenteur d'une variété nouvelle ou à son ayant cause a pour effet de soumettre à son autorisation préalable la production, à des fins d'écoulement commercial, du matériel de reproduction ou de multiplication végétative, en tant que tel, de cette variété nouvelle, ainsi que la mise en vente et la commercialisation de ce matériel. Le matériel de multiplication végétative comprend les plantes entières. Le droit de l'obtenteur s'étend aux plantes ornementales ou parties de ces plantes normalement commercialisées à d'autres fins que la multiplication, au cas où elles seraient utilisées commercialement comme matériel de multiplication en vue de la production de plantes d'ornement ou de fleurs coupés.

(2) L'obtenteur ou son ayant cause peut subordonner son autorisation à des conditions qu'il définit.

(3) L'autorisation de l'obtenteur ou de son ayant cause n'est pas nécessaire pour l'emploi de la variété nouvelle comme source initiale de variation en vue de la création d'autres variétés nouvelles, ni pour la commercialisation de celles-ci. Par contre, cette autorisation est requise lorsque l'emploi répété de la variété nouvelle est nécessaire à la production commerciale d'une autre variété.

(4) Chaque Etat de l'Union peut, soit dans sa propre législation, soit

5. Varje unionsstat kan, då den undertecknar denna konvention eller deponerar sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument, förklara, att den kommer att i fråga om skyddet av växlförädlingsprodukter tillämpa artiklarna 2 och 3 i Pariskonventionen för industriellt rättsskydd.

Artikel 5

1. Den rätt, som tillerkännes förädlaren av en ny sort eller hans rättsinnehavare, medför, att hans tillstånd i förväg måste inhämtas för framställning, i och för kommersiell avsättning, av förökningsmaterial såsom sådant av den nya sorten samt för saluhållande och försäljning av sådant material. Vegetativt förökningsmaterial innefattar även hela plantor. Förädlarens rätt omfattar också plantor av prydnadsväxter eller delar av sådana plantor, vilka normalt utnyttjas kommersiellt för andra ändamål än förökning, i fall då de kommersiellt utnyttjas såsom förökningsmaterial för framställning av prydnadsväxter eller snittblommor.

2. Förädlaren eller hans rättsinnehavare kan uppställa villkor för meddelande av tillstånd.

3. Tillstånd av förädlaren eller hans rättsinnehavare erfordras ej då den nya sorten används som utgångsmaterial för framställning av andra nya sorter och ej heller för kommersiellt utnyttjande av dessa. Däremot erfordras tillstånd, då upprepad användning av den nya sorten är nödvändig för kommersiell framställning av en annan sort.

4. Unionsstat kan, antingen genom sin lagstiftning eller genom sär-

dans des arrangements particuliers au sens de l'article 29, accorder aux obtenteurs, pour certains genres ou espèces botaniques, un droit plus étendu que celui défini au premier paragraphe du présent article et pouvant notamment s'étendre jusqu'au produit commercialisé. Un Etat de l'Union qui accorde un tel droit a la faculté d'en limiter le bénéfice aux nationaux des Etats de l'Union accordant un droit identique ainsi qu'aux personnes physiques ou morales ayant leur domicile ou siège dans l'un de ces Etats.

Article 6

(1) L'obtenteur d'une variété nouvelle, ou son ayant cause, bénéficie de la protection prévue par la présente Convention lorsque les conditions suivantes sont remplies:

a) Quelle que soit l'origine, artificielle ou naturelle, de la variation initiale qui lui a donné naissance, la variété nouvelle doit pouvoir être nettement distinguée par un ou plusieurs caractères importants, de toute autre variété dont l'existence, au moment où la protection est demandée, est notoirement connue. Cette notoriété peut être établie par diverses références telles que: culture ou commercialisation déjà en cours, inscription sur un registre officiel de variétés effectuée ou en cours, présence dans une collection de référence ou description précise dans une publication.

Les caractères permettant de définir et de distinguer une variété nouvelle peuvent être de nature morphologique ou physiologique. Dans tous les cas, ils doivent pouvoir être décrits et reconnus avec précision.

b) Le fait pour une variété d'avoir figuré dans les essais, d'avoir été présentée à l'inscription ou inscrite à un registre officiel, ne peut pas être opposé à l'obtenteur de cette variété ou à son ayant cause.

skilda överenskommelser enligt artikel 29, för vissa växtsläkten och växtarter tillerkänna förädlaren en mera omfattande rätt än den som angivits i första momentet av denna artikel. Särskilt gäller att denna rätt kan utsträckas ända till den saluförda produkten. Unionsstat, som medger en sådan rätt, kan begränsa förmånen därav till medborgare i de unionsstater, som medger samma rätt, ävensom till fysiska eller juridiska personer, som har sitt hemvist eller säte i sådan stat.

Artikel 6

1. Förädlaren av en ny sort eller hans rättssinnehavare åtnjuter det skydd som denna konvention stadgar, när följande villkor är uppfyllda:

a) Den nya sorten skall, vare sig den ursprungliga variant som givit upphov till sorten erhållits på artificiell eller naturlig väg, kunna genom ett eller flera viktiga kännetecken klart skiljas från alla andra sorter, vilka vid tiden för ansökningen om skydd är allmänt kända. Att sådan allmän kännedom föreligger kan framgå av olika förhållanden, såsom att sorten redan odlas eller kommersiellt utnyttjas, att den intagits i en officiell sortlista eller anmälls till en sådan, att den förekommer i en referenssamling eller att den noggrant beskrivits i en publikation.

De kännetecken, som gör det möjligt att beskriva och särskilja en ny sort, kan vara av morfologisk eller fysiologisk art. I varje fall måste de tydligt kunna beskrivas och igenkännas.

b) Den omständigheten, att en sort förekommit i försök eller anmällts till eller upptagits i ett officiellt register, kan ej åberopas mot förädlaren av sorten eller hans rättssinnehavare.

La nouvelle variété ne doit pas, au moment de la demande de protection dans un Etat de l'Union, avoir été offerte à la vente ou commercialisée, avec l'accord de l'obtenteur ou de son ayant cause, sur le territoire de cet Etat, ni depuis plus de quatre ans sur le territoire de tout autre Etat.

c) La variété nouvelle doit être suffisamment homogène, compte tenu des particularités que présente sa reproduction sexuée ou sa multiplication végétative.

d) La variété nouvelle doit être stable dans ses caractères essentiels, c'est-à-dire rester conforme à sa définition, à la suite de ses reproductions ou multiplications successives, ou, lorsque l'obtenteur a défini un cycle particulier de reproductions ou de multiplications, à la fin de chaque cycle.

e) La variété nouvelle doit recevoir une dénomination conforme aux dispositions de l'article 13.

(2) L'octroi de la protection d'une variété nouvelle ne peut dépendre d'autres conditions que celles mentionnées ci-dessus, sous réserve que l'obtenteur ou son ayant cause ait satisfait aux formalités prévues par la législation nationale de chaque pays, y compris le paiement des taxes.

Article 7

(1) La protection est accordée après un examen de la variété nouvelle en fonction des critères à l'article 6. Cet examen doit être approprié à chaque genre ou espèce botanique en tenant compte de son système habituel de reproduction ou de multiplication.

(2) En vue de cet examen, les services compétents de chaque pays peuvent exiger de l'obtenteur ou de son ayant cause tous renseignements, documents, plants ou semences nécessaires.

Då skydd för en ny sort söks i en unionsstat, får den ej, med medgivande av förädlaren eller hans rättsinnehavare, ha saluhållits eller kommersiellt utnyttjats på denna stats territorium eller sedan mer än fyra år på annan stats territorium.

c) Den nya sorten skall vara tillräckligt homogen med hänsyn tagen till de särdrag, som dess sexuella eller vegetativa förökning betingar.

d) Den nya sorten skall vara beständig med avseende på sina väsentliga kännetecken. Detta innebär att den skall förbli i överensstämmelse med beskrivningen av sorten efter upprepad förökning eller, i det fall att förädlaren fastställt en särskild förökningscykel, efter avslutandet av varje sådan cykel.

e) Den nya sorten skall erhålla en benämning i enlighet med bestämmelserna i artikel 13.

2. Beviljandet av skydd för en ny sort får ej vara beroende av andra än här ovan nämnda villkor, dock med förbehåll för att förädlaren eller hans rättsinnehavare skall ha uppfyllt de formaliteter, som föreskrivs i varje lands nationella lagstiftning, däri inbegripet erläggande av avgifter.

Artikel 7

1. Skydd beviljas efter en undersökning av den nya sorten med hänsyn tagen till de kriterier, som anges i artikel 6. Denna undersökning skall anpassas efter varje växtsläkte eller växtart med beaktande av dess normala förökningsätt.

2. I och för denna undersökning kan vederbörande myndigheter i varje land avfordra förädlaren eller hans rättsinnehavare alla nödvändiga upplysningar, handlingar, vegetativt material eller utsäde.

(3) Durant la période comprise entre le dépôt de la demande de protection d'une variété nouvelle et la décision la concernant, tout Etat de l'Union peut prendre des mesures destinées à défendre l'obtenteur ou son ayant cause contre les agissements abusifs des tiers.

Article 8

(1) Le droit conféré à l'obtenteur d'une variété nouvelle ou à son ayant cause est accordé pour une durée limitée. Celle-ci ne peut être inférieure à quinze années. Pour les plantes telles que vignes, arbres fruitiers et leurs porte-greffes, arbres forestiers, arbres d'ornement, cette durée minimum est portée à dix-huit années.

(2) La durée de la protection dans un Etat de l'Union s'entend à partir de la date de la délivrance du titre de protection.

(3) Chaque Etat de l'Union a la faculté d'adopter des durées de protection plus longues que celles indiquées ci-dessus et de fixer des durées différentes pour certaines catégories de végétaux, pour tenir compte, en particulier, des exigences de la réglementation sur la production et le commerce des semences et plants.

Article 9

Le libre exercice du droit exclusif accordé à l'obtenteur ou à son ayant cause ne peut être limité que pour des raisons d'intérêt public.

Lorsque cette limitation intervient en vue d'assurer la diffusion des variétés nouvelles, l'Etat de l'Union intéressé doit prendre toutes mesures nécessaires pour que l'obtenteur ou son ayant cause reçoive une rémunération équitable.

3. Under perioden mellan ansöknings- och beslutet i anledning därav får unionsstat vidta åtgärder för att skydda förädlaren eller hans rättsinnehavare mot missbruk från tredje mans sida.

Artikel 8

1. Den rätt, som tillerkänns förädlaren av en ny sort eller hans rättsinnehavare, beviljas för en begränsad tid som icke får understiga femton år. För sådana växtslag som vin, fruktträd och deras grundstammar, skogsträd och prydnadsträd får den ej understiga aderton år.

2. Skyddstiden i en unionsstat räknas från den dag då bevis om skydd utfärdades.

3. Varje unionsstat får införa längre skyddstider än dem som ovan angivits och beslätta andra skyddstider för vissa grupper av växter för att ta hänsyn särskilt till de krav som ställas av föreliggande reglering av produktionen och handeln med utsäde och vegetativt material.

Artikel 9

Det fria utövandet av den ensamrätt, som tillerkänns förädlaren eller hans rättsinnehavare, kan endast begränsas av hänsyn till det allmänna intresset.

När en sådan begränsning företas i syfte att säkerställa spridning av nya sorter, skall staten vidta alla erforderliga åtgärder för att förädlaren eller hans rättsinnehavare skall erhålla skälig ersättning.

Article 10

(1) Le droit de l'obtenteur est déclaré nul, en conformité des dispositions de la législation nationale de chaque Etat de l'Union, s'il est avéré que les conditions fixées aux alinéas a) et b) du paragraphe (1) de l'article 6 n'étaient pas effectivement remplies lors de la délivrance du titre de protection.

(2) Est déchu de son droit l'obtenteur ou son ayant cause qui n'est pas en mesure de présenter à l'autorité compétente le matériel de reproduction ou de multiplication permettant d'obtenir la variété nouvelle avec ses caractères morphologiques et physiologiques, tels qu'ils ont été définis au moment de son agrément.

(3) Peut être déchu de son droit l'obtenteur ou son ayant cause:

a) qui ne présente pas à l'autorité compétente, dans un délai prescrit et après mise en demeure, le matériel de reproduction ou de multiplication, les documents et renseignements jugés nécessaires au contrôle de la variété nouvelle, ou ne permet pas l'inspection des mesures prises en vue de la conservation de la variété;

b) qui n'a pas acquitté dans les délais prescrits les taxes dues, le cas échéant, pour le maintien en vigueur de ses droits.

(4) Le droit de l'obtenteur ne peut être annulé, et l'obtenteur ou son ayant cause ne peut être déchu de son droit pour d'autres motifs que ceux mentionnés au présent article.

Article 11

(1) L'obtenteur ou son ayant cause a la faculté de choisir l'Etat de l'Union dans lequel il demande, pour la première fois, la protection de son droit sur une variété nouvelle.

(2) L'obtenteur ou son ayant cause peut demander à d'autres Etats de l'Union la protection de son droit sans attendre qu'un titre de protec-

Artikel 10

1. Förädlarens rätt förklaras ogiltig i enlighet med bestämmelserna i varje unionsstats inhemska lagstiftning, om det befinns att de i artikel 6 moment 1 a) och b) fastställda villkoren icke var vederbörligen uppfyllda då skyddet meddelades.

2. Förädlarens eller hans rättsinnehavares rätt är förfallen, om han ej är i stånd att för vederbörande myndighet förete sådant förökningsmaterial, som möjliggör framställning av den nya sorten med dess morfologiska och fysiologiska egenskaper såsom de beskrivits vid tiden för skyddets beviljande.

3. Förädlarens eller hans rättsinnehavares rätt kan förklaras förfallen

a) om han ej inom föreskriven tid och efter uppmaning tillhandahåller vederbörande myndighet det förökningsmaterial samt de handlingar och upplysningar, som anses behövliga för kontroll av den nya sorten, eller om han ej tillåter myndigheten att ta del av de åtgärder som företagits för att vidmakthålla sorten,

b) om han ej inom stadgad tid erlagt de avgifter som kan ha föreskrivits för bibehållandet av hans rättigheter.

4. Förädlarens rätt får ej förklaras ogiltig och förädlaren eller hans rättsinnehavare får ej gå förlustig sin rätt av annan orsak än som sägs i denna artikel.

Artikel 11

1. Förädlaren eller hans rättsinnehavare får välja den unionsstat i vilken han först vill söka skydd för sin rätt till en ny sort.

2. Förädlaren eller hans rättsinnehavare kan i andra unionsstater söka skydd för sin rätt utan att avvakta att skydd meddelas av den

tion lui ait été délivré par l'Etat de l'Union, dans lequel la première demande a été faite.

(3) La protection demandée dans différents Etats de l'Union par des personnes physiques ou morales admises au bénéfice de la présente Convention est indépendante de la protection obtenue pour la même variété nouvelle dans les autres Etats appartenant ou non à l'Union.

Article 12

(1) L'obtenteur ou son ayant cause, qui a régulièrement fait le dépôt d'une demande pour obtenir la protection d'une variété nouvelle dans l'un des Etats de l'Union, jouit, pour effectuer le dépôt dans les autres Etats de l'Union, d'un droit de priorité pendant un délai de douze mois. Ce délai commence à la date du dépôt de la première demande. Le jour du dépôt n'est pas compris dans ce délai.

(2) Pour bénéficier des dispositions du paragraphe précédent, le nouveau dépôt doit comporter une requête en protection de l'obtention, la revendication de la priorité de la première demande et, dans un délai de trois mois, une copie des documents qui constituent cette demande, certifiée conforme par l'administration qui l'aura reçue.

(3) L'obtenteur ou son ayant cause jouit d'un délai de quatre ans après l'expiration du délai de priorité pour fournir à l'Etat de l'Union, auprès duquel il a été déposé une requête en protection dans les conditions prévues au paragraphe (2), les documents complémentaires et le matériel requis par les lois et règlements de cet Etat.

(4) Ne sont pas opposables au dépôt effectué dans les conditions ci-dessus les faits survenus dans le délai fixé au paragraphe (1), tels qu'un autre dépôt, la publication de l'objet de la demande ou son exploitation.

unionsstat, i vilken den första ansökningen gjordes.

3. Skydd som i olika unionsstater söks av fysiska eller juridiska personer vilka åtnjuter denna konventions förmåner är oberoende av det skydd som erhållits för samma nya sort i andra stater inom eller utom unionen.

Artikel 12

1. Förädlaren eller hans rättsinnehavare, som i behörig ordning lämnat in ansökan om skydd för en ny sort i en av unionsstaterna, åtnjuter för sökande av skydd i övriga unionsstater prioritet under en tid av tolv månader. Denna tid räknas från den dag då den första ansökningen ingavs. Ansökningsdagen inräknas ej.

2. För att komma i åtnjutande av de förmåner som stadgas i föregående moment, skall den nya ansökningen innehålla begäran om skydd för den nya sorten, anspråk på prioritet från den första ansökningen och, inom tre månader, avskrifter av de handlingar av vilka den första ansökningen bestod, bestyrkta av den myndighet som mottagit denna.

3. Förädlaren eller hans rättsinnehavare åtnjuter en frist av fyra år efter utgången av prioritetstiden för att tillställa den unionsstat, hos vilken han sökt skydd enligt moment 2, de kompletterande handlingar och det material, som krävs enligt denna stats lagar och förordningar.

4. Mot ansökan, som gjorts under ovannämnda förhållanden, kan ej åberopas omständigheter, vilka uppkommit under den i moment 1 stadgade tiden, t. ex. en annan ansökan, offentliggörande av föremålet för an-

Ces faits ne peuvent faire naître aucun droit au profit de tiers ni aucune possession personnelle.

Article 13

(1) Une variété nouvelle doit être désignée par une dénomination.

(2) Cette dénomination doit permettre d'identifier la variété nouvelle; elle ne peut notamment se composer uniquement de chiffres.

La dénomination ne doit pas être susceptible d'induire en erreur ou de prêter à confusion sur les caractéristiques, la valeur ou l'identité de la variété nouvelle ou sur l'identité de l'obtenteur. Elle doit notamment être différente de toute dénomination qui désigne, dans l'un quelconque des Etats de l'Union, les variétés préexistantes de la même espèce botanique ou d'une espèce voisine.

(3) Il n'est pas permis à l'obtenteur ou à son ayant cause de déposer comme dénomination d'une variété nouvelle une désignation pour laquelle il bénéficie, dans un Etat de l'Union, de la protection accordée aux marques de fabrique ou de commerce, et qui couvre des produits identiques ou similaires au sens de la législation sur les marques, ni une désignation susceptible de créer une confusion avec cette marque, sauf s'il s'engage à renoncer à son droit à la marque lorsqu'interviendra l'enregistrement de la dénomination de la variété nouvelle.

Si l'obtenteur ou son ayant cause effectue néanmoins le dépôt de la dénomination, il ne peut plus, dès que cette dernière est enregistrée, faire valoir de droit à la marque de fabrique ou de commerce pour les produits susvisés.

(4) La dénomination de la variété nouvelle est déposée par l'obtenteur ou son ayant cause auprès du service prévu à l'article 30. S'il est avéré que

sökningen eller kommersiellt utnyttjande av detta. På sådana omständigheter kan icke grundas någon rätt till förmån för tredje man eller någon personlig rätt.

Artikel 13

1. En ny sort skall betecknas med en benämning.

2. Denna benämning skall göra det möjligt att identifiera den nya sorten; särskilt gäller att den ej kan bestå enbart av siffror.

Benämningen får ej vara vilseledande eller ägnad att framkalla förväxling i fråga om den nya sortens egenskaper, värde eller identitet eller beträffande förädlarens identitet. Särskilt skall den skilja sig från varje benämning, som i någon av unionsstaterna betecknar redan befintliga sorter av samma eller närbesläktade växtarter.

3. Förädlaren eller hans rättsinnehavare får icke söka registrering såsom benämning för en ny sort av en beteckning, för vilken han i någon av unionsstaterna åtnjuter det skydd, som tillerkänts fabriks- eller handelsmärke och som omfattar varor av samma eller liknande slag i märkeslagstiftningens mening, ej heller av en beteckning, som är ägnad framkalla förväxling med sådant märke, såvida han icke förbinder sig att avstå från sin märkesrätt när registreringen av benämningen på den nya växtsorten kommer till stånd.

Om förädlaren eller hans rättsinnehavare likväl söker registrering av sortbenämningen kan han, sedan registrering skett, ej längre göra gällande någon rätt till fabriks- eller handelsmärket för ifrågavarande varor.

4. Ansökan om registrering av benämning på en ny sort skall av förädlaren eller hans rättsinnehavare göras hos den myndighet, som avses

cette dénomination ne répond pas aux exigences des paragraphes précédents, le service refuse de l'enregistrer et exige que l'obtenteur ou son ayant cause propose, dans un délai prescrit, une autre dénomination. La dénomination est enregistrée en même temps qu'est délivré le titre de protection conformément aux dispositions de l'article 7.

(5) Une variété nouvelle ne peut être déposée dans les Etats de l'Union que sous la même dénomination. Le service compétent pour la délivrance du titre de protection dans chacun des Etats est tenu d'enregistrer la dénomination ainsi déposée, à moins qu'il ne constate la non-convenance de cette dénomination dans ledit Etat. Dans ce cas, il peut exiger que l'obtenteur ou son ayant cause propose une traduction de la dénomination initiale ou une autre dénomination convenable.

(6) Lorsque la dénomination d'une variété nouvelle est déposée auprès du service compétent d'un Etat de l'Union, celui-ci la communique au Bureau de l'Union prévu à l'article 15, qui en informe les services compétents des autres Etats de l'Union. Tout Etat de l'Union peut transmettre par l'intermédiaire dudit Bureau, ses objections éventuelles à l'Etat qui a fait la communication.

Le service compétent de chaque Etat de l'Union notifie tout enregistrement de dénomination d'une variété nouvelle et tout refus d'enregistrement au Bureau de l'Union qui en informe les services compétents des autres Etats de cette Union. Les enregistrements sont également portés à la connaissance des Etats membres de l'Union de Paris pour la protection de la propriété industrielle par les soins du Bureau.

(7) Celui qui, dans un des Etats de l'Union, procède à la mise en

i artikel 30. Om det visar sig, att benämningen ej uppfyller de i föregående moment ställda villkoren, skall myndigheten vägra att registrera den samt anmoda förädlaren eller hans rättsinnehavare att inom viss föreskriven tid föreslå annan benämning. Benämningen registreras samtidigt som skydd meddelas enligt bestämmelserna i artikel 7.

5. När ansökan om skydd för en ny sort göres i flera unionsstater, skall det ske under en och samma benämning. Den myndighet i varje stat som är behörig att meddela skydd är skyldig att registrera den benämning som angivits, såvida myndigheten icke finner att benämningen är olämplig i denna stat. I sådant fall kan myndigheten anmoda förädlaren eller hans rättsinnehavare att föreslå en översättning av den ursprungliga benämningen eller en annan lämplig benämning.

6. Då ansökan om registrering av benämning på en ny sort göres hos den behöriga myndigheten i en unionsstat, skall denna lämna meddelande om benämningen till den i artikel 15 nämnda byrån för unionen, vilken därom skall underrätta vederbörande myndigheter i övriga unionsstater. Alla unionsstater kan genom nämnda byrås förmedling översända sina eventuella invändningar till den stat, som lämnat meddelande om benämningen.

Den behöriga myndigheten i varje unionsstat skall underrätta unionens byrå om varje registrering av en benämning på ny sort och om varje beslut varigenom sådan registrering vägrats. Byrån skall därom underrätta vederbörande myndigheter i övriga unionsstater. Uppgifter om registreringarna skall likaledes genom byråns försorg delgivas medlemsstaterna i Parisunionen för industriellt rättsskydd.

7. Envar som i en av unionsstaterna utbjuder eller försäljer förök-

vente ou à la commercialisation du matériel de reproduction ou de multiplication végétative d'une variété nouvelle, est tenu d'utiliser la dénomination de cette variété nouvelle, même après l'expiration de la protection de cette variété, pour autant que, conformément aux dispositions du paragraphe (10), des droits antérieurs ne s'opposent pas à cette utilisation.

(8) Du jour où un titre de protection a été délivré à un obtenteur ou à son ayant cause dans un Etat de l'Union :

a) la dénomination de la variété nouvelle ne peut, dans aucun des Etats de l'Union, être utilisée comme dénomination d'une autre variété de la même espèce botanique ou d'une espèce voisine;

b) la dénomination de la variété nouvelle est considérée comme la désignation générique pour cette variété. En conséquence, pour une dénomination identique à celle de la variété nouvelle ou susceptible de créer une confusion avec elle, nul ne peut, sous réserve des dispositions du paragraphe (10), en demander l'enregistrement, ni obtenir la protection, à titre de marque de fabrique ou de commerce, pour des produits identiques ou similaires, au sens de la législation sur les marques, dans un Etat quelconque de l'Union.

(9) Pour le même produit, il est permis d'ajouter à la dénomination de la variété nouvelle une marque de fabrique ou de commerce.

(10) Il n'est pas porté atteinte aux droits antérieurs de tiers portant sur des signes servant à distinguer leurs produits ou leur entreprise. Si, en vertu d'un droit antérieur, l'utilisation de la dénomination d'une variété nouvelle est interdite à une personne qui, conformément aux dispositions du paragraphe (7), est obligée de l'utiliser, le service compétent exige, le cas échéant, que l'obteneur

ningsmaterial av en ny sort, är skyldig att använda benämningen på den nya sorten, även efter det att skyddet för sorten upphört, såvida icke äldre rättigheter utgör hinder häremot enligt bestämmelserna i moment 10.

8. Från och med den dag skydd meddelats en förädlare eller hans rättsinnehavare i en unionsstat:

a) kan benämningen på den nya sorten ej i någon av unionsstaterna användas som benämning på annan sort av samma eller närbesläktad växtart;

b) skall benämningen på den nya sorten anses såsom generisk beteckning för denna sort. I följd härav kan icke i någon av unionsstaterna, såvida ej annat följer av bestämmelserna i moment 10, en beteckning, som är identisk med benämningen på den nya sorten eller är ägnad att framkalla förväxling med denna, anmälas till registrering eller meddelas skydd som fabriks- eller handelsmärke för varor av samma eller liknande slag i märkeslagstiftningens mening.

9. Det är tillåtet att, för samma vara, till benämningen på den nya sorten foga ett fabriks- eller handelsmärke.

10. Intrång göres ej i tredje mans äldre rättigheter rörande kännetecknen, som tjänar till att utmärka hans varor eller företag. Om i kraft av en äldre rättighet någon, som enligt bestämmelserna i moment 7 är ålagd att bruka benämningen på en ny sort, är förhindrad göra detta, skall den behöriga myndigheten i förekommande fall anmoda förädlaren eller hans rättsinnehavare att fö-

ou son ayant cause propose une autre dénomination pour la variété nouvelle.

reslå en annan benämning för den nya sorten.

Article 14

(1) Le droit reconnu à l'obteneur selon les dispositions de la présente Convention est indépendant des mesures adoptées dans chaque Etat de l'Union en vue d'y réglementer la production, le contrôle et la commercialisation des semences et plants.

(2) Toutefois, ces dernières mesures devront éviter, autant que possible, de faire obstacle à l'application des dispositions de la présente Convention.

Article 15

Les organes permanents de l'Union sont :

- a) le Conseil;
- b) le Secrétariat général, dénommé Bureau de l'Union internationale pour la protection des obtentions végétales. Ce Bureau est placé sous la Haute surveillance de la Confédération suisse.

Article 16

(1) Le Conseil est composé des représentants des Etats de l'Union. Chaque Etat de l'Union nomme un représentant au Conseil et un suppléant.

(2) Les représentants ou suppléants peuvent être accompagnés d'adjoints ou de conseillers.

(3) Chaque Etat de l'Union dispose d'une voix au Conseil.

Article 17

(1) Les Etats signataires de la présente Convention, qui ne l'ont pas encore ratifiée, sont invités à titre d'observateurs aux réunions du Conseil. Leurs représentants ont voix consultative.

Artikel 14

1. Den rätt, som enligt bestämmelserna i denna konvention tillerkänts förädlaren, är oberoende av de åtgärder, som unionsstat vidtar för att där reglera produktionen, kontrollen och handeln med utsäde och vegetativt material.

2. Det bör dock såvitt möjligt undvikas, att sådana åtgärder hindrar tillämpningen av bestämmelserna i denna konvention.

Artikel 15

Unionens permanenta organ är:

- a) rådet;
- b) generalsekretariatet, som benämns byrån för internationella unionen för skydd av växtförädlingsprodukter. Denna byrå är underställd det Schweiziska Edsförbundets höga överinscende.

Artikel 16

1. Rådet består av representanter för unionsstaterna. Varje unionsstat utser en representant till rådet och en suppleant.

2. Representanterna eller suppleanterna kan åtföljas av assistenter eller rådgivare.

3. Varje unionsstat har en röst i rådet.

Artikel 17

1. Denna konventions signatärstater, som ännu ej ratificerat konventionen, är i egenskap av observatörer inbjudna till rådets sammanträden. Deras representanter får delta i överläggningar men icke i omröstningar.

(2) A ces réunions peuvent également être invités d'autres observateurs ou des experts.

Article 18

(1) Le Conseil élit parmi ses membres un Président et un premier Vice-président. Il peut élire d'autres Vice-présidents. Le premier Vice-président remplace de droit le Président en cas d'empêchement.

(2) La durée du mandat du Président est de trois ans.

Article 19

(1) Le Conseil se réunit sur convocation de son Président.

(2) Il tient une session ordinaire une fois par an. En outre, le Président peut réunir le Conseil à son initiative; il doit le réunir dans un délai de trois mois quand un tiers au moins des Etats de l'Union en a fait la demande.

Article 20

(1) Le Conseil établit son règlement intérieur.

(2) Le Conseil établit le règlement administratif et financier de l'Union, le Gouvernement de la Confédération suisse entendu. Le Gouvernement de la Confédération suisse en assure l'exécution.

(3) Ces règlements et leurs modifications éventuelles doivent être adoptés à la majorité des trois quarts des Etats de l'Union.

Article 21

Les missions du Conseil sont les suivantes :

a) étudier les mesures propres à assurer la sauvegarde et à favoriser le développement de l'Union;

b) examiner le rapport annuel d'activité de l'Union et établir le programme des travaux futurs de celle-ci;

2. Till dessa sammanträden kan jämväl inbjudas andra observatörer eller sakkunniga.

Artikel 18

1. Rådet väljer bland sina medlemmar en ordförande och en förste vice ordförande. Det kan välja ytterligare vice ordförande. Vid förfall för ordföranden ersätts denne stadgenligt av förste vice ordföranden.

2. Uppdrag såsom ordförande ges för en tid av tre år.

Artikel 19

1. Rådet sammanträder på ordförandens kallelse.

2. Det håller ordinarie sammanträde en gång om året. Dessutom kan ordföranden sammankalla rådet på eget initiativ; han skall sammankalla detta inom tre månader när minst en tredjedel av unionsstaterna gjort framställning därom.

Artikel 20

1. Rådet fastställer sin arbetsordning.

2. Efter hörande av Schweiziska Edsförbundets regering antar rådet unionens administrativa och finansiella reglemente. Schweiziska Edsförbundets regering svarar för dettas genomförande.

3. Dessa förordningar och eventuella ändringar i dem skall godkännas med tre fjärdedels majoritet av unionsstaterna.

Artikel 21

Rådet har till uppgift att

a) undersöka lämpliga åtgärder för att trygga unionens bestånd och främja dess utveckling;

b) granska årsberättelsen över unionens verksamhet och fastställa programmet för dess framtida arbete;

c) donner au Secrétaire général, dont les attributions sont fixées à l'article 23, toutes directives nécessaires, y compris celles concernant la liaison avec les services nationaux;

d) examiner et approuver le budget de l'Union et fixer, conformément aux dispositions de l'article 26, la contribution de chaque Etat membre;

e) examiner et approuver les comptes présentés par le Secrétaire général;

f) fixer, conformément aux dispositions de l'article 27, la date et le lieu des conférences prévues par ledit article et prendre les mesures nécessaires à leur préparation;

g) faire au Gouvernement de la Confédération suisse les propositions concernant la nomination du Secrétaire général et des fonctionnaires du cadre supérieur;

h) d'une manière générale, prendre toutes décisions en vue du bon fonctionnement de l'Union.

Article 22

Les décisions du Conseil sont prises à la majorité simple des membres présents, sauf dans les cas prévus par les articles 20, 27, 28 et 32, ainsi que pour le vote du budget et la fixation des contributions de chaque Etat. Dans ces deux derniers cas, la majorité requise est celle des trois quarts des membres présents.

Articles 23

(1) Le Bureau de l'Union est chargé d'exécuter toutes les missions et tâches qui lui sont confiées par le Conseil. Il est dirigé par le Secrétaire général.

(2) Le Secrétaire général est responsable devant le Conseil; il assure l'exécution des décisions du Conseil.

Il présente le budget à l'approbation du Conseil et en assure l'exécution.

c) till generalsekreteraren, vars åligganden fastställts i artikel 23, ge alla erforderliga direktiv inbegripet sådana, som avser förbindelserna med de inhemska myndigheterna;

d) granska och godkänna unionens budget och enligt bestämmelserna i artikel 26 fastställa bidrag för varje medlemsstat;

e) granska och godkänna de av generalsekreteraren framlagda räkenskaperna;

f) enligt bestämmelserna i artikel 27 fastställa datum och plats för de konferenser, som sägs i nämnda artikel, och vidta erforderliga åtgärder för att förbereda dessa;

g) hos Schweiziska Edsförbundets regering framlägga förslag till utnämning av generalsekreterare och ledande befattningshavare;

h) i övrigt fatta alla de beslut som erfordras för att främja ett ändamålsenligt utövande av unionens verksamhet.

Artikel 22

Rådets beslut fattas med enkel majoritet av närvarande medlemmar, utom i de fall som angives i artiklarna 20, 27, 28 och 32 eller då omröstning hålles om budgeten och fastställande av bidrag från varje stat. I de två sistnämnda fallen behövs tre fjärdedelars majoritet av de närvarande medlemmarna.

Artikel 23

1. Unionens byrå har att fullgöra alla uppdrag och åligganden, som rådet anförtrott den. Byrån leds av generalsekreteraren.

2. Generalsekreteraren är ansvarig inför rådet; han vakar över verkställigheten av rådets beslut.

Han framlägger budgeten för rådets godkännande och vakar över verkställigheten av denna.

Il rend compte annuellement au Conseil de sa gestion et lui présente un rapport sur les activités et la situation financière de l'Union.

(3) Le Secrétaire général et les fonctionnaires du cadre supérieur sont nommés, sur proposition du Conseil, par le Gouvernement de la Confédération suisse qui fixe les conditions de leur engagement.

Le statut et la rémunération des autres cadres du Bureau de l'Union sont fixés par le règlement administratif et financier.

Article 24

Le Gouvernement de la Confédération suisse surveille les dépenses du Bureau de l'Union internationale pour la protection des obtentions végétales ainsi que les comptes de ce dernier. Il présente au Conseil un rapport annuel sur sa mission de contrôle.

Article 25

Les modalités de la coopération technique et administrative de l'Union pour la protection des obtentions végétales et des Unions gérées par les Bureaux internationaux réunis pour la protection de la propriété industrielle, littéraire et artistique seront déterminées par un règlement, établi par le Gouvernement de la Confédération suisse en accord avec les Unions intéressées.

Article 26

(1) Les dépenses de l'Union sont couvertes :

- a) par les contributions annuelles des Etats de l'Union;
- b) par la rémunération de prestations de services;
- c) par des recettes diverses.

(2) Pour déterminer le montant de leur contribution annuelle, les Etats de l'Union sont répartis en trois classes :

Han redovisar årligen hos rådet för sin förvaltning och underställer rådet en redogörelse för unionens verksamhet och finansiella läge.

3. Generalsekreteraren och de ledande befattningshavarna utnämns på rådets förslag av Schweiziska Edsförbundets regering, som bestämmer anställningsvillkoren.

Tjänsteställning och avlöningsförhållanden för övriga befattningshavare vid unionens byrå fastställs i det administrativa och finansiella reglementet.

Artikel 24

Schweiziska Edsförbundets regering har överinseende över utgifterna för byrån för internationella unionen för skydd av växtförädlingsprodukter och över byråns räkenskaper. Den framlägger för rådet en årsrapport angående sitt kontrolluppdrag.

Artikel 25

Formerna för tekniskt och administrativt samarbete mellan unionen för skydd av växtförädlingsprodukter och de unioner, som förvaltas av de förenade internationella byråerna för skydd av den industriella, litterära och konstnärliga äganderätten, skall fastställas genom ett av Schweiziska Edsförbundets regering, efter överenskommelse med vederbörande unioner, upprättat reglemente.

Artikel 26

1. Unionens utgifter täcks:

- a) med unionsstaternas årliga bidrag;
- b) med ersättningar för utförda tjänster;
- c) med andra slags inkomster.

2. Vid fastställandet av de årliga bidragens storlek är unionsstaterna indelade i tre klasser:

1^{re} classe .. cinq unités

2^e classe .. trois unités

3^e classe .. une unité

Chaque Etat de l'Union contribue à raison du nombre d'unités de la classe à laquelle il appartient.

(3) La valeur de l'unité de participation est obtenue en divisant, pour la période budgétaire considérée, le montant total des dépenses nécessairement couvertes par les contributions des Etats par le nombre total des unités.

(4) Chacun des Etats de l'Union désigne, au moment de son accession, la classe dans laquelle il désire être rangé. Toutefois, chaque Etat de l'Union peut déclarer ultérieurement qu'il désire être rangé dans une autre classe.

Cette déclaration doit intervenir six mois au moins avant la fin de l'exercice précédant celui pour lequel le changement de classe prend effet.

Article 27

(1) La présente Convention est soumise à des révisions périodiques en vue d'y introduire les améliorations de nature à perfectionner le système de l'Union.

(2) A cet effet, des Conférences ont lieu tous les cinq ans, à moins que le Conseil, à la majorité des cinq sixièmes des membres présents, n'estime que la tenue d'une telle Conférence doit être avancée ou retardée.

(3) La Conférence ne délibère valablement que si la moitié au moins des Etats membres de l'Union y sont représentés.

Pour être adopté, le texte révisé de la Convention doit recueillir la majorité des cinq sixièmes des Etats membres de l'Union représentés à la Conférence.

(4) Le texte révisé entre en vigueur, à l'égard des Etats de l'Union qui l'ont ratifié, lorsqu'il a été rati-

Klass 1 .. fem enheter

Klass 2 .. tre enheter

Klass 3 .. en enhet

Varje unionsstat bidrar i förhållande till antalet enheter av den klass den tillhör.

3. Värdet av varje deltagarenhet erhålls genom att för den berörda budgetperioden totalbeloppet av de utgifter, som måste täckas genom staternas bidrag, divideras med totala antalet enheter.

4. Vid sin anslutning till konventionen uppger varje unionsstat den klass den önskar tillhöra. Emellertid kan varje unionsstat sedermera förklara, att den önskar tillhöra en annan klass.

Denna förklaring skall göras minst sex månader före utgången av det verksamhetsår, som föregår det år, för vilket klassförändringen skall gälla.

Artikel 27

1. Förevarande konvention underkastas periodiska revisioner för att i densamma skall införas sådana förbättringar, som är ägnade att fullända det för unionen gällande systemet.

2. För detta ändamål hålls konferenser vart femte år, såvida icke rådet med fem sjättedelars majoritet av närvarande medlemmar anser, att dylik konferens skall hållas vid en tidigare eller senare tidpunkt.

3. Konferensen är beslutsmässig endast när minst hälften av unionens medlemsstater därvid är företrädna.

För att bli antagen skall konventionens reviderade text samla en majoritet på fem sjättedelar av de vid konferensen företrädna unionsstaterna.

4. Den reviderade texten träder i kraft gentemot de unionsstater som ratificerat densamma, då den ratifi-

fié par les cinq sixièmes des Etats de l'Union. L'entrée en vigueur intervient trente jours après le dépôt du dernier des instruments de ratification. Toutefois, si la majorité des cinq sixièmes des Etats de l'Union représentés à la Conférence estime que le texte révisé comporte des modifications d'une nature telle qu'elles excluent, pour les Etats de l'Union qui ne ratifieraient pas ledit texte, la possibilité de rester liés par le texte antérieur à l'égard des autres Etats de l'Union, l'entrée en vigueur du texte révisé intervient deux ans après le dépôt du dernier des instruments de ratification. En pareil cas, le texte antérieur cesse, à compter de ladite entrée en vigueur, de lier les Etats ayant ratifié le texte révisé.

Article 28

(1) Les langues française, allemande et anglaise sont utilisées par le Bureau de l'Union dans l'accomplissement de ses missions.

(2) Les réunions du Conseil ainsi que les Conférences de révision se tiennent en ces trois langues.

(3) Le Conseil peut décider, en tant que de besoin, à la majorité des trois quarts des membres présents, que d'autres langues seront utilisées.

Article 29

Les Etats de l'Union se réservent la faculté de conclure entre eux des arrangements particuliers pour la protection des obtentions végétales, en tant que ces arrangements ne contreviennent pas aux dispositions de la présente Convention.

Les Etats de l'Union qui n'ont pas participé à de tels arrangements sont admis à y adhérer sur leur demande.

Article 30

(1) Chaque Etat de l'Union s'engage à prendre toutes mesures néces-

cerats av fem sjättedelar av unionsstaterna. Ikraftträdandet sker trettio dagar sedan det sista ratifikationsinstrumentet deponerats. Anser emellertid en majoritet på fem sjättedelar av de vid konferensen företrädda unionsstaterna, att den reviderade texten innehåller ändringar av sådan beskaffenhet att de för unionsstater, som ej ratificerar denna text, utesluter möjligheten att gentemot de övriga unionsstaterna förbli bundna av den föregående texten, inträder ikraftträdandet av den reviderade texten två år efter det att det sista ratifikationsinstrumentet har deponerats. I detta fall upphör den tidigare texten från och med detta ikraftträdande att binda stater, som ratificerat den reviderade texten.

Artikel 28

1. Vid fullgörande av sina uppdrag använder unionens byrå franska, tyska och engelska språken.

2. Rådets sammanträden och revisionskonferenserna hålls på dessa tre språk.

3. Rådet kan, om så behövs, med tre fjärdedelars majoritet av närvarande medlemmar bestämma att andra språk skall användas.

Artikel 29

Unionsstaterna förbehåller sig rätten att sinsemellan träffa särskilda överenskommelser för skydd av växtförädlingsprodukter i den mån dessa överenskommelser ej strider mot bestämmelserna i förevarande konvention.

Unionsstater, som ej deltagit i sådana överenskommelser, är oförhindrade att, efter framställning, ansluta sig till desamma.

Artikel 30

1. Varje unionsstat förbinder sig att vidta alla erforderliga åtgärder

saires pour l'application de la présente Convention.

Il s'engage notamment :

a) à assurer aux ressortissants des autres Etats de l'Union les recours légaux appropriés leur permettant de défendre efficacement les droits prévus par la présente Convention;

b) à établir un service spécial de la protection des obtentions végétales ou à charger un service déjà existant de cette protection;

c) à assurer la communication au public des informations relatives à cette protection et au minimum la publication périodique de la liste des titres délivrés.

(2) Des accords particuliers peuvent également être conclus entre les Etats de l'Union, en vue de l'utilisation éventuelle en commun de services chargés de procéder à l'examen des variétés nouvelles, prévu à l'article 7, et au rassemblement des collections et documents de référence nécessaires.

(3) Il est entendu qu'au moment du dépôt de son instrument de ratification ou d'adhésion, chaque Etat doit être en mesure, conformément à sa législation interne, de donner effet aux dispositions de la présente Convention.

Article 31

(1) La présente Convention est ouverte jusqu'au deux décembre mil neuf cent soixante-deux à la signature des Etats représentés à la Conférence de Paris pour la protection des obtentions végétales.

(2) La présente Convention est soumise à ratification; les instruments de ratification sont déposés auprès du Gouvernement de la République française, qui notifie ce dépôt aux Etats signataires.

(3) Dès qu'elle a été ratifiée par trois Etats au moins, la Convention entre en vigueur entre ces Etats trente jours après le dépôt du troi-

sième pour l'application de la présente Convention.

Särskilt förbinder den sig:

a) att tillförsäkra övriga unionsstaters medborgare lämpliga rättsmedel för att möjliggöra för dem att effektivt försvara de i denna konvention upptagna rättigheterna;

b) att inrätta en särskild myndighet för skydd av växtförädlingsprodukter eller uppdra åt en redan befintlig myndighet att svara för detta skydd;

c) att offentliggöra meddelanden rörande detta skydd, åtminstone i form av ett periodiskt offentliggörande av en förteckning över meddelade skydds rättigheter.

2. Särskilda överenskommelser kan också träffas mellan unionsstaterna om eventuellt gemensamt anlåtande av myndigheter som har att genomföra den i artikel 7 föreskrivna undersökningen av nya växtsorter och att samla erforderliga kollektioner och dokument i referenssyfte.

3. Det är underförstått att vid den tidpunkt, då ratifikations- eller avslutningsinstrumenten deponeras, varje stat skall enligt sin nationella lagstiftning vara i stånd att genomföra denna konventions bestämmelser.

Artikel 31

1. Denna konvention står intill den andra december nittonhundrasextiotvå öppen för undertecknande av de stater, som varit företrädare vid Pariskonferensen för skydd av växtförädlingsprodukter.

2. Förevarande konvention är underkastad ratifikation; ratifikationsinstrumenten deponeras hos Franska Republikens regering, som underrättar signatärstaterna härom.

3. Så snart konventionen ratificerats av minst tre stater, träder den i kraft mellan dessa stater trettio dagar efter det att det tredje rati-

sième instrument de ratification. A l'égard de chacun des Etats par lesquels elle est ratifiée ultérieurement, elle entre en vigueur trente jours après le dépôt de son instrument de ratification.

Article 32

(1) La présente Convention est ouverte à l'adhésion des Etats non signataires dans les conditions prévues aux paragraphes (3) et (4) du présente article.

(2) Les demandes d'adhésion sont adressées au Gouvernement de la Confédération suisse, qui les notifie aux Etats de l'Union.

(3) Les demandes d'adhésion sont étudiées par le Conseil en tenant compte notamment des dispositions de l'article 30.

En égard à la nature de la décision qui doit intervenir, et à la différence de la règle retenue pour les Conférences de revision, l'adhésion d'un Etat non signataire est acquise si sa demande est acceptée à la majorité des quatre cinquièmes des membres présents.

Au moment du vote, les trois quarts des Etats de l'Union doivent être représentés.

(4) En cas de décision favorable, l'instrument d'adhésion est déposé auprès du Gouvernement de la Confédération suisse, qui notifie ce dépôt aux Etats de l'Union.

L'adhésion prend effet trente jours après le dépôt de cet instrument.

Article 33

(1) Au moment de la ratification de la Convention s'il s'agit d'un Etat signataire, ou en présentant sa demande d'adhésion s'il s'agit d'un autre Etat, chaque Etat indique, dans le premier cas, au Gouvernement de la République française ou, dans le deuxième cas, au Gouvernement de la Confédération suisse, la liste des

fikationsinstrumentet deponerats. Gentemot varje stal, som senare ratificerar konventionen, träder denna i kraft trettio dagar efter det att statens ratifikationsinstrument deponerats.

Artikel 32

1. Denna konvention står öppen för anslutning av icke-signatärstater under de villkor, som uppställts i momenten 3 och 4 i denna artikel.

2. Ansökningar om anslutning skall tillställas Schweiziska Edsförbundets regering, som underrättar unionsstaterna därom.

3. Ansökningar om anslutning granskas av rådet under beaktande särskilt av bestämmelserna i artikel 30.

Med hänsyn till beskaffenheten av det beslut som skall fattas och med avvikelse från den för revisionskonferenserna uppställda regeln, vinner en icke-signatärstats ansökan om anslutning bifall därest den godkänns med fyra femtedelars majoritet av närvarande medlemmar.

Vid omröstning skall tre fjärdedelar av unionsstaterna vara företrädna.

4. Bifalles ansökan om anslutning, deponeras anslutningsinstrumentet hos Schweiziska Edsförbundets regering, som underrättar unionsstaterna härom.

Anslutningen går i verkställighet trettio dagar efter det instrumentet deponerats.

Artikel 33

1. Vid konventionens ratificering av en signatärstat eller vid en icke-signatärstats ingivande av ansökan om anslutning lämnar staten i första fallet till Franska Republikens regering och i andra fallet till Schweiziska Edsförbundets regering en lista över de växtsläkten eller växtarter, för vilka den förpliktar sig att till-

genres ou espèces pour lesquels il s'engage à appliquer les dispositions de la Convention dans les conditions prévues à l'article 4. Il précise, en outre, dans le cas de genres ou espèces visés au paragraphe (4) dudit article, s'il entend se prévaloir de la faculté de limitation ouverte par cette disposition.

(2) Chaque Etat de l'Union qui décide ultérieurement d'appliquer les dispositions de la Convention à d'autres genres ou espèces, transmet les mêmes indications que celles prévues au paragraphe (1) du présent article au Gouvernement de la Confédération suisse et au Bureau de l'Union, au moins trente jours avant la mise en application de sa décision.

(3) Le Gouvernement de la République française ou, le cas échéant, le Gouvernement de la Confédération suisse, transmet immédiatement à tous les Etats de l'Union les indications visées aux paragraphes (1) et (2) du présent article.

Article 34

(1) Tout Etat de l'Union déclare, au moment de la signature, de la ratification ou de l'adhésion, si la Convention est applicable à l'ensemble ou à une partie de ces territoires ou à un, à plusieurs, ou à l'ensemble des Etats ou territoires pour lesquels il est habile à stipuler.

Il peut, à tout moment, par la suite, en vertu d'une notification au Gouvernement de la Confédération suisse, compléter cette déclaration. La notification prend effet trente jours après sa réception par ce dernier Gouvernement.

(2) Le Gouvernement qui a reçu les déclarations ou notifications mentionnées au paragraphe (1) du présent article en informe tous les Etats de l'Union.

lämpa konventionens bestämmelser under de i artikel 4 uppställda villkoren. Om det är fråga om växtsläkten eller växtarter, som avses i artikel 4 moment 4, anger staten dessutom huruvida den avser att utnyttja den däri angivna möjligheten att stadga begränsningar.

2. Varje unionsstat, som sedermera beslutar att tillämpa konventionens bestämmelser på andra växtsläkten eller växtarter, överlämnar minst trettio dagar före beslutets ikraftträdande till Schweiziska Edsförbundets regering och till unionens byrå samma uppgifter som angivits i moment 1 i denna artikel.

3. Franska Republikens regering respektive Schweiziska Edsförbundets regering vidarebefordrar omedelbart till samtliga unionsstater de i momenten 1 och 2 i denna artikel angivna uppgifterna.

Artikel 34

1. Varje unionsstat förklarar vid konventionens undertecknande, dess ratificering eller vid anslutning till densamma huruvida konventionen är tillämplig på unionsstatens territorium i dess helhet eller en del därav eller på en, flera eller samtliga stater eller territorier, för vilka den är berättigad att falla beslut.

Den kan sedermera när som helst genom meddelande till Schweiziska Edsförbundets regering fullständiga denna förklaring. Meddelandet får verkan trettio dagar efter det att det mottagits av den nämnda regeringen.

2. Regering, som mottagit de i moment 1 i denna artikel omnämnda förklaringarna eller meddelandena, underrättar samtliga unionsstater därom.

Article 35

Nonobstant les dispositions de l'article 6, tout Etat de l'Union a la faculté, sans qu'il en résulte d'obligation pour les autres Etats de l'Union, de limiter l'exigence de nouveauté prévue à l'article susvisé, en ce qui concerne les variétés de création récente, existant au moment de l'entrée en vigueur de la présente Convention à l'égard dudit Etat.

Article 36

(1) Si, au moment de l'entrée en vigueur de la présente Convention à l'égard d'un Etat de l'Union, l'obtenteur d'une variété nouvelle protégée dans cet Etat ou son ayant cause bénéficie dans ledit Etat de la protection de la dénomination de cette variété à titre de marque de fabrique ou de commerce pour des produits identiques ou similaires au sens de la législation sur les marques, il peut, soit renoncer à la protection à titre de marque de fabrique ou de commerce, soit déposer une nouvelle dénomination pour la variété au lieu de la dénomination ancienne. Si, dans un délai de six mois, une nouvelle dénomination n'est pas déposée, l'obtenteur ou son ayant cause ne peut plus faire valoir de droit à la marque de fabrique ou de commerce pour les produits susvisés.

(2) Si une nouvelle dénomination est enregistrée pour la variété, l'obtenteur ou son ayant cause ne peut interdire l'utilisation de la dénomination antérieure qu'après l'expiration d'un délai d'une année à compter de la publication de l'enregistrement de la nouvelle dénomination, aux personnes qui, avant l'entrée en vigueur de la présente Convention, étaient tenues d'utiliser l'ancienne dénomination.

Article 37

La présente Convention ne saurait porter atteinte aux droits acquis soit

Artikel 35

Utan hinder av bestämmelserna i artikel 6 kan varje unionsstat, utan att någon förpliktelse för de övriga unionsstaterna därav uppstår, begränsa det i sagda artikel uppställda nyhetskravet beträffande nyligen framställda sorter, som finns vid konventionens ikraftträdande i staten.

Artikel 36

1. Om vid tiden för konventionens ikraftträdande i en unionsstat en förädlare, som framställt en i denna stat skyddad ny sort, eller hans rättshavare åtnjuter skydd i denna stat för sortbenämningen såsom fabriks- eller handelsmärke för samma eller liknande varor i märkeslagstiftningens mening, kan han antingen avstå från märkesskyddet eller i stället för den föregående benämningen föreslå en ny benämning för sorten. Har en ny benämning ej föreslagits inom sex månader kan förädlaren eller hans rättshavare ej längre göra gällande någon rätt till fabriks- eller handelsmärke för nämnda produkter.

2. Registreras en ny benämning för sorten, kan den, som före konventionens ikraftträdande var skyldig att begagna den föregående benämningen, icke av förädlaren eller hans rättshavare förbjudas att använda denna förrän efter en tid av ett år från kungörandet av den nya benämningen.

Artikel 37

Denna konvention kan icke inkräkta på de rättigheter, som förut

en vertu des législations nationales des Etats de l'Union, soit par suite d'accords intervenus entre ces Etats.

Article 38

(1) Tout différend entre deux ou plusieurs Etats de l'Union, qui concerne l'interprétation ou l'application de la présente Convention et n'a pas été réglé par voie de négociation est, sur demande de l'un des Etats intéressés, soumis au Conseil qui s'emploie à provoquer un accord entre lesdits Etats.

(2) Si un tel accord n'est pas réalisé dans un délai de six mois à compter du moment où le Conseil a été saisi du différend, celui-ci est soumis à un Tribunal arbitral sur simple requête d'un des Etats intéressés.

(3) Le Tribunal est composé de trois arbitres.

Dans le cas où deux Etats sont parties au différend, chaque Etat désigne un arbitre.

Dans les cas où plus de deux Etats sont parties au différend, deux des arbitres sont désignés d'un commun accord par les Etats intéressés.

Si les Etats intéressés n'ont pas désigné les arbitres dans un délai de deux mois à compter de la date à laquelle la demande de constitution du Tribunal leur a été notifiée par le Bureau de l'Union, chacun des Etats intéressés peut demander au Président de la Cour internationale de Justice de procéder aux désignations nécessaires.

Le Tiers-arbitre est désigné dans tous les cas par le Président de la Cour internationale de Justice.

Si le Président est ressortissant de l'un des Etats parties au différend, le Vice-président procède aux désignations visées ci-dessus, à moins qu'il ne soit lui-même ressortissant de l'un des Etats parties au différend. Dans ce dernier cas, il appartient au membre de la Cour qui n'est pas lui-même ressortissant de l'un

förvärvats genom unionsstaternas egen lagstiftning eller genom överenskommelser mellan dessa stater.

Artikel 38

1. Tvist mellan två eller flera unionsstater, som avser tolkningen eller tillämpningen av denna konvention och som ej avgjorts förhandlingsvägen, hänskjuts på begäran av en av de berörda staterna till rådet, som försöker åstadkomma enighet mellan staterna.

2. Om enighet ej kan nås inom sex månader från den tid rådet tagit befattning med tvisten, hänskjuts tvisten till skiljedomstol på begäran av en av de berörda staterna.

3. Skiljedomstolen består av tre skiljemän.

Är två stater parter i tvisten, utser varje stat en skiljeman.

Är flera än två stater parter i tvisten, utses två av skiljemännen av de berörda staterna efter därom träffad överenskommelse.

Har de berörda staterna ej utsett skiljemän inom två månader från den dag då ansökan om domstolens inrättande delgivits dem genom unionens byrå, kan varje berörd stat hos internationella domstolens president anhålla att han företar de erforderliga tillsättningarna.

Den tredje skiljemannen utses under alla förhållanden av internationella domstolens president.

Är presidenten medborgare i en av de stater, som är parter i tvisten, företar vicepresidenten ovannämnda tillsättningar såvida han icke själv är medborgare i en av de stater, som är parter i tvisten. I sistnämnda fall ankommer det på ledamot av internationella domstolen, vilken ej själv är medborgare i en av de stater som

des Etats parties au différend et qui à été choisi par le Président de procéder à ces désignations.

(4) La décision arbitrale est définitive et obligatoire pour les Etats intéressés.

(5) Le Tribunal règle lui-même sa procédure, à moins que les Etats intéressés n'en conviennent autrement.

(6) Chacun des Etats parties au différend supporte les frais de sa représentation devant le Tribunal arbitral; les autres frais sont supportés par parts égales par chacun des Etats.

Article 39

La signature de la Convention, sa ratification ou l'adhésion à ladite Convention ne doivent comporter aucune réserve.

Article 40

(1) La présente Convention est conclue sans limitation de durée.

(2) Sous réserve des dispositions de l'article 27, paragraphe (4), si un Etat de l'Union dénonce la Convention, cette dénonciation prend effet à l'expiration du délai d'une année à partir du jour où notification de cette dénonciation a été faite par le Gouvernement de la Confédération suisse aux autres Etats de l'Union.

(3) Tout Etat de l'Union peut à tout moment déclarer que la Convention cesse d'être applicable à certains de ses territoires ou des Etats ou territoires pour lesquels il a stipulé en vertu des dispositions de l'article 34. Cette déclaration prend effet à l'expiration du délai d'une année à partir du jour où notification de cette déclaration a été faite par le Gouvernement de la Confédération suisse aux autres Etats de l'Union.

(4) Ces dénonciations et déclarations ne sauraient porter atteinte aux droits acquis dans le cadre de la présente Convention antérieurement

är parter i tvisten och vilken utsetts av presidenten att företa dessa tillsättningar.

4. Skiljedomen är slutgiltig och bindande för de tvistande staterna.

5. Skiljedomstolen fastställer själv regler för förfarandet, om de tvistande staterna ej överenskommer om annat.

6. Varje stat som är part i tvisten bestrider kostnaderna för sitt framträdande inför skiljedomstolen; de övriga kostnaderna häres av var och en av staterna med lika belopp.

Artikel 39

Undertecknande av konventionen eller ratifikation av eller anslutning till densamma får ej ske med något förbehåll.

Artikel 40

1. Denna konvention slutes utan tidsbegränsning.

2. Uppsäger en unionsstat konventionen, får denna uppsägning, med förbehåll för bestämmelserna i artikel 27 moment 4, verkan ett år efter den dag då underrättelse om uppsägningen lämnats av Schweiziska Edsförbundets regering till övriga unionsstater.

3. Varje unionsstat kan när som helst förklara, att konventionen upphör att vara tillämplig på vissa av dess territorier eller på stater eller territorier, för vilka den fattat beslut jämlikt bestämmelserna i artikel 34. Denna förklaring går i verkställighet ett år efter den dag då underrättelse om denna förklaring lämnats av Schweiziska Edsförbundets regering till övriga unionsstater.

4. Dessa uppsägningar och förklaringar kan icke inkräkta på de rättigheter, som inom denna konventions ram förvärvats före utgången

à l'expiration du délai fixé aux paragraphes (2) et (3) du présent article.

av den i momenten 2 och 3 i denna artikel fastställda tiden.

Article 41

(1) La présente Convention est rédigée en un exemplaire en langue française, lequel est déposé aux archives du Gouvernement de la République française.

(2) Une copie certifiée conforme est remise par celui-ci à chacun des Gouvernements des Etats signataires.

(3) Des traductions officielles de la présente Convention seront établies en langues allemande, anglaise, espagnole, italienne, néerlandaise.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires désignés à cette fin, après avoir présenté leurs pleins pouvoirs, reconnus en bonne et due forme, ont signé la présente Convention et l'ont revêtue de leur sceau.

Fait à Paris, le deux décembre mil neuf cent soixante-et-un.

Pour la République fédérale
d'Allemagne

signé:

G. von Haeflen
Joseph Murmann
Hans Schade

Pour la Belgique

signé:

A. Bayot

Pour la France

signé:

Henri Ferru

Pour l'Italie

En ma qualité de Plénipotentiaire, je déclare que le Gouvernement de la République italienne, en vertu de la faculté qui lui est ouverte par l'article 4, paragraphe (5), de la présente Convention, décide d'appliquer, en ce qui concerne la protection des

Artikel 41

1. Denna konvention har avfattats på franska språket i ett exemplar, vilket deponerats i arkivet hos Franska Republikens regering.

2. En bestyrkt avskrift tillställs av denna regering var och en av signatärstaternas regeringar.

3. Officiella översättningar av föreliggande konvention skall utföras på tyska, engelska, spanska, italienska och nederländska språken.

Till bekräftelse härav har de härtill utsedda ombuden sedan deras fullmakter företetts och befunnits vara i vederbörlig ordning, undertecknat denna konvention och försett den med sina sigill.

Som skedde i Paris den andra december nittonhundrasextioett.

För Förbundsrepubliken Tyskland

undertecknat:

G. von Haeflen
Joseph Murmann
Hans Schade

För Belgien

undertecknat:

A. Bayot

För Frankrike

undertecknat:

Henri Ferru

För Italien

I min egenskap av befullmäktigat ombud förklarar jag, att Italienska Republikens regering med stöd av den befogenhet, som givits genom artikel 4 moment 5 i denna konvention, beslutat att i fråga om skydd av växtförädlingsprodukter tillämpa

obtentions végétales, les articles 2 et 3 de la Convention de Paris pour la protection de la propriété industrielle.

artiklarna 2 och 3 i Pariskonventionen för industriellt rättsskydd.

signé:

Talamo

Pour les Pays-Bas

signé:

F. E. Nijdam

undertecknat:

Talamo

För Nederländerna

undertecknat:

F. E. Nijdam

ANNEXE

Liste prévue à l'article 4, paragraphe (3)

Espèces à protéger dans chacun des genres

- | | | |
|--------------------|---|---|
| 1 — Blé | — | Triticum aestivum L. spp. vulgare
(VILL, HOST)
MAC KAY
Triticum durum
DESF. |
| 2 — Orge | — | Hordeum vulgare L. s. lat. |
| 3 — Avoine | — | Avena sativa L.
ou Riz-Oryza sativa L.
Avena byzantina
C. KOCH |
| 4 — Maïs | — | Zea Mays L. |
| 5 — Pomme de terre | — | Solanum tuberosum L. |
| 6 — Pois | — | Pisum sativum L. |
| 7 — Haricot | — | Phaseolus vulgaris L.
Phaseolus coccineus L. |
| 8 — Luzerne | — | Medicago sativa L.
Medicago varia
MARTYN |
| 9 — Trèfle violet | — | Trifolium pratense L. |
| 10 — Ray-Grass | — | Lolium spp. |
| 11 — Laitue | — | Lactuca sativa L. |

BIHANG

Lista enligt artikel 4 moment 3

Arter som skyddas inom vart och ett av följande växtsläkten:

- | | | |
|--------------|---|---|
| 1. Vete | — | Triticum aestivum L. spp. vulgare
(VILL, HOST)
MAC KAY
Triticum durum
DESF. |
| 2. Korn | — | Hordeum vulgare L. s. lat. |
| 3. Havre | — | Avena sativa L.
eller Ris-Oryza sativa L.
Avena byzantina
C. KOCH |
| 4. Majs | — | Zea Mays L. |
| 5. Potatis | — | Solanum tuberosum L. |
| 6. Ärt | — | Pisum sativum L. |
| 7. Böna | — | Phaseolus vulgaris L.
Phaseolus coccineus L. |
| 8. Lusern | — | Medicago sativa L.
Medicago varia
MARTYN |
| 9. Rödklöver | — | Trifolium pratense L. |
| 10. Rajgräs | — | Lolium spp. |
| 11. Sallat | — | Lactuca sativa L. |

- | | |
|--|---|
| 12 — Pommier — Malus domestica
BORKH | 12. Äpple — Malus domestica
BORKH |
| 13 — Rose — Rosa hort. ou
Oeillet-Dianthus
caryophyllus L. | 13. Ros — Rosa hort. eller
Nejlika-Dianthus
caryophyllus L. |

Si le choix se porte sur deux genres à option : numéros 3 ou 13 ci-dessus, ceux-ci ne comptent que pour un seul genre.

Faller valet på två alternativt uppförda släkten (nr 3 eller 13 ovan), räknas dessa endast som ett växtsläkte.

Recommandation

La Conférence,
Considérant les articles 7 et 30 de la Convention;

Considérant que l'examen préalable des obtentions végétales constituera, du point de vue technique et financier, pour chacun des Etats de l'Union, une lourde tâche qu'il est possible et souhaitable d'alléger en organisant l'examen préalable sur une base internationale;

Considérant que cette coopération internationale aura pour effet de permettre l'extension de l'Union à un plus grand nombre d'Etats et à un plus grand nombre de genres ou espèces botaniques;

Recommande aux pays représentés à la Conférence de procéder dès que possible aux études nécessaires en vue de la réalisation de l'examen préalable sur le plan international et de la conclusion des arrangements prévus à l'article 30 de la Convention.

Déclaration

Les Etats signataires déclarent leur intention commune d'étendre les dispositions de la Convention, dès l'entrée en vigueur de celle-ci, à au moins quinze genres dont la liste sera établie d'un commun accord entre eux.

Rekommendation

Konferensen,
som beaktar artiklarna 7 och 30 i konventionen;

som beaktar att förhandsundersökning av växtförädlingsprodukter kommer att från teknisk och finansiell synpunkt på var och en av unionsstaterna lägga en tung börda, som det är möjligt och önskvärt att lätta genom anordnande av sådan undersökning på internationell basis;

som beaktar att detta internationella samarbete kommer att möjliggöra unionens utvidgning till ett större antal stater och till ett större antal växtsläkten eller växtarter;

rekommenderar de stater som är företrädare vid konferensen att snarast möjligt igångsätta erforderliga undersökningar för att åstadkomma förhandsundersökning på internationellt plan och för att avsluta överenskommelser enligt artikel 30 i konventionen.

Deklaration

Undertecknade stater deklarerar sin gemensamma avsikt att, så snart konventionen träder i kraft, utsträcka dess bestämmelser till minst femton växtsläkten över vilka lista skall upprättas gemensamt staterna emellan.

Pour la République fédérale
d'Allemagne

signé:

G. von Haeften
Joseph Murmann
Hans Schade

Pour la France

signé:

Henri Ferru

Pour les Pays-Bas

signé:

F. E. Nijdam

För Förbundsrepubliken Tyskland

undertecknat:

G. von Haeften
Joseph Murmann
Hans Schade

För Frankrike

undertecknat:

Henri Ferru

För Nederländerna

undertecknat:

F. E. Nijdam

*Växtförädlingskyddsutredningens förslag***Förslag**

till

Lag om växtförädlarrätt*Allmänna bestämmelser*

1 §.

Den som framställt en växtsort eller den, till vilken hans rätt övergått, äger genom registrering förvärva ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja sorten enligt denna lag (växtförädlarrätt).

Den som är registrerad för växtförädlarrätt benämnes i denna lag sortinnehavare.

Konungen äger förordna, att växtförädlarrätt får förvärfvas endast för växtsort, tillhörande växtsläkte eller växtart som anges i förordnandet.

2 §.

Växtförädlarrätt förvärfvas endast för växtsort som uppfyller följande villkor:

1) Sorten skall genom åtminstone ett viktigt kännetecken tydligt skilja sig från andra sorter, vilka är kända före dagen för registreringsansökningen.

Annan sort anses som känd, om material därav yrkesmässigt utbjudits till försäljning eller eljest tillhandahållits eller om den intagits i eller anmälts till officiell sortlista, förekommer i allmänt tillgänglig referenssamling eller noggrant beskrivits i allmänt tillgänglig skrift eller om den eljest kommit till allmänhetens kännedom.

2) Sorten skall vara tillräckligt likformig (homogen) med hänsyn tagen till de särdrag, som dess sexuella eller vegetativa förökning betingar.

3) Sorten skall under förökning utförd i enlighet med den av förädlaren anvisade förökningsmetoden vara beständig (stabil) med avscende på sina väsentliga kännetecken.

Växtförädlarrätt kan ej förvärfvas, om växtmaterial av sorten med samtycke av förädlaren eller hans rättsinnehavare yrkesmässigt förts i handeln här i riket före dagen för registreringsansökningen eller utom riket mer än fyra år före nämnda dag.

Vid registrering av växtförädlarrätt skall även registreras särskild benämning för sorten.

3 §.

Växtförädlarrätt innebär att, med de undantag som anges nedan, annan än sortinnehavaren ej får olovligen utnyttja sorten yrkesmässigt genom att

1) framställa eller till riket införa växtmaterial av sorten, om det sker i syfte att materialet skall utbjudas till försäljning eller eljest tillhandahållas för förökningsändamål;

2) utbjuda till försäljning eller eljest tillhandahålla växtmaterial av sorten för förökningsändamål;

3) använda växtmaterial av sorten i fall, då upprepad användning är nödvändig för framställning av växtmaterial av annan sort och det framställda materialet skall utbjudas till försäljning eller eljest tillhandahållas för förökningsändamål.

I fråga om prydnadsväxter omfattar växtförädlarrätten även användandet av plantor och delar av plantor, när det sker för yrkesmässig framställning av snittblommor eller annat material för prydnadsändamål.

4 §.

Meddelad växtförädlarrätt kan upprätthållas intill dess femton eller, såvitt gäller frukträd, skogsträd, prydnadsträd och vin, aderton år förflutit från det år då ansökningen om växtförädlarrätt beviljades.

Konungen äger förordna att i fråga om visst växtsläkte eller viss växtart skall gälla längre skyddstid än som anges i första stycket, dock högst tjugufem år.

Registrering av växtförädlarrätt

5 §.

Registreringsmyndighet för registrering av växtförädlarrätt är statens växtsortnämnd. Registrering av växtförädlarrätt sker i växtsortregistret.

6 §.

Ansökan om registrering av växtförädlarrätt göres skriftligen hos växtsortnämnden.

Ansökningen skall innehålla

a) tydlig beskrivning av sorten med särskilt angivande av det eller de kännetecken som skiljer sorten från andra sorter;

b) försäkran på heder och samvete att sorten, såvitt sökanden har sig bekant, icke före den dag då ansökningen göres nyttjats på sätt som enligt 2 § andra stycket hindrar förvärv av växtförädlarrätt;

c) förslag till benämning på sorten.

I samband med ansökan skall sökanden tillhandahålla en för provning av sorten erforderlig mängd växtmaterial därav.

I ansökningen skall förädlarens namn anges. Sökes växtförädlarrätt av annan än förädlaren, skall sökanden styrka sin rätt till sorten.

Sökanden skall erlägga fastställd ansökningsavgift.

7 §.

Sortbenämning skall vara ägnad att skilja sorten från andra sorter.

Sortbenämning får ej godtagas

1) om den består enbart av siffror;

2) om den uppenbarligen är ägnad att vilseleda allmänheten;

3) om den strider mot lag eller författning eller allmän ordning eller är ägnad att väcka förargelse;

4) om den kan förväxlas med sortbenämning som för sort av samma eller närstående växtart införts eller föreslagits för införande i officiell sortlista eller som användes på förökningsmaterial av sådan sort;

5) om den kan förväxlas med varumärke, namn, firma eller annan be-teckning för vilken annan än sökanden åtnjuter skydd och som skulle ha utgjort hinder mot att registrera sortbenämningen som varumärke för mate-rial av växtsort eller för varor av liknande slag;

6) om den kan förväxlas med sådant varumärke för material av växtsort eller för varor av liknande slag, för vilket sökanden åtnjuter skydd.

8 §.

I samma ansökan får icke sökas växtförädlarrätt för mer än en växtsort.

9 §.

Sökande som ej har hemvist i riket skall ha ett här bosatt ombud, som äger företräda honom i allt som rör ansökningen.

10 §.

Har sökanden icke iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller fin-ner växtsortnämnden annat hinder föreligga för bifall till ansökningen, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidtaga rättelse.

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist, avskrivs ansökningen. Under-rättelse därom skall tagas in i föreläggandet.

11 §.

Föreligger hinder för bifall till ansökningen även efter det yttrande av-givits och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall ansök-ningen avslås, om anledning ej förekommer att ge sökanden nytt föreläg-gande.

12 §.

Påstår någon inför växtsortnämnden att han äger bättre rätt till sorten än sökanden och synes saken tveksam kan nämnden förelägga honom att väcka talan vid domstol inom viss tid vid äventyr att hans påstående lämnas utan avseende vid ansökningens fortsatta prövning.

Är tvist om bättre rätt till sorten anhängig vid domstol, kan ansökningen om växtförädlarrätt förklaras vilande i avbidan på att målet slutligt avgöres.

13 §.

Visar någon inför växtsortnämnden att han äger bättre rätt till sorten än sökanden, skall nämnden överföra ansökningen på honom, om han yrkar det. Den som får ansökan överförd på sig skall erlägga ny ansökningsavgift.

Yrkas överföring, får ansökningen ej avskrivas, avslås eller bifallas, förrän yrkandet slutligt prövats.

14 §.

Är ansökningshandlingarna fullständiga och föreligger ej hinder för regist-rering, skall växtsortnämnden kungöra ansökningen för att bereda allmän-heten tillfälle att inkomma med invändning mot ansökningen. Prov med material av sorten skall utföras, om detta ej av särskilda skäl anses onödigt. För proven skall erläggas fastställd avgift.

Invändning göres skriftligen hos växtsortnämnden inom tid som nämnden bestämmer.

15 §.

Sedan tid för framställande av invändning mot ansökningen utgått och prov med material av sorten slutförts, tages ansökningen upp till fortsatt prövning. Vid denna prövning äger 10—13 §§ tillämpning.

Sökanden skall underrättas om inkommen invändning och utfört prov samt beredas tillfälle att yttra sig däröver.

16 §.

Talan mot slutligt beslut av växtsortnämnden i ärende angående ansökan om växtförädlarrätt får föras av sökanden, om det gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits trots att invändning framställts i behörig ordning, får talan föras av den som gjort invändningen.

Mot beslut, varigenom yrkande om överföring enligt 13 § bifallits, får talan föras av sökanden. Mot beslut, varigenom yrkande om överföring enligt 13 § avslagits, får talan föras av den som framställt yrkandet.

17 §.

Talan enligt 16 § föres genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

18 §.

Växtförädlarrätt är meddelad, när ansökan därom bifallits och beslutet vunnit laga kraft. När växtförädlarrätt meddelats, skall detta kungöras och bevis därom utfärdas.

Avskrivs eller avslås ansökan, som kungjorts enligt 14 §, skall beslutet kungöras när det vunnit laga kraft.

Meddelad växtförädlarrätt antecknas i växtsortregistret.

Sortbenämnings användande

19 §.

Den som yrkesmässigt utbjuder till försäljning eller eljest tillhandahåller förökningsmaterial av sort, för vilken växtförädlarrätt meddelats, skall, även sedan skyddstiden för sorten utgått eller rätten eljest upphört, härvid använda den för sorten registrerade benämningen.

Registrerad benämning på sort eller en med denna förväxlingsbar benämning får, så länge registreringen består, icke användas för annan sort av samma eller närstående växtart eller material av sådan sort.

Årsavgifter

20 §.

För meddelad växtförädlarrätt skall för varje kalenderår räknat från det år ansökan om växtförädlarrätt bifallits erläggas fastställd årsavgift, om annat icke bestämts med stöd av 46 §.

Årsavgift förfaller till betalning första dagen av det kalenderår den avser. Årsavgift för år, som börjat innan växtförädlarrätt meddelats eller inom två månader därefter, förfaller dock först den dag då två månader förflutit efter växtförädlarrättens meddelande. Årsavgift får ej erläggas före växtförädlarrättens meddelande och ej heller tidigare än sex månader före årets början.

Årsavgift får, med den förhöjning som är fastställd, erläggas inom sex månader efter förfallodagen.

Efterkontroll

21 §.

För kontroll av beständigheten hos sort, för vilken växtförädlarrätt gäller, skall sortinnehavaren på begäran tillhandahålla växtsortnämnden förökningsmaterial av sorten samt erforderliga handlingar och upplysningar.

Licens, överlåtelse m. m.

22 §.

Har sortinnehavaren medgivit annan rätt att yrkesmässigt utnyttja sorten (licens), får denne överlåta sin rätt vidare endast om avtal träffats därom. Ingår rätten i en rörelse, får den dock överlåtas i samband med överlåtelse av rörelsen eller del därav, om annat icke avtalats.

23 §.

Har växtförädlarrätt övergått på annan eller licens upplåtits, skall på begäran anteckning därom göras i växtsortregistret.

Visas all licens som antecknats i registret upphört att gälla, skall anteckningen avföras.

Bestämmelserna i första och andra styckena äger motsvarande tillämpning beträffande tvångslicens.

I mål eller ärende om växtförädlarrätt anses den som sortinnehavare, vilken senast blivit införd i växtsortregistret i denna egenskap.

24 §.

Förses icke marknaden på skäliga villkor med förökningsmaterial av skyddad sort i den omfattning som med hänsyn till folkhushållet eller annat allmänt intresse finnes påkallat, äger den som vill här i riket yrkesmässigt utnyttja sorten erhålla tvångslicens därtill, om godtagbar anledning till underlåtenheten saknas. Tvångslicens innefattar även rätt att av sortinnehavaren erhålla förökningsmaterial av sorten i den omfattning som finnes skälig.

25 §.

Tvångslicens får icke meddelas annan än den som kan antagas ha förutsättningar att utnyttja sorten på godtagbart sätt och i överensstämmelse med licensen.

Tvångslicens utgör ej hinder för sortinnehavaren att själv utnyttja sorten eller att upplåta licens. Tvångslicens får övergå till annan endast tillsammans med rörelse, vari den utnyttjas eller utnyttjandet avsetts skola ske.

26 §.

Tvångslicens meddelas av rätten, som även bestämmer i vilken omfattning sorten får utnyttjas samt fastställer vederlaget och övriga villkor för licensen. När väsentligt ändrade förhållanden påkallar det äger rätten på yrkande upphäva licensen eller fastställa nya villkor för denna.

Växtförädlarrättens upphörande m. m.

27 §.

Erlägges icke årsavgift enligt föreskriften i 20 §, är växtförädlarrätten förfallen från och med ingången av det år för vilket avgiften icke erlagts.

28 §.

Har växtförädlarrätt meddelats i strid mot 1 § eller 2 § försla stycket 1) och andra stycket, skall rätten på talan därom förklara växtförädlarrätten ogiltig.

Talan som grundas på att växtförädlarrätt meddelats för annan än den som var berättigad därtill enligt 1 §, får föras endast av den som påstår sig berättigad till växtförädlarrätten. Talan skall väckas inom ett år efter det att kåranden fått kännedom om växtförädlarrättens meddelande och de övriga omständigheter på vilka talan grundas. Var sortinnehavaren i god tro när växtförädlarrätten meddelades eller när den övergick på honom, får talan ej väckas senare än tre år efter meddelandet.

I övriga fall får talan föras av var och en som lider förfång av växtförädlarrätten och, om det anses påkallat ur allmän synpunkt, av myndighet som Konungen bestämmer.

29 §.

Har växtförädlarrätt meddelats annan än den som är berättigad därtill enligt 1 §, skall rätten på talan av den berättigade överföra växtförädlarrätten på honom. Talan skall väckas inom tid som anges i 28 § andra stycket.

30 §.

Har sortinnehavaren icke efterkommit av växtsortnämnden med stöd av 21 § gjord framställning och utgör underlåtenheten hinder för tillförlitlig efterkontroll av sorten, skall nämnden förklara växtförädlarrätten förfallen.

Finnes sort för vilken växtförädlarrätt meddelats icke ha bibehållit det eller de kännetecken som vid växtförädlarrättens meddelande skilde sorten från andra sorter, skall växtsortnämnden även förklara rätten förfallen.

31 §.

Avstår sortinnehavaren skriftligen hos växtsortnämnden från växtförädlarrätten, skall nämnden förklara rätten upphörd.

Är växtförädlarrätt utmätt eller är tvist om överföring av sådan rätt anhängig, får denna icke förklaras upphörd så länge utmätningen består eller tvisten icke blivit slutligt avgjord.

32 §.

Har sortbenämning registrerats i strid mot denna lag och föreligger alltjämt skälet mot registrering, skall växtsortnämnden registrera ny benämning för sorten. Detsamma skall gälla om registrerad sortbenämning är vilseledande eller blivit stridande mot allmän ordning eller ägnad att väcka förargelse.

Sortinnehavare skall i fall som avses i första stycket beredas tillfälle att föreslå ny benämning.

Registrerad benämning på sort, för vilken skyddstiden utgått eller växtförädlarrätten eljest upphört, får på sortinnehavarens begäran eller då anledning därtill eljest föreligger avföras ur växtsortregistret, om benämningen sedan länge varit ur bruk.

33 §.

Har växtförädlarrätt förfallit eller förklarats upphörd eller har genom lagakraftvunnen dom växtförädlarrätt förklarats ogiltig eller blivit överförd eller har ny sortbenämning registrerats eller sortbenämning avförts ur växtsortregistret, skall växtsortsnämnden utfärda kungörelse därom.

Ansvar och ersättningskyldighet m. m.

34 §.

Gör någon intrång i annans växtförädlarrätt och sker det uppsåtligen, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

Brottet får åtalas av åklagare endast om målsägande anger det till åtal och åtal av särskilda skäl är påkallat ur allmän synpunkt.

35 §.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår intrång i växtförädlarrätt skall utge skälig ersättning för utnyttjandet av sorten samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget medfört. Föreligger endast ringa oaktsamhet, kan ersättningen jämkas.

Begår någon intrång i växtförädlarrätt utan uppsåt eller oaktsamhet skall han utge ersättning för utnyttjandet av sorten, om och i den mån det är skäligt.

Talan om ersättning för intrång i växtförädlarrätt får avse skada endast under de fem senaste åren innan talan väcktes. För skada under tid dessförinnan är rätten till ersättning förlorad.

36 §.

På yrkande av den som lidit intrång i växtförädlarrätten kan rätten efter vad som är skäligt till förebyggande av fortsatt intrång förordna, att växtmaterial, med avseende å vilket intrång föreligger, skall mot lösen utlämnas till den som lidit intrånget eller förstöras. Detta gäller ej mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt till denna och själv icke gjort intrång i växtförädlarrätten.

Material som avses i första stycket får tagas i beslag, om brott som anges i 34 § skäligen kan antagas föreligga. Vad som är föreskrivet om beslag i brottmål i allmänhet äger därvid tillämpning.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket kan rätten, om det finnes skäligt, på yrkande förordna, att innehavare av material som avses i första stycket skall äga förfoga över detta mot skäligt vederlag och på skäliga villkor i övrigt.

37 §.

Utnyttjar någon yrkesmässigt sort, för vilken ansökan om växtförädlarrätt föreligger, äger vad som sägs om intrång i sådan rätt motsvarande tillämpning, om ansökan leder till registrering. Till straff får dock icke dömas.

38 §.

Har växtförädlarrätt förklarats ogiltig genom dom som vunnit laga kraft, får ej dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd enligt bestämmelse i 34 - 37 §§.

Föres talan om intrång i växtförädlarrätten och gör den mot vilken talan

föres gällande att växtförädlarrätten är ogiltig, skall rätten på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om växtförädlarrättens giltighet slutligt prövas. Är talan härom icke väckt, skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

39 §.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelse i 19 § dömes till böter. Han skall även ersätta uppkommen skada. Är oaktsamheten ringa kan ersättningen jämkas.

Rättegångsbestämmelser

40 §.

Sortinnehavare eller den som på grund av licens äger utnyttja sort kan föra talan om fastställelse, huruvida han på grund av växtförädlarrätten åtnjuter skydd mot annan, om ovisshet råder om förhållandet och denna län-der honom till förfång.

Den som driver eller avser att driva verksamhet äger, under samma villkor, föra talan mot sortinnehavare om fastställelse, huruvida hinder mot verksamheten föreligger på grund av viss växtförädlarrätt.

Göres i mål som avses i första stycket gällande, att växtförädlarrätten är ogiltig, äger bestämmelserna i 38 § andra stycket motsvarande tillämpning.

41 §.

Den som vill väcka talan om växtförädlarrätts ogiltighet, överföring av växtförädlarrätt eller meddelande av tvångslicens skall anmäla detta till växtsortnämnden samt underrätta var och en som enligt växtsortregistret innehar licens att utnyttja sorten. Vill licenstagare väcka talan om intrång i växtförädlarrätten eller om fastställelse enligt 40 § första stycket, skall han underrätta sortinnehavaren därom.

Underrättelseskyldighet enligt första stycket anses fullgjord, när underrättelse i rekommenderad försändelse sänts under den adress som antecknats i växtsortregistret.

Visas ej, när talan väckes, att anmälan eller underrättelse skett enligt föreskrifterna i första stycket, skall käranden ges tid därtill. Försitter han denna tid, får hans talan icke tagas upp till prövning.

42 §.

I fråga om laga domstol i mål om bättre rätt till sort, om ogiltighet av växtförädlarrätt och om överföring av sådan rätt, om tvångslicens och om fastställelse enligt 40 § gäller utöver vad eljest är stadgat, att Slockholms rådhusrätt är behörig, då den mot vilken talan riktas icke äger känt hemvist inom riket.

43 §.

Avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som avses i 12, 26, 28 och 29 §§ samt 34—36 §§ och 40 § skall sändas till växtsortnämnden.

Särskilda bestämmelser

44 §.

Har sortinnehavare ej hemvist i Sverige, skall han ha ett här bosatt ombud med behörighet att för honom ta emot delgivning av stämning, kallelse och andra handlingar i mål och ärenden om växtförädlarrätt med undantag av stämning i brottmål och föreläggande för part att infinna sig personligen inför domstol. Ombud skall anmälas till växtsortregistret och antecknas däri.

Har sortinnehavare ej anmält ombud enligt första stycket, kan delgivning i stället ske genom att den handling som skall delges sändes till honom med posten i betalt brev under hans i växtsortregistret antecknade adress. Är fullständig adress ej antecknad i registret, kan delgivning ske genom att handlingen anslås i växtsortnämndens lokal. Om delgivningen skall kungörelse införas i allmänna tidningarna. Delgivningen anses ha skett när vad nu sagts blivit fullgjort.

Konungen kan under förutsättning av ömsesidighet förordna, att bestämmelserna i första och andra styckena icke skall äga tillämpning i fråga om sortinnehavare som har hemvist i viss främmande stat eller har ett i den staten bosatt ombud, vilket är anmält till växtsortregistret här i riket och äger behörighet som anges i första stycket.

45 §.

Talan mot slutligt beslut av växtsortnämnden enligt denna lag skall även i andra fall än som avses i 16 § föras genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

46 §.

Avgifter enligt denna lag fastställs av Konungen eller, såvitt avser avgifter för provodling, av den som Konungen därtill förordnar. I fråga om årsavgifter äger Konungen förordna att ett eller flera av de första åren skall vara avgiftsfria.

47 §.

Närmare bestämmelser angående ansökan om växtförädlarrätt och förfarandet i ärenden därom samt angående växtsortnämnden, växtsortregistret, provodlingsverksamheten och kungörelser utfärdas av Konungen eller av myndighet som Konungen bestämmer.

Konungen äger förordna att undersökning av sort för vilken växtförädlarrätt sökes får äga rum hos myndighet i annan stat eller hos internationell institution samt att den som söker växtförädlarrätt för sort, för vilken han tidigare sökt sådan rätt i annan stat, skall vara skyldig att redovisa vad myndighet i den staten delgivit honom rörande prövningen av de i 2 § uppställda villkoren för förvärv av växtförädlarrätt.

Lagens tillämpningsområde m. m.

48 §.

Denna lag äger tillämpning på växtsort som framställts här i riket samt på växtsort som framställts utom riket av svensk medborgare.

Konungen äger, under förutsättning av ömsesidighet eller om det finnes

vara av betydande allmänt intresse, meddela föreskrifter om denna lags tillämpning med avseende på annan stat.

49 §.

Konungen äger förordna, att ansökan om växtförädlarrätt för sort, vilken tidigare angivits i ansökan om skydd utom riket, skall vid tillämpning av 2 § första stycket 1) och andra stycket anses gjord samtidigt med ansökningen utom riket, om sökanden yrkar det.

I förordnande skall anges de närmare villkor, under vilka sådan prioritet får åtnjutas.

50 §.

Konungen äger under förutsättning av ömsesidighet förordna, att sortbenämning som registrerats eller anmälts för registrering i främmande stat skall kunna registreras i Sverige så som den är registrerad i den främmande staten, om benämningen icke är olämplig.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

51 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1970.

52 §.

Ansökan om växtförädlarrätt för sort, som tagits in i rikssortlistan under tiden den 1 juli 1968—den 1 juli 1970, skall vid tillämpning av 2 § första stycket 1) och andra stycket anses gjord samtidigt med intagningen i rikssortlistan, om ansökan om växtförädlarrätt för sorten göres senast inom sex månader efter denna lags ikraftträdande.

Förslag
till
Lag om ändrad lydelse av 85 § utsökningslagen

Härigenom förordnas att 85 § utsökningslagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

85 §.

När fast _____ hos överexekutor.

Då fast _____ utmätning skett.

Utmättes fartyg _____ urskiljande erfordras.

Gäller utmätningen _____ rörande luftfartyg.

Myndighet, vilken _____ är sagt.

Har domstol _____ till överexekutor.

Sker utmätning _____ till kammarkollegium.

Utmättes patent, skall utmätningsmannen ofördröjligen till patentmyndigheten sända bevis om utmätningen med angivande av patentets nummer.

Utmättes patent, skall utmätningsmannen ofördröjligen till patentmyndigheten sända bevis om utmätningen med angivande av patentets nummer. *Utmättes växtförädlarrätt, skall utmätningsmannen ofördröjligen till statens växtsortnämnd sända bevis om utmätningen med angivande av benämningen på sort utmätningen avser.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1970.

¹ Senaste lydelse se 1967: 843.

1) Förslag
till
Växtförädlarrättslag

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser

1 §

Denna lag äger tillämpning på växtsort, tillhörande växtsläkte eller växtart som Konungen bestämmer.

2 §

Förädlare, som här i riket framställt en växtsort, eller hans rättsinnehavare kan genom registrering få ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja sorten enligt denna lag (växtförädlarrätt).

Förädlare som är svensk medborgare eller sådan förädlares rättsinnehavare kan förvärva växtförädlarrätt även till sort som framställts utomlands.

Konungen kan, under förutsättning av ömsesidighet eller om det är av betydande allmänt intresse, förordna att växtförädlarrätt får förvärfvas även för sort som framställts i främmande stat av annan än svensk medborgare.

3 §

Växtsort registreras endast om den

1. genom minst ett viktigt kännetecken tydligt skiljer sig från annan sort som blivit känd före dagen för registreringsansökningen,

2. är tillräckligt likformig (homogen) med hänsyn tagen till de särdrag, som dess sexuella eller vegetativa förökning betingar,

3. efter förökning utförd i enlighet med den av förädlaren anvisade förökningsmetoden är beständig (stabil) med avseende på sina väsentliga kännetecken.

Växtsort anses som känd, om material därav yrkesmässigt utjudits till försäljning eller eljest tillhandahållits eller om den intagits i eller anmälts till officiell sortlista, förekommer i allmänt tillgänglig referenssamling eller noggrant beskrivits i allmänt tillgänglig skrift eller om den eljest kommit till allmänhetens kännedom.

Registrering får ej ske, om växtmaterial av sorten med samtycke av förädlaren eller hans rättsinnehavare yrkesmässigt förts i handeln här i riket före dagen för registreringsansökningen eller utom riket mer än fyra år före nämnda dag.

4 §

Växtförädlarrätt innebär att, med de undantag som anges nedan, annan än innehavaren av växtförädlarrätten (sortinnehavaren) icke får utan dennes lov utnyttja växtsorten yrkesmässigt genom att

1. framställa eller till riket införa växtmaterial av sorten i syfte att materialet skall utbjudas till försäljning för förökningsändamål eller eljest tillhandahållas för sådant ändamål,

2. utbjuda till försäljning eller eljest tillhandahålla växtmaterial av sorten för förökningsändamål,

3. i fall, då upprepad användning av växtmaterial av sorten är nödvändig för framställning av växtmaterial av annan sort, använda växtmaterial av sorten för sådan framställning och i syfte att det framställda materialet skall utbjudas till försäljning för förökningsändamål eller eljest tillhandahållas för sådant ändamål.

I fråga om prydnadsväxter innebär växtförädlarrätten därjämte att annan än sortinnehavaren icke får utan dennes lov använda plantor eller delar av plantor som förökningsmaterial för yrkesmässig framställning av snittblommor eller annat material för prydnadsändamål.

5 §

Konungen kan förordna, att ansökan om registrering av växtsort, vilken tidigare angivits i ansökan om skydd utom riket, skall vid tillämpning av 3 § första stycket 1 och tredje stycket anses gjord samtidigt med ansökningen utom riket, om sökanden yrkar det.

I förordnande skall anges de närmare villkor under vilka sådan prioritet får åtnjutas.

Registreringsansökan och dess handläggning

6 §

Registreringsmyndighet är statens växtsortnämnd.

Registrering av växtförädlarrätt sker i växtsortregistret.

7 §

Ansökan om registrering av växtsort göres skriftligen hos växtsortnämnden.

Ansökningen skall innehålla tydlig beskrivning av sorten med särskild angivande av det eller de kännetecken som skiljer sorten från andra sorter samt förslag till benämning på sorten.

I ansökningshandlingen skall förädlarens namn anges. Sökes registrering av annan än förädlaren, skall sökanden styrka sin rätt till sorten. Vid ansökningshandlingen skall fogas en av sökanden egenhändigt underskriven försäkran på heder och samvete att sorten, såvitt sökanden har sig bekant, icke före den dag då ansökningen göres eller enligt 5 § skall anses gjord blivit känd på sätt som enligt 3 § tredje stycket hindrar registrering.

I samband med ansökningen skall sökanden tillhandahålla en för provning av sorten behövlig mängd växtmaterial därav.

Sökanden skall erlägga fastställd ansökningsavgift.

8 §

Sortbenämning skall göra det möjligt att skilja växtsorten från andra sorter.

Sortbenämning får icke godtagas om den

1. består av enbart siffror,

2. uppenbarligen är ägnad att vilseleda allmänheten,

3. strider mot lag eller annan författning eller mot allmän ordning eller om den är ägnad att väcka förargelse,

4. kan förväxlas med sortbenämning som för sort av samma eller närstående växtart införts eller föreslagits för införande i växtsortregistret eller annan officiell sortlista eller som användes på förökningsmaterial av sådan sort,

5. kan förväxlas med varumärke, namn, firma eller annan beteckning för vilken annan än sökanden åtnjuter skydd och som skulle ha utgjort hinder mot att registrera sortbenämningen som varumärke för material av växtsort eller för varor av liknande slag,

6. kan förväxlas med sådant varumärke för material av växtsort eller för varor av liknande slag, för vilket sökanden åtnjuter skydd.

Konungen kan under förutsättning av ömsesidighet förordna, att sortbenämning som registrerats eller anmälts för registrering i främmande stat får utan hinder av första och andra styckena registreras i Sverige, om benämningen icke är olämplig.

9 §

I samma ansökan får icke sökas registrering av mer än en växtsort.

10 §

Sökande, som icke har hemvist i Sverige, skall ha ett här bosatt ombud, som äger företräda honom i allt som rör ansökningen.

11 §

Har sökanden ej iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller föreligger annat hinder för bifall till ansökningen, skall sökanden föreläggas att inom viss tid yttra sig eller vidtaga rättelse.

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist, avskrivs ansökningen. Erinnan härom skall tagas in i förelägget.

12 §

Föreligger hinder för bifall till ansökningen även efter det yttrande avgivits och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall ansökningen avslås, om ej anledning förekommer att ge sökanden nytt föreläggande.

13 §

Påstår någon inför växtsortnämnden att han äger bättre rätt till växtsorten än sökanden och är saken tveksam, kan nämnden förelägga honom att väcka talan vid domstol inom viss tid vid påföljd att hans påstående annars lämnas utan avseende vid ansökningens fortsatta prövning.

Är tvist om bättre rätt till sorten anhängig vid domstol, kan registreringsansökningen förklaras vilande i avbidan på att målet slutligt avgöres.

14 §

Visar någon inför växtsortnämnden att han äger bättre rätt till växtsorten än sökanden, skall nämnden överföra ansökningen på honom, om han yrkar det. Den som får en ansökan överförd på sig skall erlägga ny ansökningsavgift.

Om överföring yrkas, får ansökningen ej avskrivas, avslås eller bifallas, förrän yrkandet slutligt prövats.

15 §

Är ansökningshandlingarna fullständiga och föreligger icke hinder för registrering, skall växtsortnämnden kungöra ansökningen för att bereda allmänheten tillfälle att inkomma med invändning mot ansökningen.

Invändning göres skriftligen hos växtsortnämnden inom tid som nämnden bestämmer.

16 §

Växtsortnämnden skall föranstalta om prov med material av växtsorten, om ej detta av särskilda skäl anses onödigt. För proven skall erläggas fastställd avgift.

17 §

Sedan tid för framställande av invändning mot ansökningen utgått och prov med material av växtsorten slutförts, tages ansökningen upp till fortsatt prövning. Vid denna prövning äger 11—14 §§ tillämpning.

Sökanden skall underrättas om inkommen invändning och utfört prov samt beredas tillfälle att yttra sig däröver.

18 §

Talan mot slutligt beslut av växtsortnämnden i ärende angående ansökan om registrering av växtsort får föras av sökanden, om beslutet gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits trots att invändning framställts i behörig ordning, får talan föras av den som gjort invändningen. Återkallar invändaren sin talan, får denna likväl prövas, om särskilda skäl föreligger.

Mot beslut, varigenom yrkande om överföring enligt 14 § bifallits, får talan föras av sökanden. Den som framställt yrkande om överföring får föra talan mot beslut varigenom yrkandet avslagits.

19 §

Talan enligt 18 § föres hos lantbruksstyrelsen genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlægga fastställd besväravgift vid påföljd att besvären annars ej upptages till prövning.

Mot beslut av lantbruksstyrelsen får talan föras av sökanden, om beslutet gått honom emot. Talan föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

20 §

Bifalles ansökan om registrering av växtsort och vinner beslutet härom laga kraft, skall sorten tagas in i växtsortregistret och registreringen kungöras.

Beslut att avskriva eller avslå ansökan som kungjorts enligt 15 § skall kungöras, sedan beslutet vunnit laga kraft.

Växtförädlarrätts giltighetstid

21 §

Växtförädlarrätt gäller från den dag, då ansökningen om registrering bifölls, och kan upprätthållas under femton eller, såvitt gäller vin, fruktträd och deras grundstammar, skogsträd och prydnadsträd, aderton år räknat från ingången av året efter det, då ansökningen bifölls.

Användande av sortbenämning

22 §

Den som yrkesmässigt utbjuder till försäljning eller eljest tillhandahåller förökningsmaterial av växtsort, för vilken registrering skett, skall därvid använda den för sorten registrerade benämningen även sedan skyddstiden för sorten utgått eller växtförädlarrätten eljest upphört.

Registrerad benämning på sort eller en med denna förväxlingsbar benämning får ej användas för annan sort av samma eller närstående växtart eller för material av sådan sort, så länge registreringen av benämningen består.

Årsavgifter

23 §

För växtförädlarrätt skall för varje kalenderår räknat från och med året efter det, då ansökan om registrering bifallits, erläggas fastställd årsavgift, om annat icke bestämts med stöd av 49 §.

Årsavgift förfaller till betalning första dagen av det kalenderår den avser. Årsavgift för år, som börjat innan växtsorten registrerats eller inom två månader därefter, förfaller dock först två månader efter dagen för registreringen. Årsavgift får ej erläggas innan registrering skett och ej heller tidigare än sex månader före det kalenderår avgiften avser.

Årsavgift får, med den förhöjning som är fastställd, erläggas inom sex månader efter förfalldagen.

Efterkontroll

24 §

För kontroll av beständigheten hos registrerad växtsort kan växtsortnämnden förelägga sortinnehavaren att tillhandahålla nämnden förökningsmaterial av sorten samt erforderliga handlingar och upplysningar.

Licens, överlåtelse m. m.

25 §

Har sortinnehavaren medgivit annan rätt att yrkesmässigt utnyttja registrerad växtsort (licens), får denne överlåta sin rätt vidare endast om avtal träffats därom.

Ingår licensen i en rörelse får den dock överlåtas i samband med överlåtelse av rörelsen eller del därav, om ej annat avtalats. I sådant fall svarar överlåtaren allttjämt för att licensavtalet fullgöres.

26 §

Har växtförädlarrätt övergått på annan eller har licens upplåtits eller överlåtit, skall på begäran och mot fastställd avgift anteckning därom göras i växtsortregistret. Visas att licens som antecknats i registret upphört att gälla, skall anteckningen avföras.

Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om tvångslicens.

I mål eller ärende om växtförädlarrätt anses den som sortinnehavare, vilken senast blivit införd i växtsortregistret i denna egenskap.

27 §

Förses icke marknaden med förökningsmaterial av registrerad växtsort på skäligen villkor och i den omfattning som med hänsyn till folkhushållet eller annat allmänt intresse är påkallat, kan den som vill här i riket yrkesmässigt utnyttja sorten få tvångslicens därtill, om godtagbar anledning till underlåtenheten saknas. Tvångslicens innefattar även rätt att av sortinnehavaren få förökningsmaterial av sorten i den omfattning som är skälig.

28 §

Tvångslicens får icke meddelas annan än den som kan antagas ha förutsättningar att utnyttja växtsorten på godtagbart sätt och i överensstämmelse med licensen.

Tvångslicens utgör icke hinder för sortinnehavaren att själv utnyttja sorten eller att upplåta licens. Tvångslicens kan övergå till annan endast tillsammans med rörelse vari den utnyttjas eller utnyttjandet avsetts skola ske.

29 §

Tvångslicens meddelas av rätten, som även bestämmer i vilken omfattning växtsorten får utnyttjas samt fastställer vederlaget och övriga villkor för licensen. När väsentligt ändrade förhållanden påkallar det, kan rätten på yrkande upphäva licensen eller fastställa nya villkor för denna.

Växtförädlarrättens upphörande m. m.

30 §

Erlägges ej årsavgift enligt 23 §, är växtförädlarrätten förfallen från och med ingången av det år för vilket avgift icke erlagts.

31 §

Har växtsort registrerats i strid mot 1 eller 2 § eller mot 3 § första stycket 1 eller tredje stycket och föreligger alltjämt hindret, skall rätten på talan därom häva registreringen. Registreringen får dock icke hävas på den grund att den som fått registreringen varit berättigad till endast viss andel i växtförädlarrätten.

Talan som grundas på att växtsort registrerats för annan än den som är berättigad därtill enligt 2 § får föras endast av den som påstår sig vara berättigad till sorten. Talan skall väckas inom ett år efter det att käranden fått kännedom om registreringen och de övriga omständigheter på vilka talan grundas. Var sortinnehavaren i god tro när sorten registrerades eller när växtförädlarrätten övergick på honom, får talan icke väckas senare än tre år efter registreringen.

I övriga fall får talan föras av var och en som lider förfång av registrering och, om det är påkallat från allmän synpunkt, av myndighet som Konungen bestämmer.

32 §

Har växtsort registrerats för annan än den som är berättigad därtill enligt 2 §, skall rätten på talan av den berättigade överföra registreringen på honom. Talan skall väckas inom tid som anges i 31 § andra stycket.

33 §

Har sortinnehavaren ej efterkommit föreläggande av växtsortnämnden enligt 24 § och utgör underlåtenheten hinder för tillförlitlig efterkontroll av växtsorten, skall nämnden avföra sorten ur registret.

Finnes registrerad växtsort icke ha bibehållit det eller de kännetecken som vid registreringen skilde sorten från andra sorter, skall växtsortnämnden avföra sorten ur registret.

34 §

Om sorlinnehavaren skriftligen hos växtsortnämnden avstår från växtförädlarrätten, skall nämnden avföra växtsorten ur registret.

Är växtförädlarrätt utmätt eller är tvist om överföring av registrering anhängig, får sorten icke på begäran av sortinnehavaren avföras ur registret så länge utmätningen består eller tvisten icke blivit slutligt avgjord.

35 §

Har sortbenämning registrerats i strid mot denna lag och föreligger alltjämt skälet mot registrering, skall växtsortnämnden registrera ny benämning för växtsorten. Detsamma gäller om registrerad sortbenämning uppenbarligen blivit ägnad att vilseleda allmänheten eller blivit stridande mot allmän ordning eller ägnad att väcka förargelse.

Sortinnehavare skall i fall som avses i första stycket beredas tillfälle att föreslå ny benämning.

Registrerad benämning på sort, för vilken skyddstiden utgått eller växtförädlarrätten eljest upphört, får på sortinnehavarens begäran eller då anledning därtill eljest föreligger efter prövning av växtsortnämnden avföras ur växtsortregistret, om benämningen icke längre användes.

Ansvar och ersättningsskyldighet m. m.

36 §

Gör någon intrång i växtförädlarrätt och sker det uppsåtligen, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast om målsägande anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt.

37 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör intrång i växtförädlarrätt skall utge skälig ersättning för utnyttjandet av växtsorten samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget medfört. Föreligger endast ringa oaktsamhet, kan ersättningen jämkas.

Gör någon intrång i växtförädlarrätt utan uppsåt eller oaktsamhet, skall han utge ersättning för utnyttjandet av sorten, om och i den mån det är skäligt.

Talan om ersättning för intrång i växtförädlarrätt skall väckas inom fem år från det skadan uppkom vid påföljd att rätten till ersättning annars är förlorad.

38 §

På yrkande av den som lidit intrång i växtförädlarrätten kan rätten efter vad som är skäligt till förebyggande av fortsatt intrång förordna, att växtmaterial med avseende å vilket intrång föreligger skall mot lösen utlämnas till den som lidit intrånget eller ock förstöras. Detta gäller icke mot den som i god tro förvärvat materialet eller särskild rätt till detta och ej själv gjort intrång i växtförädlarrätten.

Material som avses i första stycket får tagas i beslag, om brott som anges i 36 § skäligen kan antagas föreligga. Vad som är föreskrivet om beslag i brottmål i allmänhet äger därvid tillämpning.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket kan rätten på yrkande förordna, att innehavare av material som avses i första stycket skall äga förfoga över detta mot skäligt vederlag och på skäliga villkor i övrigt.

39 §

Utnyttjar någon yrkesmässigt växtsort, som avses med ansökan om registrering, äger vad som sägs om intrång i växtförädlarrätt motsvarande tillämpning, om ansökningen leder till registrering. Till straff får dock icke dömas och ersättning för skada på grund av utnyttjande som sker innan ansökningen kungjorts enligt 15 § får bestämmas endast enligt 37 § andra stycket.

Bestämmelsen i 37 § tredje stycket äger icke tillämpning, om ersättnings-talan väckes senast ett år efter det växtförädlarrätten registrerades.

40 §

Har registrering av växtsort hävts genom dom som vunnit laga kraft, får icke dömas till straff, ersättning eller säkerhetsåtgärd enligt 36—39 §§.

Föres talan om intrång i växtförädlarrätten och gör den mot vilken talan föres gällande att registreringen bör hävas, skall rätten på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om registreringens hävande slutligt prövas. Är talan härom icke väckt, skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

41 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 22 § dömes till böter. Han skall även ersätta uppkommen skada. Är oaktsamheten ringa, kan ersättningen jämkas.

Rättegångsbestämmelser

42 §

Sortinnehavare eller den som på grund av licens får utnyttja växtsort kan föra talan om fastställelse, huruvida han på grund av registreringen åtnjuter skydd mot annan, ifall ovisshet råder om förhållandet och denna länder honom till förfång.

Under samma villkor kan den som driver eller avser att driva verksamhet föra talan mot sortinnehavare om fastställelse, huruvida hinder föreligger mot verksamheten på grund av registreringen.

Göres i mål som avses i första stycket gällande att registreringen bör hävas, äger 40 § andra stycket motsvarande tillämpning.

43 §

Den som vill väcka talan om hävande av registrering av växtsort, om överföring av registrering eller om meddelande av tvångslicens skall anmäla detta till växtsortnämnden samt underrätta var och en som enligt växtsortregistret innehar licens att utnyttja sorten. Vill licenstagare väcka talan om intrång i växtförädlarrätten eller om fastställelse enligt 42 § första stycket, skall han underrätta sortinnehavaren därom.

Underrättelseskyldighet enligt första stycket anses fullgjord, när underrättelse i betald rekommenderad försändelse sänts under den adress som antecknats i växtsortregistret.

Visas icke, när talan väckes, att anmälan eller underrättelse skett enligt första stycket, skall käranden ges tid därtill. Försitter han denna tid, får hans talan icke tagas upp till prövning.

44 §

Finnes ej enligt rättegångsbalken behörig domstol för talan om bättre rätt till växtsort, om hävande av registrering av sort eller om överföring av sådan registrering, om tvångslicens eller om fastställelse enligt 42 § väckes talan vid Stockholms tingsrätt.

45 §

Avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som avses i 13, 29, 31, 32, 36—39 eller 42 § sändes till växtsortnämnden.

Särskilda bestämmelser

46 §

Sortinnehavare som icke har hemvist i Sverige skall ha ett här bosatt ombud med behörighet att för honom taga emot delgivning av stämning, kallelser och andra handlingar i mål och ärenden om växtförädlarrätt med undantag av stämning i brottmål och av föreläggande för part att infinna sig personligen inför domstol. Ombud skall anmälas till växtsortregistret och antecknas i detta.

Har sortinnehavare ej anmält ombud enligt första stycket, kan delgivning i stället ske genom att den handling som skall delges sändes till honom med posten i betalt brev under hans i växtsortregistret antecknade adress. Är fullständig adress ej antecknad i registret, kan delgivning ske genom att handlingen anslås i växtsortnämndens lokal. Om delgivningen skall kungörelse införas i allmänna tidningarna. Delgivningen anses ha skett när vad nu sagts blivit fullgjort.

47 §

Konungen kan under förutsättning av ömsesidighet förordna, att bestämmelserna i 10 eller 46 § icke skall gälla i fråga om sådan sökande eller sortinnehavare som har hemvist i viss främmande stat eller har ett i den staten

bosatt ombud som anmälts hos växtsortnämnden och äger sådan behörighet som avses i nämnda paragrafer.

48 §

Talan mot annat slutligt beslut av växtsortnämnden enligt denna lag än som avses i 18 § föres hos lantbruksstyrelsen genom besvär inom två månader från beslutets dag. Den som vill anföra besvär skall inom samma tid erlægga fastställd besväravgift vid påföljd att besvären annars ej upptages till prövning.

Talan mot lantbruksstyrelsens beslut föres hos regeringsrätten genom besvär inom två månader från beslutets dag.

49 §

Avgifter enligt denna lag fastställas av Konungen eller, såvitt gäller avgifter för prov enligt 16 §, av myndighet som Konungen bestämmer. I fråga om årsavgifter kan Konungen förordna att ett eller flera av de första åren skall vara avgiftsfria.

50 §

Konungen kan förordna att undersökning av växtsort för vilken registrering sökes får äga rum hos myndighet i annan stat eller hos internationell institution samt att den som söker registrering för sort, för vilken han tidigare sökt registrering i annan stat, skall vara skyldig att redovisa vad myndighet i den staten delgivit honom rörande prövningen av de i 3 § uppställda villkoren för registrering.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1971.

Ansökan om registrering av växtsort, som tagits in i rikssortlistan under tiden den 1 juli 1968—den 30 juni 1971, skall vid tillämpning av 3 § första stycket 1 och tredje stycket anses gjord samtidigt med intagningen i rikssortlistan, om ansökan om registrering göres inom sex månader efter denna lags ikraftträdande.

Talan mot sådant lantbruksstyrelsens beslut enligt 19 § andra stycket eller 48 § andra stycket som meddelas före den 1 januari 1972 föres hos Konungen genom besvär.

2) Förslag

till

Lag**om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1)**

Härigenom förordnas, att 85 § utsökningslagen (1877: 31 s. 1) skall ha nedan angivna lydelse.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*85 §¹

När fast ----- hos överexekutor.

Då fast ----- utmätningen skett.

Utmätes fartyg ----- urskiljande erfordras.

Gäller utmätningen ----- rörande luftfartyg.

Myndighet, vilken ----- är sagt.

Har domstol ----- till överexekutor.

Sker utmätning ----- till kommerskollegium.

Utmätes patent eller mönsterrätt, skall utmätningsmannen ofördröjligen till patent- och registreringsverket sända bevis om utmätningen med angivande av patentets eller mönsterregistreringens nummer.

Utmätes patent eller mönsterrätt, skall utmätningsmannen ofördröjligen till patent- och registreringsverket sända bevis om utmätningen med angivande av patentets eller mönsterregistreringens nummer. *Utmätes växtförädlarrätt, skall utmätningsmannen ofördröjligen till statens växtsortnämnd sända bevis om utmätningen med angivande av registreringens nummer.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1971.

¹ Senaste lydelse 1970: 490.

3) Förslag
till
Lag
om ändring i införsellagen (1968: 621)

Härigenom förordnas, att 2 § införsellagen (1968: 621) skall ha nedan angivna lydelse.

(*Nuvarande lydelse*)

(*Föreslagen lydelse*)

2 §¹

<p>Genom införsel _____ en arbetstagares, 3. periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av patent <i>eller</i> mönsterrätt eller av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant eller för överlåtelse av rörelse.</p> <p>4. vad som _____ eller livränta. Med livränta _____ sådan anledning. För vissa _____ i 22 §.</p>	<p>3. periodiskt utgående vederlag för utnyttjande av patent, mönsterrätt <i>eller växtförädlarrätt</i> eller av rätt till litterärt eller konstnärligt verk eller annat sådant eller för överlåtelse av rörelse.</p>
--	---

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1971.

¹ Senaste lydelse 1970: 494.

Protokoll, hållet i lagrådet den 26 januari 1971.

Närvarande: justitierådet BRUNNBERG, regeringsrådet HJERN, justitierådet BERGSTEN, justitierådet GYLLENSVÄRD.

Enligt lagrådet den 22 december 1970 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 20 november 1970, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle enligt 87 § regeringsformen inhämtas över upprättade förslag till 1) *växtförädlarrättslag*, 2) *lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1)* och 3) *lag om ändring i införsellagen (1968: 621)*.

Förslagen, som finns bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet Hans Bergqvist.

Förslagen föranledde följande yttranden.

Förslaget till växtförädlarrättslag

1 §

Justitieråden Brunnberg, Bergsten och Gyllensvärd:

Enligt förslaget skall lagen äga tillämpning på växtsort tillhörande växtsläkte eller växtart som Kungl. Maj:t bestämmer. I likhet med ett par remissinstanser finner vi denna ordning ej böra godtagas. Eftersom lagen i det väsentliga bygger på växtförädlarkonventionen och förutsätter svensk anslutning till denna, är det under alla förhållanden motiverat att de växtarter som är obligatoriska enligt konventionen anges i lagen, men det får även i övrigt anses riktigast att tillämpningsområdet såvitt gäller växtförädlarrättens objekt bestämmas i den ordning som gäller för stiftande av lagen. Härvid synes lämpligt att, efter mönster av konventionen, använda den formen att till lagen såsom bilaga fogas en förteckning på de växtsläkten och växtarter som skall omfattas av lagen. Vi föreslår alltså den avfattningen av förevarande paragraf att lagen skall äga tillämpning på växtsort, tillhörande växtsläkte eller växtart som upptagits i en såsom bilaga till lagen fogad förteckning. Förteckningen bör utformas så, att den täcker det område inom vilket f. n. föreligger

behov av lagstiftning. Den lista som utredningen framlagt har godtagits vid remissbehandlingen fränsett att vissa tilläggsförslag framförts och torde väsentligen uppfylla detta krav. Frågan om förteckningens utformning i detalj undandrar sig vårt bedömande.

Regeringsrådet Hjern:

Enligt vad som föreskrives i växtförädlarkonventionen (art. 4) är konventionen tillämplig på alla växtsläkten och växtarter. Konventionsstaterna har också förbundit sig att vidta alla nödiga åtgärder för att efter hand tillämpa konventionens bestämmelser på största möjliga antal växtsläkten och växtarter. Inom en tid av åtta år från konventionens ikraftträdande är konventionsstat skyldig att tillämpa konventionens bestämmelser på minst 13 växtsläkten.

Såsom framgår av lydelsen till förevarande paragraf har man i Sverige valt att ej i själva lagen ange på vilka växtsläkten och växtarter lagen är tillämplig. Paragrafen innehåller i stället ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att bestämma vilka växtsläkten och växtarter som skall hemfalla under lagen. Ett i betänkandet intaget förslag till kungörelse med tillämpningsbestämmelser till lagen utvisar att växtförädlingsutredningen tänkt sig att lagen redan vid ikraftträdandet skulle bli tillämplig på 96 växtsläkten och växtarter, angivna i en till kungörelsen fogad förteckning.

Även om man här i Sverige således har för avsikt att — åtminstone skenbart — redan från början gå ganska långt, då det gäller tillämpningsområdet för lagen, anmäler sig dock tveksamhet till frågan, varför det över huvud taget skall gälla någon begränsning. På det mest närliggande området — patenträttens — är fältet i stort sett fritt från andra hinder än kravet på att uppfinningen skall kunna tillgodogöras industriellt. På växtförädlarrättens område torde motsvarande krav vara, att den nya växtsorten skall vara odlingsbar. Med den uppläggning konventionen innehåller och särskilt den svenska lagen — för all del i likhet med motsvarande lagar i andra länder — blir det i själva verket ett mycket stort område som inte täcks av växtförädlarrätten, ett förhållande som framstår som särskilt beklagligt som utvecklingen inom växtförädlingen f. n. torde gå rätt snabbt och i accelererande takt. Här emot kan naturligtvis invändas att man efter hand får införa nya växtsläkten och växtarter i förteckningen. Man torde dock inte kunna komma ifrån att risk alltid föreligger för att urvalet av växtsläkten och växtarter som skall införas i förteckningen kan ske godtyckligt eller av motiv som inte alltid är förcestavade av rättvisa eller oegennyttia.

Utredningen har tydligen själv haft en känsla av att man slagit in på fel väg, då man infört en så kraftig begränsning av lagens tillämplighetsområde som här skett. Man uttalar nämligen, att rättsskyddssystemet i

princip bör kunna tillämpas på alla växtsläkten och växtarter, och vid utformningen av förevarande paragraf har man också valt ett uttrycks-sätt som till skillnad från departementsförslaget åtminstone antyder denna princip.

En konsekvens av den föreslagna lagstiftningen blir alltså, att en person som framställt en ny växtsort, hur betydelsefull den än må vara för samhälle och individer, inte kan få ensamrätt till sin produkt om inte växtsläktet eller växtarten händelsevis råkat bli införd i förteckningen. Som ett exempel kan nämnas att den nya växtsorten är en betydelsefull "medicinalväxt" eller en "kryddväxt". Det gäller tydligen för förädlaren att i fall, då han börjar märka att en idé tar form i en ny och värdefull produkt, verka för att förteckningen först kompletteras, en aktion vars framgång helt torde bli beroende av vilka ekonomiska och andra krafter som står till hans förfogande. Bortsett från att ett vidsträckt fält lämnats utanför skyddsområdet ter det sig stötande att lagstiftningen skall ge incitament till aktioner av detta slag, aktioner där den ekonomiskt eller organisatoriskt svaga har små utsikter att göra sig gällande. Det finns alltså anledning befara att den i tillämpningskungörelsen intagna förteckningens innehåll framdeles kommer att ge anledning till svåra avvägningsproblem och tvister.

Som anmärkningsvärt framstår även att när man nu bestämt sig för att göra en avgränsning av skyddsområdet man likväl medtagit ett tiotal prydnadsväxter, som förefaller rätt slumpvis utvalda. Det kan väl härvidlag göras gällande, att det finns andra växtarter som i högre grad förtjänar att bli föremål för ensamrätt.

Såsom framgår av det sagda bör enligt min mening lagen göras tillämplig på alla odlingsbara växter utom möjligen på skogsträd. Förevarande paragraf föreslås bli utformad i enlighet därmed; eventuellt kan den helt utgå. Anses det inte möjligt att redan nu taga detta steg, synes det angeläget, att man från svensk sida i fortsättningen inriktar sig på att bland konventionsstaterna verka för en sådan lösning. Av särskild vikt anser jag t. v. vara att den på administrativ väg utfärdade förteckningen över skyddsberättigade växtsläkten och växtarter utformas på ett sådant sätt att den verkligen kommer att omfatta alla de växtsläkten och växtarter som kan tänkas vara eller inom överskådlig tid bli föremål för växtförädling. Det torde även vara nödvändigt att förteckningen fortlöpande göres till föremål för översyn och att växtsortnämnden i en anda av generositet tar de nödvändiga initiativen, då anledning förekommer till komplettering av förteckningen. För att detta skall kunna ske snabbt och smidigt synes det lämpligt — som också i remissprotokollet förordats — att Kungl. Maj:t får befogenheten att bestämma om förteckningens innehåll.

2 §

Justitieråden Brunnberg, Bergsten och Gyllensvärd:

Departementschefen har i anslutning till tredje stycket uttalat, att i förhållande till de stater som är anslutna till växtförädlarkonventionen ömsesidighet ej bör krävas såvitt angår växtarter som skyddas enligt den svenska lagen men ej är upptagna på den till konventionen fogade listan (jfr art. 4 mom. 4 i konventionen). Här må även anmärkas, att lagförslaget ger sortinnehavaren kontroll över import av den skyddade sorten (4 § första stycket 1), medan konventionen ej kräver att unionsstat ger sådant skydd. Det skulle sålunda vid svensk anslutning till konventionen kunna komma att brista i ömsesidighet i olika avseenden. Detta är mindre väl förenligt med den föreslagna lagtexten, som ej anger någon begränsning i ömsesidighetskravet. Vi finner lämpligt, att frågan om tillämpning av lagen beträffande förädlare i konventionsstaterna löses genom en bestämmelse som ger Kungl. Maj:t bemyndigande att meddela förordnande därom i anslutning till svenskt tillträde till konventionen. I ett sådant förordnande torde — på grundval av art. 3 i konventionen — böra anges, att växtförädlarrätt till sort som framställts utomlands får förvärvas, om förädlaren är medborgare eller har hemvist i stat som är ansluten till konventionen. Ömsesidighet i den omfattning som är avsedd blir säkrad genom de förpliktelser som konventionen ålägger konventionsstat.

Att en bestämmelse med nu föreslaget innehåll upptages i lagen gör ej bemyndigandet för Kungl. Maj:t att på grundval av ömsesidighet förordna om tillämpning av lagen onödigt, då det såsom departementschefen anmärkt kan bli aktuellt att ingå avtal med annan stat än konventionsstat.

Juridisk person med säte i konventionsstat skall enligt art. 3 i konventionen i likhet med fysisk person som är medborgare eller har hemvist i staten ges skydd i annan konventionsstat. Juridisk person skall emellertid enligt det föreliggande förslaget ej godtagas som förädlare. Detta kunde möjligen anses stå i strid med konventionen, men så torde ej vara fallet. Såsom departementschefen framhållit får det anses tillfyllest att juridisk person kan förvärva växtförädlarrätt i egenkap av förädlares rättsinnehavare.

Utlänning som har hemvist i Sverige bör i fråga om förvärv av växtförädlarrätt till sort som framställts utomlands vara likställd med svensk medborgare. En sådan likställighet har måhända ej större praktisk betydelse men står i överensstämmelse med konventionens system.

Regeringsrådet Hjern:

I överensstämmelse med vad utredningen föreslagit avses enligt det remitterade förslaget endast fysisk person kunna vara förädlare av växtsort. Självla lagtexten utesluter genom sin formulering likväl inte möjligheten av att även juridisk person kan vara förädlare, och en sådan tillämpning synes också bäst stå i samklang med konventionen. Att departementschefen stannat för att begränsa förädlarrätten till fysisk person anges bl. a. bero på önskvärdheten av att denna fråga regleras enhetligt på hela det immaterialrättsliga fältet. Departementschefen har eljest åberopat ett enligt min mening tungt vägande skäl för att även juridisk person bör komma i fråga, nämligen att växtförädling till övervägande del drivs av förctag, som har forskare och annan personal anställd för ändamålet, och vidare att förädlingsarbete med en viss växtsort vanligen pågår så lång tid att de personer som sysslar med uppgiften kan skifta. Enligt min uppfattning ligger häri också en avgörande allmän skillnad mellan växtförädling och den verksamhet som mynnar ut i en patenterbar uppfinning eller skapandet av ett mönster, låt vara att även uppfinningar och mönster mycket ofta är resultatet av ett långvarigt lagarbete. Det av departementschefen anförda argumentet avfärdas i remissprotokollet emellertid med det något lättvindiga påståendet att det i praktiken knappast torde bereda några svårigheter att bestämma vem eller vilka som är att anse som förädlare. För egen del håller jag före att det mången gång kommer att bli synnerligen vanskligt att kunna pcka ut en viss bestämd individ som "förädlaren". Jag har för övrigt svårt att inse att någon direkt olägenhet skulle följa av att juridisk person finge anses som förädlare. En sådan lösning innebär otvivelaktigt att man i de allra flesta fall kommer sanningen om upphovsmannaskapet närmast under det att man med den av departementschefen förordade lösningen antagligen ofta tvingas till allehanda fiktiva arrangemang med interna tvister i släptåg. Departementsförslagets ståndpunkt är desto mer svårförståelig som växtförädlarrätten kan överlåtas till juridisk person och sådan person alltså i egenskap av rättsinnehavare kan göra ansökan om registrering av växtsort.

Under hänvisning till det anförda föreslår jag att vid tillämpning av lagen även juridisk person skall kunna anses som förädlare.

I övrigt instämmer jag beträffande förevarande paragraf med lagrådets flesta ledamöter.

3 §

Lagrådet:

Föremål för växtförädlarrätt är enligt 2 § en växtsort som framställts av en förädlare. Beträffande termen växtsort ges ingen definition i lag-

texten. I motiven yttras, att termens innehåll får anses tillräckligt klarlagd genom de skyddsförutsättningar som konventionen och lagförslaget uppställer. Det torde närmast vara det s. k. särskiltnadskravet i förevarande paragraf som därmed avses, dvs. föreskriften i första stycket under 1 att registrering av växtsort får ske endast om den skiljer sig från annan sort som blivit känd före dagen för registreringsansökningen. Enligt uttalande av departementschefen står här uttrycket "annan sort" i motsättning till "egen sort", dvs. den sökandes egen sort varom en regel ges i paragrafens tredje stycke. Man kan då fråga sig vad som skall gälla, om en exakt likadan sort som den, för vilken registrering söks, blivit känd före ansökningen. Fallet torde visserligen enligt sakens natur vara ovanligt men lär dock, enligt vad som framhålles i motiveringen, vara tänkbart. Särskilt kan här nämnas, att även en ren "upptäckt" av en i naturen uppkommen sort kan skyddas. Det är då inte omöjligt att sorten kan upptäckas av mer än en person.

Om fallet av identisk likhet yttrar departementschefen, att oaktat de båda sorterna normalt torde härstamma från olika växtmaterial det med visst fog kan sägas att det egentligen inte är fråga om två sorter utan om en och samma sort; att man i lagtexten skilt mellan sort för vilken växtförädlarrätt söks och "annan" sort har skett av praktiska skäl.

Det nyss återgivna motivuttalandet klargör att meningen är att i ett fall som det nämnda, då fullständig identitet föreligger, registrering inte skall kunna ske emedan sökandens sort ej är ny i den mening som avses i första stycket under punkt 1. I konventionen är detta nyhetskrav tydligare utmärkt genom bestämmelsen i art. 1 att den sort för vilken skydds rätt kan vinnas skall vara ny. Enär även i uttrycket i 2 § av det remitterade förslaget, att det är den som "framställt" en växtsort (eller hans rättsinnehavare) som kan få ensamrätt, kan inläggas ett krav på att sorten skall vara ny, anser sig lagrådet kunna godtaga förslaget i nu förevarande avseende.

Om växtförädlarrätt avseende en sort förfallit i enlighet med bestämmelserna i 30 §, torde en ansökan om ny registrering av sorten inte i något fall böra beviljas. Flera skäl synes tala härför, bl. a. att eljest en utväg skulle öppnas att kringgå reglerna om längsta giltighetstid för växtförädlarrätt. Den föreslagna lagtexten synes dock inte för alla fall hindra en nyregistrering. Den sort som avsågs med den tidigare registreringen skulle nämligen knappast kunna enligt betraktelsesättet i förslaget behandlas som en "annan" sort än den, för vilken den nya registreringen söks, och särskiltnadsstadgandet i första stycket punkt 1 av förevarande paragraf kunde då inte tillämpas utan fallet skulle vara hänförligt under paragrafens sista stycke, där hindret är mera begränsat. Lagrådet föreslår därför att sistnämnda stadgande utbyggs med en

bestämmelse om att hinder för registrering föreligger även då sorten tidigare varit registrerad. Att härmed avses svensk registrering torde vara tydligt.

6 §

Lagrådet:

Av 2 § framgår att växtförädlarrätt i fråga om viss växtsort vinnes först genom registrering, och tydligt är att det som skall göras till föremål för registrering är växtsorten. Uttrycket registrering av växtförädlarrätt bör därför inte användas i förevarande paragraf. Framhållas bör emellertid, att det är avsett att i växtsortregistret skall ske en registrering också av sortbenämningen. Såsom följer av 35 § skall sådan registrering i vissa fall kunna äga rum som en fristående åtgärd och den skall i princip gälla även efter det att själva sorten avförts ur registret. Med anledning av vad som nu sagts bör i ett första stycke av förevarande paragraf upptagas bestämmelse att registrering enligt denna lag sker i växtsortregistret, som föres av statens växtsortnämnd. I ett nytt andra stycke bör därefter föreskrivas, att registrering av växtsort innebär att även sortens benämning registreras.

7 §

Lagrådet:

I remissprotokollet har anförts att sökanden skall ha den slutliga bestämmanderätten över beskrivningen, så att ansökan om registrering av växtsort skall avslås, när sökanden inte är villig att medverka till sådan bearbetning av beskrivningen som växtsortnämnden finner nödvändig. Med anledning härav vill lagrådet påpeka att motsvarande ordning torde gälla i fråga om sortbenämningen. Vidhåller sökanden en benämning, som enligt nämndens mening inte kan godtagas, bör alltså hinder anses föreligga för bifall till ansöknings om registrering av växtsorten. En annan sak är att nämnden vid omregistrering enligt 35 § första stycket kan bli nödsakad att fastställa en benämning utan att den godkänts av sortinnehavaren.

8 §

Lagrådet:

Bestämmelsen i tredje stycket i denna paragraf grundas på konventionens art. 13 mom. 5, som syftar till att växtsort, för vilken skydd sökes i flera konventionsstater, om möjligt skall registreras under samma sortbenämning. Det synes ej vara anledning att ge bestämmelsen vidare tillämplighet än som erfordras för att möjliggöra svensk anslutning till konventionen. Den bör alltså begränsas till att gälla konventionsstater.

Vidare bör i lagtexten komma till uttryck, att det inte enbart är fråga om en möjlighet till avsteg från första och andra styckena. Enligt konventionen är registreringsmyndigheten skyldig att tillse att samma sortbenämning användes i den mån den ej är olämplig. Detta innebär tydligen att man från fall till fall skall göra en avvägning mellan å ena sidan intresset av att samma sort får samma benämning i alla de länder, där registrering sker, och å andra sidan intresset av att de i den egna staten uppställda hindren mot godtagande av sortbenämning upprätthålles, varvid det förstnämnda intresset dock framstår som så starkt att det bör få ge vika endast om tungt vägande skäl talar däremot. Bestämmelsen kan lämpligen avfattas så att Kungl. Maj:t ges bemyndigande att förordna, att för det fall, då skydd för växtsorten meddelats eller sökes även i främmande stat som tillträtt växtförädlarkonventionen, skall gälla att den sortbenämning som användes i den staten skall registreras i Sverige, om det ej föreligger synnerliga skäl däremot.

19 §

Regeringsrådet Hjern:

Enligt andra stycket av förevarande paragraf skall i mål om växtförädlarrätt regeringsrätten utgöra sista instans. Detta framstår vid första påseende som ganska givet, eftersom även patentmål slutligen prövas av regeringsrätten. Beträffande sistnämnda grupp av mål kan emellertid sägas att de på grund av sin alldeles övervägande tekniska natur föga passar för handläggning i regeringsrätten. Ledamöterna i denna domstol besitter nämligen överlag inte den ingående och allsidiga tekniska sakkunskap som erfordras för att prövningen av målen skall bli meningsfull. Samma torde bli förhållandet vad beträffar mål om växtförädlarrätt. Enligt min mening bör det därför vid lämpligt tillfälle tagas upp till allvarligt övervägande att befria regeringsrätten från dessa grupper av mål.

20 §

Lagrådet:

Med hänsyn till att dagen för registreringen tillagts självständig betydelse som utgångspunkt för beräkning av förfallodag för årsavgift (23 § andra stycket) bör i tillämpningsförfattning föreskrivas, att registrering skall ske omedelbart då beslutet därom vunnit laga kraft.

21 §

Justitieråden Brunnberg, Bergsten och Gyllensvärd:

Det är avsett att lagen ej skall tillämpas på skogsträd. Enligt den lista som utredningen framlagt skall lagen ej heller omfatta några prydnads-

nadsträd. Om tillämpningsområdet för lagen i enlighet med vad vi hemställt vid 1 § kommer att fastslås i en förteckning som ingår i själva lagen och denna förteckning ej kommer att upptaga skogsträd och prydnadsträd, saknas anledning att nämna skogsträd och prydnadsträd i förevarande paragraf.

22 §

Lagrådet:

I motiveringen till bestämmelsen i andra stycket anges, att bestämmelsen ansluter sig till konventionens art. 13 mom. 8 a). Med hänsyn till innehållet i detta moment kan uttalandet möjligen föranleda den slutsatsen att bestämmelsen skulle ta sikte även på utomlands registrerad sortbenämning. Att ge bestämmelsen en så vidsträckt räckvidd kan emellertid ej anses tillrådligt. Av den föreslagna lagtexten kan för övrigt ej annat utläsas än att skydd tillkommer enbart sådan benämning som registrerats enligt förevarande lag och som alltså antecknats i det i Sverige förda växtsortregistret.

Att bestämmelsen i första stycket endast avser i Sverige registrerad benämning torde utan vidare vara klart.

32 §

Lagrådet:

I motiven till denna paragraf har departementschefen omnämnt, att i de häremot svarande stadgandena i PatL och ML finns en regel av innehåll att om den som fränkänns patentet resp. mönstret börjat i god tro utnyttja uppfinningen resp. mönstret yrkesmässigt han äger på vissa villkor fortsätta utnyttjandet. Departementschefen har tillagt att motsvarighet därtill inte ansetts behövlig i växtförädlarrättslagen samt att en godtroende sortinnehavare åtnjuter ett visst skydd genom den preskriptionstid som skall gälla för talan om överföring. Lagrådet finner för sin del att sistnämnda skydd är väsentligt svagare än det som en godtrosregel av angivet innehåll skulle bereda samt vill ifrågasätta om anledning finns att på denna punkt avvika från vad som gäller inom andra områden av immaterialrätten. Till jämförelse kan också nämnas, att en liknande godtrosregel föreslås i 38 §.

Om en godtrosregel införes i förevarande paragraf, torde därav föranledas en jämkning i 44 § till överensstämmelse med det motsvarande stadgandet, 43 §, i ML.

41 §

Lagrådet:

Med hänsyn till innehållet i 22 § synes skäl ej föreligga att straffbelägga ringa oaktsamhet.

44 §

Lagrådet:

Lagrådet hänvisar till vad som anförts vid 32 §.

49 §

Lagrådet:

Enligt 73 § PatL fastställs avgifter av Kungl. Maj:t, som därvid äger att, såvitt avser årsavgifter, förordna om avgiftsbefrielse under ett eller flera av de första åren. Såsom framgår av bestämmelsens avfattning är det ej fråga om ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att i det särskilda fallet medge avgiftsbefrielse, utan meningen är att föreskrift om avgiftsfria år skall ges generellt (se NJA II 1968 s. 61 och 113). Avsikten torde vara att även i fråga om växtförädlarrätt förordnande om befrielse från avgift skall meddelas generellt. Lagtexten bör förtydligas så att detta klarare framgår.

Övergångsbestämmelserna

Lagrådet:

I motiven till andra stycket har departementschefen, med instämmande i ett uttalande av utredningen, anført att någon ny prövning av benämningen för sort som avses i bestämmelsen inte behöver företas. Departementschefen har tillagt att, om det namn sorten fått vid intagningen i rikssortlistan skulle visa sig kollidera med annan privaträtt, frågan torde kunna lösas i den ordning som föreslagits för utbyte av sortbenämning. Gentemot detta yttrande vill lagrådet erinra, att även för den registreringsansökan som avses i stadgandet reglerna i 8 § är tillämpliga och måste iakttagas vid prövningen. Därvid bör emellertid beaktas önskvärdheten av att för sorten i möjligaste mån bibehålla benämningen i rikssortlistan.

Förslaget till lag om ändring i utsökningslagen

Lagrådet:

Lagrådet vill erinra om att 85 § UL enligt det förslag till revision av den exekutionsrättsliga lagstiftningen som remitterats till lagrådet den 14 maj 1970 och varöver lagrådet avgivit utlåtande den 10 december 1970 skall upphävas fr. o. m. den 1 januari 1972.

Förslaget till lag om ändring i införsellagen

Lagrådet:

Förslaget lämnas utan erinran.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 12 februari 1971.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LID-BOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets utlåtande över förslagen till

- 1) *växtförädlarrättslag,*
- 2) *lag om ändring i utsökningslagen (1877: 31 s. 1),*
- 3) *lag om ändring i införsellagen (1968: 621).*

Föredraganden redogör för lagrådets utlåtande och anför.

De jämkningar i 6, 41 och 49 §§ förslaget till växtförädlarrättslag som lagrådet har föreslagit bör godtas.

Jag kan för min del instämma i de synpunkter som lagrådet har anfört i anslutning till 7 och 22 §§ förslaget till växtförädlarrättslag och till övergångsbestämmelserna till samma lag.

Enligt 1 § i det till lagrådet remitterade förslaget till växtförädlarrättslag skall det ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma de växtsläkten och växtarter inom vilka lagen skall tillämpas. Lagrådets flesta ledamöter har föreslagit att tillämpningsområdet bestäms direkt i lagen genom att som bilaga till denna fogas en förteckning över de växtsläkten och växtarter som skall omfattas och att i 1 § görs en hänvisning till denna bilaga. I anslutning härtill har lagrådet förordat en följdändring i 21 §.

Som jag har anfört i remissprotokollet har det förutsatts att lagen i enlighet med utredningens bedömning av föreliggande behov skall redan från början omfatta inemot ett hundratal växtsläkten och växtarter. Under de redan inledda förberedelserna för lagens ikraftträdande har det emellertid visat sig att man beträffande flera arter, särskilt bland prydnadsväxterna, f. n. saknar resurser i vårt land att utföra de provningsarbeten som behövs. Inom växtförädlarunionens ram har upptagits förhandlingar om fördelning av provningsarbetena mellan olika länder, men det är ännu ovisst i vad mån dessa förhandlingar kan ge praktiska resultat. Under alla förhållanden får man numera räkna med

att lagen från början görs tillämplig på ett mindre antal arter än man tidigare förutsatt men att tillämpningsområdet stegvis skall kunna utvidgas allteftersom den inhemska provningsorganisationen byggs ut eller de internationella förhandlingarna ger positiva resultat. Eftersom det är ett allmänt intresse att sådana utvidgningar av tillämpningsområdet kan ske snabbt och så snart nödvändiga provningsmöjligheter föreligger anser jag mig böra vidhålla mitt förslag i det nu aktuella hänseendet. Jag förutsätter härvid givetvis att Kungl. Maj:t vid fastställande eller komplettering av den ifrågavarande förteckningen ser till att sådana arter som är eller kan komma att bli obligatoriska enligt konventionen kommer att falla under den svenska lagen.

Den ståndpunkt jag sålunda intagit i fråga om 1 § föranleder att även 21 § behålls oförändrad.

Som lagrådet har framhållit bör utlänning som har hemvist i Sverige vara likställd med svensk medborgare i fråga om förvärv av växtförädlarrätt till sort som har framställts utomlands. Bestämmelsen i 2 § andra stycket förslaget till växtförädlarrättslag bör jämkas i enlighet härmed.

Med anledning av vad lagrådet uttalat i fråga om det i 2 § tredje stycket nämnda förslag uppställda ömsesidighetskravet vill jag förorda, att paragrafens tredje stycke ges det innehållet att Kungl. Maj:t kan, i den mån det är nödvändigt för uppfyllande av Sveriges förpliktelser enligt överenskommelse med främmande stat och i övrigt under förutsättning av ömsesidighet eller om det är av betydande allmänt intresse, förordna att växtförädlarrätt får förvärvas även för sort som framställts i främmande stat av annan än den som är svensk medborgare eller har hemvist i Sverige.

Vid behandlingen av 3 § förslaget till växtförädlarrättslag har lagrådet anknutit till ett uttalande av mig vid remissen till lagrådet av innebörd att två sorter som härstammar från olika växtmaterial skulle kunna vara identiskt lika. Till förtydligande av detta uttalande vill jag framhålla att möjligheten till verklig identitet i egentlig mening i den angivna situationen är så utomordentligt ringa att man i praktiken torde kunna bortse från den. Det av lagrådet antydda fallet att mer än en person söker registrering för samma i naturen "upptäckta" sort framstår också som synnerligen opraktiskt. Fall som dessa torde därför inte bli aktuella vid tillämpningen av lagen. Däremot är det möjligt att sorter härstammande från olika växtmaterial företer så stora likheter att kravet på särskilnad inte uppfylls. Det var också närmast situationer av den arten som mitt berörda uttalande åsyftade. I sådana fall blir tidpunkten för ansökan avgörande för frågan vilken av de båda sorterna som skall beviljas registrering.

Lagrådet har i detta sammanhang vidare uttalat, att om växtförädlarrätt avseende en sort har förfallit i enlighet med bestämmelserna i 10 §

förslaget till växtförädlarrättslag, en ansökan om ny registrering av sorten inte i något fall torde böra beviljas. I anslutning härtill har lagrådet föreslagit att till 3 § tredje stycket nämnda förslag fogas en bestämmelse om att hinder för registrering av en växtsort föreligger även när sorten tidigare varit registrerad.

Jag kan för egen del inte ansluta mig till lagrådets uppfattning. I art. 6 moment 1 b) i konventionen sägs uttryckligen att den omständigheten att en växtsort före dagen för registreringsansökningen upptagits i ett ofenfeligt register inte utgör hinder mot att sorten registreras. Av bestämmelserna i denna artikel framgår klart att den enda åtgärd med avseende på den sort en registreringsansökan avser som utgör registreringshinder är marknadsföring av sorten. Att denna tidigare blivit registrerad utgör således enligt konventionen inte hinder mot att den registreras på nytt, men en förutsättning för ny registrering är att sorten inte har blivit marknadsförd i Sverige före dagen för den nya registreringsansökningen eller utom riket mer än fyra år före nämnda dag. Av det sagda följer att en sådan bestämmelse som lagrådet har föreslagit knappast skulle vara förenlig med konventionen.

Den ordning som sålunda enligt konventionen och det remitterade förslaget förutsätts gälla torde i praktiken inte på sätt lagrådet har anfört kunna utnyttjas för något reellt kringgående av bestämmelserna om längsta giltighetstid för växtförädlarrätt. Om en registrerad sort inte alls marknadsförs, kan enligt 27 § i det remitterade förslaget tvångslicens till utnyttjande av sorten upplåtas. Om så sker och licensen utnyttjas uppkommer hinder mot ny framtida registrering av sorten. Är återigen situationen den att sortinnehavaren underlåter att marknadsföra sorten och tredje man inte heller begär tvångslicens, är detta ett tecken på att växtförädlarrätten helt saknar ekonomiskt värde. Under sådana förhållanden kan det knappast möta betänkligheter att medge ny registrering av sorten sedan rätten på grund av den första registreringen förfallit, om förädlaren eller dennes rättsinnehavare då finner detta vara förenligt med sina intressen. Att giltighetstiden på detta sätt rent formellt kommer att förlängas kan inte medföra några rättsförluster eller andra olägenheter.

I fråga om 8 § tredje stycket förslaget till växtförädlarrättslag har lagrådet föreslagit att bestämmelsen begränsas till att gälla endast konventionsstater. För egen del anser jag det dock finnas behov att kunna tillämpa bestämmelsen även med avseende på annan främmande stat och jag kan därför inte biträda lagrådets förslag. Vad lagrådet i övrigt föreslagit i fråga om bestämmelsens utformning anser jag däremot i princip böra godtas.

Lagrrådet har föreslagit det tillägget till 32 § förslaget till växtförädlarrättslag att den som fränkännes registrering av växtsort och i god tro redan har börjat utnyttja sorten yrkesmässigt skall på vissa villkor

få fortsätta utnyttjandet. Enligt lagrådet saknas anledning att avvika från vad som för motsvarande fall gäller enligt PatL och ML. Emellertid föreligger den skillnaden mot motsvarande situationer inom patent- och mönsterskyddsätten att växtmaterial i den godtroende innehavarens hand kan användas eller avyttras som konsumtionsvara. Någon rättsförlust av större betydelse för den enskilde blir det således knappast fråga om. Är växtmaterialet av god kvalitet torde f. ö. förutsättningarna för en uppgörelse med den till vilken registreringen överförs kunna vara goda. Eftersom någon egentlig värdeförstörelse inte sker kan inte allmänna hänsyn åberopas till stöd för den av lagrådet föreslagna regeln. Jag anser följaktligen inte att det föreligger behov att komplettera lagen med en sådan godtrosregel som lagrådet har föreslagit.

Utöver de ändringar som sålunda föranleds av lagrådets yttrande vill jag för egen del föreslå vissa smärre ändringar i förslaget till växtförädlarrättslag, nämligen dels i 21 §, dels i 19 och 48 §§ samt övergångsbestämmelserna.

Enligt 21 § i nämnda förslag skall skyddstiden om 15 eller 18 år räknas från ingången av året efter det då registreringsansökningen bifölls. I art. 8 moment 2 i konventionen föreskrivs, att skyddstiden skall räknas från den dag då bevis om skydd utfärdades, vilket hos oss kommer att vara liktydigt med den dag då beslut om registrering vinner laga kraft. Konventionsbestämmelsen torde visserligen inte hindra att skyddstidens begynnelse dag skjuts framåt i tiden och t. ex. såsom enligt det remitterade förslaget bestäms till ingången av visst kalenderår, men en sådan reglering torde inte vara tillåten om den leder till att skyddstiden kan komma att löpa ut tidigare än den skulle ha gjort om den berörda konventionsbestämmelsen varit direkt tillämplig. Så kan emellertid i vissa situationer bli fallet med den föreslagna regleringen, om nämligen beslut om registrering meddelas mot slutet av ett kalenderår och så sent att fullföljdstiden utlöper först under nästkommande år. För att bringa lagförslaget i överensstämmelse med konventionen på denna punkt vill jag därför förorda att i 21 § förslaget föreskrivs, att skyddstiden skall räknas från ingången av året efter det då beslutet om registrering vann laga kraft.

Som jag uttalade vid remissen till lagrådet har förslaget till växtförädlarrättslag vad gäller sättet för fullföljd mot sådant lantbruksstyrelsens beslut som avses i 19 § andra stycket och 48 § andra stycket anpassats till den organisation av förvaltningsrättskipningen som enligt föreliggande förslag förutses gälla från och med den 1 januari 1972. Det synes mig emellertid riktigare att denna anpassning sker först i samband med riksdagens behandling av de lagförslag rörande förvaltningsrättskipningen som väntas bli förelagda riksdagen under dess innevarande session. Jag förordar därför att i 19 § andra stycket och 48 § andra stycket förslaget till växtförädlarrättslag "regeringsrätten" ersätts

med "Konungen" och att tredje stycket i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen får utgå.

Slutligen bör vissa redaktionella jämkningar vidtas i förslaget till växtförädlarrättslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att

dels godkänna den i Paris den 2 december 1961 undertecknade konventionen för skydd av växtförädlingsprodukter,

dels antaga de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Innehållsförteckning

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	2
Utdrag av statsrådsprotokollet den 20 november 1970	13
1 Inledning	13
2 Sammanfattning av förslagen	15
3 Allmän bakgrund	16
3.1 Växtförädling i Sverige	16
3.2 Den svenska växtförädlingens praktiska betydelse	18
3.3 Det allmännas stöd åt växtförädlingen	20
3.4 Växtförädlarkonventionen	24
4 Utredningen	27
4.1 Allmänna synpunkter	27
4.2 Växtförädlarrättens objekt och subjekt	34
4.3 De allmänna skyddsförutsättningarna	36
4.4 Växtförädlarrättens innehåll och omfång	37
4.5 Skyddstiden	40
4.6 Registreringssystemet m. m.	41
4.7 Statsbidrag och växtförädlingsavgift	42
5 Remissyttrandena	45
5.1 Allmänna synpunkter	45
5.2 Växtförädlarrättens objekt och subjekt	49
5.3 De allmänna skyddsförutsättningarna	51
5.4 Växtförädlarrättens innehåll och omfång	52
5.5 Skyddstiden	54
5.6 Registreringssystemet m. m.	55
5.7 Statsbidrag och växtförädlingsavgift	57
6 Departementschefen	65
6.1 Allmänna synpunkter	65
6.2 Växtförädlarrättens objekt och subjekt	70
6.3 De allmänna skyddsförutsättningarna	74
6.4 Växtförädlarrättens innehåll och omfång	75
6.5 Skyddstiden	78
6.6 Registreringssystemet m. m.	80
6.7 Samordning med växtförädlingsavgiftssystemet	82
6.8 Följdragstiftning till växtförädlarrättslagen	86
7 Lagförslag	86

8	Specialmotivering	87
8.1	Förslaget till växtförädlarrättslag	87
8.2	Förslaget till lag om ändring i utsökningslagen	159
8.3	Förslaget till lag om ändring i införsellagen	159
9	Hemställan	160
Bilaga 1: Konventionen den 2 december 1961 för skydd av växtförädlings-		
	produkter	161
Bilaga 2:	Växtförädlingskyddsutredningens förslag	189
Bilaga 3:	Till lagrådet remitterade förslag till växtförädlarrättslag m.m. ..	200
	Utdrag av lagrådets protokoll den 26 januari 1971	212
	Utdrag av statsrådsprotokollet den 12 februari 1971.	222